

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Veronika Jarolínová

**Vývoj prokuratury v okrese Trutnov
v letech 1949 - 1993**

Disertační práce

Školitel: Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy (P6801)

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21.06.2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 368 233 znaků včetně mezer.

Veronika Jarolínová

V Praze dne 21. 06. 2018

Tímto bych chtěla vyjádřit poděkování panu prof. JUDr. Janu Kuklíkovi, DrSc. za konzultace, cenné rady a připomínky.

OBSAH

Úvod.....	1
Rozbor pramenné základny, výzkumu a použité literatury	9
1. Organizace a postavení prokuratury v letech 1949 – 1993.....	16
1.1. Změny v právní úpravě veřejné žaloby uskutečněné po roce 1948	16
1.2. Období budování mocenského postavení prokuratury	21
1.3. Prokuratura v 60. letech 20. století	26
1.4. Transformace československé prokuratury po roce 1989.....	32
2. Věcná působnost a hlavní zásady činnosti prokuratury.....	37
2.1. Všeobecný dozor.....	38
2.2. Dozor nad zachováním zákonnosti orgány přípravného trestního řízení a trestní stíhání osob	41
2.2.1. Trestní řízení a úkoly prokuratury	43
2.3. Dozor nad zachováním zákonnosti postupů a rozhodování soudů a státních notářství	47
2.3.1. Občanskosoudní řízení a úkoly prokuratury.....	47
2.4. Dozor nad zachováním zákonnosti v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.....	51
2.5. Hlavní zásady činnosti a organizace československé prokuratury	52
3. Vnitřní organizace práce prokuratury a vedení registraturních pomůcek.....	54
3.1. Exkurs do organizačního a aprobačního řádu Okresní prokuratury v Trutnově z roku 1987.....	66
4. Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1949 – 1960.....	72
4.1. Analýza získaných dat z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově.....	75
4.1.1. Úsek všeobecného dozoru	78
4.1.2. Úsek občanskosoudního dozoru	80
4.1.3. Úsek dozoru v trestním řízení.....	83
4.2. Exkurs do agendy trestněprávní.....	97
4.3. Personální obsazení okresní prokuratury	101
5. Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1961 – 1993.....	103
5.1. Analýza získaných dat z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově	103
5.1.1. Úsek všeobecného dozoru	106
5.1.2. Úsek občanskosoudního dozoru	109
5.1.3. Úsek dozoru v trestním řízení.....	115
5.2. Exkurs do agendy všeobecného dozoru.....	150
5.3. Personální obsazení okresní prokuratury	154
Závěr.....	156
Seznam zkratk	168
Seznam použitých zdrojů.....	170
Seznam příloh	185

Abstrakt v českém jazyce	212
Abstract	213

Úvod

Předkládaná práce Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1949 – 1993 se zabývá vznikem, vývojem a činností orgánu veřejné žaloby v okrese Trutnov v letech 1949 – 1993. Tato časová perioda byla zvolena záměrně, neboť odráží zcela novou etapu v historickoprávním vývoji orgánů veřejné žaloby, kdy na jejím počátku a konci stojí události, které výrazným způsobem zasáhly do dosavadní koncepce fungování této instituce. Klíčový okamžik, který v podstatě ukončil předválečnou etapu života tohoto úřadu, lze bezpochyby datovat ke dni 1. února 1949, kdy byl dle nařízení ministra spravedlnosti¹ stanoven počátek účinnosti zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, který zcela zásadním způsobem změnil charakter této instituce a předurčil její další vývoj. Změny v tomto roce však nastaly i v oblasti územního členění státu a justičních orgánů. Dle ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, bylo zavedeno krajské zřízení, jež bylo následně realizováno zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení. Územní organizaci okresů upravovalo vládní nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích. Na nové územní členění dále navazoval zákon č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů. Tento zákon mimo jiné stanovil, že sídla a obvody okresních soudů, tedy i okresních prokuratur, budou shodné se sídly a obvody okresních národních výborů. Na základě nové právní úpravy tak došlo i k novému vymezení územní působnosti prokuratur na okresní úrovni, a v nově vzniklém Hradeckém kraji se mezi okresní prokuratury od 1. února 1949 řadila i Okresní prokuratura v Trutnově.

Dalším významným mezníkem ve vývoji úřadů veřejné žaloby se stal rok 1960, ve kterém došlo k přijetí zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, jenž nabyl účinnost dne 11. dubna 1960. Na jeho základě se uskutečnila změna v dosavadním územním uspořádání státu, jež měla přímý vliv i na územní organizaci justičních orgánů. Nově došlo mimo jiné ke zrušení okresu Vrchlabí a okresu Dvůr Králové nad Labem. Nadále měl existovat už jen okres Trutnov sestávající se územně z bývalých okresů Trutnov, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem. Vlivem nové právní úpravy došlo k 31. březnu 1960 k ukončení činnosti Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní

¹ Jednalo se o nařízení ministra spravedlnosti č. 8/1949 Sb. jímž se stanoví počátek účinnosti zákona o zlidovění soudnictví a zákona o územní organizaci krajských a okresních soudů.

prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem. Jejich agendu následně převzala Okresní prokuratura v Trutnově.

Časové vymezení této práce je ohraničeno rokem 1993, který byl pro vývoj úřadů veřejné žaloby zásadní v tom smyslu, že došlo k diskontinuitě dosavadního právního pojetí prokuratury a vešla v účinnost zcela nová právní úprava týkající se postavení a činnosti státních zastupitelství, která již neměla kořeny v období komunistického Československa.

Vzhledem k tomu, že územní členění státu prošlo od skončení druhé světové války několika zásadními změnami, je na místě upřesnit termín „okres Trutnov,“ použitý v názvu této práce. Tento termín je chápán v období od 1. února 1949 do 10. dubna 1960 ve smyslu vládního nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, a v období od 11. dubna 1960 do 31. prosince 1993 ve smyslu mnohokrát novelizovaného zákona č. 36/1960 Sb., který je v účinnosti dodnes.²

Problematika, kterou se zabývá tato práce souvisí s tématem specifického vysokoškolského výzkumu UK č. 266403: *Právní aspekty politických procesů 50. let 20. století*, do kterého se autorka této práce zapojila v rámci studia. Výstupem tohoto projektu byla kolektivní monografie s názvem „*Oběti komunistické spravedlnosti: Právní aspekty politických procesů 50. let 20. století*“. Tato publikace obsahovala i první právně historicky zaměřenou studii autorky s názvem „*Místo prokuratury v politických procesech 50. let 20. století*“, zabývající se problematikou prokuratury v 50. letech 20. století. Tato studie představuje výchozí podklad pro část této předkládané práce. Rovněž archivní materiály použité při zpracování této studie tvoří část pramenné základny, ze které tato práce čerpá. Jednalo se tak zejména o archivní materiály z fondu Okresní prokuratura Trutnov uložené ve Státním okresním archivu v Trutnově.

Podpůrně byly při zpracování této práce využity i poznatky získané ze specifického vysokoškolského výzkumu č. 260 012/2014: *Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století*, jehož výstupem byla další monografie, s názvem „*Právníková dvouletka. Rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50 letech 20. století*“, do které autorka přispěla další právně historickou studií na téma „*Organizace a*

² Tento zákon je v účinnosti dodnes, přestože byl v roce 1997 schválen ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. V České republice dnes současně existují dvě různé soustavy krajů.

výkon soudnictví na příkladu Okresního soudu v Trutnově“. Pro zpracování této studie byly použity zejména materiály z doposud nezpracovaného fondu Okresní soud Trutnov a Okresní soud Úpice uložené ve Státním okresním archivu Trutnov. Podpůrně byly pro zpracování této studie použity i prameny z doposud nezpracovaného fondu ministerstva spravedlnosti uložené v Národním archivu České republiky, které byly zpřístupněny v souvislosti s projektem GAUK č. 1812214.³

V současné době nelze říci, že by se existující literatura dostatečně nezabývala otázkou vývoje úřadů veřejné žaloby z historickoprávního úhlu pohledu. Stranou zájmu však zůstává otázka samotného fungování této instituce, především pak na jiné než na státní úrovni. Také bližší specifikace činnosti prokuratury v rámci svěřených agend, která by podala reálnou vypovídající hodnotu o významu této instituce pro společnost, doposud chybí. Povědomí velké části veřejnosti o existenci a fungování jednoho z klíčových institutů komunistického Československa je totiž stále obecně vnímáno značně zkresleně. Hojně zmiňované politické procesy uskutečněné převážně v první polovině 50. let 20. století a stále trávající zájem na odhalování dalších křivd páchaných komunistickým režimem tak vrhají na celý institut prokuratury temný stín. Její existence je v důsledku toho vnímána převážně v negativním slova smyslu, a to především jako nástroj perzekuce komunistického režimu. Je však třeba vzít v úvahu, že činnost státní prokuratury, která se zejména postarala o budoucí pověst celé instituce prokuratury, byla diametrálně odlišná od činnosti prokuratur na okresní úrovni.

Již z názvu práce vyplývá, že se jedná o téma regionálního charakteru. Jedná se o téma, kterému doposud nebyla a ani nemohla být věnována pozornost, neboť jsou veškeré existující archivní prameny z důvodu značné rozsáhlosti fondů doposud neinventarizovány. Předkládané téma tak bylo zvoleno zcela záměrně s cílem přispět touto prací k odкрыtí dosud neprobádané oblasti regionálních dějin. Pozornost bude zaměřena v drtivé míře na jednotlivé úseky činnosti okresní prokuratury, tj. na úsek dozoru v trestním řízení, dozoru občanskosoudního a dozoru všeobecného, v rámci kterých bude provedena analýza dat z dostupných registraturních a evidenčních pomůcek. Jedině z takto provedené analýzy bude dále možno objektivně zjistit, jaký byl skutečný význam prokuratury z hlediska její činnosti, tedy do jaké míry zasahovala do

³ Jedná se o základní výzkum v oblasti činnosti Ministerstva spravedlnosti v letech 1948–1953 se zaměřením na legislativní činnost – GAUK projekt č. 1812214. Řešitel Mgr. Lukáš Blažek, vedoucí prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

běžného života obyvatelstva, a jaká byla ve skutečnosti její role zejména na poli trestněprávním, ale také v rámci civilního procesu a v rámci tzv. všeobecného dozoru.

Před uvedením závěrů vyplývajících z provedené analýzy získaných dat však bylo nutné věnovat pozornost tématům úzce spojeným s činností komunistické prokuratury tak, aby byla naplněna hlavní myšlenka této práce spočívající v komplexním pojetí vybraného tématu jak z hlediska vývoje organizace a činnosti této instituce, tak z hlediska vývoje historickoprávního a personálního.

Práce je rozčleněna do pěti kapitol. První tři kapitoly se zabývají v obecné rovině vývojem, organizací a fungováním úřadů veřejné žaloby v letech 1949 – 1993. Navazující dvě kapitoly se pak věnují již zmíněným závěrům z analýzy dat z činnosti okresní prokuratury.

Obsahová konstrukce první kapitoly spočívá ve výčtu klíčových právních předpisů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj a postavení prokuratury, a v jejich stručné charakteristice. Navazující kapitola se věnuje otázce věcné problematiky, spadající do kompetence prokuratury. Její podkapitoly jsou zaměřeny na přehled jednotlivých druhů dozorové činnosti prokuratury a pojednávají separátně o všeobecném dozoru, občanskosoudním dozoru a dozoru v trestním řízení. V souvislosti s jednotlivými dozorovými úseky je podán i stručný přehled vývoje trestního řízení a občanskosoudního řízení ve vztahu k úkolům prokuratury. Do této kapitoly byla začleněna i podkapitola popisující hlavní zásady činnosti a organizace československé prokuratury.

Následuje kapitola věnující se problematice vnitřní organizace práce prokuratury a vedení registraturních pomůcek. Autorka se zde zabývá kancelářskými řády a administrativním vedením agendy okresní prokuratury na všech úsecích její činnosti. V této kapitole jsou přehledně popsány jednotlivé druhy evidenčních a registraturních pomůcek, které byly prokuratury povinny vést v daném časovém období, a to včetně výčtu údajů do nich zapisovaných. Zejména pak údaje z rejstříků vedených v rámci agendy dozoru v trestním řízení, dozoru v občanskosoudním řízení⁴⁴ a všeobecného dozoru posloužily následně pro vypracování statistických přehledů, které byly zpracovány a vyhodnoceny v následujících dvou kapitolách. Tuto podkapitolu uzavírá

⁴⁴ Pojem občanskosoudní dozor, popř. občanskosoudní agenda může být v této práci nahrazen pojmem občanskoprávní dozor, popř. občanskoprávní agenda. Oba pojmy mají pro účely této práce totožný význam.

exkurs do organizačního a aprobačního řádu Okresní prokuratury v Trutnově z roku 1987.

Z hlediska časového se následující dvě kapitoly dělí na úsek let 1949 – 1960, zakončený již zmíněnou reformou územního členění státu, a období let 1961 – 1993. Obě etapy jsou po strukturální stránce téměř totožné.

Pro první časové období je charakteristická různorodost dochovaných archivních materiálů z hlediska obsahového a jejich časová diskontinuita. Z tohoto důvodu nebylo možno prameny systematicky zpracovat do souvislého textu, a proto bylo přistoupeno pouze k demonstrativnímu výčtu některých písemností nalezených v archivních fondech. V období let 1961 – 1993 je charakter dochovaných materiálů po obsahové stránce odlišný od předchozího období. V drtivé míře lze nalézt pouze chronologicky neuspořádané dokumenty statistického charakteru vycházející z údajů uvedených v jednotlivých rejstřících (rozbory, výkazy, vyhodnocení). V menší míře se pak vyskytují věci administrativního, personálního či správního charakteru (např. věci týkající se odběru elektřiny, čerpání dovolené zaměstnanců apod.). Základem obou těchto kapitol však je prezentace výsledků z provedeného statistického šetření dat získaných z činnosti okresní prokuratury na úseku občanskosoudního dozoru, všeobecného dozoru a dozoru v trestním řízení.⁵ Protože samotné výsledky z provedeného šetření by neměly očekávanou vypovídající hodnotu, pokud by nebyly posuzovány v kontextu potenciálního vlivu některých faktorů na stav vedených agend, byla ještě před samotnou prezentací výsledků z provedené analýzy zaměřena pozornost na přehled nejvýznamnějších determinantů, u nichž se dala předpokládat určitá míra vlivu na počet a charakter napadlých věcí na jednotlivých úsecích činnosti prokuratury.

Výsledky z provedeného šetření na úseku dozoru v trestním řízení byly pro období let 1961 – 1993 dále časově rozděleny na 3 etapy. Za prvé se jednalo se o období 1961 – 1969. Toto časové vymezení bylo zvoleno záměrně, neboť pokrývá jednak období existence místních lidových soudů, kterým byla postupována menší část agendy k projednání, a jednak se jedná o období, kdy ještě nebyl v účinnosti zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech. Ten nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1970. Od tohoto dne se

⁵ Autorka by zde chtěla upřesnit, že pokud je zde hovořeno o agendě dozoru v trestním řízení, zahrnuje tato agenda jak samotné trestní stíhání osob, tak agendu dozoru nad vyšetřováním. Protože však tyto agendy byly oddělovány pouze do 31. července 1950, kdy byly vedeny dva různé rejstříky označené Zo a St, je nadále v celé práci používán termín dozor v trestním řízení, popřípadě agenda trestněprávní.

také odvíjí navazující podkapitola zahrnující léta 1970 – 1977, která je charakteristická tím, že se jedná o poslední období, ve kterém byly zachovány kompletní rejstříky. Další časová etapa let 1978 – 1987 je pak charakteristická absencí veškerých rejstříků vedených v rámci této agendy. Dokonce ani spisy správní povahy neobsahují pro toto období informace, ze kterých by bylo možno zjistit konkrétní údaje k činnosti prokuratury na tomto úseku tak, jako v minulých letech.⁶ Poslední etapou je období let 1988 – 1993, které však také není z hlediska dostupných pramenů kompletní, neboť chybí rejstříky z let 1992 – 1993 a spisy správní povahy obsahují pouze zcela výjimečně hodnotné zdroje pro zjištění potřebných údajů z činnosti prokuratury na tomto úseku. Pokud byly takové zdroje nalezeny, jednalo se zejména o vyhodnocení činnosti prokuratur na tomto úseku v rámci Východočeského kraje, které rozesílala Krajská prokuratura každoročně okresním prokuraturám.

Absence pramenů byla zjištěna dále i u agendy všeobecného dozoru pro léta 1988 – 1993 a u agendy občanskosoudního dozoru pro léta 1986 – 1993, kdy zcela chybí rejstříky, a ve spisech správní povahy nebyly dohledány ani žádné jiné materiály, ze kterých by bylo možno čerpat.

Vyjma zmíněných problematických období, ve kterých je zaznamenána absence registraturních pomůcek, byly následně pro lepší přehlednost veškeré získané údaje ze statistického šetření zpracovány do grafů, o které se opírá zhodnocení výsledků z provedeného výzkumu. Veškeré statistické přehledy jsou zachyceny v tabulkách separátně vedených pro každou agendu a tvoří přílohy této práce.

Kapitolu z období let 1949 – 1960 i kapitolu zaměřenou na léta 1961 - 1993 uzavírá vždy podkapitola věnující se personálnímu obsazení okresní prokuratury. Vzhledem ke skutečnosti, že v dochovaných dokumentech nebyly mnohdy nalezeny bližší údaje týkající se jednotlivých prokurátorů, ať už z hlediska jejich časového působení na okresní prokuratuře, či z hlediska jakýchkoliv dalších informací týkajících se těchto osob, byly tyto osoby uvedeny v podkapitole pouze jmenovitě bez dalších údajů. To se ovšem netýká osob zastávajících funkci okresního prokurátora. Identifikace osob pracujících v průběhu sledovaného období na pozici okresního

⁶ Pro úplnost nutno uvést, že ani ve fondu Krajská prokuratura Hradec Králové 1949- 1994 nebyly kromě počtu stíhaných osob za trestné činy a přečiny v jednotlivých letech nalezeny další údaje, tj. např. kolik činil počet napadlých věcí, jaké bylo složení trestných činů a přečinů, pro které byli pachatelé stíháni, jaké bylo povolání stíhaných osob apod.

prokurátora, jakož i časové vymezení kdy tuto funkci každý z nich vykonával, byla z dostupných pramenů spolehlivě zjištěna. Co se týče administrativních zaměstnanců okresní prokuratury, rovněž se nepodařilo zjistit přesnou dobu trvání jejich zaměstnaneckého poměru, a proto bylo přistoupeno pouze k podání jmenovité informace o osobě, která na takové pozici v průběhu let pracovala.

Při zpracování projektu této práce bylo zamýšleno zpracovat v rámci předkládané práce některé kauzy významné z hlediska trestné činnosti pachatelů zaměřené proti stávajícímu politickému režimu. Při provádění výzkumu však nebyla autorce ze strany Státního okresního archivu v Trutnově povolena možnost nahlédnout do archivních materiálů, u kterých nebylo doposud provedeno zrušení stupně utajení.⁷ Zrušení stupně utajení se provádí u každé jednotlivé archiválie zaměstnancem příslušné instituce. Vzhledem k rozsahu a časové náročnosti nutné ke zpřístupnění všech spisů, nebylo z kapacitních důvodů možno veškeré dokumenty zpřístupnit pro účely této práce. Na žádost autorky však bylo nakonec zpřístupněno několik spisů z agendy trestněprávní a agendy všeobecného dozoru. Toho bylo využito v podkapitolách věnujících se exkursu do pracovní náplně prokuratury na úseku trestněprávním a všeobecného dozoru. Prvně zmíněný exkurs se týká případu tkalcovského mistra stíhaného pro trestný čin nedokonaného neoprávněného opuštění republiky ve smyslu § 8 trestního zákona a § 40 zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. V rámci agendy všeobecného dozoru pak byla provedena sonda do dozorové činnosti okresní prokuratury prováděné v Ústavu nápravných zařízení MV ve Rtyni v Podkrkonoší.

Aby tato práce nebyla pouze o popisu vývoje a organizace prokuratury a o statistické analýze dat z její činnosti, bylo pátráno po dosud žijících bývalých zaměstnancích Okresní prokuratury v Trutnově. Pátrání bylo částečně úspěšné, když se z veřejně dostupných zdrojů podařilo zjistit, že na Okresním státním zastupitelství v Trutnově dosud působí JUDr. Eva Šperková, bývalá prokurátorka. S JUDr. Evou Šperkovou proběhlo osobní setkání na Okresním státním zastupitelství v Trutnově. Z rozhovoru vyplynulo, že na Okresní prokuratuře v Trutnově pracovala před rokem 1989 pouze krátce a ohledně organizace a činnosti prokuratury už po téměř třiceti letech nemůže spolehlivě odpovědět na žádný položený dotaz. Dále se podařilo zjistit, že

⁷ Pro úplnost nutno zmínit, že se nejednalo pouze o trestní spisy, ale i o spisy občanskosoudního dozoru a všeobecného dozoru, u kterých nebylo doposud provedeno zrušení stupně utajení.

bývalý okresní prokurátor JUDr. Josef Doležal po roce 1993 působil jako advokát. Ze seznamu advokátů byl vyškrtnut až v roce 2016. S JUDr. Josefem Doležalem rovněž proběhlo osobní setkání a byl s ním proveden rozhovor. Přepis tohoto rozhovoru tvoří přílohu č. 14 této práce. Pro úplnost nutno zmínit, že proběhlo osobní setkání i s bývalou prokurátorkou JUDr. Janou Sedláčkovou, avšak rozhovor pro účely této práce nebyl z její strany nakonec poskytnut.

Rozbor pramenné základny, výzkumu a použité literatury

Výzkum, ze kterého vychází tato práce, je zaměřen do oblasti regionálních dějin a týká se tématu z období nepříliš časově vzdáleného. Tato skutečnost sama o sobě již naznačuje, že při jejím zpracování bylo nutno vycházet zejména z archivních pramenů. Pokud se týká literatury, pak z regionálních dějin tomuto tématu doposud nebyla věnována žádná pozornost. Hlavním důvodem je skutečnost, že kromě nezpracovaných a chronologicky neuspořádaných archivních materiálů se nelze opřít o žádné další zdroje.

Převážná většina pramenů potřebných pro zpracování tohoto tématu je uložena ve Státním okresním archivu v Trutnově. V první řadě se jedná o fond Okresní prokuratura Trutnov, jenž obsahuje písemnosti z let 1949 – 1994. Jedná se o tzv. živý fond, který není doposud uzavřen. V době, kdy byl vypracován projekt k této disertační práci, byl tento fond ohraničen rokem 1993. Vzhledem k tomu, že tento fond nebyl doposud inventarizován, měla by tato disertační práce do budoucna posloužit okresnímu archivu jako určité vodítko pro další zpracování tohoto fondu. Co se týče rozsahu fondu, pak tento zahrnuje celkem 557 kartonů, 216 registraturních pomůcek a 2 úřední knihy.

Tento fond tedy tvoří pramennou základnu, ze které předkládaná práce vychází. Co se týče charakteru archiválií z let 1949 – 1960, pak se v těchto fondech nachází jednak registraturní pomůcky, tj. rejstříky vedené prokuraturami každoročně v rámci agendy trestněprávní, agendy občanskosoudní a agendy všeobecného dozoru, do kterých se zapisovaly údaje o každé napadlé věci, pak též presidiální deníky a správní deníky, do nichž se zapisovaly věci administrativní a správní povahy, dále jednotlivé spisy vedené v rámci zmíněných agend a konečně i písemnosti z činnosti prokuratury, tzv. spisy správní povahy, uložené v jednotlivých kartonech. Charakter písemností správní povahy z let 1949 – 1960 je velice různorodý a jejich demonstrativní výčet je uveden v jedné z podkapitol této práce. Jednalo se zejména o korespondenci mezi okresní prokuraturou a Krajskou prokuraturou v Hradci Králové. Okresní prokuratury na pokyn Krajské prokuratury v Hradci Králové byly povinny zasílat různé informativní zprávy o chodu prokuratury, výkazy o trestné činnosti v okrese, situační zprávy apod. Písemnosti na sebe chronologicky ani tématicky zpravidla nenasazují, jak bylo uvedeno

již v úvodu této práce. Doposud nebylo u drtivé většiny spisů agendy trestněprávní, občanskosoudní a všeobecného dozoru formálně provedeno zrušení stupně utajení.

Co se týče charakteru archiválií z let 1961 – 1993, pak lze do jisté míry odkázat na předchozí období, tj. ve fondu se nachází jednak rejstříky vedené v rámci každé agendy separátně pro každý rok, dále spisy občanskosoudního dozoru, všeobecného dozoru a dozoru v trestním řízení, dále správní deníky, do kterých se zapisovaly obecné informace týkající se chodu prokuratury a spisy správní povahy, které obsahují písemnosti z činnosti prokuratury, které lze dle jejich povahy zařadit do několika kategorií. Jednalo se tak například o listiny týkající se organizace práce a personálních záležitosti zaměstnanců (např. žádosti o souhlas v personálním obsazení, pokyny k délce pracovní doby, záležitosti cestovního, absence zaměstnanců aj.), listiny obsahující plány úkolů a hodnocení jejich plnění, plány výchovy pracovníků, dále se jednalo o zápisy z porad, stanoviska Krajské prokuratury v Hradci Králové k vybraným právním otázkám, zprávy o činnosti a rozborů na jednotlivých úsecích činnosti prokuratury, dále statistické rozborů a výkazy čtvrtletní/pololetní/roční z činnosti prokuratury na jednotlivých úsecích, vyhodnocování trestné činnosti v okrese, zprávy o kontrolních prověrkách kancelářské práce na prokuratuře, instrukce, výnosy a směrnice aj. Nutno však upřesnit, že tyto písemnosti nejsou v drtivé většině případů kompletní, zpravidla jsou dochovány pouze některé stránky těchto dokumentů a pouze pro některá léta, popř. pro určitá období, přičemž není výjimkou jejich mechanické poškození.

Při zpracování této práce byly využity spisy správní povahy, prezidiální a správní deníky pro vypracování podkapitol zabývajících se personálním obsazením prokuratur. Především však byly podrobeny důkladnému studiu rejstříky vedené v rámci agendy dozoru v trestním řízení, dozoru občanskosoudního a dozoru všeobecného pro zpracování analýzy činnosti prokuratur na těchto úsecích a rovněž pro kapitoly týkající se vnitřní organizace práce prokuratur. Aby mohl být proveden exkurs do činnosti prokuratury na úseku dozoru v trestním řízení a všeobecného dozoru, byly využity spisy z agendy trestněprávní a agendy všeobecného dozoru.

Dále byly při zpracování kapitoly týkající se vyhodnocení činnosti Okresní prokuratury v Trutnově na úseku všeobecného a občanskosoudního dozoru v letech 1953 – 1960 využity rejstříky vedené v rámci občanskosoudního dozoru a všeobecného dozoru Okresní prokuraturou ve Vrchlabí a Okresní prokuraturou ve Dvoře Králové nad

Labem uložené rovněž v Státním Okresním archivu v Trutnově ve fondu Okresní prokuratura Vrchlabí a Okresní prokuratura Dvůr Králové nad Labem.

Při zpracování této práce bylo dále nutno nahlédnout do fondu Krajská prokuratura v Hradci Králové 1949 – 1993 uloženého ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, neboť mnoho dokumentů z činnosti okresní prokuratury uložených v SOkA Trutnov se dochovalo nekompletních, popř. bylo nutné některé údaje doplnit. Vzhledem ke skutečnosti, že okresní prokuratura v Trutnově spadala organizačně pod Krajskou prokuraturu v Hradci Králové, existoval zde předpoklad, že budou v tomto fondu potřebné informace dohledány. Tento fond zahrnuje období od vzniku prokuratur, tedy od 1. února 1949 až do roku 1993. V tomto fondu je uspořádán a inventarizován veškerý materiál předaný Krajskou prokuraturou (Krajským státním zastupitelstvím) v Hradci Králové SObA v Zámrsku a jedná se doposud o tzv. živý fond, který není uzavřen. Obsah fondu je z převážné většiny tvořen vyšetřovacími, odvolacími, dozorovými spisy, členěnými obdobně jako tomu bylo u okresních prokuratur, tj. dle svého charakteru na skupinu spisů trestních, skupinu spisů všeobecného dozoru, skupinu spisů občanskosoudního dozoru a skupinu spisů všeobecných a dále jsou obsahem fondu i registraturní a evidenční pomůcky. Pro účely této disertační práce byly však zejména cenné skupiny spisů správní povahy, ve kterých jsou zařazeny věci týkající se organizace a řízení práce na Krajské prokuratuře v Hradci Králové, které obsahovaly údaje vztahující se rovněž k fungování organizačně podřízených okresních prokuratur. Pro vypracování této práce byly z tohoto fondu využity spisy správní a důvěrné povahy, a to zejména pro dopracování kapitoly týkající se vnitřní organizace práce prokuratur. Tento fond obsahuje celkem 268 registraturních pomůcek, 1 kartotéku a 2061 kartonů spisů.

Podpůrně byly pro zpracování této práce použity i materiály obsažené ve fondu Krajská prokuratura Pardubice 1948 (1949) – 1960 uložené rovněž v SObA Zámrsk. V tomto fondu je uspořádán a inventarizován veškerý materiál předaný Krajskou prokuraturou (Krajským státním zastupitelstvím) v Pardubicích SObA v Zámrsku. Pro účely této práce byly využity z tohoto fondu zejména tajné a obyčejné spisy správní povahy, které obsahují písemnosti týkající se chodu prokuratury jakožto úřadu (organizace soudů a prokuratur, řízení práce, správní a personální záležitosti, aj.) a písemnosti vyplývající z vlastní pracovní náplně prokuratury. Doplněny tak byly

podkapitoly zejména týkající se vnitřní organizace práce prokuratur. Vzhledem k tomu, že orgány prokuratury byly přísně centralizované a veškeré instrukce, výnosy a pokyny týkající se chodu prokuratur byly prostřednictvím krajských prokuratur předávány dál okresním prokuraturám, poskytly dochované materiály z tohoto fondu cenný zdroj některých chybějících údajů.

Velmi okrajově byly v této práci využity i materiály uložené v SOkA Trutnov z nezpracovaného fondu Místní lidový soud Trutnov 1961 – 1969, Místní lidový soud Vrchlabí 1961 – 1969, Místní lidový soud Dvůr Králové nad Labem 1961 – 1969, Místní lidový soud Hostinné 1964 – 1969, Místní lidový soud Žacléř 1964 – 1969, Místní lidový soud Československé státní dráhy Trutnov 1961 – 1969, Místní lidový soud Tiba Dvůr Králové nad Labem 1961 – 1969 a Místní lidový soud Tesla Vrchlabí 1961 – 1969. Autorka se tématem místních lidových soudů v okrese Trutnov zabývala v jedné ze svých studií publikovaných v regionálním vlastivědném sborníku⁸ a v rámci zpracovávání tohoto tématu se mimo jiné zaměřila i na statistické šetření počtu věcí postoupených Okresní prokuraturou v Trutnově místním lidovým soudům v okrese Trutnov k projednání. Údaje získané z provedeného šetření byly použity v podkapitole této práce věnující se analýze činnosti Okresní prokuratury v Trutnově na úseku dozoru v trestním řízení v letech 1961 – 1969.

Rovněž pouze ve velmi malé míře byly využity při zpracovávání této práce prameny z fondu KSČ – Ústřední výbor 1945 – 1989 uložené v Národním archivu v Praze a z doposud nezpracovaného fondu Ministerstvo spravedlnosti (1945 – 1992) uložené rovněž v Národním archivu v Praze, ke kterým se autorka dostala v rámci již zmíněného projektu GAUK č. 1812214. Jednalo se zejména o materiály obsahující zápisy ze schůzí politické komise, v rámci kterých se její účastníci vyjadřovali k některým otázkám spojeným s institucí prokuratury. Jednalo se například o diskusi, zda má být nadále pro označení úřadů veřejné žaloby používáno pojmu státní zastupitelství či prokuratura.

Lze tedy shrnout, že se podařilo prostudovat téměř veškeré doposud dostupné prameny k vývoji, organizaci a činnosti prokuratury v okrese Trutnov v letech 1949 – 1993 (vyjma jednotlivých spisů). Autorka si je však vědoma, že existují fondy

⁸ JAROLÍNOVÁ, V. *Místní lidové soudy v okrese Trutnov v letech 1961 – 1969*. Krkonoše – Podkrkonoší: vlastivědný sborník č. 21, 2013. 329 s. ISBN: 978-80-905158-1-9, ISSN: 0231-9934.

Generální prokuratura a Generální prokuratura ČSSR, uložené v Národním archivu v Praze, které by mohly obsahovat ještě některé další prameny v souvislosti s činností Okresní prokuratury v Trutnově. Tyto fondy jsou však doposud nezpracované a cílené vyhledávání dokumentů, které by se teoreticky mohly k činnosti okresních prokuratur vztahovat, tak není v tuto chvíli možné. S větší pravděpodobností lze předpokládat, že některé doposud absentující rejstříky a jiné písemnosti z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově po roce 1961, budou stále v dispozici Okresního státního zastupitelství v Trutnově, a tak je nutné vyčkat, zda budou v letech následujících předány SOkA Trutnov a bude tak možno pokračovat v kompletním zpracování tohoto tématu.

Dosavadní výzkum všech dostupných archiválií vztahující se k vývoji, organizaci a činnosti prokuratury existující v okrese Trutnov v letech 1949 – 1993 si vyžádal studium více než 218 knih (registraturních pomůcek), ze kterých byly následně získány statistické údaje k dalšímu zpracování, a více než 50 kartonů obsahujících množství chronologicky i obsahově zcela různorodých dokumentů. Na počátku výzkumu nebylo možno odhadnout, do jaké míry, v jakém rozsahu bude možno zpracovat toto téma a jak jej bude možno řešit strukturálně s ohledem na charakter a stav dochovaných archiválií. Nakonec s ohledem na existenci téměř kompletních rejstříků, do kterých prokuratura zapisovala základní údaje o každé napadlé věci, bylo možno přistoupit k danému tématu formou statistického zpracování veškerých dat dostupných z těchto rejstříků, které nakonec podaly i poměrně ucelený obraz o činnosti této instituce v téměř celém období komunistické éry až po rok 1993. V rámci studia spisů správní povahy pak bylo možno věnovat v této práci pozornost i personálnímu obsazení prokuratur a do jisté míry i oblasti vnitřní organizace práce prokuratur. Značné komplikace, se kterými se autorka této práce setkala, však činily průtahy ze strany Státního okresního archivu v Trutnově v souvislosti s rušením stupně utajení jednotlivých dokumentů. Z tohoto důvodu předpokládaná doba potřebná pro výzkum trvala nakonec delší časový úsek, než bylo původně plánováno.

Při zpracovávání předkládané práce byla použita metoda přímá, komparativní a dále metoda kritické analýzy archivních pramenů. Při zpracovávání získaných dat z činnosti okresní prokuratury byla použita kvantitativní analýza, v rámci které byla využita metoda deskriptivní statistiky. Dále byla použita metoda orální historie, a to

v případě uskutečněného rozhovoru s bývalým okresním prokurátorem JUDr. Josefem Doležalem. Přepis tohoto rozhovoru tvoří Přílohu č. 14 této práce.

Pro účely zpracování kapitol zaměřených zejména na obecný vývoj úřadů veřejné žaloby, byla použita doprovodná dobová i současná literatura. Dobových monografií, které se zabývaly vývojem úřadů veřejné žaloby na teoretické úrovni, lze nalézt poměrně málo. Citovat lze např. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*⁹, dále několikrát přepracovaná publikace *Organisace justice a prokuratury*¹⁰, také dílo *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury*¹¹ a v neposlední řadě též publikace *Ochrana socialistické společnosti a československá prokuratura*.¹² Velmi silně ideologicky orientované dílo zaměřené na téma komunistické prokuratury je pak publikace *35 let československé prokuratury*.¹³ O něco bohatší je literatura po roce 1989 vztahující se k dějinám úřadů veřejné žaloby. Například lze uvést publikaci *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*,¹⁴ dále *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*,¹⁵ také *Veřejná žaloba. Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*¹⁶ Rovněž nelze opomenout dílo s názvem *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*.¹⁷ Dále byla hodnotným zdrojem i studie zaměřená na vývoj prokuratury v letech 1945 – 1989 obsažená ve sborníku *Vývoj práva v Československu*

⁹ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*. 1. vyd. Praha: Ústav státní správy, 1979. Studie a informace (Ústav státní správy). s. 159.

¹⁰ Těž: ŠTAJGR, F. – PLUNDR, O. *Organisace justice a prokuratury*. Praha: Orbis, 1957. 242 s. PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. 3. Přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis 1971. 310 s. Také: PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury v ČSSR*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Universita Karlova v Praze – Fakulta právnická, 1962, 286 s. Nebo též: PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Universita Karlova v Praze – Fakulta právnická, 1974. 290 s.

¹¹ KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Katedra státu a práva, 1960. s. 81.

¹² KIESEWETTER, Z. *Ochrana socialistické společnosti a československá prokuratura*. 1. Vyd. Bratislava: Obzor, 1979. 100 s.

¹³ NEZKUSIL, J. a kol. *35 let československé prokuratury*. Praha: Naše vojsko, 1988. 199 s.

¹⁴ SCHELLEOVÁ, I. – STAVINHOVÁ, J. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*, I. díl, Brno: Doplněk, 1993. 171 s.

¹⁵ NEDOROST, L. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 519 s.

¹⁶ FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. 215 s.

¹⁷ BOBEK, M. – MOLEK, P – ŠIMÍČEK, V. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 1005 s.

v letech 1945 – 1989¹⁸ a v neposlední řadě i publikace *Státní zastupitelství*.¹⁹ Veřejné žalobě po roce 1989 se věnuje také publikace s názvem *Státní zastupitelství ve světle proměn. Drama o čtyřech dějstvích*.²⁰

Dostupné jsou rovněž publikace vztující se vždy ke konkrétní právní úpravě úřadů veřejné žaloby. Jedná se tak zejména o komentáře k zákonu o prokuratuře²¹ a publikace zaměřené na vývoj některého odvětví práva (zejména trestního práva procesního).²²

Výrazně bohatší byla literatura, kterou představují studie a odborné články, které obsahují soudobá periodika. Zejména se jednalo o periodikum *Socialistická zákonnost*²³ a dále periodika vydávaná generální prokuraturou. Zejména se jednalo o resortní časopis *Prokuratura*²⁴ a *Věstník generálního prokurátora*.²⁵ Při zpracování kapitoly týkající se dějin právní úpravy úřadů veřejné žaloby bylo také nahlédnuto do dokumentů uložených ve Společné česko – slovenské digitální parlamentní knihovně.

¹⁸ Zejména VLČEK, E. *Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990*. In *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*. Masarykova Univerzita. Brno, 2004. s. 389 – 390.

¹⁹ KUČHTA, L., SCHELLE Karel.: *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Nakladatelství ŽIVA v.o.s., 1994. 235 s.

²⁰ LATA, J. *Státní zastupitelství ve světle proměn. Drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. 320 s. ISBN 978-80-87284-58-2.

²¹ PIPEK, J. *Komentář k zákonu o prokuratuře*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1957. 334 s. Také PIPEK, J. - KRATOCHVÍL, Z. - HALAŠKA, J.: *Komentář k zákonu o prokuratuře*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1957. 334 s.

²² Např. SCHELLE, K. a kol. *Vývoj trestního řízení*. Brno. Key Publishing s.r.o. 2012. 101 s. ISBN 978-80-7418-139-9. Nebo též ŠIMÁK, J. - TOLAR, J. – RŮŽEK, A – DOLENSKÝ, A. *Trestní řád a předpisy související*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1953. 502 s.

²³ Například: ŠVEJDA, J. Všeobecný dozor, jeho úkoly a základní metody. *Socialistická zákonnost*. 1954, roč. II. č. 10, s. 379 - 385. STÝBLO, F. Podíl rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví na kriminalitě ČSSR. *Socialistická zákonnost*. 1965, roč. XIII, č. 2, s. 12–18. KRUPAUER, J. 25 let socialistické prokuratury v ČSSR. *Socialistická zákonnost*. 1978, roč. XXVI, č. 6, s. 321 – 323. KARABEC, Z. Současný trend kriminality. *Socialistická zákonnost*. 1974, roč. XXII, č. 10, s. 549 – 553. KRUPAUER, J. Prokurátor v přípravném řízení trestním. *Socialistická zákonnost*. 1966, roč. XIV, č. 10, s. 583 - 585. POKORNÝ, M. Postavení prokurátora v občanském soudním řízení. *Socialistická zákonnost*, 1965, roč. XIII, č. 8, s. 38 - 42.

²⁴ Například KRUPAUER, J. Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě. *Prokuratura*. 1977, č. 2. s. 116 – 118. ŠAJTAR, M. Prohloubení účasti prokurátora v občanském soudním řízení s přihlédnutím k novele (zákon č. 133/1982 Sb.). *Prokuratura*. 1983 č. 2. s. 199 – 202. BOGNER, K. K otázkám občanskosoudního dozoru prokuratury po novelizaci občanského zákoníku a občanského soudního řádu. *Prokuratura*. 1983 č. 3, s. 46 – 51. SPÁČIL, J. Historie a perspektivy československé prokuratury. *Prokuratura*. 1992. č. 1-2. s. 169 – 173.

²⁵ Např. PIPEK, J. K novému zákonu o prokuratuře. *Věstník generálního prokurátora*. 1965, roč. XII, č. 10, s. 253 – 264. KRUPAUER, J. Poznámky k prokurátorskému dozoru v přípravném řízení trestním podle nového trestního řádu. *Věstník generálního prokurátora*. 1965, roč. XII, č. 5, s. 105 – 112.

1. Organizace a postavení prokuratury v letech 1949 – 1993

Jak již bylo v úvodu této práce nastíněno, má předkládaná kapitola za úkol podat v obecné rovině nástin vývoje úřadů veřejné žaloby v éře let 1949 - 1993. Za zcela klíčové pro utváření a vznik velmi mocné instituce prokuratury však lze považovat zejména prvním desetiletí tohoto období. Únorový převrat v roce 1948 znamenal pro komunistickou stranu pouze slibný začátek budování prokuratury v instituci naprosto nezávislou na státních orgánech po vzoru sovětského svazu. K dosažení takového záměru posloužila řada nových právních úprav přijatých v období do roku 1960. V letech následujících byla pozice prokuratury i nadále upevňována. K určitým změnám došlo v roce 1965, kdy byl vydán nový zákon o prokuratuře, a ke konci 60. let 20. století v souvislosti s federalizací republiky. V období od 70. let 20. století až do revolučního období na konci let osmdesátých již k výraznějšímu zásahu do fungování úřadů prokuratury nedošlo. Změny nastaly až v souvislosti se změnou politického režimu v 90. letech 20. století.

1.1. Změny v právní úpravě veřejné žaloby uskutečněné po roce 1948

Události uskutečněné v únoru 1948 odstartovaly v dějinách Československa novou etapu. Převratné změny, ke kterým došlo v důsledku zájmu zachovat nově vzniklé poměry a realizovat myšlenku přechodu od doposud existujícího kapitalismu k socialismu, se dotkly i československé justice. Na ochranu nově vzniklých poměrů bylo vydáno krátce po převratu v roce 1948 několik trestněprávních předpisů s výrazně represivním zaměřením.²⁶ Dále byla přijata nová právní úprava v oblasti československého soudnictví, která se týkala rovněž úřadů veřejné žaloby. Koncepce výstavby a působnosti úřadů veřejné žaloby však byla připravována již dříve, a to pod vlivem sovětské praxe, která již měla zkušenosti s budováním mocenského postavení této instituce.²⁷ Změny zakotvené v nově přijatých právních předpisech přivodily zánik

²⁶ Mezi ně patřil zejména zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, a zákon č. 232/1948 Sb. o státním soudu. Srov. BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK V. (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. s. 559 – 560.

²⁷ K sovětské prokuratuře srov. např. GORŠENIN, K. P. *Sovetskaja prokuratura*. Moskva: Juridič. izdat. Min. justicii SSSR, 1947. 64 s.; ZVJAGINCEV, A. G. – ORLOV, J. G. *Prigovorenyje vremenem:*

bezmála stoletého justičního systému, který zde panoval s dílčími úpravami již od poloviny 19. století.

Základní kámen pro přijetí nových právních úprav představoval ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, jež pojednávala o soudnictví v článku XI. a v kapitole sedmé (§§ 134 – 145) a vytyčila jako jedny z hlavních zásad nového uspořádání soudů jejich tzv. zlidovění a přizpůsobení se nově vzniklému krajskému zřízení.²⁸ Vlastní realizace pak byla umožněna přijetím zákona č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, ze dne 21. prosince 1948, na jehož základě se na území východních Čech zformoval kraj Hradecký.²⁹ Klíčový okamžik, který započal sérii změn v právním vývoji úřadů veřejné žaloby, lze datovat ke dni 1. února 1949, kdy byl dle nařízení ministra spravedlnosti³⁰ stanoven počátek účinnosti zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, a zákona č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů, oba přijaté na 21. schůzi Národního shromáždění republiky Československé dne 22. prosince 1948.³¹

Nové administrativně územní členění státu mělo odpovídat dle tehdejších názorů „úkolům plánovitého rozvoje socialistické ekonomiky, správnému rozmístování výrobních sil v zemi, svobodnému a všestrannému rozvoji národů a národností, jakož i přibližování činností orgánů státní moci a správy občanům a správy a jejich zapojování do řízení státních záležitostí.“³² Na krajské zřízení měla navázat územní organizace soudů a úřadů veřejné žaloby.³³ Nová územní organizace tedy vypadala tak, že sídla krajských soudů a tedy i krajských prokuratur se měla nadále nacházet v sídlech krajských národních výborů a současně obvody krajských soudů měly být shodné s obvody krajských národních výborů. Odchylky od tohoto ustanovení mohl stanovit

rossijskije i sovetskije prokurory: XX vek: 1937-1953. Moskva: ROSSPEN, 2001. 533 s. ISBN 5-8243-0211-1.

²⁸ ŠOLLE, V. Organizační vývoj našeho lidového soudnictví. *Archivní časopis*, 1962, roč. 12 č. 2, s. 75 – 93.

²⁹ Na základě zákona č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, vzniklo v Čechách a na Moravě celkem 13 krajů. S platností od 1. ledna 1949 dle § 6 zákona č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení, pro každý kraj jakožto řídicí veřejnosprávní článek, se zřizoval krajský národní výbor se sídlem v krajském městě.

³⁰ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1993 (nezpracováno), nařízení ministerstva spravedlnosti č. 8/1949 Sb., jímž se stanoví počátek účinnosti zákona o zlidovění soudnictví a zákona o územní organizaci krajských a okresních soudů.

³¹ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: NS RČS, stenoprotokoly 1948–1954 [online]. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021007.htm>.

³² FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978.* 1. vyd. Praha: Ústav státní správy, 1979. s. 117 an.

³³ Tamtéž.

pouze ministr spravedlnosti. Co se týče okresních soudů, pak bylo tímto zákonem stanoveno, že jejich sídla a obvody jsou shodné se sídly a obvody okresních národních výborů, popřípadě s obvody místních národních výborů, které vykonávají působnost okresních národních výborů.³⁴

Uvádí se, že celkem bylo zřízeno na území Československa 19 krajských soudů a krajských prokuratur.³⁵ Mezi tyto patřila i Krajská prokuratura v Hradci Králové, které byla organizačně podřízena Okresní prokuratura ve Dvoře Králové nad Labem, v Trutnově, v Hradci Králové, v Broumově, v Dobrušce, v Hořicích, v Jaroměři, v Jičíně, v Náchodě, v Nové Pace, v Novém Bydžově, v Rychnově nad Kněžnou, ve Vrchlabí a v Žamberku.³⁶

Zákon o zlidovění soudnictví zavedl po sovětském vzoru místo názvu „státní zástupce“ a „státní zastupitelství“ označení „prokurátor“ a „prokuratura“ pro jednotlivé složky úřadů veřejné žaloby.³⁷ Právě zavedení této nové terminologie bylo předmětem diskuze týkající se projednávání nové právní úpravy organizace soudů i na jednání politické komise konané na ministerstvu spravedlnosti v době tzv. právníkové dvouletky, tedy v době transformace československého právního řádu, které následovalo po únorovém převratu v roce 1948.³⁸ V rámci této schůze politické komise konané dne 22. listopadu 1948³⁹ se jednalo mimo jiné o tom, zda má být ponechán název „státní zastupitelství“ nebo „prokuratura“, Dr. Petrželka, k němuž se připojili i Dr. Klos a Dr. Heráf, navrhovali, aby shodně s terminologií zákonů ostatních lidově demokratických

³⁴ Srov. § 1, § 2 zákona č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů.

³⁵ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*. s. 118.

³⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno). Přehled organizace soudů a úřadů veřejné žaloby od 1. února 1949, přípis ministerstva spravedlnosti ze dne 24. ledna 1949.

³⁷ Srov. § 20 a násl. zákona č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví.

³⁸ Blíže k otázce činnosti politické komise v době tzv. právníkové dvouletky viz FRANTALOVÁ, A. *Činnost politické komise v době tzv. právníkové dvouletky*. Praha 2015, diplomová práce, Právnická fakulta Univerzity Karlovy (nepublikováno). K problematice právníkové dvouletky pak např. BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KUKLÍK, J. – ŠOUŠA, J. *Právníková dvouletka*. Praha: Auditorium, 2014. 416 s. ISBN 978-80-87284-52-0.

³⁹ Národní archiv, f. Ministerstvo spravedlnosti (nezpracováno). Zápis o schůzi politické komise, která se konala na ministerstvu spravedlnosti dne 22. listopadu 1948. Této schůzi se účastnili: Dr. Berna, Dr. Blažke, Dr. Dressler, Dr. Fischl, Dr. Heráf, Dr. Kalda, Dr. Klos, Lorek, Dr. Patschová, Dr. František Srb, prof. Dr. Josef Tureček, Dr. Ziegler, Fiala, Dr. Karel Petrželka, Dr. Kraft, Lacho, Dr. Řiha, Dr. Cmunt, Dr. Rubeš, Dr. Boura, Dr. Kizlinková, Dr. Klín.

slovanských států bylo používáno názvu prokuratura. Tento návrh byl následně politickou komisí schválen a přenesen i do nové právní úpravy.⁴⁰

Právní úprava úřadů veřejné žaloby byla zakotvena v § 20 a násl. zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Zde se uvádělo, že v sídlech okresních soudů se zřizují okresní prokuratury jako úřady veřejné žaloby první stolice, které se skládají z okresního prokurátora a z potřebného počtu jeho náměstků,⁴¹ a dále, že v sídlech krajských soudů se zřizují krajské prokuratury jako úřady veřejné žaloby druhé stolice, které se skládají z krajského prokurátora a z potřebného počtu jeho náměstků.⁴² Okresní prokuratury byly instančně podřízeny krajským prokuraturám a spolu s nimi ministru spravedlnosti.⁴³

Zákon o zlidovění soudnictví zakotvoval vedle ustanovení týkajících se okresních a krajských prokuratur ještě ustanovení o generální prokuratuře, jež měla působit u nejvyššího soudu. Generální prokuratura však nebyla orgánem žaloby. Generální prokurátor disponoval oprávněním podávat do pravomocných rozhodnutí řádného, zvláštního nebo rozhodčího soudu stížnost pro zachování zákona. Co se týče postavení generálního prokurátora, zmiňuje se o něm důvodová zpráva k zákonu o zlidovění soudnictví takto: „*Generální prokurátor se stává strážcem zákona a bude jeho povinností zakročit všude tam, kde došlo k porušení zákona.*“⁴⁴ Generální prokurátor byl stejně jako krajské a okresní prokurátoři v podřízenosti ministra spravedlnosti.⁴⁵

Do soustavy orgánů veřejné žaloby patřila rovněž i státní prokuratura působící u státního soudu zřízeného na základě zákona č. 232/1948 Sb., o státním soudu. Do kompetence státního soudu spadalo rozhodování o trestných činech podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, tedy o trestných činech, stanovil-li na ně zákon trest smrti nebo trest na svobodě delší deseti let.⁴⁶ Právě před státním soudem se odehrávaly tzv. monstrprocesy a velké politické procesy jako veřejné

⁴⁰ Národní archiv, f. Ministerstvo spravedlnosti (nezpracováno). Zápis o schůzi politické komise, která se konala na ministerstvu spravedlnosti dne 22. listopadu 1948.

⁴¹ Srov. § 20 a násl. zákona č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: návrh a důvodová zpráva k návrhu zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] z: http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0160_04.htm.

⁴⁵ Srov. § 54 odst. 3 zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví.

⁴⁶ Zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Zrušen k 1. srpnu 1950, kdy byl nahrazen zákonem č. 86/1950 Sb., trestní zákon.

drama s předpokládaným celostátním a mezinárodním účinkem.⁴⁷ Okresní a krajské prokuratury byly po jejich uskutečnění v souladu s výnosem ministra spravedlnosti č.7.073/49-P/4 ze dne 12. února 1949 následně povinny podávat ohledně jejich přínosu a jejich ohlasu u veřejnosti v jednotlivých regionech zprávy organizačně nadřízenému úřadu. Tak činil i okresní prokurátor v Trutnově například v situační zprávě ze dne 16. května 1950, ve které uvedl následující: „*Velké politické procesy před státním soudem budí značný zájem veřejnosti, bylo o nich diskutováno při schůzkách s lidovými soudci a zejména je s povděkem přijímáno, že jejich průběh je vysílán rozhlasem, čímž jednak je zdůrazňována ostrážitost a bdělost jako nezbytná podmínka budování socialistického státu, jednak je zveřejňována rozvratná činnost v konkrétních případech. Z hlediska soudů a prokuratur je referování o takových procesech přínosem v tom směru, že vyzvedá podíl lidovědemokratického soudnictví na budování státu a upevňuje důvěru pracujících k soudům.*“⁴⁸ Z uvedené citace je zřejmé, jak velký byl kladen důraz, aby se komunistickou stranou zamýšlený význam uskutečněných politických procesů dostal do povědomí veškerého obyvatelstva ve všech regionech.

Zákonem o zlidovění soudnictví byl učiněn tedy první krok k vytvoření prokuratury nového typu. K otázce nového postavení okresních prokurátorů se vyjádřil tehdejší ministr spravedlnosti Alexej Čepička v rámci projednávání návrhu zákona o zlidovění soudnictví takto: „*Pro úspěšné potírání zločinnosti, ať již kriminální nebo politické, budou zřízeny v každém okresu okresní prokuratury. Bude tak posílen systém bezpečnostních orgánů a umožněna úzká spolupráce s orgány SNB a bezpečnostními referáty národních výborů.*“⁴⁹ Ústřední postavou trestního soudnictví se tak namísto soudů a soudců stala od konce 40. let 20. století prokuratura a prokurátoři.⁵⁰ Alexej

⁴⁷ Před Státním soudem stálo v letech 1948 – 1952 za páchaní protistátní trestné činnosti téměř 27 000 osob. Mezi souzenými osobami byli například Milada Horáková, Františka Zemínová, Antonie Kleinerová, Jan Buchal, Jiří Hejda, Josef Nestával, Oldřich Pecl, František Přeučil, Závěš Kalandra a další. Před státním soudem se konalo rovněž řízení dvou římskokatolických duchovních z Vrchlabí a Hostinného a oba tyto případy měly údajně skončit odsuzujícím rozsudkem. Státní okresní archiv Trutnov, fond Okresní prokuratura Vrchlabí, 1949 – 1960 (nezpracováno). Situační zpráva Okresní prokuratury ve Vrchlabí ze dne 17. května 1950.

⁴⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno), situační zpráva Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 16. května 1950.

⁴⁹ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění 1948 – 1954 – stenoprotokoly ze schůze Národního shromáždění republiky Československé ze dne 22. prosince 1948. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] na <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021001.htm>.

⁵⁰ KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister, 2008. s. 199.

Čepička se ohledně postavení úřadů veřejné žaloby vyjádřil mimo jiné i například ve svém příspěvku předneseném na konferenci pracovníků justice konané dne 21. listopadu 1949, v rámci kterého prohlásil, že: „*U okresního a krajského prokurátora se dnes musí soustřeďovat administrativně i odborně všechno, co souvisí s trestním soudnictvím. Tato velká odpovědnost si pochopitelně vynutí také změny v postavení našich prokurátorů. Dosud byli prokurátoři po všech stránkách pozadu za soudci a dopláceli na to existenčně. My změníme pořadí našich zaměstnanců a do popředí se dostanou prokurátoři. Dostanou se vpřed i administrativně tím, že celková organizace soudů se bude soustřeďovat jako do svého těžiště do rukou prokurátorů. Také to bude vyjádřeno tím, že služební postavení a odměny prokurátorů budou vyšší než u ostatních zaměstnanců v justiční právní službě.*“⁵¹

Ostatně zanedlouho tato slova dostala reálnou podobu, když dne 17. května 1950 byl přijat zákona č. 67/1950, o pracovních a platových poměrech soudců z povolání, prokurátorů a soudcovských čekatelů, na základě kterého nastala změna mimo jiné i v ustavování prokurátorů. Dle nové právní úpravy pověřoval generálního prokurátora výkonem této funkce nově prezident republiky, státního prokurátora pověřovala výkonem této funkce vláda. Okresního a krajského prokurátora pověřoval výkonem této funkce ministr spravedlnosti. Právo odvolávat všechny uvedené prokurátory z pověřených funkcí příslušelo ministerstvu spravedlnosti. Tento stav trval do nabytí účinnosti ústavního zákona č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, a zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře.⁵² Budování mocenského postavení prokuratury však nebylo v tomto období ještě zdaleka u konce.

1.2. Období budování mocenského postavení prokuratury

Významný předěl ve vývoji prokuratury a soudního systému jako celku představoval ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, a zákon č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, které byly přijaty v důsledku stále sílících zájmů komunistické strany na vybudování prokuratury jako samostatného a nezávislého orgánu na jiných

⁵¹ PERNES, J. – POSPÍŠIL, J. – LUKÁŠ, A. *Alexej Čepička: šedá eminence rudého režimu*. 1. vyd. Praha: Brána, 2008. s. 181.

⁵² NEDOROST, L. a kol. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 61.

složkách státní správy s pravomocí kontrolovat všechny státní úřady, národní úřady i jednotlivce.⁵³ Potřeba vytvořit prokuraturu jako orgán socialistické zákonitosti se oficiálně odůvodňovala nezbytností účinněji „vést boj proti třídnímu nepříteli, boj za upevnění pracovní kázně, státní disciplíny a socialistické zákonitosti“⁵⁴ a potřebou „rozvíjet širokou výchovně politickou činnost v úsilí o výchovu nového socialistického člověka.“⁵⁵ Za tím účelem měla být dosavadní prokuratura „od základu přebudována ve zcela nový orgán, opatřený takovou pravomocí, aby mohl úspěšně plnit všechny úkoly, k nimž je prokuratura v údobí budování socialismu povolána.“⁵⁶

Co se týče otázky soudnictví, došlo na základě zmíněného ústavního zákona k novému uspořádání soudů a v této souvislosti i k mnoha úpravám vymezujícím jejich organizační i pracovní náplň.⁵⁷ Ohledně změn v oblasti prokuratury zakotvoval ústavní zákon a na něj navazující zákon o prokuratuře další posílení postavení generálního prokurátora, který měl vykonávat nejvyšší dozor na přesné provádění a zachování zákonů a jiných právních předpisů nejen nad soudy, jak tomu bylo doposud, ale i nad všemi ostatními úseky státní správy, jakož i nad jednotlivými občany. Zakotven byl tedy nový typ prokurátorského dozoru, který byl označován jako tzv. všeobecný dozor. Všeobecným dozorem nebyla tedy péče o zjišťování trestných činů a spravedlivé potrestání pachatelů, ani dohled nad orgány činnými v trestním řízení při vyšetřování trestných činů ani se nejednalo o dozor nad výkonem soudní moci nebo účast v řízení před soudy. Všeobecný dozor byl považován za dozor nad zákoností ve všech případech, které nebyly předmětem jiného zvláště upraveného dozoru generálního prokurátora.⁵⁸ Prokuratura měla nově provádět všeobecný dozor nad dodržováním zákonitosti i v místech, v nichž se vykonávala vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.⁵⁹

⁵³ HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. s. 459.

⁵⁴ KRUPAUER, J. Neměnný úkol socialistické prokuratury zajistit, aby vůle lidu byla vždy zákonem. *Socialistická zákonost*. 1985, roč. XXXIII, č. 5, s. 263 – 264.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 359, kt. 40. Důvodová zpráva k ústavnímu zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře.

⁵⁷ Podrobně o změnách v organizační výstavbě soudů a jejich pracovní náplni v souvislosti s přijetím ústavního zákona č. 64/1952 Sb., a zákonů č. 66/1952 Sb., a zákona č. 67/1952 Sb. Srov. ŠOLLE, V. *Organizační vývoj našeho lidového soudnictví*, s. 79 – 80. O změnách v organizaci správy soudnictví též SCHELLEOVÁ, I. – STAVINHOVÁ, J. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*, s. 26.

⁵⁸ ŠVEJDA, J. Všeobecný dozor, jeho úkoly a základní metody. *Socialistická zákonost*. 1954, roč. II. č. 10. s. 379 a násl.

⁵⁹ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 160 a násl.

Aby se zamezilo při provádění socialistické zákonnosti uplatňování místních vlivů či zvláštností, měla být socialistická zákonnost chápána na celém území jednotně, a tedy vybudována jako jednoduší, pŕísne centrálně řízený státní orgán, který je nezávislý na ostatních orgánech. Nově bylo zakotveno, že generálního prokurátora jmenuje a odvolává na návrh vlády prezident republiky a dále, že je generální prokurátor odpovědný pouze vládě. Orgány generálního prokurátora v krajích a okresech měly být podřízeny a odpovědny pouze generálnímu prokurátorovi. Pouze generální prokurátor měl ustanovovat krajské i okresní prokurátory za účelem zaručení úplné nezávislosti na ostatních orgánech státní správy.⁶⁰

Výkon prokurátorského dozoru byl nově zcela oddělen od ministerstva spravedlnosti. Hlavou této nové, jednotné a pŕísne centralizované soustavy prokuratury se stal generální prokurátor.⁶¹ Tímto zákonem mělo dojít k pŕestavbě prokuratury jako orgánu veřejné žaloby na orgán stŕežící socialistickou zákonnost a k vybudování nové prokuratury v čele s generálním prokurátorem, v jehož rukách bude soustředěn nejvyšší dozor nad zachováním socialistické zákonnosti.⁶² Hlavními povinnostmi prokuratury bylo chránit nově vzniklý společenský řád a státní zřízení, proti jeho odpŕrcům a narušitelům, chránit bojeschopnost ozbrojených sborů, upevňovat velitelskou pravomoc, kázeň a pořádek, vychovávat občany k dodržování zákonů, pravidel socialistického soužití a k plnění občanských povinností. V těchto úkolech byl vyjádřen obsah socialistické zákonnosti, jejíž uplatňování a zachování měl generální prokurátor se svými orgány prosazovat.⁶³ Vzorem pro vypracování této nové koncepce pojetí prokuratury byla sovětská právní úprava úřadů veřejné žaloby.⁶⁴

Na základě této nové právní úpravy došlo k definitivnímu zrušení správního soudnictví a finanční prokuratury. Součástí jednotné prokuratury se stala nově i

⁶⁰ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 359, kt. 40. Nová organizace soudů a prokuratur – posila socialistické zákonnosti.

⁶¹ KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945– 1989*. Praha: Linde a.s., 2009. s. 651.

⁶² PIPEK, J. *Komentář k zákonu o prokuratuře*, s. 5 a násl.

⁶³ VLČEK, E. Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990. In. *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*. Masarykova Univerzita. Brno, 2004. s. 389 – 390.

⁶⁴ K organizaci sovětské prokuratury srov. např. ASTAŠENKOV, V. G. et al. *Organizacija suda i prokuratury v SSSR: učebnik dlja slušatelej vuzov MVD SSS*. Moskva: Juridičeskaja literatura, 1988. 286 s.

vojenská prokuratura.⁶⁵ K posílení dozoru v trestním řízení byly zřízeny vlastní vyšetřovací orgány prokuratury, tzv. vyšetřovatelé prokuratury.⁶⁶

Na tento zákon navazoval zákon č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů, kterým byl zrušen k 1. lednu 1953 zákon č. 232/1948 Sb., o státním soudu. Po zrušení státního soudu a tedy i státní prokuratury rozhodovaly nadále v trestních věcech jednak obecné soudy, a pokud šlo o trestné činy osob podléhajících vojenské trestní pravomoci, pak vojenské soudy.⁶⁷

Celostátní konference KSČ konaná v červnu 1956 uložila v návaznosti na závěry XX. sjezdu KSSS novelizovat ještě v tomto roce zákon o prokuratuře tak, aby v něm byla vyjádřena úloha prokuratury jako nejvyššího strážce socialistické zákonitosti, orgánu zajišťujícího jednotné používání zákonů v celé republice a ochránce jak práv a zájmů státu, tak i politických a osobních práv občanů, práv z pracovního poměru, práv na užívání bytu a jiných majetkových práv a zájmů občanů, a dále, aby v něm byly stanoveny prostředky prokurátorského dozoru na všech jeho úsecích a aby v něm bylo zakotveno zřízení vyšetřujících orgánů v resortu prokuratury pro provádění přípravného řízení.⁶⁸

I když zákon č. 65/1956 Sb., o prokuratuře, dle tehdejších slov: „*v podstatě správně vymezil obsah prokurátorského dozoru nad zachováním socialistické zákonitosti, stanovil prostředky sloužící k odstranění nezákonných rozhodnutí a opatření a položil základy k organizaci prokuratury nového typu, přece jen – zejména pro nedostatek zkušeností a pro neúplnou znalost sovětské teorie a praxe – měl nedostatky a mezery, takže neposkytl vždy dostatečný právní základ pro účinný a důsledný dozor nad zachováním socialistické zákonitosti.*“⁶⁹ Účelem nového zákona tak bylo odstranit tyto mezery a nedostatky a snažit se o co možná identickou právní úpravu s právní úpravou fungování a činnosti sovětské prokuratury.⁷⁰ V druhé polovině 50. let 20.

⁶⁵ VLČEK, E. Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990. In. *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*. s. 389.

⁶⁶ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 160 a násl.

⁶⁷ ŠKERLE, M. *Státní soud a Státní prokuratura a jejich role v politických procesech*. Brno, Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010. s. 47.

⁶⁸ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 359, kt. 40. Osnova zákona č. 65/1956 Sb. o prokuratuře.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ K sovětské právní úpravě fungování a organizace prokuratury po roce 1953 např. ZVJAGINCEV, A. G. – ORLOV, G. J. *Prigovorenyje vremenem: rossijskije i sovetskije prokurory: XX vek: 1937-1953*.

století tak došlo k nahrazení zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, zákonem č. 65/1956 Sb., o prokuratuře, schváleným dne 19. prosince 1956. Tento nový zákon zakotvil, že nejvyšší dozor nad zachováním socialistické zákonnosti vykonává jménem státu generální prokurátor, který střeží, prosazuje a upevňuje socialistickou zákonnost. Dle ust. § 5 tohoto zákona: „*Generální prokurátor je povinen činit opatření k odstranění porušení socialistické zákonnosti bez ohledu na to, kdo ji porušil, a dbát, aby každý, kdo zavinil její porušení, byl volán k odpovědnosti.*“⁷¹ V důvodové zprávě k tomuto zákonu se uvádí, že: „*v čele nové prokuratury bude generální prokurátor, jemuž je – způsobem jeho jmenování i úpravou jeho odpovědnosti – zajištěna naprostá nezávislost na ostatních orgánech státní správy. Orgány generálního prokurátora (okresní a krajské prokurátory a nižší a vyšší vojenští prokurátory) budou podřízeny a odpovědny pouze generálnímu prokurátoru. Tím bude i jim zaručena úplná nezávislost na orgánech státní správy. Generální prokurátor i jeho orgány budou úplně a po všech stránkách odděleny od soudnictví, prokuratura bude samostatným ústředním úřadem.*“⁷² Generální prokurátor již na rozdíl od předešlé právní úpravy nebyl nadále odpovědný vládě.⁷³

Kromě výše uvedeného nový zákon o prokuratuře ještě rozšířil prostředky a metody všeobecného dozoru a prostředky a metody dozoru spojeného s výkonem vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení a ochranné výchovy. K soustavnému dozoru náležely prokurátorské prověrky, účast na zasedáních národních výborů a jiných státních orgánů i hospodářských a jiných organizací a přezkoumávání konkrétních rozhodnutí. Novým prvkem všeobecného dozoru se stalo oprávnění prokurátorů přezkoumávat zákonnost obecně závazných právních předpisů vydaných ministerstvy a jinými úřady.⁷⁴ Nově byl zřízen podle sovětského vzoru institut vyšetřovatelů prokuratury, kteří ve vymezených případech prováděli vyšetřování v trestních věcech. Generální prokurátor se stal vrcholným orgánem prokuratury, nebyl již podřízen vládě a

Moskva: ROSSPEN, 2001. 533 s. Dále také: LEBEDINSKIJ, V. G. – ORLOV, D. I. *Sovetskaja prokuratura v važnejšich dokumentach*. Moskva: Gosjurizdat, 1956. 508 s. Také: *Socialističeskaja zákonnost'*. Moskva: Prokuratura SSSR i Verhovnyj Sud SSSR, 1934-1991.

⁷¹ Srov. § 5 zákona č. 65/1956, o prokuratuře.

⁷² Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Návrh a důvodová zpráva k návrhu zákona č. 65/1956 Sb., o prokuratuře. Národní shromáždění 1954 – 1960 – tisky, tisk 92. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] na http://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0092_01.htm.

⁷³ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 166.

⁷⁴ VLČEK, E. Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990. In. *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*. s. 390.

byl oprávněn se zúčastňovat s hlasem poradním zasedání vlády.⁷⁵ Z teritoriálního hlediska se soustava orgánů prokuratury nezměnila. Byla však rozšířena o oblastní a obvodní dopravní prokurátory.⁷⁶

1.3. Prokuratura v 60. letech 20. století

Vývoj prokuratury jako strážce socialistické zákonnosti v samostatnou a od ostatních soustav státních orgánů odlišnou soustavu, měl završit ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.⁷⁷ Ta obsahovala základní zásady úkolů a postavení socialistické prokuratury. Bylo v ní zakotveno, že soudy a prokuratura chrání socialistický stát, jeho společenské zřízení i práva a oprávněné zájmy občanů a organizací pracujícího lidu. Dále také stanovovala, že soudy a prokuratura celou svou činností vychovávají občany k oddanosti vlasti a věci socialismu, k zachovávání zákonů a pravidel socialistického soužití i k čestnému plnění povinností ke státu a společnosti. Pouze prokuratuře příslušel nadále dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů ministerstvy a jinými orgány státní správy, národními výbory, soudy, hospodářskými a jinými organizacemi. Dále bylo v této ústavě zakotveno, že v čele soustavy orgánů prokuratury stojí generální prokurátor, kterého jmenuje a odvolává prezident republiky. Generální prokurátor přestal být z výkonu dozorových funkcí prokuratury odpovědný vládě. Nadále měl být odpovědný pouze Národnímu shromáždění. Tím byl generální prokurátor postaven na úroveň ostatních ústavních činitelů. Dle této ústavy měly být orgány prokuratury podřízeny jedině generálnímu prokurátorovi a vykonávat své funkce nezávisle na místních orgánech. Při veškeré své činnosti se měly tyto orgány prokuratury opírat o iniciativu pracujícího lidu a jeho organizací.⁷⁸

⁷⁵ FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. s. 23.

⁷⁶ VLČEK, E. Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990. In. *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*, s. 390.

⁷⁷ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 170.

⁷⁸ Srov. zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

V návaznosti na vyhlášení nové ústavy došlo k nemalým změnám v územní organizaci státu. Stranou nezůstalo ani soudnictví a prokuratura.⁷⁹ Na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, došlo s účinností od 11. dubna 1960 k novému územnímu členění republiky na kraje, které se dále dělily na okresy a tyto okresy se dále dělily na obce a vojenské újezdy.⁸⁰ Celkem bylo vytvořeno 7 krajů a 83 okresů.⁸¹ Území hlavního města Prahy tvořilo samostatnou územní jednotku a dělilo se na deset obvodů. Hradecký kraj ve svých původních hranicích přestal existovat, nově vznikl kraj Východočeský, ve kterém bylo vytvořeno celkem 11 okresů (Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim, Jičín, Náchod, Pardubice, Rychnov nad Kněžnou, Semily, Svitavy, Trutnov, Ústí nad Orlicí).⁸² Zavedení nového územního členění státu mělo pochopitelně vliv i na územní členění soudnictví a prokuratury, neboť bylo stanoveno, že nejpozději k 1. červnu 1960 má vstoupit v platnost nová územní organizace národních výborů a ostatních státních orgánů v krajích, okresech a obcích.⁸³ V oblasti soudnictví bylo tomuto požadavku vyhověno na základě zákona č. 40/1960 Sb., o provedení nové územní organizace soudů.⁸⁴ Podle metodického pokynu generálního prokurátora měly změny související s novou územní organizací státu proběhnout v resortu prokuratury v době od 15. do 31. března 1960, a to tak, aby dnem 1. dubna 1960 byly reorganizované úřady již schopny zajišťovat svůj běžný chod prokuratury, jejichž sídlo nebylo v souladu s novou územní organizací. K zajištění všech úkolů souvisejících s provedením nové územní organizace státu ve Východočeském kraji byl dne 11. března 1960 zmocněn generálním prokurátorem krajský prokurátor v Olomouci JUDr. Josef Ptáček.⁸⁵ Zrušeno bylo celkem 22 okresních prokuratur, jejichž agenda se stěhovala k reorganizovaným okresním prokuraturám nového Východočeského kraje.⁸⁶ V důsledku přijatých změn tak došlo k zániku Okresní prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem a Okresní prokuratury ve Vrchlabí, které byly přestěhovány dne 23. března

⁷⁹ NEDOROST, L. a kol. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 65.

⁸⁰ Srov. § 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

⁸¹ Srov. § 3 a násl. zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

⁸² Srov. § 8 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

⁸³ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*. s. 119.

⁸⁴ Tamtéž, s. 174.

⁸⁵ Státní oblastní archiv Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 596, kt. 365. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy, sign. Spr. 63/60 (zpráva o stavu prací k provedení územní reorganizace v resortu prokuratury ve Východočeském kraji).

⁸⁶ Tamtéž. Kromě okresních prokuratur se likvidovaly rovněž prokuratury dopravní.

1960. Jejich působnost převzala Okresní prokuratura v Trutnově, která byla i nadále instančně podřízena Krajské prokuratuře v Hradci Králové.⁸⁷

Přibližně pět měsíců po nabytí účinnosti nové ústavy se ve dnech 7. – 8. prosince 1960 konalo zasedání ÚV KSČ, v jehož rámci bylo přijato Usnesení ústředního výboru KSČ k otázkám dalšího upevňování socialistické zákonnosti. V tomto usnesení byla v první řadě zdůrazněna nutnost „zdokonalení právního řádu“ a byl vysloven požadavek na provedení rozsáhlých změn zejména v oblasti práva pracovního, občanského, trestního a správního, a to s odůvodněním, že dosavadní právní úprava již neodpovídala „potřebám rozvoje vyspělé socialistické společnosti“. V návaznosti na závěry vyslovené na tomto zasedání se započalo s přípravou nové právní úpravy téměř ve všech odvětvích československého práva.⁸⁸

S tím souvisela i potřeba vypracovat nový zákon o prokuratuře. K přijetí nového zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, došlo dne 17. června 1965. Ten měl svým charakterem navazovat na dosavadní zákon o prokuratuře. Ostatně to vyplývalo například z projevu poslance Národního shromáždění Zedníka, který při projednávání vládního návrhu nového zákona o prokuratuře uvedl, že *„je třeba jen potvrdit, že dosavadní zákon o prokuratuře přijatý NS v roce 1956 sice v podstatě správně vymezil obsah prokurátorské funkce i prokurátorského dozoru nad zachováním socialistické zákonnosti všemi státními, společenskými i jinými organizacemi, a položil tak základy k zdokonalené organizaci prokuratury nového typu, přece však neposkytoval vždy dostatečný právní základ pro důsledné a účinné provádění dozoru nad dodržováním socialistické zákonnosti.“*⁸⁹

Na základě tohoto zákona byly vymezeny hlavní okruhy působnosti prokuratury a zakotveny její činnosti. Prokuratura měla za úkol vykonávat jednotný dozor, jehož integrálními složkami byly všeobecný dozor, trestní stíhání osob a dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení trestním, dozor nad zákonností postupu a

⁸⁷ Tamtéž. Zpráva o stavu prací k provedení územní reorganizace v resortu prokuratury ve Východočeském kraji; směrnice k provedení likvidace a delimitace.

⁸⁸ Národní archiv, f. KSČ - Ústřední výbor 1945-1989, sv. 79, a. j. 76. Zasedání ústředního výboru KSČ 7. prosince 1960. 5. zápis ze zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa dne 7. - 8. prosince 1960, s. 107-110.

⁸⁹ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Vládní návrh zákona o prokuratuře (tisk 36) a zpráva výboru ústavně právního. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] na <http://www.psp.cz/eknih/1964ns/stenprot/006schuz/s006027.htm>.

rozhodování soudů a státních notářství, účast v řízení před soudy a notářstvími a dozor nad zachováním zákonnosti v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.⁹⁰ Prokurátorský dozor se měl nadále vztahovat na všechny oblasti československého právního řádu a na všechny orgány, organizace a jednotlivé občany, a to s výjimkou Národního shromáždění, prezidenta republiky, vlády a Slovenské národní rady.⁹¹ Generální prokurátor byl ústředním orgánem postaveným na úrovni ministrů. Jmenoval a odvolával jej prezident republiky a byl odpovědný Národnímu shromáždění.⁹² Generální prokurátor byl povinen podávat Národnímu shromáždění zprávy o stavu socialistické zákonnosti, ale bylo mu rovněž uloženo, aby upozorňoval Národní shromáždění na předpisy, které odporují ústavě nebo zákonům, a aby předsednictvu Národního shromáždění předkládal otázky, které je třeba upravit zákonem nebo jejichž zákonná úprava vyžaduje doplnění nebo změny.⁹³

Nově byl dále koncipován dozor prokurátora nad zachováním zákonnosti v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova. Povinností prokurátora bylo ihned propustit na svobodu osoby, které byly v těchto místech drženy nezákonně. Prokurátor tedy v takových případech nahrazoval orgány vykonávající v těchto místech státní správu, nikoliv orgány činné v trestním řízení.⁹⁴

V novém zákoně o prokuratuře byla v neposlední řadě změněna i působnost orgánů vyšetřování. Vyšetřování měli nadále konat na rozdíl od předešlé úpravy pouze vyšetřovatelé SNB/VB/StB a vyšetřovatelé prokuratury.⁹⁵ V § 5 zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, bylo zakotveno základní ustanovení týkající se jejich činnosti. Podrobnější vymezení pak obsahoval trestní řád. Působnost všech vyšetřovatelů mělo vymezit prováděcí opatření generálního prokurátora a ministra vnitra. Vyšetřovatelé prokuratury měli nově převzít zejména vyšetřování trestných činů hospodářských včetně některých případů rozkrádání, trestných činů útoku na veřejné činitele a

⁹⁰ VLČEK, E. *Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990. In. Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989.* s. 391

⁹¹ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978.* s. 179.

⁹² Tamtéž.

⁹³ Srov. § 7 zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře.

⁹⁴ Srov. § 25 odst. 2 zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře.

⁹⁵ ČIČ, M. *Trestní právo hmotné.* Praha: Panorama, 1984. s. 172 – 173.

ztěžování výkonu jejich pravomoci a trestných činů spáchaných ve výkonu trestu odnětí svobody.⁹⁶

Konečně nový zákon o prokuratuře přinesl rovněž změnu v tom, že prokurátora a vyšetřovatele prokuratury vyňal z pravomoci místních lidových soudů, národních výborů a jiných orgánů oprávněných projednávat přestupky. Provinění a přestupky prokurátorů a vyšetřovatelů prokuratury se nadále měly stíhat jako kárná provinění v kárném řízení. V tomto směru měli tedy prokurátoři a vyšetřovatelé prokuratury obdobné postavení jako osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci.⁹⁷

Tento zákon představuje poslední milník v dějinách právní úpravy komunistické prokuratury, neboť s některými úpravami zůstal v účinnosti až do konce roku 1993.

Konec 60. let a zejména rok 1968 se již od počátku nesl ve znamení výrazných změn zejména na poli politickém. Tyto události vedly mimo jiné i k tomu, že se začaly zveřejňovat informace o politických procesech z padesátých let 20. století. V této souvislosti byl také diskutován všeobecně sdílený požadavek na rehabilitace obětí souzených zejména podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu republiky. Na konci června 1968 tyto požadavky vyústily v přijetí rehabilitačního zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci, jímž mělo dojít k odčinění křivd, k nimž v minulosti došlo porušováním zákonitosti na úseku trestního soudnictví.⁹⁸ Tento zákon měl tedy umožnit rychlé přezkoumání případů osob protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonitosti na úseku trestního řízení, odstranit přímo ze zákona některé nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a vyvodit ze zjištěných nezákonností důsledky proti osobám, které se na nich podílely.⁹⁹ Svým obsahem se tento zákon dotýkal i orgánů prokuratury. Prokurátor byl totiž nově oprávněn k podání návrhu na zahájení takového řízení.¹⁰⁰ Pokud se některý soud dozvěděl v rámci své úřední činnosti

⁹⁶ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Vládní návrh zákona o prokuratuře (tisk 36) a zpráva výboru ústavně právního. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné na [online] <http://www.psp.cz/eknih/1964ns/stenprot/006schuz/s006027.htm>.

⁹⁷ PIPEK, J. K novému zákonu o prokuratuře. *Věstník generálního prokurátora*. 1965, roč. XII, č. 10, s. 253 – 264.

⁹⁸ Ústav pro studium totalitních režimů. Soudní rehabilitace. Dostupné [online] na <http://www.ustrcr.cz/cs/soudni-rehabilitace>.

⁹⁹ Srov. § 1 zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci.

¹⁰⁰ Srov. § 5 odst. 2 zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci.

o okolnosti, která by mohla odůvodnit návrh na zahájení takového řízení, byl povinen o této skutečnosti vždy prokurátora vyrozumět.¹⁰¹ Současně bylo generálnímu prokurátorovi svěřeno oprávnění podat stížnost pro porušení zákona.¹⁰²

Nová etapa ve vývoji československého státu a rovněž i ve vývoji orgánů veřejné žaloby je spojena s přijetím ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci, který právně završil proces federativního uspořádání republiky. Na jeho základě se od 1. ledna 1969 Československo stalo státem složeným z České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky.¹⁰³ Co se týče organizace soudů a prokuratury, zakotvil zmíněný ústavní zákon v čl. 145, že tato bude upravena ústavním zákonem Federálního shromáždění ČSSR.¹⁰⁴ Připravované nové pojetí justice a prokuratury bylo diskutováno na zasedání ÚV KSČ dne 17. dubna 1969. Základní otázky v oblasti justice a prokuratury však byly upraveny až v ústavním zákoně č. 155/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje hlava osmá Ústavy Československé socialistické republiky. Tento zákon v podstatě zachoval dosavadní pojetí prokuratury jako jednotné centralizované soustavy všech jejích orgánů. Prokuratura se však nově členila na Generální prokuraturu Československé socialistické republiky, dále na Generální prokuraturu České socialistické republiky, Generální prokuraturu Slovenské socialistické republiky a na nižší články, které směl stanovit zákon federálního shromáždění. V čele Generální prokuratury ČSSR stál generální prokurátor ČSSR. V čele generálních prokuratur republik stáli generální prokurátoři republik. Generální prokurátoři národních republik byli podřízeni generálnímu prokurátorovi ČSSR pokud prováděli dozor nad důsledným prováděním a zachováním právních předpisů vydaných orgány federace. Orgány prokuratury v republikách, krajské a okresní prokuratury byly podřízeny generálním prokurátorům republik.¹⁰⁵ Zachována zůstala odpovědnost generálního prokurátora ČSSR vůči zákonodárnému sboru ČSSR, tedy po federativním uspořádání vůči Federálnímu shromáždění ČSSR. Analogicky pak byla stanovena odpovědnost generálních prokurátorů republik vůči nejvyšším orgánům státní moci

¹⁰¹ Srov. § 5 odst. 4 zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci.

¹⁰² Srov. § 43 a násl. zákona č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci.

¹⁰³ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. s. 525.

¹⁰⁴ Srov. čl. 145 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci.

¹⁰⁵ PROCHÁZKA, J. Základní principy činnosti a organizační výstavby socialistické prokuratury a jejich realizace v ČSSR. *Prokuratura*. 1976, č. 5, s. 7 – 26.

v ČSR a SSR, tedy vůči národním radám.¹⁰⁶ Co se týče krajských prokuratur a okresních prokuratur zůstal zde zachován princip podřízenosti nižších prokurátorů vůči vyšším.¹⁰⁷

Po federalizaci byla tedy vytvořena organizační struktura prokuratury na federální úrovni a na úrovni republikové. Organizaci prokuratury, její úkoly a pravomoc byly upraveny dvěma zákony Federálního shromáždění ČSSR a zákony národních rad ČSR a SSR. V ČSR se jednalo o zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, novelizovaný zákonem č. 147/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, a na federální úrovni se jednalo o zákon č. 20/1970 Sb.

Zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, platil s nepodstatnými změnami provedenými zákonem č. 29/1978 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o organizaci soudů a o volbách soudců, zákon o prokuratuře, trestní řád a notářský řád, a zákonem č. 196/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců a zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, až do roku 1990.

1.4. Transformace československé prokuratury po roce 1989

V létě roku 1988 byly v souladu se závěry 7. a 9. zasedání ÚV KSČ a v návaznosti na usnesení vlády ČSSR č. 130 ze dne 5. května 1988, o zásadách a postupu snižování počtu pracovníků ústředních orgánů, vytyčeny hlavní zásady přestavby práce generálních prokuratur ČSSR, ČSR a SSR. Přestavba měla být součástí změn uskutečňovaných v ústředních federálních a republikových orgánech a jejím základním smyslem měla být racionalizace metod a forem práce doprovázená růstem kvality.¹⁰⁸ Činnost generálních prokuratur v nových organizačních strukturách byla podle prozatímní úpravy zahájena ke dni 1. července 1988. Do konce roku 1988 měly být připraveny změny vnitroresortních předpisů prokuratury.¹⁰⁹

V návaznosti na přestavbu práce generálních prokuratur byl krajským prokuraturám dán pokyn ze strany GP ČSR k předložení návrhů a připomínek týkajících se změny stylu práce na svých vlastních a podřízených prokuraturách.

¹⁰⁶ Srov. § 6 odst. 1 zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, ve znění účinném od 1. ledna 1970.

¹⁰⁷ Srov. § 2 odst. 2, 4 zákona č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, ve znění účinném od 1. ledna 1970.

¹⁰⁸ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura v Hradci Králové 1949 – 1992, inv. č. 1249, kt. 832. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (pokyny GP ČSR určené krajským prokurátorům).

¹⁰⁹ Tamtéž.

Prostřednictvím zvýšeného výkonu prokurátorského dozoru mělo být docíleno posílení ochrany práv a svobod občanů, měla být účinněji prováděna prevence porušování socialistické zákonnosti a zesílen boj s kriminálními a protisocialisticky orientovanými jedinci.¹¹⁰

Do dosavadního vývoje prokuratury zasáhly významným způsobem události roku 1989 a let následujících, v jejichž důsledku byl rozsah působnosti prokuratury, zejména v netrestní oblasti, omezován.¹¹¹ Přestože ještě na počátku roku 1989 bylo jedním z úkolů české justice vytyčeného na XVII. sjezdu KSČ mimo jiné dbát na zabezpečení důsledného uplatňování vedoucí úlohy komunistické strany,¹¹² již v prosinci téhož roku byl vypuštěn z ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, jeho článek IV., týkající se vedoucí úlohy této strany. Tato skutečnost měla zásadní význam pro činnost prokuratury, neboť přestalo fungovat mocenské centrum totalitního státu.¹¹³ Dne 13. prosince 1989 Federální shromáždění ČSSR schválilo zákon č. 159/1989 Sb., jímž se zpřesňovaly, zmírňovaly, popř. zcela vypouštěly, některá ustanovení zvláštní části zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, a zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, ve znění pozdějších předpisů.¹¹⁴ I nadále zůstal v platnosti zákon č. 60/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Teprve 7. května 1990 byla přijata novela zákona o prokuratuře,¹¹⁵ která v návaznosti na přijaté změny ústavního zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky, omezila dozor prokuratury nad zákonností postupu a rozhodování soudů a státních notářství.¹¹⁶ Prokuratura nadále měla vykonávat „*dozor nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů ministerstvy a jinými orgány státní správy, národními výbory a organizacemi i občany.*“¹¹⁷ Nově měla prokuratura výkonem dozoru nad správným a

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016.s. 542 – 543.

¹¹² MAREK, J. K zamyšlení nad úkoly české justice v roce 1989. *Socialistická zákonnost*. 1989, roč. XXXVII, č. 1, s. 1 - 3.

¹¹³ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. ISBN 978-80-7380-575-3, s. 542 – 543.

¹¹⁴ zákon č. 159/1989 Sb.

¹¹⁵ Jednalo se o zákon č. 168/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře.

¹¹⁶ KUČHTA, L., SCHELLE Karel.: *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Nakladatelství ŽIVA v.o.s., 1994. s. 33.

¹¹⁷ Srov. § 1 odst. 1 zákona č. 168/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře. Dle § 1 odst. 2 tohoto zákona měly postavení a oprávnění prokurátorů před soudy a státními notářstvími upravovat zvláštní zákony.

jednotným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů chránit mimo jiné i stát a jeho ústavní zřízení.¹¹⁸ Měl se tak otevřít prostor pro působení prokuratury jako skutečného všeobecného strážce zákonnosti. V platnosti byla ponechána ustanovení týkající se všeobecného dozoru prokuratury.¹¹⁹ Ohledně otázky oprávněnosti další existence všeobecného prokurátorského dozoru se však vedly spory. Po četných úvahách se dospělo k závěru, že mimosoudní způsoby zajišťování zákonnosti správních rozhodnutí nemohou soudní kontrolu plně nahradit. Všeobecný prokurátorský dozor tak neměl být již součástí nové právní úpravy úřadů veřejné žaloby.¹²⁰

Zákonem č. 558/1991 Sb., kterým se mění a doplňují trestní řád a zákon o ochraně státního tajemství, byla působnost prokuratury dále omezena, neboť bylo stanoveno, že o vzetí do vazby, vydání příkazu k zatčení, prodloužení vazby a nařízení domovní prohlídky budou rozhodovat napříště soudy.¹²¹

Na konci roku 1992 se začal legislativně připravovat zánik ČSFR. Dne 13. listopadu 1992 byl schválen ústavní zákon č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské Federativní republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku, a dne 25. listopadu 1992 byl schválen ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky. Ústavní zákon č. 624/1992 Sb., o zániku funkce soudců a o skončení pracovních a služebních poměrů v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, ze dne 17. prosince 1992 upravil v souvislosti s chystanými

¹¹⁸ Srov. § 2 odst. 2 zákona č. 168/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře. K problematice postavení prokuratury po roce 1989 např. ZOULÍK, F. Poznámky k postavení prokuratury, *Právní praxe*, 1993, č. 3. s. 79 – 83. Nebo také: SPÁČIL, J. *K úvahám o budoucím postavení prokuratury v ČSFR*. In *Prokuratura*, 1990, č. 4, s. 196 – 204.

¹¹⁹ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. s. 543.

¹²⁰ KUČHTA, L. – SCHELLE K.: *Státní zastupitelství*. s. 37 – 38.

Lze souhlasit s názorem, že po zrušení všeobecného dozoru byla a je ochrana prostřednictvím soudů v rámci správního soudnictví komplikovaná a časově i finančně náročná. Koncepti všeobecného dozoru prokuratury tak nelze odsuzovat z důvodu, že fungovala v době komunistické éry a byla inspirovaná sovětským vzorem, zcela jistě měla svou pozitivní stránku. Zejména v tom smyslu, že se kdokoliv mohl obrátit na prokurátora se svým podnětem a další kroky již byly přímo v kompetenci prokurátora. Pro stěžovatele to tak nepředstavovalo žádnou administrativní či finanční zátěž. Na druhou stranu to byl prokurátor, kdo se musel řídit pokyny vedoucí strany, a to důsledně. Nebyla zde tedy záruka objektivního posouzení věci a mimo to zde ani neexistoval prostředek prokurátora, který by v případě, že tento dospěl k závěru, že byla porušena zákonnost, svou činností takový akt zrušil.

¹²¹ FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. s. 24.

změnami mimo jiné též zánik funkce soudců Ústavního soudu ČSFR, Nejvyššího soudu ČSFR a vojenských soudů a dále rovněž funkce prokurátorů a vyšetřovatelů Generální prokuratury ČSFR a vojenských prokuratur. K 1. lednu 1993 vznikly samostatné nástupnické státy Česká republika a Slovenská republika. Téhož dne vstoupil v platnost ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky.¹²²

Právní úpravu státního zastupitelství ústavně zakotvila hlava III. zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve svém článku 80. Zde se uvádí, že „*Státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení; vykonává i další úkoly, stanoví-li tak zákon.*”¹²³ Současně tento článek stanovil, že postavení a působnost státního zastupitelství stanoví zákon.¹²⁴ Zakotvení státního zastupitelství v kapitole o moci výkonné zásadně předznamenalo, že tento orgán je moci výkonné podřízen v oblasti personálního, organizačního a materiálního zabezpečení jeho činnosti.¹²⁵

Prokuratury jako úřady veřejné žaloby pokračovaly ve své existenci pod stávajícím názvem až do konce roku 1993. Vládní návrh zákona o státním zastupitelství byl Parlamentu České republiky předložen dne 9. listopadu 1993. V tento den byl také přijat jako zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Účinnosti nabyl tento zákon dnem 1. ledna 1994. Tímto zákonem došlo ke zřízení „*státního zastupitelství jako soustavy úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství.*“¹²⁶ Byla vytvořena nová soustava státního zastupitelství, kterou tvořilo nejvyšší státní zastupitelství, vrchní státní zastupitelství, krajská státní zastupitelství, okresní státní zastupitelství, a v době branné pohotovosti státu také vyšší a nižší polní státní zastupitelství.¹²⁷ Co se týče oblastí působnosti, tak zákon stanovil, že státní zastupitelství je jednak orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a je mu svěřeno plnění úkolů vyplývajících z trestního řádu, a jednak vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo

¹²² Srov. zákon č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské Federativní republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku, zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, dále ústavní zákon č. 624/1992 Sb., o zániku funkce soudců a o skončení pracovních a služebních poměrů v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, dále ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky.

¹²³ Srov. čl. 80 odst. 1 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ KUCHTA, L. – SCHELLE, K.. Historie a současnost státního zastupitelství. Brno: Masarykova univerzita, 1994. s. 71.

¹²⁶ Srov. § 1 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹²⁷ Srov. § 6 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda. Státní zastupitelství je však oprávněno působit i v jiném než trestním řízení a vykonávat další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon.¹²⁸ Státní zastupitelství má dále za úkol podílet se na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů.¹²⁹ Do kompetence státního zastupitelství tedy již nespadal všeobecný prokurátorský dozor. Co se týče působnosti státního zastupitelství v občanském soudním řízení, pak tomuto bylo svěřeno oprávnění podat návrh na zahájení občanského soudního řízení, anebo vstoupit do již zahájeného občanského soudního řízení jen v případech, které zákon stanoví.¹³⁰ K provedení zákona o státním zastupitelství byla vydána vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb, o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonem prováděných právními čekateli.

Nabytím účinnosti zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, byla tedy definitivně ukončena éra československé komunistické prokuratury jako všeobecného kontrolního orgánu, řízeného a prosazujícího zájmy KSČ, postaveného na modelu sovětské prokuratury.

¹²⁸ Srov. § 4 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹²⁹ Srov. § 4 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹³⁰ Srov. § 5 odst. 1, 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

2. Věcná působnost a hlavní zásady činnosti prokuratury

Československá prokuratura, jejíž vznik je kladen do let 1948 – 1953, měla být jak bylo mnohokrát již zmiňováno, budována podle sovětského vzoru jako prokuratura socialistického typu. Se sovětskou prokuraturou ji však nelze zcela ztotožňovat, neboť její postavení bylo v mnohém ovlivněno domácí tradicí, a proto řadu práv a povinností charakteristických pro sovětskou prokuraturu, československá prokuratura neměla. Společným rysem prokuratur socialistického typu bylo to, že nebyly konstruovány jako orgány zastupující stát v trestním popř. civilním řízení, ale jako orgány dozoru nad zachováním zákonnosti. Za základní pojem týkající se postavení prokuratury byl považován „prokurátorský dozor“. Pod tímto pojmem se v podstatě rozuměla „samostatná ústavní forma státní činnosti, spočívající v dozoru nad zachováním zákonnosti, vykonávaná jménem státu na celém územní republiky bez závislosti na místních orgánech.“¹³¹ Ve většině prací však chybí vysvětlení, co se konkrétně rozumí pod pojmem „dozor“. Zpravidla se hovoří o tom, že prokurátorský dozor je dozor nad dodržováním zákonů. Československá právní věda však ještě vytvořila pojem „prokurátorský dohled“, jímž jsou označovány případy, při nichž prokurátor může na rozdíl od „dozoru“ do činnosti dozorových orgánů i zasáhnout. Sovětská právní věda však chápala pojem „dozor“ širěji a zahrnovala do něj i dohled.¹³² Nejobecněji lze dozor vymezit jako činnost spočívající ve srovnání existujícího stavu se stavem, který má být podle určitého souboru norem a směřující k odstranění případného nesouladu, přičemž jde vždy o činnost konanou z iniciativy dozorčího orgánu. Prokurátorský dozor je dozor vykonávaný prokurátorem, tedy je to činnost spočívající ve srovnání skutečného chování subjektů, nad nimiž je dozor vykonáván, s chováním, k němuž jsou povinováni podle právních norem a ve využívání zákonem stanovených prostředků k dosažení souladu mezi skutečným stavem a stavem normou požadovaným. Tato činnost je vždy vykonávána z iniciativy prokurátora.¹³³

Prokurátorský dozor se od roku 1948 postupně vyvíjel ruku v ruce s vývojem mocenského postavení prokuratury. V průběhu vývoje prokuratury se tak ustálily

¹³¹ VODIČKA, A. *K teoretickým problémům prokurátorského dozoru*. In Právník, 1986. s. 976.

¹³² SPÁČIL, J. *Historie a perspektivy československé prokuratury*. In Prokuratura, 1992, č. 1 – 2, s. 5 – 10.

¹³³ Tamtéž, s. 11 – 13.

celkem 4 úseky prokurátorského dozoru nad zachováním socialistické zákonnosti. Jednalo se o všeobecný dozor, dozor nad zachováním zákonnosti orgány přípravného trestního řízení, dozor nad zachováním zákonů ze strany soudů a státních notářství a dozor nad zachováním zákonnosti v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova. Všechny tyto úseky prokurátorského dozoru pak bylo nutno chápat v jejich vzájemné spojitosti jako různé formy a metody jednotného prokurátorského dozoru.¹³⁴ Dozor prokuratury se vztahoval na všechny oblasti československého právního řádu a na všechny orgány a organizace i jednotlivé občany.¹³⁵ Nevztahoval se však na nejvyšší státní orgány.¹³⁶ Vedle prokurátorského dozoru však nelze pominout ještě jednu velmi významnou úlohu úzce spojenou s výkonem dozoru prokuratury v rámci trestního řízení. Jedná se o samotnou činnost prokuratury spočívající v trestním stíhání osob, které se dopustily trestných činů a od roku 1970 též přečinů.¹³⁷

2.1. Všeobecný dozor

Skutečně specifickým rysem prokuratury „socialistického typu“ byl výkon všeobecného dozoru. Důvody, které vedly ke vzniku agendy všeobecného dozoru, spočívaly v administrativním způsobu řízení společnosti a byly projevem přepjatého racionalismu příznačného pro ortodoxní marxismus. Ten vychází z přesvědčení, že celý komplex společenského života je ovládán určitými objektivními zákonitostmi. V dobách, kdy neexistovalo správní soudnictví, byla prokuratura prakticky jediným

¹³⁴ Srov. KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Katedra státu a práva, 1960, s. 37 – 51.

¹³⁵ Až do roku 1952 se pravomoc prokuratury vztahovala zásadně jen na oblast soudnictví, na činnost vyšetřovacích orgánů a arbitráže. Prokuratura neprováděla dozor z hlediska zákonnosti u orgánů státní správy, ani u hospodářských organizací. Na zákonnost v činnosti orgánů státní správy dozíral správní soud. Správní soud byl upraven zákonem č. 3/1918 Sb., ve znění zákona č. 164/1937 Sb. a rozhodoval o stížnostech, ve kterých stěžovatel tvrdil, že byl nezákonným rozhodnutím nebo opatřením správního úřadu poškozen na svých právech. Správní soud byl však definitivně zrušen zákonem č. 65/1952 Sb., o prokuratuře. Jeho kompetence převzala prokuratura. Tímto zákonem byly současně zrušeny i finanční prokuratury. Srov. PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. Státní pedagogické nakladatelství. Universita Karlova v Praze – Fakulta právnická. Praha 1974, s. 46.

¹³⁶ Srov. PROCHÁZKA, J. *Základní principy činnosti československé prokuratury*. Socialistická zákonnost. 1976, roč. XXIV, č. 10, 577 – 586.

¹³⁷ Srov. KIESEWETTER, Z. *Ochrana socialistické společnosti a československá prokuratura*. 1. Vyd. Bratislava: Obzor, 1979, s. 51 a násl.

orgánem, na který se mohl obrátit s žádostí o pomoc při nápravě nezákonného rozhodnutí občan, který vyčerpal opravné prostředky ve správním řízení.¹³⁸

Všeobecný dozor spočíval v dozoru prokuratury nad správným a jednotným používáním a zachováváním zákonů a ostatních právních předpisů ze strany národních výborů, jejich výkonných orgánů, ministerstev, pověřenectva, jiných úřadů (např. ústředních a jim podřízených), orgánů a institucí, národních a jiných podniků, družstev a dalších organizací a rovněž ze strany jednotlivých občanů. Prokurátoři tak měli povinnost dbát o to, aby veškeré správní akty byly v souladu se zákony nebo jinými právními předpisy. Úsek všeobecného dozoru byl tedy rozsáhlý, neboť orgány prokuratury měly za úkol přezkoumávat zákonnost velkého množství právních předpisů, jež se dotýkaly celé státní a hospodářské správy, družstev, společenských organizací pracujících i zájmů jednotlivých občanů. Prokurátor byl však do určité míry omezen, neboť nebyl oprávněn přezkoumávat zákony, nařízení vlády nebo sboru pověřenců ani nařízení jednotlivých ministrů, byla-li vydávána na podkladě zmocnění zákonem. Prokurátorům nepříslušelo přezkoumávat ani vládní usnesení.

Nejdůležitějšími metodami uskutečňování všeobecného dozoru byla metoda soustavného dozoru a metoda dozoru na základě podnětů. V rámci soustavného dozoru měl prokurátor bez vyčkání podnětu, sám, iniciativně a soustavně prověřovat používání a zachování zákonů a jiných právních předpisů těmi orgány a osobami, na něž se tento dozor vztahoval. Mezi formy soustavného dozoru patřily jednak prokurátorské prověrky, dále účast prokurátora na zasedáních národních výborů, jejich výkonných orgánů a jiných orgánů, přezkoumávání aktů a rozhodnutí národních výborů a jejich rad. Co se týče prvně zmíněné formy, pak tato spočívala v tom, že prokurátor osobně přezkoumával přímo u určitého úřadu stav zachování zákonnosti na některém úseku a činil opatření k odstranění zjištěných závad a příčin, které k nim vedly. Šlo například o prověrky dodržování právních předpisů na úseku rozpočtové a mzdové kázně, účetní evidence majetku, kárného stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví apod. Mohlo jít též o dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti práce nebo nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení, hospodaření s byty apod. Po skončení prověrky byl prokurátor povinen zajistit, aby zjištěná porušení zákonnosti byla odstraněna (např. podáním protestu), a současně příslušnému orgánu na chybách, jichž

¹³⁸ Srov. SPÁČIL, J. Historie a perspektivy československé prokuratury. *Prokuratura*, 1992, č. 1 – 2. s. 39 – 42. Též: VLČEK, E. Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990, s. 384 - 399.

se dopustil, vysvětlit správné používání zákona, a plnit tak i poslání výchovné. Konečným aktem prokurátorské prověrky bylo zpravidla upozornění, kde byla shrnuta a dokumentárně podložena zjištěná porušení zákona, jejich příčiny a opatření učiněná k tomu, aby bylo porušení zákona odstraněno.

Metoda dozoru na základě podnětů byla založena na iniciativě občanů a organizací státu. Za účelem zjišťování případů porušení socialistické zákonnosti měl prokurátor „*vybudovat úzký styk s pracujícími masami a získat jejich důvěru důsledným bojem proti všem nedostatkům, chybám a zlořádům.*“¹³⁹ Prokurátor měl tímto způsobem „*vychovávat pracovníky státního aparátu k důslednému dodržování zákonných a jiných ustanovení, k jejich správnému chápání a jednotnému výkladu, a tím značnou měrou přispívat i k výchově občanů, aby plnili lidově demokratické zákony uvědoměle, z vnitřního popudu, nikoliv jen z donucení a aby jejich důsledné zachování pokládali za nejdůležitější společenskou povinnost.*“¹⁴⁰ Každý tedy měl právo obracet se na prokurátora se stížnostmi, návrhy, podněty a doporučeními, přičemž mohlo jít například o podněty k přezkoumání postupu nebo rozhodnutí orgánů státní správy, k zahájení vyšetřování trestných činů nebo přestupků, podněty k přezkoumání soudních rozhodnutí, podněty ke vstupu prokurátora do občanskosoudního řízení, k přezkoumání zákonného postupu v místech, v nichž se vykonával trest odnětí svobody apod. Prokurátor byl povinen jakýkoliv podnět (upozornění, stížnost apod.) vyřídit co nejdříve, nejpozději však do 10 dnů, pokud nevyžadoval šetření. Pokud vyžadoval šetření, pak do 30 dnů ode dne, kdy došel prokuratuře. Prokurátoři však mohli podnět získat i při zasedání národních výborů, kterých se účastnili, nebo je čerpat z prokurátorských prověrek či z tisku apod.¹⁴¹

Prostředkem prokurátora k odstranění nezákonností zjištěných všeobecným dozorem byl jednak prokurátorský protest a jednak prokurátorské upozornění. Protest byl mimořádným opravným prostředkem, jehož podání mělo za následek prolomení účinku právní moci vůči orgánu, který napadené rozhodnutí vydal, resp. vůči orgánu nadřízenému. Tento orgán byl povinen protest projednat a buď mu vyhovět, nebo jej předložit nadřízenému orgánu. Nebyla zde tedy povinnost protestu vyhovět. Protest byl

¹³⁹ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Pardubice, inv. č. 359, kt. 40. Nová organizace soudů a prokuratur – posila socialistické zákonnosti.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Srov. KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*, s. 37 a násl.

typickým dozorovým aktem. Naproti tomu upozornění nesměřovalo ke zrušení nezákonného právního aktu. Pouze subjektu, kterému bylo adresováno, se dávalo na vědomí, že svou činností porušil zákon, a navrhuje se mu opatření k nápravě. Orgán, kterému bylo upozornění adresováno, byl povinen jej projednat a podat o projednání prokurátorovi zprávu. Protest i upozornění byly mocenské jednostranné akty zakládající povinnost svému adresátovi. Plnění těchto povinností však bylo vynutitelné pouze nepřímo a v mnoha případech vynutitelné nebylo.¹⁴² Protest i upozornění prokurátora mohly směřovat pouze proti porušování určitých právních předpisů. K řešení jiných otázek, např. hospodářské, politické, organizační, technické povahy apod. těchto prostředků používáno nesmělo být.¹⁴³

Všeobecný dozor tedy nebyl zaměřen na petitorní ochranu subjektivního práva jako je tomu ve správním soudnictví, ale byl konstruován pro ochranu objektivního práva.

2.2. Dozor nad zachováním zákonnosti orgány přípravného trestního řízení a trestní stíhání osob

Úkolem prokuratury bylo zabezpečovat správné používání a důsledné zachování zákonů a jiných předpisů všemi orgány přípravného řízení trestního, především pak všemi orgány vyšetřování. Činnost prokurátora v rámci tohoto řízení nespočívala však pouze v dozoru, ale i v jeho aktivní účasti, neboť jeho úkolem bylo dbát na to, aby všechny trestné činy a přestupky byly náležitě zjištěny, a stíhat podle trestního řádu osoby, které je spáchaly. Práva a povinnosti prokurátorů v rámci trestního řízení upravovaly předpisy procesněprávní povahy. Prokurátor byl tedy v oblasti trestněprávní povinen jednak uplatňovat zásadu legality, tj. stíhat trestné činy, o nichž se dozvěděl, a dále byl povinen vykonávat dozor nad zákonností postupu ostatních orgánů činných v trestním řízení.¹⁴⁴

Prokurátoři při výkonu dozoru nad přípravným řízením trestním měli dozírat zejména na to, aby byly přísně dodrženy všechny předpisy o postupu a jednotlivých

¹⁴² Srov. SPÁČIL, J. *Historie a perspektivy československé prokuratury*. Prokuratura, 1992, č. 1 – 2. s. 39 – 42.

¹⁴³ Srov. KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*, s. 37 – 46.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 75 – 76.

úkonech vyšetřování, aby nikdo nebyl bezdůvodně stíhán nebo vzat do vazby nebo jinak nezákonně omezován na svých právech. Prokurátoři měli dále dbát o to, aby proti nikomu nebylo zahájeno řízení bez zákonného důvodu, aby nebylo porušováno právo na obhajobu, překračována lhůta vazby, aby přípravné řízení bylo v zákonných lhůtách skončeno. Oprávnění a povinnosti prokurátora v rámci dozoru nad zachováním zákonnosti orgány přípravného trestního řízení byly rámcově upraveny v zákoně o prokuratuře a podrobněji pak v trestním řádu.¹⁴⁵ V rámci zajištění socialistické zákonnosti na tomto dozorovém úseku pak poskytoval trestní řád prokurátorům rozsáhlá oprávnění vůči vyšetřování a vyhledávání. Prokurátoři byli oprávněni dávat těmto orgánům závazné pokyny k provedení vyšetřování a vyhledávání trestných činů, vracet věci k doplnění vyšetřování nebo vyhledávání podle udělených pokynů, zrušit nezákonná a neodůvodněná rozhodnutí a opatření orgánů vyšetřování a vyhledávání, které mohli prokurátoři nahradit vlastními rozhodnutími nebo opatřeními apod. Prokurátor se nadto mohl účastnit provádění vyšetřovacích úkonů a mohl v kterékoli věci provádět sám jednotlivé vyšetřovací úkony nebo celé vyšetřování.¹⁴⁶ V rukou prokurátora tak byly soustředěny zvláště významné úkony přípravného řízení, jimiž se výrazně zasahovalo do práv obviněného, zejména do jeho svobody osobní a do majetkových práv. Prokurátor byl též povinen dohlížet na to, aby nebyly překročeny lhůty stanovené pro skončení vyšetřování a aby vazba netrvala déle než bylo stanoveno trestním řádem.¹⁴⁷

Těžiště činnosti prokurátora v přípravném řízení tedy mělo představovat dozor v dodržování zákonnosti činnosti vyšetřovacích a vyhledávacích orgánů.¹⁴⁸ Prokurátor se v přípravném řízení trestním měl za úkol zabývat soustavně každou trestní věcí. O každé trestné věci se prokurátor dozvídal neprodleně po zahájení trestního stíhání. Vždy po skončení vyšetřování nebo vyhledávání, jestliže mu byl předložen spis s návrhem na podání obžaloby, provedl prokurátor podrobnou prověrku výsledků vyšetřování nebo vyhledávání. Tuto prověrku spisových materiálů byl ovšem prokurátor oprávněn provést kdykoliv v průběhu vyšetřování nebo vyhledávání. Zpravidla tak činil při

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 47.

¹⁴⁶ PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: Orbis 1971, s. 127 – 128.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Dle novely trestního řádu z roku 1965 (zákon č. 67/1965 Sb. kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním) se jednalo o vyšetřovatele a vyhledávací orgán.

pochybnostech o zákonnosti některého z předložených rozhodnutí nebo opatření nebo tehdy, pokud měl sám učinit některé z rozhodnutí, která mu byla v přípravném řízení vyhrazena. Prokurátor měl při výkonu dozoru nad zákonností v přípravném řízení široká oprávnění. Zejména byl oprávněn vydávat závazné pokyny k vyšetřování a vyhledávání (pokyn k zahájení trestního stíhání, pokyn k doplnění vyšetřování nebo vyhledávání, pokyn ke způsobu skončení přípravného řízení- zastavení, přerušování trestního stíhání, postoupení věci, obžaloba). Prokurátor byl oprávněn i sám provést celé vyšetřování.¹⁴⁹

2.2.1. Trestní řízení a úkoly prokuratury

Československé trestní řízení byl zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, mezi které patřil soud, prokurátor, vyšetřovatel, vyhledávací orgán a orgán konající objasňování, popř. dalších osob (společenských organizací), jejichž úkolem bylo náležitě zjistit, byl-li trestný čin (později i přečin) spáchán, a pokud tomu tak bylo, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest či ochranné opatření. Tyto orgány byly povinny postupovat důsledně podle zákona o trestním řízení soudním (trestního řádu).¹⁵⁰ Protože se procesněprávní předpisy týkající se trestního řízení v průběhu existence komunistické prokuratury měnily, je níže nastíněn přehled jejich vývoje ve vztahu k úřadu prokuratury.

Ještě krátce po reformě úřadů veřejné žaloby v roce 1949 platila pro trestní řízení právní úprava platná v předmnichovské republice, tj. v českých zemích rakouský trestní řád z roku 1896 a na Slovensku uherský trestní řád z roku 1896 a vedle toho vojenské trestní řády z roku 1912.¹⁵¹ Hlavním úkolem státního zastupitelství bylo zastupování obžaloby v řízení před trestním soudem.¹⁵² Tak tomu bylo až do přijetí zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, vypracovaného v rámci tzv. právnícké dvouletky, který nabyl účinnosti dnem 1. srpna 1950.¹⁵³ Nový trestní řád hrubě

¹⁴⁹ KRUPAUER, J. Prokurátor v přípravném řízení trestním. *Socialistická zákonnost*. 1966, roč. XIV, č. 10, s. 583.

¹⁵⁰ RŮŽEK, A. a kol. *Československé trestní řízení*. Druhé přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1971. s. 6.

¹⁵¹ JELÍNEK, R. *Trestní řízení. Stručný výklad zákona ze dne 12. VII. 1950 č. 87/Sb.* Ministerstvo spravedlnosti. Právnícký ústav. Knihovnička soudce z lidu, sv. 3, Praha: Orbis, 1951. s. 3

¹⁵² SPÁČIL, J. *K historickým aspektům postavení prokuratury*. In *Prokuratura*, 1991, č. 1, s. 47 – 55, s. 54 – 55.

¹⁵³ JELÍNEK, R. *Trestní řízení. Stručný výklad zákona ze dne 12. VII. 1950 č. 87/Sb.* Ministerstvo spravedlnosti. Právnícký ústav. Knihovnička soudce z lidu, sv. 3, Praha: Orbis, 1951. s. 3.

deformoval celou strukturu trestního procesu, v němž prakticky získalo největší váhu přípravné řízení. Mnoho formálně deklarovaných demokratických ustanovení trestního řádu však zůstalo pouze na papíře. Trestní řád nepokrytě vyjadřoval třídní zaměření trestného řízení vymezením jeho účelu, zdůrazněním jeho výchovné a převýchovné stránky, stanovením povinnosti občanům pomáhat k dosažení účelu trestního řízení. Oproti dřívějším úpravám byl poměrně stručný. Neobsahoval výčet základních zásad trestního řízení ani organizace orgánů činných v trestním řízení.¹⁵⁴ Úkoly prokurátora a soudu byly zakotveny v § 2 tohoto zákona. V prvním odstavci se uvádí, že: „*Úkolem prokurátora a soudu v trestním řízení je pečovat o to, aby byly zachovávány zákony lidově demokratické republiky a aby jich bylo používáno v souladu se zájmy pracujícího lidu.*“¹⁵⁵ V navazujícím druhém odstavci je stanoveno, že: „*Úkolem prokurátora v trestním řízení je zejména konat přípravné řízení, bdít nad spravedlivým potrestáním pachatelů a dbát o výkon trestů jim uložených.*“¹⁵⁶ V důvodové zprávě k tomuto zákonu se uvádí, že: „*především však záleží na ostrážitosti a bdělosti prokurátorů, soudců a orgánů národní bezpečnosti a na jejich odborné a politické vyspělosti. Zvláště soudci z lidu a noví prokurátoři z řad dělníků jsou zárukou, že zájmy pracujícího lidu budou v trestním řízení neochvějně hájeny.*“¹⁵⁷ Úřady a veřejné orgány byly povinny pomáhat prokurátorům a soudům při plnění jejich úkolů a zejména s největším urychlením vyhovovat jejich dožádáním a trestné činy neprodleně oznamovat prokurátorům.¹⁵⁸

Osnova tohoto zákona tedy podstatně posílila postavení prokurátora v trestním řízení. Na jeho podkladě došlo ke zrušení instituce vyšetřujícího soudce a jeho

Již při přípravě osnovy tohoto zákona však bylo zřejmé, že jedním z cílů mělo být pozitivně právní zakotvení postavení prokuratury a bezpečnostních orgánů. resp. vymezení zásad jejich spolupráce, přičemž velký význam při této spolupráci měl být přikládán neformálním postupům. Trestní řád měl zásadním způsobem posílit úlohu prokurátora, avšak současně měla být upevněna i pozice bezpečnostního aparátu. To mělo být zabezpečeno tak, že se měli prokurátor a bezpečnostní aparát vždy dohodnout na dalším postupu a konat společně porady o celkové situaci i o konkrétních případech. Srov. BLÁHOVÁ, I. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948 – 1950*. Praha: Auditorium, 2017. 253 s.

¹⁵⁴ SCHELLE, K. a kol. *Vývoj trestního řízení*. s. 63-65.

¹⁵⁵ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Stenoprotokol z jednání Národního shromáždění, 47. Schůze, 12. července 1950. Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] na: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/047schuz/s047010.htm>.

¹⁵⁶ Srov. § 2 odst. 1, 2 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁵⁷ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Návrh a důvodová zpráva k návrhu zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Praha, ©1995-2016 [cit. 2016-04-03]. Dostupné [online] na: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/047schuz/s047010.htm>.

¹⁵⁸ Srov § 2 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

pravomoci i povinnosti byly přeneseny na prokurátora. Prokurátor měl dle nové právní úpravy za úkol vést řízení do podání obžaloby (žaloby). Bylo mu tak dáno dostatek prostoru pro to, aby se ve fázi vyšetřování detailně seznámil s věcí a tyto poznatky následně využil v rámci soudního řízení, ve kterém měl za úkol „*vhodně zasahovat do věci a pomáhat soudu ve zjišťování materiální pravdy.*“¹⁵⁹

V souvislosti s nezákonnostmi a trestní represí první poloviny 50. let 20. století byl v roce 1956 vypracován nový trestní řád, který zakotvil základní záruky dodržování zákonnosti v trestním řízení a provádění přípravného řízení svěřil v nejzávažnějších případech nově vytvořenému orgánu vyšetřovatele prokuratury. Tento orgán byl oddělen od operativních složek policie. Vyšetřovatel prokuratury konal vyšetřování v závažnějších případech nebo na pokyn prokurátora a podléhal přímo prokurátorovi. Prokurátorovi bylo svěřeno oprávnění dávat vyšetřovacím orgánům policie pokyny, jak mají vykonávat přípravné řízení, a prověřovat jejich postup, dále vykonávat osobně jednotlivé vyšetřovací úkony a svěřit vykonání vyšetřovacích úkonů i celých trestních věcí jiným vyšetřujícím orgánům, a tím lépe zabezpečit dozor nad zákonností v přípravném řízení. Rozhodnutí a realizace výkonu jednotlivých druhů trestů byla přenesena na soudy, prokurátorovi bylo ponecháno dohledové oprávnění nad místy, kde se vykonával trest odnětí svobody a některá ochranná opatření. Na svoji dobu představoval nový trestní řád pokrok oproti předchozímu stavu a vytvořil v podstatě koncepci současného platného trestního řízení. Tento trestní řád však neměl dlouhého trvání, neboť ho bylo třeba přizpůsobit změnám, které přinesla nová ústava z roku 1960.¹⁶⁰

Nový trestní řád přijatý v roce 1961 v podstatě převzal systematiku trestního řádu z roku 1956, byl však po obsahové stránce rozsáhlejší. Upravoval podrobně problematiku a instituty jak obecné části trestního práva procesního, tak jednotlivých stádií trestního stíhání. Poprvé byla upravena spolupráce se společenskými organizacemi občanů, zdůrazněno předcházení zločinnosti a výchova občanů. Prohloubila se zásada práva na obhajobu, zdokonalilo se uplatnění zásady objektivní pravdy a byla posílena kasační zásada v odvolacím řízení. S touto novou právní úpravou tvořily celek zákon č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech, a zákon č. 60/1961

¹⁵⁹ ŠIMÁK, J. - TOLAR, J. – RŮŽEK, A – DOLENSKÝ, A. *Trestní řád a předpisy souvisící*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1953. s. 9.

¹⁶⁰ SCHELLE, K. a kol. *Vývoj trestního řízení*, s. 64-65.

Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku. Poprvé v tomto trestním řádu byly obsaženy základní zásady vedení trestního řízení. Jednalo se o zásadu zákonnosti, zásadu presumpce nevinny, zásadu legality a zejména zásadu materiální pravdy, zásadu spolupráce se společenskými organizacemi, zásadu senátního rozhodování a zásadu veřejnosti. V oblasti zajišťovacích opatření byla změna provedena v zavedení vazebních lhůt a lhůt pro trvání zadržení. Upřesněny byly též vazební důvody. O vazbě v přípravném řízení rozhodoval i nadále prokurátor.

Trestní řád byl mnohokrát novelizován. Významné změny do trestního řádu přinesl například zákon č. 57/1965 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), neboť jím byla zavedena druhá formu přípravného řízení, tzv. vyhledávání. Šlo o zjednodušenou formu přípravného řízení jako bylo vyšetřování, určenou pro zjišťování a dokazování méně závažných trestných činů.¹⁶¹ Zatímco doposud byly vyšetřovací orgány činné na oddělení VB, podle nové úpravy měl být vykonáván dozor nejen vůči vyšetřovací součásti VB a vyšetřovatelům prokuratury, ale i vůči OOVB, u kterých mělo být prováděno vyhledávání. Vedle zkušených vyšetřovatelů měli být v přípravném řízení činní jako vyhledávací orgány pracovníci bezpečnosti, kterým však zpravidla chyběla znalost trestního práva a zkušenosti z kriminalistiky. Účelem těchto změn mělo být vedle zjednodušení řízení i jeho zrychlení.¹⁶² Vyhledávání jako forma přípravného řízení byla zrušena až zákonem č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích. Nadále pak zůstala pouze jediná forma přípravného řízení, a to vyšetřování.¹⁶³

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), je s četnými změnami v platnosti dodnes.¹⁶⁴

¹⁶¹ Tamtéž, s. 66 - 70.

¹⁶² KRUPAUER, J. *Poznámky k prokurátorskému dozoru v přípravném řízení trestním podle nového trestního řádu*. Věstník generálního prokurátora. 1965, roč. XII, č. 5, s. 105 – 112.

¹⁶³ SCHELLE, K. a kol. *Vývoj trestního řízení*, s. 66-70.

¹⁶⁴ Do konce roku 1993 je evidováno celkem 21 novel trestního řádu.

2.3. Dozor nad zachováním zákonnosti postupů a rozhodování soudů a státních notářství

Prokurátoři střežili socialistickou zákonnost na tomto úseku zejména svou účastí v řízeních před soudy v občanskoprávních i trestních věcech, výkonem dozoru na zákonnosti postupu a rozhodování soudů a státních notářství a na zákonnost jejich rozhodnutí. Práva a povinnosti prokurátorů, jakož i pravidla jejich postupu stanovoval rámcově zákon o prokuratuře a podrobněji pak soudní řády, tj. občanský soudní řád a trestní řád. Dozor na zákonnost v činnosti soudů ve věcech trestních uskutečňovali prokurátoři zejména podáním obžaloby, návrhu na potrestání, účastí na hlavním líčení a zastupováním obžaloby v průběhu soudního řízení. Účast prokurátora v řízení ve věcech občanskoprávních byla realizována buď prostřednictvím jeho vstupu do již zahájeného řízení před soudem, a to v jakémkoliv stádiu, anebo podáním návrhu na zahájení takového řízení. Důvodem vstupu do řízení či návrhu na zahájení občanskosoudního řízení ze strany prokurátora měl být zájem státu či společnosti nebo ochrana práv občanů. Prokurátor byl v rámci řízení oprávněn ke všem úkonům, které mohl vykonat účastník řízení, pokud nešlo o úkony, které mohl vykonat jen účastník právního vztahu.¹⁶⁵

2.3.1. Občanskosoudní řízení a úkoly prokuratury

Účast státního zástupce v civilním řízení znalo právo už před rokem 1948, i když ve velmi omezené míře. Podle § 26 odst. 2 císařského nařízení č. 207/1916 ř.z., řád o zbavení svéprávnosti, bylo státní zastupitelství oprávněno podávat návrhy na zbavení svéprávnosti. Podmínkou bylo, že podání návrhu vyžadoval veřejný zájem. Uvedený právní stav trval až do vydání zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Tímto zákonem byl okruh zásahů úřadů veřejné žaloby do občanskoprávních vztahů rozšířen o právo generálního prokurátora podávat stížnost pro zachování zákona.¹⁶⁶

Zákonný základ pro vstupovou činnost prokurátorů v civilním procesu byl však položen až přijetím zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních

¹⁶⁵ PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. s. 128 – 129.

¹⁶⁶ BOGNER, K. *Prokurátor chrání zájem společnosti a práva občanů v občanskosoudním řízení (občanskosoudní dozor prokuratury)*. In *Prokuratura*, 1977, č. 2, s. 67 – 85.

(občanský soudní řád), který byl schválen dne 25. října 1950 NS RČS.¹⁶⁷ Nově byl prokurátor oprávněn ke všem procesním úkonům, které mohl vykonávat kterýkoliv účastník řízení. Účastníkem řízení však prokurátor nebyl. Prokurátor mohl vstoupit do kteréhokoli soudního řízení už probíhajícího měl-li za to, že to vyžaduje ochrana zájmů státu nebo pracujících. Dále mohl prokurátor v souladu s touto novou právní úpravou činit i návrhy na zahájení občanskoprávního řízení, a to v případech, kdy to připouštělo zvláštní ustanovení zákona (řízení o důkazu smrti, řízení o prohlášení za mrtvého) a rovněž byl oprávněn podat návrh na zahájení řízení o neplatnosti právního úkonu, který byl v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem.¹⁶⁸

Teprve však ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, a zákon č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, vytvořily postavení prokurátora jako strážce socialistické zákonnosti, a daly tak základ pro další rozšíření pravomocí prokurátora v civilním řízení. Tyto změny byly promítnuty do zákona č. 68/1952 Sb., ze dne 30. října 1952, jímž byl novelizován dosud platný občanský soudní řád.¹⁶⁹ Nově mohl prokurátor činit návrhy na zahájení kteréhokoli občanskosoudního řízení bez omezení. Od tohoto data měli mít tedy prokurátoři „nejširší přístup k tomu, aby zákonnými procesními formami – vstupem do řízení už probíhajících nebo podání návrhu na zahájení řízení – zasahovali do občanskoprávních věcí, a tak zajišťovali už předem, t.j. preventivně zákonnost postupu v těchto řízeních a zákonnost rozhodnutí, která v nich mají být vydána.“¹⁷⁰

Ohledně povinných a doporučených vstupů prokurátora do řízení vydala generální prokuratura dne 15. června 1955 výnos sp. zn. Gc 1907/55 – 9, o vstupech prokurátorů do soudních řízení ve věcech občanskoprávních, ve kterém bylo prokurátorům uloženo, aby do určitých občanskoprávních řízení vstupovali povinně, do dalších řízení byl vstup pouze doporučen.¹⁷¹

¹⁶⁷ Srov. ust. § 6 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ BOGNER, K. *Prokurátor chrání zájem společnosti a práva občanů v občanskosoudním řízení (občanskosoudní dozor prokuratury)*. s. 67 – 85.

¹⁷⁰ Soudní dozor prokuratury ve věcech občanskoprávních. Metodická pomůcka pro prokurátory. Praha: Generální prokuratura v Praze, 1955. s. 11.

¹⁷¹ Prokurátoři tak byli povinni vždy vstoupit do občanskosoudních řízení, v nichž bylo účastníkem jednotné zemědělské družstvo a předmětem řízení: a) jakékoliv právo k půdě, která byla nebo má být sdružena k společnému družstevnímu hospodaření, anebo nároky nebo obrany JZD proti těm, kteří JZD takovou půdu zadržují, nebo je v jejím užívání ruší, b) nárok vystoupivšího nebo vyloučeného člena JZD anebo jeho dědice, který se nestal členem JZD, na vrácení hospodářských budov, živého a mrtvého inventáře, osiva a krmiv, c) nároky JZD proti vyloučeným nebo vystoupivším členům nebo jejich dědicům, kteří se nestali členy družstva, o zaplacení peněžitých pohledávek z provedeného vyúčtování.

Dne 4. prosince 1963 byla přijata nová právní úprava občanského soudního řízení. Jednalo se o zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Na jeho základě došlo mimo jiné ke sjednocení procesního postavení prokurátora v občanském soudním řízení, kdy nově prokurátor působil v rámci řízení jako strážce socialistické zákonnosti nikoliv jako účastník řízení.¹⁷² Prokurátor se mohl na občanském soudním řízení i nadále účastnit ve dvojí formě, a to buď podáním návrhu na zahájení řízení anebo vstupem do řízení, zahájeného před soudem na návrh účastníků, usnesením soudu. Prokurátor, který podal návrh na zahájení řízení, mohl kdykoliv svůj návrh vzít zpět, kdežto prokurátor, který vstoupil do zahájeného řízení, nemohl návrhem podaným účastníkem řízení disponovat. Vstoupil-li prokurátor do řízení a dospěl-li k závěru v průběhu řízení, že zájem společnosti nebo ochrana práv občana nevyžaduje, aby se prokurátor řízení dále účastnil, pak byl oprávněn z řízení vystoupit.¹⁷³ Prokurátorovi byla dána procesní legitimace ve všech případech, kdy návrh mohl podat jiný účastník hmotněprávního vztahu, avšak s výjimkou návrhů z titulů osobních práv (např. rozvod, osvojení, určení otcovství apod.).¹⁷⁴ Postavení prokurátora v řízení ve věcech občanskoprávních upravoval § 35 tohoto zákona.

Po přijetí zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, byl prokurátor jako jediný aktivně legitimován k podání návrhu na zahájení řízení, v rámci kterého byl oprávněn navrhnout, aby příslušný soud rozhodl, že část anebo celé plnění z neplatné smlouvy,

Dále byli prokurátoři povinni vždy vstoupit do občanskosoudního řízení, ve kterém se žalobce buď v pozici zaměstnance, nebo zaměstnavatele domáhal: a) určení, že pracovní poměr trvá nebo zanikl, b) splnění závazku z pracovního poměru nebo náhrady škody na tom základě, že pracovní poměr byl zrušen neplatným jednostranným úkonem zaměstnavatele nebo zaměstnance, a to bez rozdílu, zda s okamžitou účinností (bez výpovědi) nebo výpovědí. Konečně byli prokurátoři povinni vždy vstoupit do takového občanskosoudního řízení, ve kterém byl uplatňován nárok: a) na vyloučení věcí ze zajištění, podle § 283 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, b) z propadnutí nebo na zabránění věci podle §§ 47, 55, 74 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, nebo podle §§ 21, 25, 26 zákona č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, ve znění zákona č. 102/1953 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení trestního práva správního, anebo výrokem soudu podle § 129 odst. 2 nebo § 287 písm. a zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění zákona č. 67/1952 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád. Doporučeny byly prokurátorům zejména vstupy do občanskosoudních řízení: a) v nichž jsou uplatňovány nároky, jejichž plnění je buď na prospěch nebo na újmu socialistického vlastnictví státního nebo družstevního, b) v nichž se projednávají věci bytové (přivolení k výpovědi z bytu), c) v nichž jsou uplatňovány nároky vzniklé z právních poměrů zemědělskodružstevních, d) v nichž jde o nároky z pracovního poměru mimo případy, kdy je prokurátor povinen vstoupit do řízení, v nichž jde o určení nebo vymožení výživného pro nezletilé děti. Blíže viz Státní okresní archiv Trutnov. Fond Okresní prokuratura Trutnov. Přípis ministerstva spravedlnosti ve věci účasti prokurátorů v občanskoprávním řízení ze dne 25. února 1956.

¹⁷² FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 175.

¹⁷³ POKORNÝ, M. *Postavení prokurátora v občanském soudním řízení*. Socialistická zákonnost, 1965, roč. XIII, č. 8, s. 38.

¹⁷⁴ FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*, s. 175.

kteřá byla uzavřena s úmyslem porušit zákon, připadá státu.¹⁷⁵ Dále byl prokurátor jako jediný aktivně legitimován k podání žaloby na popření otcovství, jestliže oprávněným osobám uplynuly zákonem stanovené lhůty a vyžadoval – li to zájem společnosti.¹⁷⁶

Ve většině případů byly podkladem pro rozhodnutí prokurátora pro vstup do řízení soudní signalizace. Co se týče skladby vstupových věcí, převažovaly v celorepublikovém měřítku věci týkající se ochrany majetku v socialistickém vlastnictví. Podněty k návrhům byly převážně čerpány z trestní agendy, případně z jiných dozorových funkcí.¹⁷⁷

Postavení prokurátora zakotvené v ustanovení § 35 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, bylo novelizováno zákonem č. 133/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád. Tato novela zakotvila změny posilující a zdůrazňující postavení prokurátora jako strážce socialistické zákonnosti.¹⁷⁸ Novelizováno bylo zejména ustanovení § 35 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dle kterého mohl prokurátor nově podat návrh na zahájení řízení i v případech, kde by jinak muselo předcházet rozhodčí nebo smírčí řízení.¹⁷⁹ Novelizováno bylo také ustanovení § 228 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve kterém se nově přiznávalo prokurátorovi právo napadat pravomocný rozsudek návrhem na obnovu řízení, byl – li tento rozsudek vydán v řízení, které bylo nebo mohlo být zahájeno na návrh prokurátora. Konečně bylo novelizováno i ustanovení § 251 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, které odstranilo dlouhotrvající rozpor v rozhodování nejvyšších soudů republik a zakotvilo, že prokurátor je oprávněn podat návrh na výkon rozhodnutí.¹⁸⁰

¹⁷⁵ Srov. § 457 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění.

¹⁷⁶ Srov. § 62 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. V souladu s příkazem Generálního prokurátora č. 11 ze dne 1960 generální prokurátor zmocnil krajské prokurátory, aby v jeho zastoupení podávali žaloby o popření otcovství a aby pověřovali příslušné okresní prokurátory nejen vyšetřením všech rozhodných skutkových okolností, ale i zastupováním generálního prokurátora v řízení před soudem.

Blíže viz FLEGL, Vladimír. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*. s. 175 – 176.

¹⁷⁷ Ze zasedání operativní porady generálního prokurátora. O výsledcích vyhodnocení úrovně výkonu občanskosoudního dozoru se zřetelem na metodiku práce a kvalitu návrhů. *Věstník generálního prokurátora*, 1965, roč. XIII, č. 10, s. 321–327.

¹⁷⁸ KRUTSKÝ, I. *Význam postavení prokurátora, jeho místní příslušnosti a procesněprávního vztahu k soudu pro režim doručování v civilním procesu*. Socialistická zákonnost. 1986, roč. XXXIV, č. 10, s. 567.

¹⁷⁹ ŠAJTAR, M. *Prohloubení účasti prokurátora v občanském soudním řízení s přihlédnutím k novele (zákon č. 133/1982 Sb.)*. *Prokuratura*. 1983 č. 2. s. 10 – 14.

¹⁸⁰ BOGNER, K. *K otázkám občanskosoudního dozoru prokuratury po novelizaci občanského zákoníku a občanského soudního řádu*. *Prokuratura*. 1983 č. 3, s. 80 – 82, s. 80 – 95.

Novelou občanského soudního řádu provedenou v roce 1991¹⁸¹ byla práva prokurátora v občanském soudním řízení podstatně omezena.¹⁸² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, je s četnými změnami v platnosti dodnes.¹⁸³

2.4. Dozor nad zachováním zákonnosti v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.

Prokurátoři výkonem dozoru na tomto úseku zajišťovali, aby v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova, byly drženy osoby jen na základě rozhodnutí k tomu oprávněného orgánu, aby byly přesně zachovány předpisy platné pro výkon vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení a ochranné výchovy a aby při výkonu trestu odnětí svobody byly sledovány cíle převýchovy osob v těchto místech držných. Hlavní metodou zjišťování nezákonností na tomto úseku byla pravidelná prověrka míst, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná výchova a ochranné léčení. V rámci této prověrky byli prokurátoři oprávněni v kteroukoliv dobu navštěvovat uvedená místa a vstupovat do všech jejich prostorů, nahlížet do spisového materiálu, na základě něhož byly osoby v těchto místech drženy, prověřovat, zda příkazy a rozhodnutí správy míst nebo orgánů jí podřízených, vztahující se k výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení a ochranné výchovy odpovídají zákonům a jiným právním předpisům, hovořit s osobami, v těchto místech držnými v nepřítomnosti jiných osob a žádat od pracovníků působících v těchto místech potřebná vysvětlení a předložení spisového materiálu, vztahujícího se na výkon vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení a ochranné výchovy. Důležitým zdrojem poznatků o stavu zákonnosti v těchto místech byly také stížnosti nebo oznámení, s nimiž se osoby v těchto místech držené obracely na prokurátora.¹⁸⁴

¹⁸¹ Jednalo se o zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád.

¹⁸² SPÁČIL, J. *Historie a perspektivy československé prokuratury*, s. 35 – 38.

¹⁸³ Do konce roku 1993 je evidováno celkem 12 novel občanského soudního řádu.

¹⁸⁴ PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. s. 130 – 131.

2.5. Hlavní zásady činnosti a organizace československé prokuratury

Nezbytným předpokladem správného a účinného vykonávání prokurátorského dozoru mělo být důsledné uskutečňování politiky KSČ a uplatňování vedoucí úlohy komunistické strany.¹⁸⁵ Zásady činnosti a organizace prokuratury měly vycházet ze směrnice pro výstavbu socialistické prokuratury.¹⁸⁶ Využívalo při tom mělo být „*soudružské pomoci představitelů sovětské prokuratury i celé sovětské praxe i teorie.*“¹⁸⁷ Vedle požadavku uplatňování vedoucí úlohy KSČ se prokuratura měla při plnění svých úkolů řídit jednak obecnými společnými zásadami organizace platnými pro činnost všech orgánů socialistického státu, a jednak specifickými zásadami organizace a činnosti prokuratury, které měly být nezbytným předpokladem úspěšné realizace jejího poslání strážkyně socialistické zákonitosti.¹⁸⁸

Mezi obecné politicko – organizační zásady, které byly společné všem formám činnosti socialistického státu, patřila zásada socialistické zákonitosti, zásada demokratického centralismu, zásada socialistické demokracie a zásada plánovací.

Mezi nejdůležitější specifické zásady patřila zásada centralizace prokuratury a její nezávislost na místních orgánech státní moci a státní správy, podřizující všechny prokurátory ať přímo nebo prostřednictvím nadřízených prokurátorů generálnímu prokurátorovi jako hlavě prokuratury.¹⁸⁹ Tato zásada vyplynula z prvořadého požadavku zabezpečení jednotného chápání a prosazování socialistické zákonitosti na celém území státu. Jedině generální prokurátor byl oprávněn dávat závazné pokyny a příkazy k provedení určitých úkonů všem prokurátorům. Ostatní prokurátoři mohli takové pokyny a příkazy dávat jen prokurátorům podřízeným. Podřízení prokurátoři pak museli takové pokyny a nařízení respektovat a plnit.¹⁹⁰

¹⁸⁵ PLUNDR, O. – HLAVSA, P. *Organizace justice a prokuratury*. 5. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Panorama, 1987. s. 169.

¹⁸⁶ K sovětské prokuratuře např.: KLÍMA, K. Leninská sovětská prokuratura. In *Socialistická zákonost*, 1980. Roč. XXVIII, č. 4, s. 233 – 237.

¹⁸⁷ KRUPAUER, J. 25 let socialistické prokuratury v ČSSR. *Socialistická zákonost*. 1978, roč. XXVI, č. 6, s. 321 - 323.

¹⁸⁸ PLUNDR, O. – HLAVSA, P. *Organizace justice a prokuratury*. s. 169.

¹⁸⁹ PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. s. 131 – 132. Ke specifickým principům činnosti československé prokuratury též: PROCHÁZKA, J. Základní principy činnosti a organizační výstavby socialistické prokuratury a jejich realizace v ČSSR. *Prokuratura*. 1976, č. 5.

¹⁹⁰ Jednalo se o tzv. „dvojí podřízenost.“ Srov. KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*. s. 52.

Další významnou specifickou zásadou byla zásada jednotnosti (monolitnosti) prokuratury a zásada rozhodování jednou osobou (zásada monokratického rozhodování). Zásada jednotnosti prokuratury měla umožňovat budování prokuratury jako samostatného a jednotného státního orgánu, zahrnujícího všechny prokuratury, včetně vojenských. Tato zásada však neměla spočívat pouze ve strukturálním obsahu, nýbrž také v jednotě zásad organizace a činnosti prokuratury. Zásada monokratického rozhodování znamenala rozhodování pouze jedinou osobou v rámci celé jednotné prokuratury, a to generálního prokurátora.¹⁹¹

Právě díky těmto dvěma zmíněným zásadám se prokuratura odlišovala po organizační stránce a ve vztahu k charakteru její činnosti od jiných orgánů státní správy. Zásada jednotnosti prokuratury pak úzce souvisela se zásadou centralizace, neboť umožňovala vybudovat prokuraturu jako samostatný a jednotný státní orgán, zahrnující všechny prokuratury včetně prokuratur vojenských.¹⁹²

¹⁹¹ PLUNDR, O. – HLAVSA, P. *Organizace justice a prokuratury*. s. 172 – 173.

¹⁹² PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. s. 131 – 132.

3. Vnitřní organizace práce prokuratury a vedení registraturních pomůcek

V únoru 1949 převzaly nově vzniklé okresní prokuratury agendy státních zastupitelství. Pro organizaci práce a vedení jednotlivých druhů agend platila v té době ještě předválečná právní úprava. Jednalo se o nařízení ministra spravedlnosti č. 201/1854 ř.z., instrukce pro státní zastupitelství, a o nařízení ministra spravedlnosti č. 114/1897 ř.z., jednací řád pro státní zastupitelství. Na základě těchto předpisů vedly státní zastupitelství a od 1. února 1949 i okresní prokuratury pro každou agendu registraturní a evidenční pomůcky. Mezi ně patřil jednak rejstřík označovaný St pro věci trestní, do kterého se zapisovaly údaje v souvislosti s vyšetřováním trestné činnosti,¹⁹³ dále rejstřík označovaný Z.O. (tzv. záznam obžalob),¹⁹⁴ do kterého se zapisovaly údaje ohledně trestního řízení vedeného proti konkrétnímu pachateli, a dále rejstřík Nst pro věci jinam nezařazené (tzv. rejstříky všeobecné), do kterého se zapisovaly například žádosti o vystavení výpisu z rejstříku trestů, dále žádosti o prominutí zbytku trestu, žádosti o zapůjčení soudních spisů, oznámení SNB o předání odsouzeného do věznice, výnosy ministerstev, sdělení SNB ohledně domovních prohlídek apod.¹⁹⁵ V rámci správní agendy se vedl presidiální deník označovaný Pres, obsahující veškeré věci správní povahy.¹⁹⁶

¹⁹³ Do rejstříku označovaného St se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, číslo rejstříku, údaj o instituci, která vedla předběžné řízení, číslo rejstříku okresního soudu, jméno a příjmení obviněného, údaje o vzetí/propuštění obviněného z vazby, jméno a příjmení poškozeného, trestný čin, údaje o vyřízení věci (bez soudního řízení, po soudním předběžném vyhledávání, po přípravném vyšetřování), údaje o vyřízení věci spojením či odstoupením, způsob skončení předběžného řízení proti obviněnému (odložení, zastavením, přerušením, smrtí obviněného, vyloučením, spojením či odstoupením věci, obžalobou), poznámky. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994, (nezpracováno). Rejstříky St z let 1949 – 1950.

¹⁹⁴ Do rejstříku označovaného Z.O. se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, číslo rejstříku, jméno a příjmení obžalovaného, trestný čin, údaje o vzetí/propuštění z vazby, námitky obviněného, způsob vyřízení obžaloby (bez rozsudku, rozsudkem soudu), obsah rozsudku, informace o rozhodnutí soudu II. stupně, údaje o výkonu trestu, poznámka. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O. z let 1949 – 1950.

¹⁹⁵ Do rejstříku označovaného Nst se konkrétně zapisovaly tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, jméno osoby/název orgánu, od kterého písemnost došla, předmět, kterého se týkala, datum a způsob vyřízení a poznámka. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Nst pro období 1949 – 1950.

¹⁹⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pres vedený pro rok 1949.

Rejstříky označované St a Z.O. byly vedeny do 31. července 1950 a byly uzavřeny ke dni 1. srpna 1950, tedy ke dni nabytí účinnosti zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).¹⁹⁷

V souvislosti s přijetím nového trestního řádu v roce 1950 a dalších předpisů z oblasti trestního a civilního práva vznikla potřeba nové právní úpravy týkající se vnitřní organizace práce zaměstnanců na prokuraturách. Ta byla přijata v podobě nařízení ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb., jednací řád pro řízení v trestních a občansko – právních věcech, ze dne 18. prosince 1950,¹⁹⁸ které navazovalo na kancelářský řád vydaný výnosem ministra spravedlnosti č. 4.921/50-142-IV/C ze dne 15. prosince 1950.¹⁹⁹ Tyto předpisy umožňovaly s ohledem na jednotlivé druhy vyřizované agendy vytvořit v rámci prokuratur oddělení trestní, dále oddělení občansko – právní a oddělení správní. Oba právní předpisy tj. kancelářský řád a jednací řád nabývaly účinnosti kromě několika ustanovení dnem 1. ledna 1951.²⁰⁰ Od tohoto dne tedy došlo k významné změně v celkové vnitřní organizaci práce u prokuratur, která se zcela zásadním způsobem odrazila též ve vedení rejstříků a označování jednotlivých druhů agend. Podle nového kancelářského řádu se u okresních prokuratur zaváděly v rámci agendy trestněprávní rejstříky dozoru v trestním řízení, označované jako Pt.²⁰¹ V rámci vedení agendy trestněprávní vedly okresní prokuratury také všeobecné rejstříky

¹⁹⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky St a Z.O. pro rok 1949, 1950.

¹⁹⁸ Ke dni 31. prosince 1950 tak pozbylo platnosti nařízení ministra spravedlnosti č. 112/1897 ř.z., kterým se vydává nový jednací řád pro soudy pro soudy první a druhé stolice, vládní nařízení č. 99/1924 Sb., kterým se vydává nový jednací poriadok pre okresné sudy, sborové sudy prvej stolice a súdne tabule na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, nařízení ministra spravedlnosti č. 114/1897 ř.z., kterým se vydávají dodatná ustanovení pro úřadování u státních zastupitelství.

¹⁹⁹ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 376, kt. 41. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy.

²⁰⁰ §§ 1 a 3 nařízení ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb., jednací řád pro řízení v trestních a občansko-právních věcech.

²⁰¹ Do rejstříku označovaného Pt se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, sp. zn. soudu I. instance, jméno a příjmení, povolání obviněného, jméno a příjmení poškozeného, trestný čin, údaje o vzetí/propuštění z vazby, způsob skončení přípravného řízení u prokuratury (zastavením, přerušením, jinak, obžalobou), datum a obsah rozsudku soudu I. stupně, rozhodnutí soudu o ochranných opatřeních vyslovených mimo rozsudek, údaje o podmíněném propuštění (konec zkušební doby, datum usnesení o osvědčení, datum usnesení o nařízení výkonu trestu, údaje o opravných prostředcích (datum podání opravného prostředku, rozhodnutí soudu II. stupně, datum a způsob jiného vyřízení věci soudem, údaje o výkonu trestu (datum nastoupení trestu odnětí svobody/ datum započetí výkonu nápravného opatření, datum zaplacení peněžitého trestu), datum započetí výkonu ochranného opatření, poznámka. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pt, Pv z let 1950 - 1960).

označované Pn.²⁰² Všeobecný rejstřík Pn byl rozdělen na oddíly a zapisovaly se do něj jednak podání v trestních věcech, kde nebylo možno zahájit vyšetřování, dále věci týkající se nehod, úrazů, úmrtí, sebevražd, kde bylo vyloučeno cizí zavinění, dále podání učiněná ústně do protokolu, dále neúplná, nejasná nebo nesrozumitelná podání, dožádání jiných prokuratur a sběrné spisy. Předmětem došlých věcí byly například žádosti o výpis z rejstříku trestů, žádosti o podmíněné propuštění, žádosti o milost, měsíční prověrky vyšetřování, hlášení OVB o pracovních úrazech, o dopravních nehodách, hlášení rodiče o neplacení výživného na dítě, hlášení OVB o narušování pracovní morálky na pracovištích, o absencích na pracovištích, návrhy prokurátora na uložení ochranného dohledu, apod.²⁰³

Od 1. ledna 1951 zaváděla nová právní úprava též všeobecné rejstříky označované Pno a Pnt,²⁰⁴ které nahrazovaly dosud používané všeobecné rejstříky označované Nc, Nt, Nst. Dále byly nově zavedeny seznamy nápravných opatření, záznamy o trestech, které nemohou být nastoupeny, seznam příkazů k zatčení, seznamy jmen k rejstříkům a lhůtník P.O. (evidoval podmíněně odsouzené osoby), kalendář, seznam odeslaných spisů, doručná kniha a kniha spisů odevzdaných do spisovny. Správní oddělení prokuratur a soudů zapisovala všechna podání a písemnosti týkající se věcí správní povahy do správního deníku, a to buď obyčejného, který evidoval i písemnosti důvěrné, nebo tajného.²⁰⁵ Kromě správního deníku, věcného seznamu a seznamu jmen, vedla správní oddělení prokuratur ještě tzv. sbírku výnosů, do níž se zakládaly všechny výnosy, které prokuraturám došly. Dále měly být vedeny i knihy rozvrhu prací a osobní výkazy prokurátorů.²⁰⁶

²⁰² Rejstříky Pn však nebyly uvedeny mezi druhy rejstříků a evidenčních pomůcek ve výnosu ministra spravedlnosti č. 4.921/50-142-IV/C ze dne 15. prosince 1950. SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 376, kt. 41. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy.

²⁰³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno), Rejstříky Pn z let 1950 – 1960.

²⁰⁴ Rejstřík Pnt byl zakládán pro každý rok znovu a obsahoval např. tyto oddíly: zahlazení odsouzení, podání učiněná ústně do protokolu, opatření související s výkonem trestu apod.

²⁰⁵ Do správního deníku se zapisovalo: běžné číslo, datum dojití, osoba/organizace, od které písemnost došla, předmět písemnosti, datum vyřízení, poznámka. Do správních deníků se zapisovaly např. tyto údaje: nepřítomnost zaměstnanců na pracovišti z důvodu pracovní neschopnosti, dovolené, neplaceného volna, dále záležitosti týkající se cestovních a telefonních účtů, odměn zaměstnanců, údaje o nově nastoupivších zaměstnancích, vlastní lhůty a úkoly apod.

²⁰⁶ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 377, kt. 41. Správní obyčejné spisy. Výnos ministerstva spravedlnosti č. 4921/50-142-IV/C. Návrh jednacího řádu, vydaný za účelem připomínkového řízení.

Po nabytí účinnosti zákona č. 142/1950 Sb., o řízeních ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), který rozšířil dosavadní působnosti prokuratury v oblasti občanského soudního řízení, byly okresní prokuratury povinny vést rejstříky občanskosoudního dozoru označované Pc²⁰⁷ a rejstříky Pnc.²⁰⁸ S ohledem na ještě poměrně omezená oprávnění prokurátora na poli civilního řízení bylo předmětem napadlých věcí ve většině případů prohlášení za mrtvého nebo povolení poskytování státního dětského příspěvku.²⁰⁹ Pro období let 1951 – 1952, kdy nebyly ještě okresní prokuraturou v Trutnově vedeny rejstříky označované Pnc a Pc, byl nápad zapisován do všeobecného rejstříku označovaného Pno.²¹⁰

Nabytím účinnosti zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, došlo k přestavbě prokuratury jako orgánu veřejné žaloby na orgán sřežící socialistickou zákonnost. Na základě tohoto zákona se tak rozšířila věcná působnost prokuratury a vedle agendy občanskosoudního dozoru, agendy dozoru nad vyšetřováním a agendy trestněprávní, byla prokurátorovi svěřena také agenda dozoru nad dodržováním socialistické zákonnosti, tzv. agenda všeobecného dozoru.²¹¹ Od ledna 1953 tedy začaly být prokuratury budovány jako soustava zcela nezávislých státních orgánů pověřených všeobecným dozorem a přebírajícím navíc i příslušnou část agendy nejen finančních prokuratur, ale zejména prokuratury státní. Prokuratury tak byly nuceny zareagovat a přizpůsobit svoji organizaci práce a vedení agendy nové právní úpravě.

Dne 1. ledna 1953 byl vydán výnosem generálního prokurátora nový jednací řád pro prokuraturu Spr. 1/53 a nový kancelářský řád Spr. 2/1953 určený už pouze prokuraturám. Nový jednací řád upravoval organizaci práce, a to jak po stránce personální, tak po obsahové. Zejména pak stanovil, že podle rozsahu agendy mají být zřizována jednotlivá oddělení (např. oddělení správní, oddělení pro všeobecný dozor,

²⁰⁷ Do rejstříku Pc se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, údaje o navrhovateli (žalobce), údaje o odpůrci (žalovaný), údaj o předmětu řízení, sp. zn. soudu, způsob zásahu prokurátora (datum do povinného a nepovinného vstupu do řízení, datum návrhu na zahájení řízení), dále údaj o úkonech v řízení (datum účasti při ústním jednání, datum podání opravného prostředku), způsob skončení věci, poznámka.

²⁰⁸ Do rejstříku Pnc se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, jméno osoby/název orgánu, od kterého podání došlo, předmět podání, datum a způsob vyřízení prokuraturou, poznámka.

²⁰⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pnc a Pc z let 1953 – 1960.

²¹⁰ Tamtéž. Rejstříky Pno z let 1951 – 1952.

²¹¹ PIPEK, J. - KRATOCHVÍL, Z. - HALAŠKA, J.: *Komentář k zákonu o prokuratuře*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1957, s. 5 a násl.

oddělení trestní, oddělení občanskoprávní, oddělení pro státní arbitráž apod.).²¹² Kancelářský řád následně upravoval mimo jiné zejména vedení registraturních a evidenčních pomůcek. Na základě této nové právní úpravy došlo k nárůstu počtu rejstříků a evidenčních pomůcek v porovnání s předchozí úpravou.²¹³ Vedle již výše uvedených rejstříků, tj. Pt, Pnt, Pnc, Pc, přibýly ještě rejstříky všeobecného dozoru, označované Pd²¹⁴ a Pnd.²¹⁵ Předmět napadlých věcí rejstříku Pd se týkal ve většině případů přezkoumávání rozhodnutí vydaného MNV, ONV, JZD či státních podniků.²¹⁶ Předmět napadlých věcí rejstříku Pnd byl velmi různorodý. Jednalo se např. o stížnosti na nesprávné rozdělení pozemků zemědělcům, kteří vystoupili z JZD, stížnosti na chování nájemníků v domě, stížnosti na předražování vozů, stížnosti na vyloučení žáka ze školy, žádosti o zrušení konfiskace pozemků, žádosti o opravu komunikací, apod.²¹⁷

Vedle výše uvedených rejstříků se i nadále vedl lhůtník P.O., seznam nápravných opatření, záznam o trestech, které nemohou být vykonány, seznam příkazů k zatčení, a nově se měl vést i seznam věcí vzatých do úschovy a kniha věcí vzatých do úschovy. Správní agenda prokuratur se nově měla dělit na několik základních skupin.²¹⁸ Jednalo se o úpravu právních předpisů, věci organizace prokuratury a organizace justičních složek, osobní věci zaměstnanců prokuratury, zkoušky a školení, kárné věci, věci dozoru na činnost prokuratur, řízení práce a její plánování, hospodářské plánování, hospodářská služba a věci správy budov, věci vězeňské, úřední knihovna a spisovna, výkazy a statistika, evidence a dokumentace, všeobecné. V rámci správní agendy byl veden správní deník, do kterého se zapisovaly veškerá podání a písemnosti týkající se správní agendy.

²¹² ŠIMÁK, J. - TOLAR, J. – RŮŽEK, A – DOLENSKÝ, A. *Trestní řád a předpisy související*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1953. S. 346- 347.

²¹³ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 380, kt. 41. Správní obyčejné spisy. Návrhy obou výnosů vydané za účelem připomínkového řízení.

²¹⁴ Do rejstříku všeobecného dozoru označovaného Pd se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, název úřadu, orgánu, instituce, které se podnět týkal a předmět podání, dále údaj o opatření prokurátora (datum upozornění, datum protestu, datum odložení věci, datum o jiném vyřízení věci), údaj o výsledku opatření prokurátora (zda bylo či nebylo vyhověno), poznámka.

²¹⁵ Do rejstříku označovaného Pnd se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, jméno osoby/název orgánu, od kterého podání došlo, předmět podání, datum a způsob vyřízení prokuraturou, poznámka. Rejstřík Pnd byl členěn na tyto oddíly: a) sběrné spisy, b) výnosy, směrnice a jiné všeobecné pokyny nadřízené prokuratury, c) prokurátorské prověrky, d) stížnosti, oznámení a podněty pracujících, ostatní věci všeobecného dozoru. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994, (nezpracováno). Rejstříky Pnd z let 1953 – 1960.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Tamtéž

²¹⁸ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 379, kt. 41. Správní obyčejné spisy.

Po organizační stránce okresní prokuraturu tvořil vedoucí prokurátor, kterým byl okresní prokurátor, jeho náměstek, prokurátoři, vyšetřující orgány prokuratury, právní čekatelé a administrativní a správní zaměstnanci. Tato organizační struktura se v podstatě po celou éru existence komunistické prokuratury vyjma drobných změn v zásadě neměnila.

Od ledna 1956 byl doplněn a změněn kancelářský řád z roku 1953, a to pokynem generálního prokurátora č. Leg 182/55-36. Změna se týkala jak obyčejných, tak tajných rejstříků.²¹⁹ U okresních prokuratur byly zavedeny nově rejstříky pro dozor nad vyšetřováním označované Pv a byla zavedena nová úprava návodů k vedení rejstříků. Dále byl zaveden dozorový spis v trestních věcech, který nahrazoval dosavadní zápisník prokurátora.²²⁰ U všech prokuratur měly být dále vedeny tyto registrurní a evidenční pomůcky: kniha stížností, kniha vazeb, seznam jmen k jednotlivým rejstříkům, pokud byl vyžadován, kniha zlepšovacích námětů, kniha poštovních zásilek, doruční kniha, seznam odeslaných spisů, kniha spisů odeslaných do knihovny, kalendář.²²¹

Dnem 1. ledna 1957 vstoupil v platnost nový předpis týkající se organizace práce prokuratur označovaný jako *Instrukce pro vedení spisové služby na prokuratuře*, který byl vydán výnosem Generální prokuratury ze dne 11. prosince 1956 čj. Spr. 5413/56. Tato instrukce upravovala organizaci práce kanceláří prokuratury, náplň a metody práce a odpovědnost administrativních pracovníků kanceláře prokuratury.²²² U tohoto předpisu došlo především k tomu, že vedení rejstříků označovaných jako Pt bylo ukončeno u všech okresních prokuratur k 31. prosinci 1956, a dále bylo zrušeno vedení lhůtníku P.O., a to z toho důvodu, že se nově rušily evidenční pomůcky vztahující se k porozsudkové agendě. Následně byly vedeny již pouze rejstříky označované Pv pro trestní věci,²²³ do kterých se zapisovaly výhradně trestné činy a přestupky, jejichž

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 382, kt. 42. Správní obyčejné spisy.

²²¹ Tamtéž

²²² Tamtéž, inv. č. 383, kt. 24. Správní obyčejné spisy.

²²³ Do rejstříku Pv se zapisovaly konkrétně tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, jméno, příjmení a povolání obviněného, jméno a příjmení poškozeného, trestný čin, pro který byl obviněný stíhán, časový údaj o zadržení či vzetí/propuštění z vazby, údaj o orgánu, u kterého bylo zahájeno vyšetřování (vyšetřovatel prokuratury, vyšetřovatel VB, orgán vyhledávání, velitel) - později se v tomto rejstříku uváděl orgán, u kterého bylo zahájeno trestní stíhání, dále údaj, zda vyšetřující orgány předložily spisy s nástinem žaloby, či s jiným nárokem, údaj zda byla věc vrácena zpět vyšetřujícímu orgánu, dále údaj, zda prokurátor přepracoval nástin žaloby, či zda věc došetřoval, dále způsob skončení vyšetřování (obžalobou, zastavením, přerušením, jinak, kázeňským potrestáním nebo jiným rozhodnutím velitele), sp. zn. soudu, údaj o doplnění vyšetřování na základě usnesení soudu, datum předběžného projednání

stíhání příslušelo prokurátorovi, a současně ve kterých bylo zahájeno vyšetřování usnesením vyšetřovacího orgánu nebo prokurátora, nebo ve kterých došlo k odložení věci bez zahájení vyšetřování proto, že šlo o trestný čin nebo přešůpek, jehož nebezpečnost pro společnost byla nepatrná, a prokurátor tak měl rozhodnout, zda věc založí nebo odešle k disciplinárnímu nebo jinému vyřízení (např. ROH apod.), nebo který velitel vyřídil kázeňsky.²²⁴

U všech prokuratur měly být dále vedeny knihy věcí vzatých do úschovy, knihy trestních deposit, knihy stížností, seznamy jmen ke všem rejstříkům a ke knize stížností, kalendář, seznam odeslaných spisů, kniha spisů odevzdaných do spisovny, kniha přijatých poštovních zásilek a doruční kniha. Správní oddělení prokuratury pak mělo vést od 1. ledna 1957 i nadále správní deník, do kterého se zapisovaly všechny došlé písemnosti týkající se správní agendy, dále věcný a jmenný seznam k tomuto deníku, knihu slibů správních zaměstnanců, lhůtník občasných zpráv a výkazů a knihu zlepšovacích námětů. Nadále měla být vedena i sbírka výnosů, sbírka instruktážních pomůcek a dokumentace zákonů a jiných předpisů. Zrušeno bylo vedení sběrných správních spisů.²²⁵

Výnosem generálního prokurátora č.j. II/2 30/58 ze dne 15. října 1958 byla zrušena předchozí instrukce z roku 1956 a vydána nová Instrukce pro vedení spisové služby na prokuratuře. Tato instrukce upravovala podmínky pro plnění úkolů prokuratury, organizaci kancelářské práce na prokuratuře a odpovědnost zaměstnanců spisové služby. Dle této instrukce organizoval spisovou službu a odpovídal za její vedení vedoucí prokurátor.²²⁶ Základním podkladem pro vypracování výkazů o činnosti prokuratury byly rejstříky a jiné evidenční pomůcky. Instrukce obsahovala podrobný návod ohledně jejich zakládání, zapisování a vedení. Okresní prokuratury byly povinny

obžaloby, datum došetřování podle usnesení soudu, rozhodnutí soudu I. stupně, datum podání opravném prostředku, údaj o rozhodnutí o opravném prostředku, údaj o případném jiném vyřízení věci soudem I. či II. stupně, poznámky. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pt, Pv, pro léta 1950 – 1960.

²²⁴ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 382, kt. 42. Správní obyčejné spisy.

²²⁵ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960, inv. č. 383, kt. 42. Správní obyčejné spisy. Instrukce pro vedení spisové služby na prokuratuře.

²²⁶ Vedoucími prokuratury se rozuměli okresní prokurátoři, vojenští obvodoví prokurátoři, krajští prokurátoři, vyšší vojenští prokurátoři a hlavní vojenský prokurátor. Nadřízeným prokurátorem byl zásadně každý prokurátor, který byl oprávněn řídit práci druhých prokurátorů.

Srov. PIPEK, J. K novému zákonu o prokuratuře. *Věstník generálního prokurátora*. 1965, roč. XII, č. 10, s. 253 – 264.

nadále vést rejstříky Pv, Pd, Pc a Pn. Rejstříky se zakládaly pro každý rok zvlášť a zapisovalo se do nich každé podání, kterým se dával podnět k zahájení činnosti prokurátora. Veškeré písemnosti týkající se téže věci tvořily spis. Každý spis byl označen spisovou značkou, která se skládala z označení a běžného čísla rejstříku, do něhož se věc zapisovala, a z posledních dvou číslic letopočtu. Trestní spisy se vkládaly do spisového obalu „vyšetřovací spis,“ spisy všeobecného dozoru a občanskosoudního dozoru se vkládaly do obyčejných obalů. U všech okresních prokuratur se vedl dozorový spis v trestní věci. U všech prokuratur bylo povinností vést dále knihu vazeb, knihu věcí vzatých do úschovy, knihu trestních depozit, knihu stížností, seznam jmen, kalendář, seznam odeslaných spisů, knihu spisů odevzdaných do spisovny, knihu přijatých poštovních zásilek, knihu odevzdaných poštovních zásilek a doručnou knihu. Veškeré věci týkající se správní agendy se i nadále zapisovaly u okresních prokuratur do jediného správního deníku označovaného Spr. Kromě správního deníku se vedly ještě další evidenční pomůcky, a to seznam jmenný, seznam věcný, kniha slibů, kniha zlepšovacích návrhů a lhůtník občasných zpráv a výkazů. U každé okresní prokuratury se dále vedla dokumentace zákonů a jiných právních předpisů a sbírka výnosů. Tato instrukce nabyla účinnosti dnem 1. ledna 1959.²²⁷

V důsledku provedení reorganizační změny v roce 1960 došlo v rámci vnitřní organizace práce okresních prokuratur k několika změnám. Vzhledem k tomu, že nově vytvořené územní obvody byly v průměru asi třikrát větší, než tomu bylo doposud, projevila se tato skutečnost jednak v obsazení jednotlivých okresních prokuratur a dále také v nutnosti důslednějšího řízení a kontroly práce na okresních prokuraturách. Mezi základní metody řízení a kontroly práce mělo patřit zejména organizování gremiálních, meziresortních a vazebních porad, dále plánování práce a úkolů pro prokurátory a organizování pracovního dne prokurátorů.²²⁸ V souvislosti s novým systémem a plněním úkolů na okresních prokuraturách došlo také ke změně ve vedení jednotlivých agend. Do této doby byla vedena agenda dle dozorových úseků, tj. trestní agenda, agenda všeobecného dozoru a agenda občanskosoudního dozoru. Nově byla tato agenda rozdělena podle tématických celků na jednotlivé úseky. Jednalo se tak o úsek

²²⁷ Výnos generálního prokurátora č. j. II/2 30/58, kterým se vydává Instrukce pro vedení spisové služby na prokuratuře. Praha: Generální prokuratura v Praze, 1958. s. 5 – 36.

²²⁸ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 641, kt. 404, inv. č. 600, kt. 376. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy. Příkaz GP č. 14 ze dne 17. listopadu 1965. Referát krajského prokurátora o organizaci řízení a kontrole práce na prokuratuře ze dne 28. prosince 1960.

zemědělský, úsek průmyslu, úsek státního a družstevního obchodu, úsek dopravy, úsek obecné kriminality a úsek věcí mladistvých.

Ohledně vedení registraturních a evidenčních pomůcek v období po roce 1960 došlo k několika změnám. Zejména byl v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech, zaveden nově u okresních prokuratur rejstřík označovaný Pm.²²⁹

V rámci realizace usnesení předsednictva ÚV KSČ ze dne 17. prosince 1963 byla v resortu prokuratury provedena nová organizace práce. Mimo jiné bylo stanoveno, že okresní prokurátor řídí prokuraturu formou pravidelných týdenních operativních porad, kterých se účastní náměstek okresního prokurátora, vedoucí oddělení ochrany hospodářské soustavy a socialistického vlastnictví, vedoucí oddělení vyšetřování, popř. další prokurátoři. Na těchto poradách se měly projednávat všechny otázky činnosti prokuratury ze všech úseků, různé rozbory a vyhodnocení, dále rozdělovat účast u hlavních líčení a ústních jednání. Náměstek okresního prokurátora, vedoucí oddělení úseku ochrany hospodářské soustavy a socialistického vlastnictví a vedoucí oddělení vyšetřování měli řídit úseky, za něž bezprostředně odpovídali, rovněž prostřednictvím pracovních porad. Na těchto poradách se měly zejména ukládat úkoly, řešit otázky týkající se problematiky jednotlivých tematických úseků, dále se zde měla zajišťovat organizace dozoru nad vyhledáváním u obvodních oddělení VB a organizace dozoru nad vyšetřováním u vyšetřovací skupiny. Pracovní porady všech zaměstnanců prokuratury se měly konat obvykle jednou za měsíc. Na těchto poradách se měly projednávat různá závažná vyhodnocení a rozbory týkající se stavu zákonnosti v okrese, dále se měly konzultovat různé příkazy generálního prokurátora nebo metodické pokyny a řešit otázky týkající se organizace práce a celkové činnosti okresní prokuratury.²³⁰ V důsledku nové organizace práce došlo dále od 1. ledna 1964, jak bylo již výše naznačeno, též ke změně v oblasti vyšetřování trestných činů. Nově byl zřízován na každé okresní prokuratuře vyšetřovací aparát prokuratury pro vyšetřování

²²⁹ Tamtéž, inv. č. 641, kt. 404. Rovněž: ČOUPKOVÁ, J. – HOBZOVÁ, L. *Fondy okresních soudů, notářů a prokuratur ve Státním okresním archivu Uherské Hradiště a jejich zpřístupnění. Archivní Časopis*. 1999, roč. 49, č. 1, s. 73 – 106.

²³⁰ VEDRAL, J. Některé poznatky o účinnosti řízení krajských a okresních prokuratur v podmínkách nové organizace. *Věstník generálního prokurátora*. 1965, roč. XII, č. 1. – 2., s. 9 – 17.

některých obecně kriminálních trestných činů.²³¹ V této souvislosti byly zavedeny i nové rejstříky pro vyšetřování označované Vp. Do těchto rejstříků se zapisovaly věci přímo vyšetřované vyšetřovateli prokuratury a úkony prováděné vyšetřovateli prokuratury v souvislosti s vyšetřováním vedeným jinde.²³² V návaznosti na zavedení rejstříků označovaných Vp byly od 1. ledna 1977 nově zavedeny všeobecné rejstříky pro dozor nad vyšetřováním, označované Vpn. Do těchto rejstříků se zapisovaly všechny věci došlé v souvislosti s vedením agendy pro vyšetřování. Jednalo se tak zejména o pokyny pro vyšetřovatele prokuratury, vyhodnocování postupů vyšetřovatelů, vzory pro úkony prováděné vyšetřovateli spod.²³³

Dne 1. ledna 1966 nabyl účinnosti příkaz generálního prokurátora č. 14, o spisové službě na prokuratuře, vydaný dne 17. listopadu 1965, na základě kterého měly okresní prokuratury od 1. ledna 1966 vést rejstřík Pv pro všechny trestní věci až do skončení trestního stíhání, rejstřík Vp pro věci vyšetřované vyšetřovateli prokuratury, rejstřík Pd pro všechny věci všeobecného dozoru, rejstřík Pc pro všechny věci občanskosoudního dozoru, rejstřík Pn a Vpn pro ostatní věci nepatřící do jiných rejstříků, rejstřík Pm pro věci týkající se agendy místních lidových soudů. U všech prokuratur měly být dále vedeny knihy vazeb, knihy věcí vzatých do úschovy, knihy trestních deposit, knihy stížností, seznamy jmen, kalendář, seznam odeslaných spisů, knihy spisů odevzdaných do spisovny, knihy přijatých poštovních známek, knihy odevzdaných poštovních známek, doručné knihy, správní deníky, knihy slibů, knihy zlepšovacích návrhů a seznam příkazů a metodických (organizačních) pokynů. Správní oddělení měla pokračovat ve vedení agendy v rejstřících Spr. V rámci vedení správní agendy se vedly správní spisy, které měly obsahovat například organizační a aprobační

²³¹ BALOUN, J. *Několik poznatků ze zajišťování vyšetřování na prokuratuře ve Východočeském kraji*. Věstník generálního prokurátora. 1964, roč. XI, č. 7, s. 167 – 170.

²³² Konkrétně se do nich zapisovalo: běžné číslo, datum dojití, sp. zn., jméno, příjmení a povolání obviněného, jméno a příjmení poškozeného, trestný čin, pro který byl obviněný stíhán, časový údaj o zadržení či vazbě, datum a název orgánu, u kterého došlo k zahájení trestního stíhání (vyšetřovatel prokuratury, vyšetřovatel VB, velitel, prokurátor), datum vznesení obvinění, datum zajištění majetku nebo věci, datum provedení domovní prohlídky, datum vrácení věci vyšetřovateli, rozhodnutí vyšetřovatele dle § 159 trestního řádu, datum předložení věci prokurátorovi, způsob skončení vyšetřování (zastavením, přerušením, postoupením, jinak, předložením prokurátorovi), dále údaj, zda bylo dáno upozornění dle § 164 odst. 2 trestního řádu, zda bylo učiněno rozhodnutí vyšetřovatele dle § 162 trestního ř., zda bylo učiněno rozhodnutí prokurátora o námitkách podle § 162 trestního řádu, zda byly dány námitky vyšetřovatele dle § 164/4 trestního řádu, zda bylo učiněno rozhodnutí prokurátora o námitkách dle § 164/4 trestního řádu, zda bylo učiněno rozhodnutí prokurátora podle § 174/2 trestního řádu, a poznámka.

²³³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Vpn vedené od ledna 1977.

řády prokuratury, plány úkolů prokuratury a hodnocení jejich plnění, zápisy z porad, provedené prověrky na jednotlivých úsecích prokuratury (trestní, občanskosoudního dozoru, všeobecného dozoru), dále prověrky organizace a řízení práce, účelové prověrky spisové služby a ostatní prověrky, dále zprávy o činnosti prokuratury, výkazy a přehledy z činnosti prokuratury na jednotlivých úsecích, věci legislativní, věci týkající se spisové služby, dokumenty týkající se spolupráce s krajským či okresním soudem a jinými orgány aj. U každé prokuratury měla být dále vedena dokumentace zákonů a jiných právních předpisů a sbírka příkazů a metodických pokynů (výnosů).²³⁴

K dalším změnám ve vedení registraturních pomůcek došlo počátkem roku 1970. V souvislosti se zánikem místních lidových soudů k 1. lednu 1970 skončilo vedení rejstříků Pm. Současně v důsledku přijetí zákona č. 150/1969, o přečinech, s účinností od 1. ledna 1970, došlo k tomu, že doposud vedené rejstříky označované Pv, byly nadále vedeny zvlášť pro trestné činy (rejstřík Pv) a zvlášť pro přečiny (rejstřík Pv – přečiny), a to až do konce roku 1975.²³⁵

Od 1. ledna 1976 došlo k dalším změnám týkajícím se vnitřní organizace práce okresních prokuratur, a to v souvislosti s příkazem generálního prokurátora ČSR č. 4/1976, o spisové službě na prokuratuře. Od tohoto dne byl zaveden nový rejstřík pro objasňování přečinů označovaný Po,²³⁶ který nahradil doposud vedený rejstřík Pv – přečiny.²³⁷ Od roku 1976 byly tedy okresní prokuratury povinny vést rejstřík Pv, rejstřík Po, rejstřík Pd, rejstřík Pc, rejstřík Pn a rejstřík Vpn. Od tohoto roku se dále začaly evidovat správní spisy pod signaturou 1 Spr. a kádrové spisy pod signaturou 2 Spr. Tajné správní spisy byly nadále zapisovány pod signaturou Spr. s číselným označením „0“ před samotným číslem spisu, popř. bez tohoto číselného utajení. V souvislosti s novou koncepcí vyšetřování, která stanovila pro organizaci vyšetřování

²³⁴ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 671, kt. 420. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (příkaz generálního prokurátora č. 14., o spisové službě na prokuratuře),

²³⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv a Pv – přečiny.

²³⁶ Do rejstříku Po se zapisovaly tyto údaje: běžné číslo, datum dojití, jméno, příjmení a povolání obviněného, jméno a příjmení poškozeného, druh přečinu, datum vzetí/propuštění z vazby, datum zahájení trestního stíhání, datum vznesení obvinění, datum předložení spisu prokurátorovi, datum vrácení spisu prokurátorovi k doplnění, způsob vyřízení věci (přerušením, odložením, zastavením, odevzdáním, návrhem na potrestání, návrhem na vydání trestního příkazu, jinak), sp. zn. soudu, datum vrácení věci soudem, datum a podstatný obsah rozhodnutí soudu (rozsudek, trestní příkaz), datum podání opravného prostředku, způsob rozhodnutí o opravném prostředku, poznámka.

²³⁷ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 768, kt. 493. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (příkaz generálního prokurátora čj. Leg. č. 28/75-1).

formu spádových oblastí s možností vyčlenění jednotlivých vyšetřovatelů prokuratury u některých okresních prokuratur, zejména z geografických hledisek, byl zaveden nový rejstřík vyšetřovatelů prokuratury označovaný jako Vp.²³⁸

Již výše bylo zmíněno, že prokuratury byly povinny vést v rámci trestněprávní agendy všeobecné rejstříky označované Pn, do kterých se zapisovaly například věci týkající se oznámení o trestné činnosti, úrazů, úmrtí, ústních podání, zahlazení odsouzení, žádostí o milost, návrhů prokuratury na uložení ochranného dohledu, domovní prohlídky apod. Vedle tohoto rejstříku byly prokuratury povinny vést také všeobecné rejstříky označované 2Pn, a to od 1. ledna 1977. Tyto rejstříky byly rozděleny na oddíly a zapisovaly se do nich věci týkající se žádostí o přerušování výkonu trestu, věci podmíněného propuštění, věci týkající se diferenciačního řízení, dále věci týkající se ochranného léčení a věci týkající se výkonu uložených trestů.²³⁹

Za účelem prohloubení boje proti porušování zásad socialistické zákonnosti, morálky, disciplíny, k předcházení neoprávněnému obohacování a k zajištění účinnějšího postihu majetku a majetkového prospěchu z nepoctivých zdrojů bylo dne 10. května 1983 schváleno opatření GP ČSR sp. zn. Se I 187/83. V souvislosti s tím bylo všem prokuraturám nařízeno zavést evidenci všech věcí upravených usnesením vlády ČSR č. 13/1983. S účinností od 1. ledna 1984 se tak na všech krajských a okresních prokuraturách zakládal sběrný spis rejstříku Pn a Vpn, který se měl členit na oddíl věcí z trestní agendy včetně vyšetřování na prokuratuře, oddíl věcí z agendy všeobecného dozoru, oddíl věcí z agendy občanskosoudního dozoru a oddíl vlastních vyhodnocení týkající se problematiky usnesení vlády ČSR č. 13/1983 a vyhodnocení a zpráv jiných orgánů.²⁴⁰

Po roce 1989 v souvislosti se zánikem účinnosti zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, došlo ke dni 30. června 1990 k uzavření rejstříků Po. Následně byly vedeny již jen rejstříky označené Pv. Do konce roku 1993 není v dokumentech evidována další změna týkající se vnitřní organizace práce na Okresní prokuratuře v Trutnově.

²³⁸ KADLEC, Leo. *Vyšetřování konané vyšetřovateli prokuratury - nedílná součást úkolů prokuratury*. Prokuratura, 1977, č. 2, s. 57 – 66.

²³⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky 2Pn vedené od 1977.

²⁴⁰ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 887, kt. 622. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (opatření GP ČSR sp. zn. Se I 187/83).

3.1. Exkurs do organizačního a aprobačního řádu Okresní prokuratury v Trutnově z roku 1987

Vnitřní organizace práce okresních prokuratur byla zakotvena v organizačních a aprobačních řádech vydávaných těmito prokuraturami, které následně schvalovala krajská prokuratura. Z doby existence Okresní prokuratury v Trutnově byl nalezen pouze organizační a aprobační řád ze dne 3. dubna 1987. Z něho vyplývá, že Okresní prokuraturu v Trutnově tvořil v té době okresní prokurátor, náměstek okresního prokurátora, další prokurátoři, vyšetřovatelé okresní prokuratury a ostatní pracovníci. V čele okresní prokuratury stál okresní prokurátor, který odpovídal za organizaci a činnost okresní prokuratury krajskému prokurátorovi a jeho prostřednictvím generálnímu prokurátorovi. Okresní prokurátor zejména určoval se souhlasem krajského prokurátora organizaci práce na okresní prokuratuře, k zabezpečení činnosti prokuratury vypracovával plán práce okresní prokuratury, zpracovával rozboru stavu kriminality, stavu zákonnosti a stavu činnosti prokuratury, připravoval návrhy koordinovaných opatření v boji proti kriminalitě, zabezpečoval meziresortní součinnost, dále zabezpečoval úzkou spolupráci jednak s orgány výboru lidové kontroly ONV, dále s okresní finanční správou, s pobočkou Státní banky československé, a s ostatními státními orgány, pravidelně se zúčastňoval jednání rad a plenárních zasedání ONV, zasedání komise pro ochranu veřejného pořádku ONV, dále řídil a koordinoval preventivně výchovnou a právně propagační činnost okresní prokuratury, zpracovával plán pracovních porad okresní prokuratury, zajišťoval úkoly z porad vyšších orgánů, průběžně kontroloval plnění úkolů okresní prokuratury, řídil a kontroloval spisovou službu a vedl statistiku na okresní prokuratuře, rovněž také zabezpečoval úkoly v kádrové a personální oblasti a při výchově podřízených pracovníků, spolupracoval s ZV ROH a ostatními společenskými organizacemi, zajišťoval uplatňování účinné trestní politiky v souladu s pokyny nadřízených prokuratur, řídil a kontroloval prostřednictvím náměstka okresní prokuratury výkon všeobecného a občanskosoudního dozoru a zpracovával tajné a přísně tajné věci. Funkci okresního prokurátora zastával v době vydání tohoto organizačního řádu JUDr. Josef Doležal.

Náměstek okresního prokurátora měl za úkol především řídit činnost úseku vyšetřování, úseku dozoru v netrestní oblasti, dále zpracovávat agendu

občanskosoudního dozoru, vykonávat dozor nad zákonností přípravného řízení trestního, zúčastňovat se zasedání pléna a rady MěNV Trutnov a zastupovat okresního prokurátora v době jeho nepřítomnosti na pracovišti.

Další prokurátoři okresní prokuratury pak byli povinni „*svědomitě a iniciativně plnit úkoly, které pro ně vyplývají z organizace práce, příkazů a pokynů vedoucích pracovníků, politické linie vyjádřené zejména v Hlavním zaměření činnosti československé prokuratury, dodržovat zásady soudružské spolupráce, dbát o včasné a důsledné odstranění každého porušení zákonů a právních předpisů, včetně jejich příčin a podmínek a o zajištění nápravy a vyvození odpovědností a o to, aby se porušení zákona neopakovalo.*“²⁴¹ Mezi další úkoly prokurátorů patřilo dále zabezpečovat výkon dozoru na svěřeném úseku, podílet se na výchově právních čekatelů, ve stanoveném rozsahu přijímat a vyřizovat podněty, stížnosti a oznámení občanů, zabezpečovat preventivně výchovnou a právně propagační činnost v souladu se stanoveným plánem a dbát na soustavné zvyšování vlastních politických a odborných znalostí.

Organizačně se Okresní prokuratura v Trutnově členila na jednotlivé úseky. Jednalo se o úsek dozoru v trestním řízení, úsek dozoru v netrestní oblasti, úsek dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody a na úsek vyšetřování. Vnitřní organizace výkonu dozorových funkcí pak byla stanovena dle zaměření na specializované úseky. Jednalo se o úsek ochrany socialistické ekonomiky, úsek ochrany mládeže, úsek všeobecného dozoru, úsek občanskosoudního dozoru, úsek obecné kriminality a úsek dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody a úsek dopravy. Mezi úkoly těchto specializovaných úseků patřilo zejména zabezpečení řádného výkonu prokurátorského dozoru, zpracovávání svěřené agendy řádně a včas, podílení se na přípravě a realizaci plánů a úkolů a na analytické činnosti okresní prokuratury, dále plnění úkolů při organizaci a koordinaci boje proti kriminalitě a porušování zákonnosti, dále preventivní, výchovná a právně propagační činnost a konečně i zabezpečení styku s jinými orgány a organizacemi. Specializovaní prokurátoři měli vykonávat na těchto úsecích ve stanoveném rozsahu komplexní dozor.

V době vydání organizačního a aprobačního řádu působilo na okresní prokuratuře celkem 6 prokurátorů. Prokurátor JUDr. Tomáš Ponikelský vykonával

²⁴¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Čl. 8 odst. 1 Organizačního a aprobačního řádu Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 3. dubna 1987.

dozor v přípravném a soudním řízení trestním na úseku ochrany ekonomiky včetně požárů, výbuchů, havárií, pracovních úrazů a obdobných poruchových jevů. Prokurátorka JUDr. Jana Čížková vykonávala dozor v přípravném a soudním řízení trestním v trestních věcech mládeže, dále zpracovávala věci nedospělců, mladistvých a sledovala opatření na úseku ochrany mládeže před negativními vlivy. Prokurátor JUDr. Jaroslav Šrol zpracovával agendu všeobecného dozoru mimo úsek dopravy a mládeže. Prokurátorka JUDr. Jana Sedláčková zpracovávala agendu občanskosoudního dozoru mimo úsek mládeže. Prokurátorka JUDr. Danuše Holubová vykonávala dozor nad výkonem trestu odnětí svobody v NVÚ Žacléř a vykonávala dozor v trestních věcech páchaných odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody. Prokurátor JUDr. Pavel Bužga vykonával dozor v přípravném řízení a soudním řízení trestním na úseku dopravy a prováděl pravidelné prověrky na SDN VB Trutnov.

Oddělení vyšetřování Okresní prokuratury v Trutnově tvořili tři vyšetřovatelé, kteří měli za úkol provádět samostatně vyšetřování trestných činů, vyřizovat dožádání vyšetřovatelů z jiných prokuratur, spolupracovat s orgány VB, podávat upozornění socialistickým organizacím na nedostatky zjištěné při vyšetřování, a to zejména na přečiny, dále vést operativně technickou evidenci o vyšetřování na prokuratuře, podílet se na preventivně výchovné činnosti okresní prokuratury apod.

Odborný a administrativní aparát Okresní prokuratury v Trutnově tvořil jeden vedoucí správy, jedna odborná referentka, tři samostatné referentky a dvě referentky. V čele odborného a administrativního aparátu okresní prokuratury stál vedoucí správy, který byl podřízen okresnímu prokurátorovi. Co se týče pracovní náplně vedoucího správy okresní prokuratury, pak tomuto bylo svěřeno zejména řízení, organizace a kontrola činnosti pracovníků odborného a administrativního aparátu okresní prokuratury v oblasti správní, ekonomické, personální a technicko – hospodářské, dále vedení kanceláře okresní prokuratury, vedení předepsaných rejstříků pro agendu trestněprávní, sestavování statistických výkazů a hlášení z agendy trestní i civilní, vedení knihy trestních depozit, vedení rejstříků a evidenčních pomůcek pro tajnou agendu, kontrola pokladních operací a vedení peněžního deníku, řízení veškeré písařské a skartační práce na okresní prokuratuře, aj. Do kompetence odborné referentky okresní prokuratury pak patřilo řízení a organizace hospodářské činnosti okresní prokuratury, vedení rejstříku Pv a knihy vazeb, knihy věcí vzatých do úschovy, sestavování statistických výkazů a

hlášení z trestní agendy. Samostatné referentky okresní prokuratury měly za úkol vykonávat odborné práce na úseku hospodářském, statistiky a spisové služby a dále připravovat podklady pro rozbor vypracované okresní prokuraturou. Co se týče náplně práce samostatných referentek, pak těmto bylo svěřeno vedení rejstříků označených Spr, Pc, Vp, Vpn, dále vedení inventární knihy, vedení knihy slibů, vedení knihovny, vedení agendy spojené s autoprovozem a zapisování. Poslední dvě referentky pak zajišťovaly vedení rejstříku 2 Pn, plnily funkci zapisovatelek, sepisovaly podání učiněná stranami do protokolu, zajišťovaly vedení evidence statistických listů, vedly podatelnu, obstarávaly donášení a odnášení pošty, přijímaly doručenou poštu, zajišťovaly vyřizování a opisování písemností dle referátu prokurátorů a vyšetřovatelů a vedly knihu přijaté a odeslané pošty.²⁴² Ze zprávy o prověrce spisové služby ze dne 28. listopadu 1988 vyplývá, že funkci vedoucí správy Okresní prokuratury v Trutnově vykonávala od roku 1964 Eva Zelenková. Funkci odborné referentky vykonávala na Okresní prokuratuře v Trutnově od roku 1974 Jaroslava Geislerová. Funkci samostatné referentky Okresní prokuratury v Trutnově vykonávala Jana Šrámková od roku 1985, Hana Vlčková od roku 1981 a Věra Dlabalová od roku 1985. Funkci referentky na Okresní prokuratuře v Trutnově zastávala Marta Menclová od roku 1971, a Monika Zmeškalová od roku 1988.²⁴³ Mezi ostatní zaměstnance Okresní prokuratury v Trutnově se řadil řidič silničních motorových vozidel a uklízečka.

Aprobační řád stanovoval podmínky aprobace, která měla být významným prostředkem k zabezpečení vysoké kvality a úrovně práce okresní prokuratury. Bylo stanoveno, že okresní prokurátor aprobuje jednak plán úkolů okresní prokuratury a vyhodnocení jeho plnění, plány preventivně výchovné a právně propagační činnosti okresní prokuratury, plány meziresortních porad, plány pracovních porad a plány výrobních porad, dále rozbor kriminality a činnosti prokuratury, vyhodnocení podle plánu úkolů okresní prokuratury, dále osobní, kádrové a platové věci pracovníků okresní prokuratury, meritorní rozhodnutí v trestních věcech a přečinové agendě (kromě usnesení o přerušení trestního stíhání a usnesení o odložení věci), dále příkazy k pracovním cestám, písemnosti týkající se hospodářských záležitostí okresní

²⁴² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Čl. 8 odst. 1 Organizačního a aprobačního řádu Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 3. dubna 1987.

²⁴³ Tamtéž. Zpráva o prověrce spisové služby ze dne 28. listopadu 1988.

prokuratury, veškeré další písemnosti předkládané nadřízeným složkám prokuratury, věci tajné a přísně tajné, protesty, upozornění, rozhodnutí ve vazebních věcech, návrhy na prodloužení vazby a na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, přípravu na hlavní líčení a opravné prostředky v řízení o trestném činu, jakož i v přečinnové agendě, vyřízení stížností, podnětů a oznámení občanů, návrhy na veřejné procesy a zprávy určené pro tisk, rozhlas a televizi, dále aproboval uložení a prominutí pořádkových pokut, předběžné souhlasy k zadržení osob, příkazy k propuštění osoby ze zadržení a příkazy k dodání do vazby a příkazy k propuštění z vazby, dále příkazy k provedení domovní prohlídky, příkazy k zadržení a otevření zásilek, usnesení o zajištění majetku a věcí v přípravném řízení a v neposlední řadě nařízení exhumace mrtvol.

Náměstek okresního prokurátora byl oprávněn aprobovat upozornění, pokud si jejich aprobaci nevyhradil okresní prokurátor, dále vstupy do řízení a opravné prostředky v občanskoprávních věcech, protesty a komplexní upozornění směřující proti jiným orgánům než ONV.

Prokurátoři okresní prokuratury pak byli oprávněni aprobovat příkazy k odnětí věci, rozhodnutí o stížnostech proti usnesení o věcech v nichž vykonávají dozor, dále rozhodnutí o stížnostech proti usnesení vyšetřovatele, jímž je zamítán návrh obviněného na doplnění vyšetřování, dále odložení věci, pokyny, žádosti a jiné písemnosti, pokud nebyly vyhrazeny k aprobaci okresnímu prokurátorovi, usnesení o přerušení trestního stíhání dle § 173 odst. 1 trestního řádu, dále rozhodnutí podle § 174 odst. 2 písm. a), f), g) trestního řádu, a dále usnesení o zajištění nároku poškozeného podle § 47 trestního řádu.

Vyšetřovatelé okresní prokuratury pak aprobovali všechna usnesení a opatření, která činili podle trestního řádu, dále dožádání o provedení vyšetřovacích úkonů a jiné písemnosti běžného charakteru.²⁴⁴

Organizace a řízení práce orgánů prokuratury v ČSR byla změněna a doplněna na základě opatření generálního prokurátora ČSR ze dne 27. prosince 1988 sp. zn. I/1 Se 297/88, kterým se měnil a doplňoval prozatímní příkaz generálního prokurátora ČSR č. 4/1988, jímž byl změněn a doplněn příkaz generálního prokurátora ČSR č. 4/1976 ze

²⁴⁴ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Organizační a aprobační řád Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 3. dubna 1987.

dne 1. prosince 1976, o organizaci a řízení práce orgánů prokuratury. Ke změně došlo jak v oblasti členění organizačních složek generální prokuratury, tak ve stylu práce generální prokuratury, krajských a okresních prokuratur, která měla vést k racionalizaci řídicích procesů, metod a forem práce za současného růstu kvality a efektivnosti.²⁴⁵ V důsledku těchto změn došlo například ke snížení počtu periodicky vyžadovaných informací, změně ve statistickém vykazování věcí, k omezení analytické činnosti prokuratur apod.

V souvislosti s uvedenými změnami stylu práce a dále v souvislosti s některými kádrovými a personálními změnami na Okresní prokuratuře v Trutnově byl ke dni 1. ledna 1989 změněn organizační a aprobační řád Okresní prokuratury v Trutnově z roku 1986. Změny se promítly zejména v dělbě práce mezi prokurátory.²⁴⁶ Celkem působilo ke dni 1. ledna 1989 na pozici prokurátora 9 zaměstnanců. Krajský prokurátor schválil předloženou změnu organizačního a aprobačního řádu dne 13. února 1989.²⁴⁷

V souvislosti s uvolněním JUDr. Josefa Doležala z funkce okresního prokurátora v Trutnově došlo ke dni 24. listopadu 1989 mezi ním a dosavadní náměstkyní okresního prokurátora JUDr. Janou Sedláčkovou k předání celé agendy.²⁴⁸

²⁴⁵ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1993, inv. č. 977, kt. 715. Opatření generálního prokurátora ČSR sp. zn. I/1 Se 297/88.

²⁴⁶ Nově bylo stanoveno, že prokurátor č. 1 vykonával dozor v přípravném a soudním řízení trestním na úseku ochrany ekonomiky, včetně požárů, výbuchů, havárií, pracovních úrazů a obdobných poruchových jevů, dále provádí pravidelně prověrky u oddělení vyšetřování VB a OP v Trutnově, dále se zúčastňuje pravidelně zasedání komise předsedy Obvodního báňského úřadu v Trutnově, dochází pravidelně na zasedání rady MěNV Dvůr Králové nad Labem, plní další úkoly podle pokynů okresního prokurátora a zastupuje prokurátora č. 3. Prokurátor č. 5 měl nově za úkol provádět prověrky a vykonávat dozor v přípravném řízení trestním nad OO VB Dvůr Králové nad Labem, dále se měl pravidelně zúčastňovat zasedání protialkoholního sboru ONV Trutnov, plnit další úkoly podle pokynu okresního prokurátora a zastupovat okresního prokurátora č. 7. Prokurátor č. 8 měl nově provádět prověrky a vykonávat dozor v přípravném řízení trestním nad OO VB Trutnov, zúčastňovat se pravidelně s hlasem poradním zasedání komise OPD MěNV Trutnov a koordinačního sboru ONV Trutnov, plnit další úkoly podle pokynu okresního prokurátora a zastupovat okresního prokurátora č. 9. Prokurátor č. 9 měl nově provádět prověrky a vykonávat dozor v přípravném řízení trestním nad OO VB Trutnov – část Žacléř, dále vykonávat dozor, provádět prověrky a zpracovávat agendu trestných činů vyšetřovaných vyšetřovateli OP Trutnov, provádět logickou kontrolu všech vyhotovených trestních statistických listů, plnit další úkoly podle pokynu okresního prokurátora a zastupovat prokurátora č. 8.

²⁴⁷ Tamtéž, Změna organizačního řádu OP Trutnov od 1. ledna 1989 ze dne 16. ledna 1989.

²⁴⁸ Tamtéž. Předání a převzetí agendy Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 24. listopadu 1989.

4. Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1949 – 1960

Na základě zákona č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů, byla ke dni 1. února 1949 zřízena v Hradeckém kraji Okresní prokuratura v Trutnově, která byla organizačně podřízena Krajské prokuratuře v Hradci Králové. Tato nově vzniklá okresní prokuratura převzala v roce 1949 agendu od státního zastupitelství v Jičíně a od státního zastupitelství v Hradci Králové.²⁴⁹ Organizační struktura prokuratury v této podobě platila až do 31. března 1960. V souvislosti s novým územním členěním republiky došlo v roce 1960 k novému územnímu členění soudnictví a prokuratury.²⁵⁰ Podle metodického pokynu generálního prokurátora měly změny související s novou územní organizací státu proběhnout v resortu prokuratury v době od 15. do 31. března 1960 a to tak, aby dnem 1. dubna 1960 byly reorganizované úřady již schopny zajišťovat svůj běžný chod. Tyto změny se dotkly i organizace a chodu Okresní prokuratury v Trutnově, jejíž územní obvod se podstatně zvětšil a byl totožný s územním obvodem nově vzniklého okresu Trutnov. V důsledku přijatých změn došlo k zániku Okresní prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem a Okresní prokuratury ve Vrchlabí, které byly přestěhovány dne 23. března 1960. Jejich agendu převzala Okresní prokuratura v Trutnově, která byla i nadále instančně podřízena Krajské prokuratuře v Hradci Králové.²⁵¹

Činnost Okresní prokuratury v Trutnově v tomto období reflektují jednak dokumenty vzešlé ze samotné pracovní náplně prokuratury, dále dokumenty vzešlé z činnosti ministerstva spravedlnosti, generální prokuratury či Krajské prokuratury v Hradci Králové, jednak registrurní pomůcky, které byly prokuratury povinny vést a do kterých se zapisovaly zejména údaje o napadlých věcech, a konečně i samotné spisy. Co se týče posledně zmíněného, jednalo se v rámci agendy trestněprávní o vyšetřovací spisy a o deníky v trestní věci, později přejmenované na dozorové spisy v trestní věci, které byl povinen každý prokurátor vést o každé trestní věci.²⁵²

²⁴⁹ Tamtéž. Výnos ministra spravedlnosti č. 8135/49 – I/S ze dne 25. února 1949, zpráva okresní prokuratury v Trutnově ze dne 10. března 1949.

²⁵⁰ Srov. § 8 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

²⁵¹ Tamtéž. Zpráva o stavu prací k provedení územní reorganizace v resortu prokuratury ve Východočeském kraji; směrnice k provedení likvidace a delimitace.

²⁵² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Vyšetřovací spisy z let 1949 – 1960. Deníky v trestní věci z let 1949 – 1960. Rejstříky St, Z.O, Pv, Pt z let 1949 – 1960.

Za přípravného řízení se do deníku zpravidla zapisoval pouze nápad spisu a způsob vyřízení prokurátorem, popřípadě záznam o úkonech provedených v rámci trestního řízení. Po podání obžaloby se v deníku vyznačilo každé dojití spisu, jakož i jednotlivých písemností a učiněné opatření.²⁵³ V každém deníku se zapisovaly a v něm ukládaly stejnopisy zpráv předkládaných nadřízenému prokurátorovi a poukazy od něho došlé, důvěrné přípisy, stejnopis vyhotovení obžaloby a opravných prostředků a stejnopisy soudních rozhodnutí, pokud byly prokurátoru zvlášť doručeny. Ve vazebních věcech byl prokurátor povinen vést deník s označením „Vazba“²⁵⁴. Jednotlivé spisy občanskosoudního dozoru nebyly vedeny v jednotné formě. Spis obsahoval zpravidla listiny (přípisy, rozhodnutí, podání) týkající se dané věci bez chronologického uspořádání. V rámci všeobecného dozoru byly spisy vedeny rovněž pro každou jednotlivou věc.

Pokud se týká dokumentů vzešlých z vlastní činnosti prokuratury, pak tyto mají fragmentární charakter. Lze je nalézt v archivním fondu jen v minimálním počtu bez jakéhokoliv chronologického uspořádání. Jedná se zejména o reakce okresní prokuratury na pokyny nadřízených úřadů a o statistické výkazy, přehledy a rozborů z činnosti prokuratury na úseku trestním, občanskosoudního dozoru a na úseku všeobecného dozoru zasílané Krajské prokuratuře v Hradci Králové. Jako příklad dokumentu z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově lze uvést zprávu k výnosu ministra spravedlnosti č. 5.767/49-II/8 ze dne 1. března 1949,²⁵⁵ ve které okresní prokurátor uvádí, že v okresní věznici v Trutnově se nachází v soudní vazbě ke dni 5. března 1949 celkem 5 cizinců „vesměs bez státní příslušnosti, maďarské národnosti, v řádné vazbě vyšetřovací pro zloč. dle § 190 tr. z.“ a dále jeden cizinec „bez státní příslušnosti, národnosti německé ve vazbě v přípravném řízení, pro § 1 odst. 1 písm. b, f § 4 zák. č. 15/47 Sb.“²⁵⁶ Jiná zpráva okresního prokurátora se zabývá situací v okrese Trutnov ve vztahu k porušování zákona o potravinách a k výnosu ministra spravedlnosti č. 24124/49-III/1 ze dne 7. dubna 1949 se v ní uvádí, že Okresní prokuratura v Trutnově evidovala za I. a II. čtvrtletí roku 1949 dva

²⁵³ Z archivních dokumentů vyplývá, že termín „obžaloba“ byl používán až později a nahradil termín „žaloba“, používaný v prvních letech tohoto období.

²⁵⁴ Státní okresní archiv Trutnov, archivní fond Okresní soud Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Metodické pokyny.

²⁵⁵ Tamtéž, Výnos ministerstva spravedlnosti č. 5.767/49-II/8 ze dne 1. března 1949.

²⁵⁶ Tamtéž, Zpráva Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 8. března 1949.

případy ředění mléka vodou a jeden případ prodeje masa z uhynulého vepře.²⁵⁷ Je tedy zřejmé, že tyto prameny nemají ve vztahu k vývoji prokuratury výraznou vypovídající hodnotu.

Co se týče dokumentů z činnosti institucí organizačně či instančně nadřazených Okresní prokuratuře v Trutnově, pak lze do této kategorie zařadit různé instrukce, výnosy, nařízení či směrnice, pokyny či přípisy. Jednalo se tak například o pokyn k podávání čtvrtletních informačních zpráv o chodu prokuratury,²⁵⁸ zpráv o trestné činnosti vesnických boháčů,²⁵⁹ měsíčních informačních zpráv,²⁶⁰ hlášení o stíhání osob dopustivších se trestných činů spáchaných v souvislosti s mimořádnými událostmi v Polsku a Maďarsku,²⁶¹ zpráv o postupu proti „chuligánským živilům“

²⁵⁷ Tamtéž. Výkaz Okresní prokuratury v Trutnově o stavu trestných činů dle zákona o potravinách za I. čtvrtletí 1949.

²⁵⁸ Všechny krajské prokuratury byly dle pokynu Generální prokuratury povinny podávat čtvrtletní informační zprávy o chodu okresních prokuratur v jejich obvodu. Okresní prokurátoři tak byli povinni vypracovávat vždy do 10. dne v měsíci informační zprávy o činnosti prokuratury v jejich okresu.²⁵⁸ Co se týče osnovy takové zprávy, pak dle výnosu Krajské prokuratury v Hradci Králové ze dne 17. června 1954 č.j. Spr. 1921/54, byli okresní prokurátoři povinni ve zprávě provést rozbor a zhodnocení plnění pracovních úkolů, dále uvést poznatky z aplikace směrnic o organizaci, řízení a plánování práce, dále provést zhodnocení stavu studia pracovníků prokuratur a dodržování studijních plánů, dále provést zhodnocení přednáškové a popularizační činnosti pracovníků prokuratury, a konečně i zhodnocení spolupráce okresní prokuratury se soudy, orgány MV, veřejnou bezpečností, a ostatními orgány státní správy

²⁵⁹ Přípisem ze dne 22. října 1951 se Ministerstvo spravedlnosti v Praze vyjádřilo k postupu prokurátorů proti tzv. vesnickým boháčům a jejich rodinným příslušníkům. V přípisu se uvádí, že vesnický boháč má být za své trestné činy spočívající v „třídní nenávisti a zločinném brzdění přechodu vesnice k vyšším výrobním formám“ soudem či národním výborem postihován tresty na svobodu i majetku. Z těchto majetkových trestů mělo být zejména u závažnějších trestných činů zpravidla vyslovováno propadnutí majetku. Tím měl být vesnický boháč zbaven své hospodářské základny. Postihnutí měli být však i jeho rodinní příslušníci, neboť tito „po rozsudku a po konfiskaci majetku zůstávají na vesnici, využívají všech možností k tomu, aby vzbuzovali falešný soucit a vytváří úmyslně na vesnici náladu jako by jim snad bylo ukřivděno.“ Ministerstvo spravedlnosti v této souvislosti upozornilo, že „jak z hospodářských, tak i z bezpečnostních důvodů je nutno zbavit vesnici těchto reakčních živilů.“ Rodinným příslušníkům odsouzeného vesnického boháče, kterému byl uložen trest propadnutí celého jmění, bylo určeno pracovní místo na státním statku mimo obvod obce dosavadního bydliště. Na novém pracovišti jim mělo být zajištěno přiměřené ubytování a mělo jim být umožněno, aby si ze svého dosavadního bydliště přestěhovali svoje bytová zařízení a přiměřené zásoby. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Přípis Ministerstva spravedlnosti v Praze ze dne 22. října 1951.

²⁶⁰ Dle pokynu Krajské prokuratury v Hradci Králové, byly okresní prokuratury v jejím obvodu povinny od září 1953 zasílat krajské prokuratuře měsíční informační zprávy, které měly obsahovat dvě části, a to všeobecnou a zvláštní. Část všeobecná a část zvláštní byla pravidelně zaměřena na určitou problematiku z různých oblastí působení prokuratury a okresní prokurátoři tak byli povinni podat krajské prokuratuře v měsíčních zprávách podrobné informace o aktuálním stavu. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Výnos Krajské prokuratury v Hradci Králové z 15. března 1954 č.j. T 61/54-ZO.

²⁶¹ V souvislosti s protikomunistickým povstáním v Polsku a Maďarsku na podzim roku 1956 prováděla Generální prokuratura rozbor vyhodnocení postihu trestných činů, spáchaných v souvislosti s těmito událostmi. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Přípis Krajské prokuratury v Hradci Králové ze dne 11. prosince 1956.

(pro trestný čin výtržnictví),²⁶² hlášení o opatřeních v souvislosti s úmrtím prezidenta republiky,²⁶³ a jiné. Krajská prokuratura v Hradci Králové si pak nejčastěji žádala od okresní prokuratury zasílání statistických přehledů, výkazů a rozborů o činnosti prokuratury na jednotlivých úsecích její činnosti, jejichž obsahem měly být statistické údaje získané z rejstříků vedených okresní prokuraturoou. Uváděl se zde počet věcí nevyřízených z předešlého měsíce, počet věcí nově došlých, počet vazebních věcí a počet věcí vyřízených za daný měsíc.²⁶⁴ Tyto výkazy, či statistické přehledy z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově se dochovaly ve větší míře z období druhé poloviny 50. let 20. století.

Nejcennějším zdrojem informací z činnosti okresní prokuratury, které mají také zcela zásadní vypovídající hodnotu, tak zůstávají registraturní pomůcky, které se dochovaly pro toto období kompletní. Z tohoto důvodu byla pozornost v následujících podkapitoleách věnována statistickému zpracování dat získaných z jednotlivých rejstříků vedených okresní prokuraturoou a jejich následné analýze.

4.1. Analýza získaných dat z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově

Cílem této kapitoly je provést analýzu dat získaných z každoroční činnosti prokuratury na úseku trestněprávním, všeobecného dozoru a dozoru občanskosoudního, z rejstříků vedených každoročně prokuraturoou. Veškeré získané údaje za jednotlivé kalendářní roky byly zavedeny do tabulek, jež tvoří přílohy této práce, a pro lepší vizualizaci byly zpracovány do grafů v následujících podkapitolách. Na všech úsecích činnosti prokuratury byl sledován v první řadě celkový nápad věcí za kalendářní rok. Další zkoumané údaje již byly specifické pro

²⁶² Na celokrajské pracovní poradě okresních prokurátorů v Hradci Králové uskutečněné dne 21. října 1957 byl dán ze strany Krajské prokuratury v Hradci Králové, v souladu s opatřením ministra vnitra, generálního prokurátora a ministra spravedlnosti ze dne 16. října 1957, o zajištění rychlého a účinného postihu případů výtržnictví, pokyn okresním prokuraturoám v obvodu k podávání pravidelných týdenních písemných zpráv o případech stíhání chuligánů, přičemž zprávy měly být odeslány vždy ve čtvrtek jako tajné. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Úřední záznam Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 22. října 1957.

²⁶³ V souvislosti s úmrtím prezidenta Československé republiky, Antonína Zápotockého, byly okresní prokuratury v obvodu Krajské prokuratury v Hradci Králové vyzvány k podávání zpráv o učiněných opatřeních, a to v pokynu Krajské prokuratury v Hradci Králové ze dne 13. listopadu 1957 č. j. Spr. 094/57-3. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Přípis Krajské prokuratury v Hradci Králové ze dne 13. listopadu 1957.

²⁶⁴ Tamtéž, Výkazy o činnosti Okresní prokuratury v Trutnově za měsíce prosinec 1949 a leden až srpen 1950.

daný úsek činnosti prokuratury. Na úseku všeobecného dozoru tak byla pozornost zaměřena na počet podaných prokurátorských opatření (protestů/upozornění), počet věcí odložených a počet věcí vyřízených jiným způsobem. Na úseku občanskosoudního dozoru byl výzkum zaměřen na počet povinných a nepovinných vstupů prokurátora do řízení, počet návrhů prokurátora na zahájení řízení a na počet věcí z hlediska předmětu řízení (věci týkající se náhrady škody, věci pracovní, věci rodinné, věci bytové, věci ostatní). Trestněprávní agenda a agenda dozoru nad vyšetřováním byla nejrozsáhlejší. Pozornost zde byla zaměřena na počet věcí napadlých, počet podaných obžalob, počet osob vazebně stíhaných, počet věcí z hlediska jejich způsobu skončení po ukončení fáze vyšetřování (obžaloba, zastavení, přerušování, odložení, postoupení apod.), dále celkový počet osob obviněných, počet pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, dále bylo zkoumáno složení pachatelů z hlediska jejich profese, a též skladba trestných činů, pro které byli obvinění nejčastěji stíháni, jakož i počet nejčastěji ukládaných trestů.

Než však bude přikročeno k samotným závěrům z provedeného statistického šetření, je nezbytné se zamyslet nad řadou determinantů, u kterých lze předpokládat potenciální vliv na počet napadlých věcí v jednotlivých letech. Mezi základní faktory patří bezpochyby přijatá legislativní opatření z období let 1949 – 1960 a na ně navazující předpisy a instrukce příslušných orgánů zmocněných k jejich vydávání. Únorový převrat neznamenal jen změny na poli politickém, ale i změny v organizaci justice a v jednotlivých odvětvích práva. Provedené legislativní změny tak byly významné vzhledem k novému vymezení rozsahu činnosti prokuratury, jejího postavení, kompetencí a způsobů vedení jednotlivých agend. Převratné legislativní změny pak byly provedeny i v rámci jednotlivých odvětví práva. Především ve vztahu k agendě trestněprávní tak nelze pominout zcela novou právní úpravu trestního práva hmotného (hlavně ve vztahu k právnímu pojetí trestné činnosti, tj. ve vymezení skutkových podstat trestných činů) a trestního práva procesního. Obecně však platí, že pohyb statistických dat nemůže být zcela synchronizován s jednotlivými legislativními změnami, neboť se zde projevuje určitý časový posun mezi dobou vydávání nového právního předpisu a dobou, kdy se jeho účinky projeví

ve statistikách. Účinek legislativních změn také závisí na tom, jak rychle a v jakém stupni dojde k osvojení nové právní normy příslušnými orgány apod.

Významným faktorem majícím vliv na vývoj stavu agend vedených prokuraturou lze jmenovat i ekonomicko – geografický charakter okresu. Okres Trutnov, ať už je míněn v hranicích, ve kterých existoval do roku 1960, nebo v období následujícím, se nachází na severovýchodním okraji Čech v blízkosti státních hranic s Polskem. Vzhledem k této poloze tak byl evidován každoročně poměrně vysoký počet trestných činů páchaných ve snaze překročit hranice československého státu.

Sídelní struktura okresu Trutnov byla zejména po roce 1945 ovlivněna pohraničním charakterem značné části jeho území.²⁶⁵ Pro trutnovské hospodářství, které do konce války řídili výhradně Němci, bylo po roce 1945 stěžejní udržet v chodu průmyslovou výrobu. Bylo tedy nutné ponechat v oblasti alespoň část německého dělnictva, které mělo být postupem času nahrazeno pracovníky z vnitrozemí Československa. V celostátním měřítku největší počet Němců vykazoval textilní a báňský průmysl, což byla odvětví na Trutnovsku v té době dominantní. Proto zde zůstalo poměrně hodně německých dělníků jak v textilních továrnách, tak v černouhelných dolech.²⁶⁶ Okres Trutnov je tedy příkladem „staré průmyslové oblasti“ s bohatou tradicí především textilního průmyslu. Svou historickou roli zde sehrávalo rovněž strojírenství, elektrotechnika a průmysl papírenský.²⁶⁷ Proces industrializace zde tedy pokračoval i po roce 1948. S tím byl spojen i vyšší výskyt majetkové trestné činnosti zejména dělnického obyvatelstva.

Vzhledem k charakteru trutnovského okresu, který se nachází v podhorské oblasti Krkonoš, pak nelze nezmínit jeho rekreační a sportovní funkce, které s sebou nesly poměrně vysokou návštěvnost a s tím spojené negativní faktory v podobě vysokého výskytu také zejména majetkových trestných činů (především krádeží) a vysokého počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit.

²⁶⁵ ŠVADLENA, L. *Struktura, vývoj a fungování Okresního úřadu v Trutnově v letech 1990 – 2002*. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Hradec Králové, 2015. s. 11 (nepublikováno).

²⁶⁶ BOBR, M. *Proměna regionálních identit na Trutnovsku v 2. polovině 20. století*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Praha 2016. s. 22.

²⁶⁷ ŠVADLENA, L. *Struktura, vývoj a fungování Okresního úřadu v Trutnově v letech 1990 – 2002*. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Hradec Králové, 2015. s. 11 (nepublikováno).

Na stav jednotlivých agend, zejména však agendy trestněprávní, měla dále vliv i politicko – společenská situace panující v Československu. Vzestup trestné činnosti nastal na začátku 50. let 20. století, kdy dle názoru generálního prokurátora Krupauera tento stav ovlivňovaly „*hluboké třídní, politické a sociální konflikty*.“²⁶⁸ Vysoký počet věcí napadlých byl však způsoben v přímé souvislosti s represí politicky nepohodlných osob, tzv. třídních nepřátel, uskutečňovaných na pokyn komunistické strany. Jejich intenzita slábla od poloviny 50. let 20. století, kdy v celorepublikovém měřítku docházelo k poklesu trestné činnosti. Od roku 1956 pak měl vliv na tento pokles i zájem na zmírnění trestní politiky.²⁶⁹ Rok 1960 je specifický tím, že došlo k několika administrativně organizačním opatřením (např. nové územní členění státu apod.), která po určitou dobu omezila činnost policie a jiných státních úřadů. Z tohoto důvodu byl evidován snížený počet věcí napadlých v rámci všech vedených agend prokuratury.

4.1.1. Úsek všeobecného dozoru

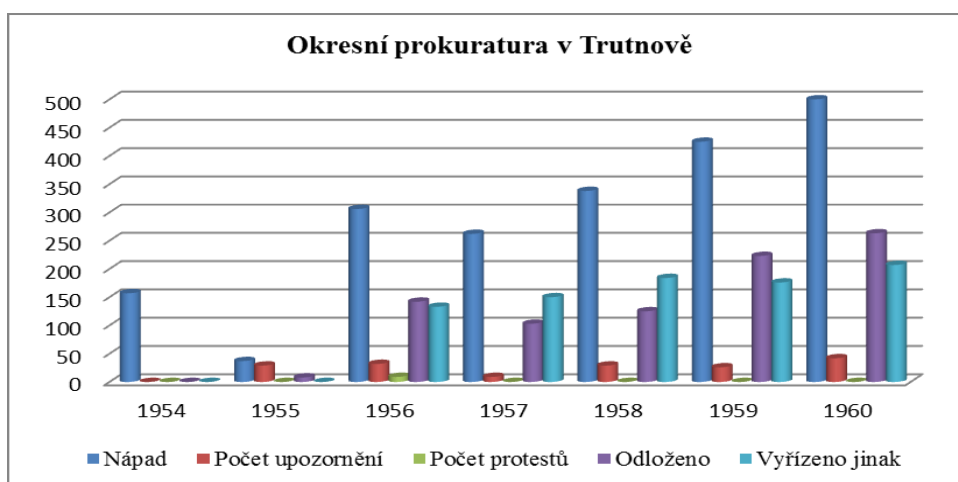
K ústavnímu zakotvení všeobecného dozoru prokuratury došlo, jak již bylo uvedeno výše, ústavním zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře. Tento zákon svěřil generálnímu prokurátoru nejvyšší dozor nad přesným prováděním a zachováním zákonů a jiných právních předpisů všemi ministerstvy a jinými úřady, soudy, národními výbory, orgány, institucemi, úředními osobami i jednotlivými občany. Prostředky, jimiž měl generální prokurátor uplatňovat socialistickou zákonnost, rozvíjel dále zákon č. 65/1952 Sb., o prokuratuře. Všeobecný dozor vykonával generální prokurátor sám a prostřednictvím svých orgánů, tj. krajských a okresních prokurátorů. Přestože tedy právní zakotvení všeobecného dozoru existovalo již s účinností od 1. ledna 1953, teprve dne 27. září 1954 byla k jeho výkonu vydána generálním prokurátorem podrobnější úprava v *Instrukci pro činnost prokurátorů ve všeobecném dozoru*.²⁷⁰

²⁶⁸ KRUPAUER, J. *Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě*. Prokuratura, 1977, č. 2. s. 6 – 15.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ ŠVEJDA, J. *Všeobecný dozor, jeho úkoly a základní metody*. Socialistická zákonnost, 1954, roč. II. č. 10, s. 379 - 385.

Výkon všeobecného dozoru měl být tedy prováděn orgány prokuratury s účinností od 1. ledna 1953. Z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově jsou však dochovány záznamy až od roku 1954. Údaje získané z činnosti prokuratury na tomto úseku v období let 1954 – 1960 tak byly zpracovány pro přehlednost v grafu č. 1. Z něho vyplývá, že celkový nápad věcí ve sledovaném období činil 2 025. Nejnižší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1955, kdy činil celkem 37. Nejvyšší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1960, kdy činil celkem 500. Počet prokurátorských upozornění byl ve sledovaném období velmi nízký a pohyboval se kolem 30 věcí ročně. Nejvíce podaných upozornění bylo zaznamenáno v roce 1960, kdy jejich počet činil 42. Počet podaných protestů byl rovněž v průběhu let velmi nízký. Nejvíce podaných protestů bylo zaznamenáno v roce 1956, kdy jejich počet činil celkem 9. V ostatních letech nebyl podán žádný protest. Počet věcí odložených se pohyboval od roku 1956 v průměru okolo 170 ročně. K výraznějšímu navýšení pak došlo až v roce 1959 a v roce 1960, kdy jejich počet činil celkem 263.²⁷¹

Graf č. 1: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda všeobecného dozoru. Vývoj počtu věcí napadlých a počtu prokurátorských opatření a ostatních způsobů vyřízení věcí v letech 1953 – 1960.

²⁷¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pnd z let 1954 – 1955, Rejstříky Pd z let 1956 – 1960.

Z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově na tomto úseku se dochoval *Rozbor a vyhodnocení ukazatelů prokuratury ke zjištění vývoje kriminality v roce 1959 a ke kontrole plnění usnesení PB ÚV KSČ ze dne 21. dubna 1959 na úseku prokuratury v obvodu Krajské prokuratury Hradec Králové*. Z něho vyplývá, že v roce 1959 „nastal u okresních prokuratur v Hradeckém kraji velký vzestup počtu prověrek. Zvýšil se oproti předchozímu roku o 274 % a potvrzuje intenzivnější a rozsáhlejší činnost prokurátorů v soustavném dozoru.“²⁷² Dále tento rozbor uvádí, že „Okresní prokurátor v Trutnově bude muset dbát o zvýšení pružnosti při vyřizování věcí všeobecného dozoru, což bylo v r. 1959 nepříznivě ovlivňováno neúplným stavem prokurátorů. Jev ten zajisté souvisí také s tím, statistickým úkazem, že u jmenované prokuratury bylo v r. 1959 podáno poměrně nejméně upozornění ze všech ostatních okresních prokuratur, což rozhodně není důsledek dodržování socialistické zákonnosti v živém pohraničním a průmyslovém prostředí. Také v okrese Trutnov dochází k příliš vysokému počtu pozdně vyřizovaných upozornění, proti čemuž bude muset okresní prokurátor rázně zakročit.“²⁷³

4.1.2. Úsek občanskosoudního dozoru

Prokurátor byl oprávněn zasahovat do občanskosoudního řízení již v souladu s ustanovením § 6 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). O činnosti Okresní prokuratury v Trutnově na tomto úseku do konce roku 1952 se lze dozvědět z rejstříků označených Pno. Nápad věcí byl však zcela minimální a v rejstříku se neuváděly téměř žádné údaje. Předmětem napadlých věcí bylo ve většině případů prohlášení za mrtvého nebo povolení poskytování státního dětského příspěvku. Současně s nabytím účinnosti novely občanského soudního řádu v roce 1952,²⁷⁴ na základě které došlo k rozšíření pravomocí prokurátora v rámci občanskosoudního řízení, se začaly vést rejstříky (nejprve označované Pnc a od roku 1956 označované Pc), do kterých se již zapisovaly

²⁷² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rozbor a vyhodnocení ukazatelů prokuratury ke zjištění vývoje kriminality v roce 1959 a ke kontrole plnění usnesení PB ÚV KSČ ze dne 21. dubna 1959 na úseku prokuratury v obvodu Krajské prokuratury Hradec Králové.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Jednalo se o zákon č. 68/1952 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád.

konkrétní údaje k napadlé věci.²⁷⁵ Analýza dat z činnosti prokuratury na tomto úseku tak byla provedena pouze pro léta 1953 – 1960.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že počet napadlých věcí činil ve sledovaném období celkem 1 876 věcí. Nejvyšší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1954, kdy činil celkem 512 věcí. V roce 1955 se pak nápad věcí výrazně snížil na 93. Počet napadlých věcí se zvýšil až v roce 1956, kdy činil u zdejší prokuratury celkem 182 věcí. Pro léta 1957 a 1958 byly zaznamenány obdobné počty věcí napadlých. K mírnému navýšení nápadu došlo až v roce 1960 v souvislosti se změnou územní působnosti okresních prokuratur, kdy bylo zaznamenáno celkem 240 věcí.

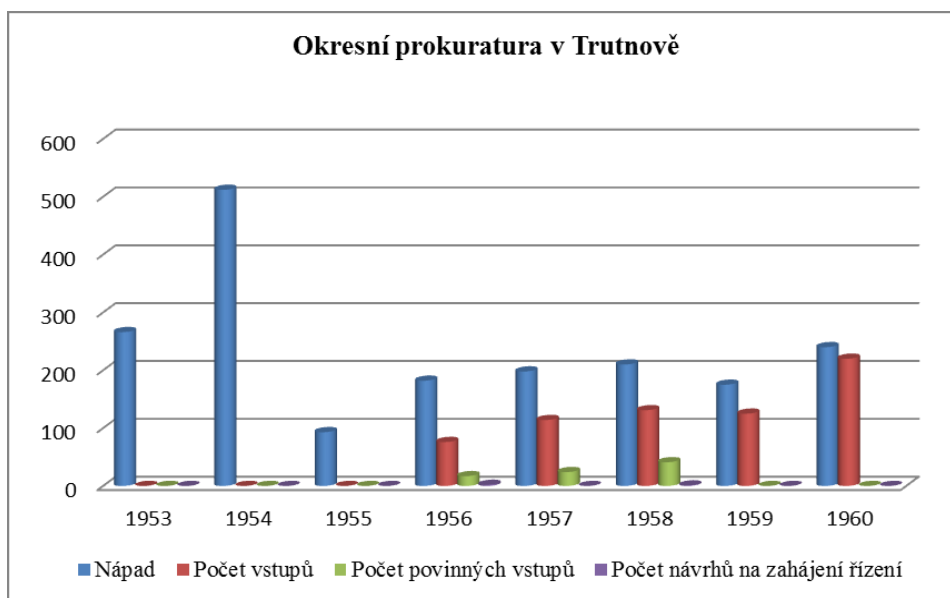
Ve sledovaném období učinil prokurátor celkem 3 návrhy na zahájení řízení, z toho 2 v roce 1956 a 1 návrh v roce 1958. Co se týče vývoje počtu povinných a nepovinných vstupů prokurátora do občanskoprávního řízení, pak bylo zjištěno, že první vstupy byly u zdejší prokuratury evidovány až v roce 1956, kdy jich prokurátor učinil celkem 76. Z tohoto počtu bylo 17 vstupů povinných. Od tohoto roku se počet vstupů prokurátora do řízení mírně zvyšoval. V roce 1958 bylo evidováno celkem 131 vstupů do občanskoprávního řízení, z čehož 41 vstupů bylo povinných. Od roku následujícího se vstupy prokurátora do řízení již nedělily na povinné a nepovinné. Nejvyšší počet vstupů do občanskosoudního řízení pak byl zaznamenán v roce 1960, kdy činil celkem 220. Ze statistického šetření vyplynulo, že do roku 1955 nečinil prokurátor žádné návrhy na zahájení řízení, a ani žádné vstupy prokurátora do řízení nejsou evidovány. Příčinu takové nečinnosti prokurátorů dobová literatura spatřovala zejména v „*nevytříbenosti pracovních metod.*“²⁷⁶ Tím byly myšleny zejména neujasněné pracovní postupy, které spočívaly zejména v nepostačující znalosti formální stránky procesních úkonů.²⁷⁷ Poté co byly v roce 1955 vydány ze strany Generální prokuratury metodické pokyny, došlo k větší aktivitě prokurátorů v rámci občanskosoudního řízení, což potvrzují i výše uvedená data. Vstupy prokurátor činil na základě vlastního zjištění přibližně v 60 % případů, na základě podnětu soudu

²⁷⁵ Dochovaly se rovněž rejstříky označené Pc – důvěrné a Pc – tajné pro období 1956 – 1964. Tyto rejstříky však neobsahují údaje, které by bylo možno využít pro účely této práce, a to především z důvodu nesystémového a roztržitěného charakteru údajů v nich obsažených.

²⁷⁶ *Soudní dozor prokuratury ve věcech občanskoprávních: metodická pomůcka pro prokurátory.* Praha: Generální prokuratura ČSR, 1955. s. 2.

²⁷⁷ Tamtéž.

v přibližně 35 % případů a ve zbývajících 5 % případů se jednalo o věci postoupené.²⁷⁸

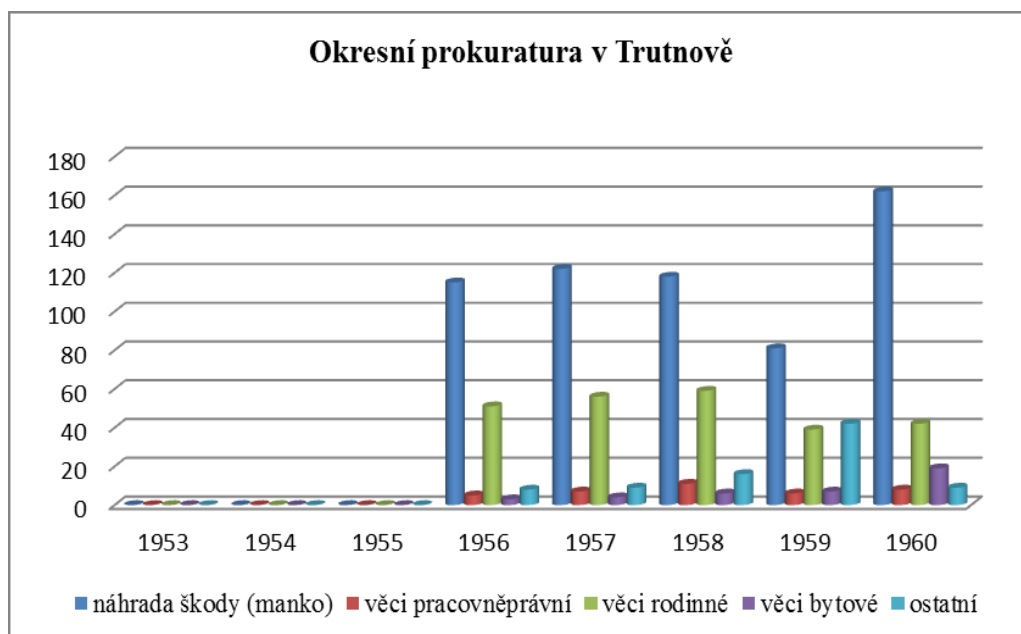

Graf č. 2: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda občanskosoudního dozoru. Přehled počtu věcí napadlých, počtu návrhů prokurátora na zahájení občanskosoudního řízení, a dále počtu povinných a nepovinných vstupů prokurátora do řízení, v letech 1953 – 1960.

Pokud jde o zachycení vývoje počtu zásahů prokurátora do věcí v rámci občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení, tak ze získaných údajů lze konstatovat, že prokurátor zasahoval v největší míře do věcí týkající se náhrady škody, a to zejména pokladních schodků vzniklých v rámci pracovněprávních vztahů. Nejvyšší počet byl zaznamenán v roce 1960, kdy se jednalo celkem o 162 případů. Dále prokurátor často zasahoval i do věcí rodinných, kdy se jejich počet pohyboval za sledované období v průměru okolo 50 případů, a dále do věcí bytových. Mezi věci ostatní z hlediska předmětu řízení se řadily např. věci zemědělsko – družstevní nebo věci, v rámci kterých byly uplatňovány nároky, jejichž

²⁷⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pc“ z let 1953 – 1960.

plnění bylo buď ve prospěch nebo na újmu socialistického vlastnictví státního nebo družstevního.²⁷⁹

Graf č. 3: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda občanskosoudního dozoru. Vývoj počtu zásahů prokurátora do občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení v letech 1953 – 1960.

4.1.3. Úsek dozoru v trestním řízení.

Státní převrat provedený v únoru 1948 komunistickou stranou se zásadním způsobem dotkl nejen charakteru státu a panujícího zřízení,²⁸⁰ ale podstatným způsobem zasáhl i do vývoje kriminality na celém území státu. V souvislosti se změnou politického systému a s novou ideologií došlo ze strany komunistické strany k realizaci záměru radikálně proměnit československé zákonodárství. Stranou nezůstalo ani odvětví trestního práva. Vývoje kriminality se pak dotkly zejména

²⁷⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pc“ z let 1953 – 1960.

²⁸⁰ KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945– 1989*. Praha: Linde a.s., 2009. s. 112.

změny v právním pojetí trestné činnosti, a to především z hlediska vymezení skutkových podstat trestných činů a sankcí, které byly stanoveny za její spáchání.

Až do konce roku 1950 platily v českých zemích trestně právní předpisy založené na rakouské kodifikaci z roku 1852,²⁸¹ přičemž na Slovensku tvořila základ trestního práva právní úprava z roku 1872.²⁸² Obě tyto právní soustavy však byly výrazem historicky zcela odlišné společenské reality.²⁸³ Přelom nastal v roce 1950, kdy byla přijata nová právní úprava trestního práva hmotného provedená zákonem č. 86/1950 Sb., trestní zákon.²⁸⁴

Ruku v ruce s novou legislativní úpravou se na stavu kriminality podstatně podílely i mocenské zájmy komunistické strany, neboť docházelo zejména v 1. polovině 50. let 20. století v nemalé míře ke stíhání osob, které byly režimem z různých důvodů vnímány jako potenciální odpůrci či nespolehlivé živly. Pro komunistickou stranu znamenal tento časový úsek dobu upevňování mocenské stability. Tento společensko – politický stav se dotkl i vývoje trestné činnosti v okrese Trutnov. Ještě v roce 1949 činil nápad agendy trestněprávní u Okresní prokuratury v Trutnově celkem 1 243 věcí, tedy přibližně 1/3 napadlých věcí agendy vyšetřování.²⁸⁵ Už v roce následujícím se však nápad agendy trestněprávní výrazně navýšil na 1 717 věcí. Rok 1950 byl z hlediska nápadu evidovaného Okresní prokuraturou v Trutnově rokem nejsilnějším v rámci celého sledovaného období. Co se týče let následujících, byl evidován počet napadlých věcí v průměru kolem 950, vyjma roku 1952, kdy jejich počet činil 1425.²⁸⁶ Novela trestního zákona správního²⁸⁷ se do nápadu Okresní prokuratury v Trutnově nikterak výrazně neprojevila.²⁸⁸

²⁸¹ Jednalo se o zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích.

²⁸² Jednalo se o zákon č. 5/1878, o zločinech a přečinech, a o zákon č. 40/1879, o přestupcích.

²⁸³ KARABEC, Z. *Vliv legislativních změn na stav kriminality*. Prokuratura, 1972, č. 5. s. 10 – 23.

²⁸⁴ Zákon č. 86/1950, trestní zákon, nabyl účinnosti dne 1. srpna 1950. Bez podstatnějších změn do něho byla přijata ustanovení zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Současně s tímto trestním zákonem vstoupil v platnost i zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní, který zavedl trestní odpovědnost za přestupky uvedené ve zvláštní části tohoto zákona.

²⁸⁵ Vysoký nápad věcí agendy vyšetřování byl obecně u okresních prokuratur zapříčiněn zejména tím, že bylo převzato velké množství věcí nevyřizovaných od zaniklých předchůdců okresních prokuratur.

²⁸⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O z let 1949 – 1950, Pt z let 1950 – 1955, Pv z let 1956 – 1960.

²⁸⁷ Zákon č. 102/1953 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení trestního práva správního.

²⁸⁸ Dnem 1. ledna 1953 vstoupila v platnost novela trestního zákona správního, která měla za úkol prohloubit účinek trestů ukládaných za přestupky a zajistit, aby se při posuzování trestných činů a závažných přestupků neuplatňovala odlišná hlediska. Proto bylo nově stanoveno, že v případě, že měl

Od poloviny 50. let 20. století pak lze sledovat klesající tendence v počtu napadlých věcí. Tento trend se udržel i po legislativních změnách provedených v roce 1957 (zákon č. 24/1957Sb., o kárném (disciplinárním) stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, a zákon č. 14/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon správní č. 88/1950 Sb.). Tyto změny se projevíly opět především ve skladbě páchaných trestných činů, o čemž bude ještě pojednáno.

Během roku 1959 došlo ve Hradeckém kraji k prudkému poklesu nápadu trestních věcí u všech prokuratur. Tento pokles měl být zejména ovlivněn „*prováděním usnesení politického byra ÚV KSČ z 21. dubna 1959 a okolnostmi s tím souvisejícími.*“ V praxi se to projevilo zejména tím, že mnohé věci doposud vedené v rejstříku Pv měly být vyřizovány mimosoudní cestou, aniž by prošly evidencí prokuratury.²⁸⁹ Tyto závěry potvrzuje i stav věcí napadlých u Okresní prokuratury v Trutnově. V tomto roce bylo evidováno nejméně napadlých věcí za celé období, jejich počet činil 517.

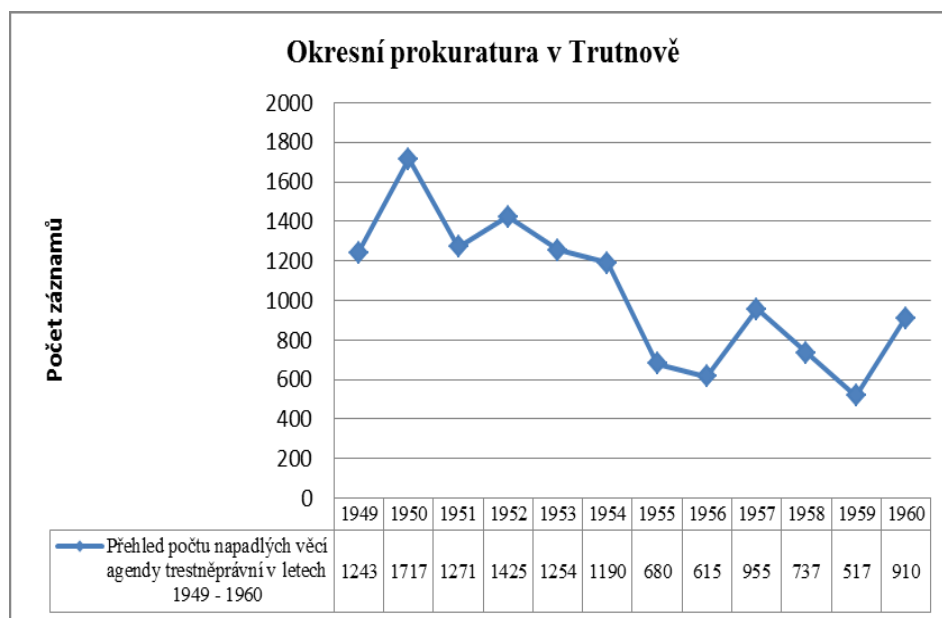
V souvislosti s územní přestavbou státu, přestavbou bezpečnostního aparátu a orgánů státní správy byl celorepublikově rok 1960 pokládán z hlediska stíhání a odhalování trestné činnosti za rok nejslabší.²⁹⁰ Tento rok lze považovat za velmi slabý i z hlediska počtu napadlých věcí u Okresní prokuratury v Trutnově, přestože paradoxně stoupl jejich počet oproti předcházejícímu roku. Výrazný nárůst napadlých věcí na 910 je však důsledkem právě zmíněné územně organizační změny, kdy okres Trutnov v původních hranicích přestal existovat a nově byl rozšířen o území bývalého okresu Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem. Okresní prokuratura v Trutnově tak od dubna roku 1960 převzala agendu zaniklých prokuratur v těchto okresech, a z toho důvodu došlo k tak výraznému navýšení počtu napadlých věcí. Nápad evidovaný Okresní prokuraturou v Trutnově činil v letech 1949 – 1960

orgán národního výboru za to, že se zřetelem na stupeň nebezpečnosti přestupku pro společnost, míru zavinění, osobu pachatele nebo přitěžující okolnost, je nutné za přestupek uložit trest jiného druhu nebo trest vyšší, než může uložit orgán trestní komise národního výboru, postoupil věc okresnímu prokurátorovi. Od roku 1953 tak byly ve statistikách opět zahrnuty i údaje o přestupcích, o kterých se konalo řízení před soudem.

²⁸⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rozbor a vyhodnocení ukazatelů statistiky prokuratury ke zjištění vývoje kriminality v roce 1959 a ke kontrole plnění usnesení PB ÚV KSČ ze dne 21. dubna 1959 na úseku prokuratury.

²⁹⁰ KARABEC, Z. *Vliv legislativních změn na stav kriminality*. Prokuratura, 1972, č. 5. s. 10 – 23.

celkem 12 514 věcí. Vývoj počtu napadlých věcí agendy trestněprávní zachycuje graf č. 4.²⁹¹

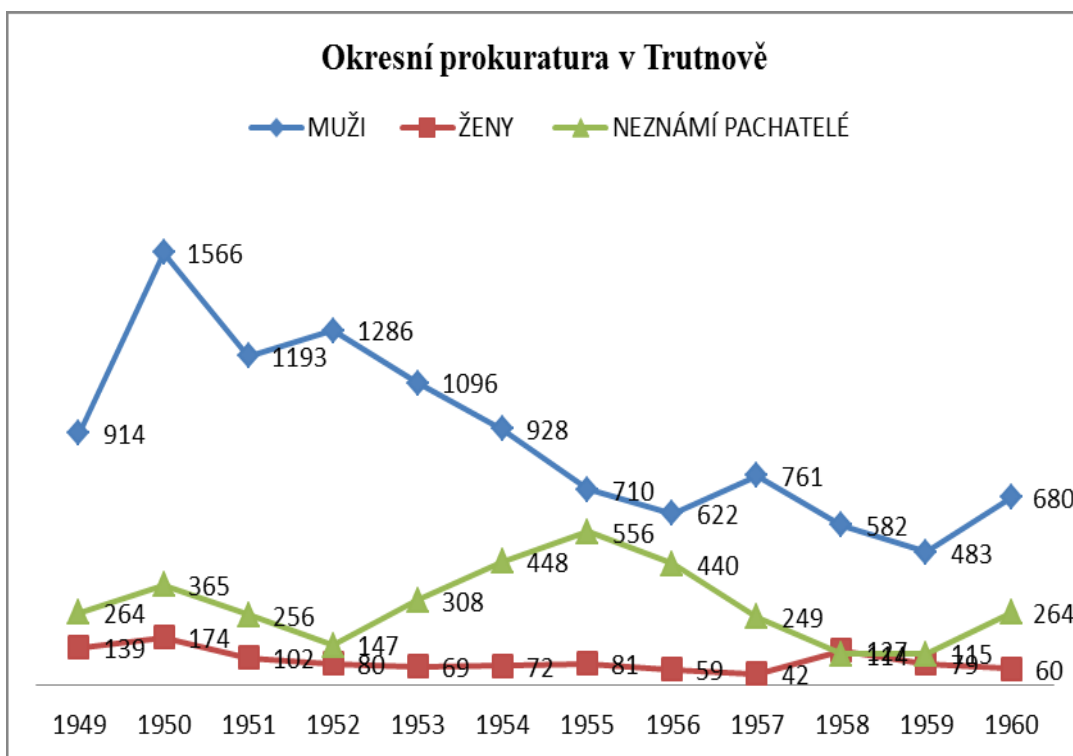

Graf č. 4: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Přehled počtu napadlých věcí agendy trestněprávní Okresní prokuratury v Trutnově v letech 1949 - 1960.

Ze statistických šetření dále vyplývá, že bylo ve sledovaném období obviněno celkem 16 155 osob, z toho 11 315 mužů a 1 079 žen. Pachatel nebyl zjištěn ve 3 526 případech. Z hlediska pohlaví obviněných tedy v drtivé míře převažovali muži nad ženami. Počet obviněných mužů dosahoval v průměru 91 % celkového počtu obviněných žen a mužů. Nejvyšší počet obviněných mužů je evidován v roce 1950, kdy činil 1 566. Nejvyšší počet obviněných žen je zaznamenán pro tentýž rok a činil celkem 174. Nejvyšší počet neznámých pachatelů je zaznamenán v roce 1955 a činil celkem 556. Výrazný pokles obviněných je zaznamenán od roku 1954 až do roku 1959. Nejméně obviněných osob je zaznamenáno pro rok 1959, kdy jejich počet činil

²⁹¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Z.O.“ z let 1949 – 1950, „Pt“ z let 1950 – 1955, „Pv“ z let 1956 – 1960.

celkem 677.²⁹² Vývoj počtu obviněných z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, zachycuje graf č. 5.

Graf č. 5: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno) Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu obviněných osob dle jejich pohlaví a počtu osob, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, v letech 1949 – 1960.

Účelem přípravného řízení bylo připravit podklad pro rozhodování soudu v otázce viny i trestu, tedy zjistit, zda zde existují okolnosti významné pro posouzení trestnosti obviněného, a vyloučit z budoucího soudního rozhodování ty případy, v nichž se jasně ukáže, že by soud nemohl uznat obviněného vinným. Závěrečným úkolem přípravného řízení, jehož konečnou fází byla fáze vyšetřování,²⁹³ bylo buď podání obžaloby k soudu nebo zastavení trestního stíhání, a to v případě, že nebyly

²⁹² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O. z let 1949 – 1950, Pt z let 1950 – 1955, Pv z let 1956 – 1960.

²⁹³ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) upravil přípravné řízení jen v hrubých rysech. Motivem této koncepce měla být snaha trestní proces co nejvíce odformalizovat. Např. nebylo vůbec stanoveno, kterým úkonem přípravné řízení počíná a kterým končí. To bylo upraveno až později, a to zákonem č. 141/1961 Sb. trestní řád. Blíže viz ŠTEPÁN, J. *Skončení přípravného řízení podle trestního řádu ČSSR*. Praha: Academia. Nakladatelství československé akademie věd, 1968, s. 32 – 33.

dány podmínky pro podání obžaloby, další variantou bylo přerušování trestního stíhání v případě, že věc nebylo možno pro nepřítomnost obviněného náležitě objasnit, nebo byl – li obviněný duševně chorý nebo v případě, že nemohl být pachatel vůbec zjištěn.²⁹⁴ Fáze vyšetřování mohla být ukončena i odložením věci, a to v případě, že prokurátor dospěl například k závěru, že se nejedná o trestný čin nebo jiný delikt (odložení věci pro neúčelnost trestního stíhání, odložení věci pro nepřípustnost trestního stíhání), nebo odevzdáním věci (postoupením), a to například ke kázeňskému (kárnému) projednání veliteli vojenského útvaru nebo k projednání přestupku např. okresnímu národnímu výboru.²⁹⁵

Ze statistických údajů bylo zjištěno, že v období 1949 – 1960 Okresní prokuratura v Trutnově podala obžalobu celkem proti 6 286 obviněným. Nejvíce obžalob bylo podáno v prvních čtyřech letech sledovaného období. Nejméně obžalob bylo podáno v roce 1959, kdy jejich počet činil 342.

Vzhledem k charakteru trutnovského regionu byl zaznamenán každoročně i poměrně vysoký počet pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit. Z tohoto důvodu je evidován vysoký počet obviněných, vůči kterým bylo trestní stíhání přerušeno. Trestní stíhání bylo přerušeno celkem u 3 996 obviněných. Nejvyšší počet přerušovaných trestních stíhání je zaznamenán v roce 1955. Trestní stíhání bylo zastaveno ve sledovaném období celkem proti 2 149 osobám. Nejvyšší počet zastavených trestních stíhání je evidován v roce 1953, kdy činil celkem 398. Na počet osob, vůči kterým bylo řízení zastaveno, měly do jisté míry vliv i vyhlášené amnestie prezidenta republiky. V období 1949 – 1960 se jednalo o amnestie ze dne 9. května 1960, 1. prosince 1957, 9. května 1955 a ze dne 4. května 1953, přičemž nejvíce osob stíhaných Okresní prokuraturou v Trutnově se dotkla právě posledně zmíněná amnestie.²⁹⁶

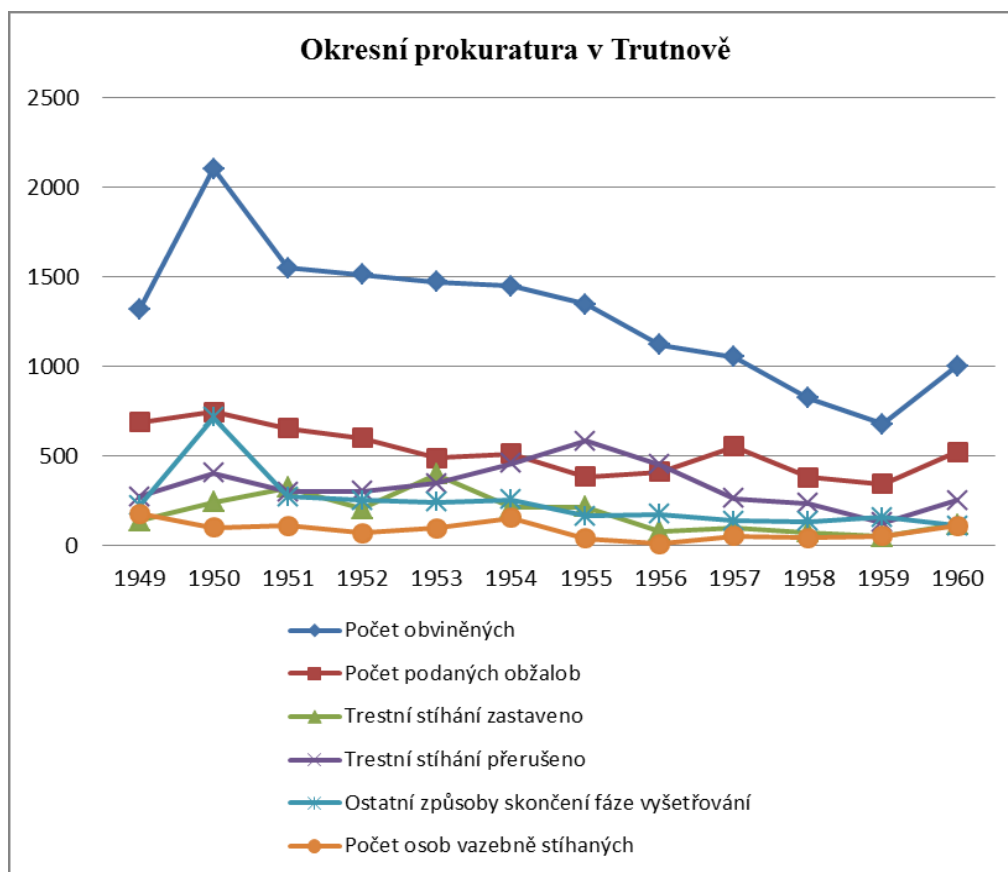
²⁹⁴ JELÍNEK, R. *Trestní řízení. Stručný výklad zákona ze dne 12. VII. 1950 č. 87/Sb.* Ministerstvo spravedlnosti. Právní ústav. Knihovnička soudce z lidu, sv. 3, Praha: Orbis, 1951. s. 7.

Protože pro většinu sledovaného období registraturní pomůcky (rejstříky Pv) obsahovaly údaje nikoliv o skončení fáze přípravného řízení, ale o skončení fáze vyšetřování, byla použita jednotná terminologie pro účely této práce (zejména pro prezentaci výsledků statistického šetření), která považuje fázi vyšetřování za konečnou fázi přípravného řízení, která končí buď podáním obžaloby, zastavením trestního stíhání nebo přerušením trestního stíhání. Výjimečně pak postoupením nebo odložením věci – nešlo-li o trestný čin ani jiný delikt.

²⁹⁵ RŮŽEK, A. – TOLAR, J. *Vzory prokurátorských rozhodnutí v trestních věcech.* Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1975. s. 89 – 102.

²⁹⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O. z let 1949 – 1950, Pt z let 1950 – 1955, Pv z let 1956 – 1960.

V rámci přípravného řízení prokurátor rovněž rozhodoval o tom, zda bude obviněný vzat do vazby, zda tam bude ponechán nebo zda bude propuštěn na svobodu. V rámci provedeného šetření nebylo separátně zkoumáno, zda se jedná o vazbu obligatorní nebo fakultativní. Vazebně bylo stíháno ve sledovaném období celkem 1023 osob.²⁹⁷

Graf č. 6: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu osob stíhaných, počtu osob, proti kterým byla podána obžaloba, počtu osob, vůči kterým bylo trestní stíhání přerušeno a zastaveno, počtu osob, proti kterým fáze vyšetřování skončila jinak, a počtu osob vazebně stíhaných.

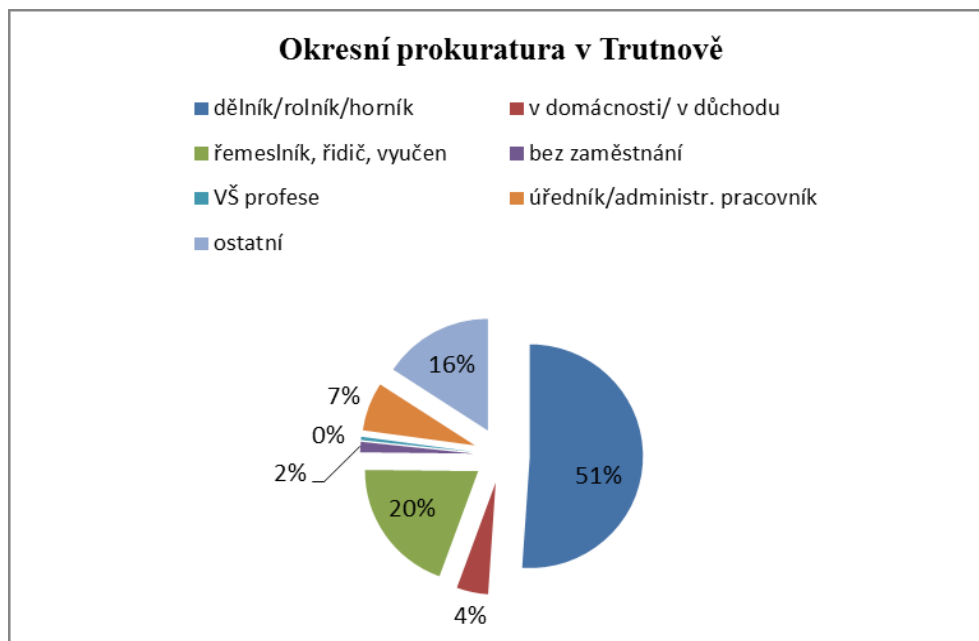
Do rejstříků agendy trestněprávní se zapisovaly mimo jiné údaje o vykonávané profesi obviněných osob. Závěry ze statistického šetření však nutno brát s určitou rezervou, neboť do nich není zahrnuta poměrně početná skupina pachatelů,

²⁹⁷ Tamtéž.

jejichž totožnost se nepodařilo zjistit. Profesionální hledisko bylo možno sledovat až v období od 1. srpna 1950 v rejstříku Pt, neboť rejstřík Zo, který byl veden do 31. července 1950, tyto údaje neobsahoval.

Z grafu č. 7 vyplývá, že nejvíce obviněných pracovalo na pozici dělník, rolník či horník. Ve sledovaném období pracovalo na těchto pozicích celkem 5 542 obviněných osob, což tvořilo celkem 51 % celkového počtu mužů a žen. Dále bylo evidováno výrazné zastoupení obviněných osob pracujících na pozici řidiče, řemeslníka, popř. na pozici, která vyžadovala vyučení, jako například zámečnick, kuchař, číšník, prodavač apod. Ve výše uvedeném období rejstříky zaznamenaly celkem 2 129 obviněných vykonávajících tyto profese, což tvořilo celkem 20 % z celkového počtu obviněných žen a mužů. Další již méně početnou skupinu tvořily stíhané osoby vykonávající práci na pozici administrativní pracovník či úředník. Jejich počet činil v daném období celkem 762. Méně početnou skupinu pak tvořily osoby, které v době stíhání nebyly zaměstnány na žádné pozici, a byly tedy buď v domácnosti či pobíraly důchod starobní či invalidní. Jednalo se celkem o 488 osob. Výrazně nízký počet obviněných pak byl bez zaměstnání. Z celkového počtu jich bylo v průběhu období zaznamenáno celkem 163. Ojedinele se v jednotlivých letech vyskytla obviněná osoba, jež pracovala na pozici vyžadující vysokoškolské vzdělání, např. učitel, lékař či právník.²⁹⁸

²⁹⁸ Tamtéž.

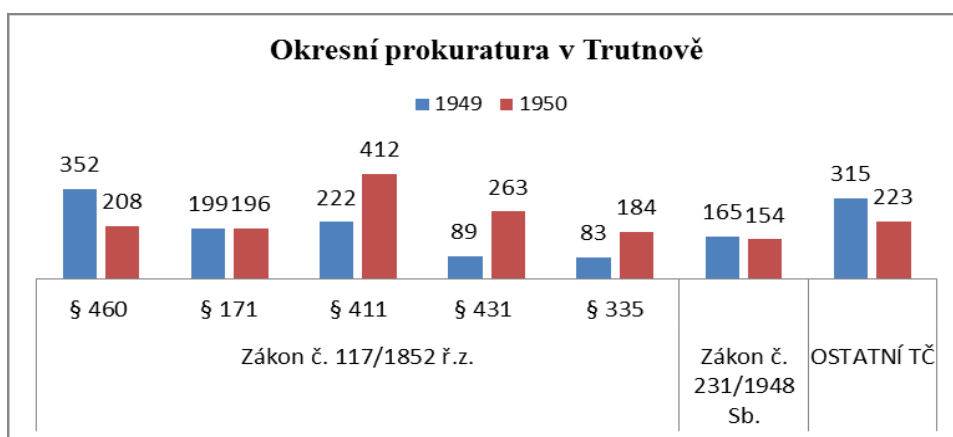
Graf č. 7: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Procentuální poměr stíhaných osob z hlediska vykonávané profese v období 1949 – 1960.

Až do 31. července 1950 byly do rejstříků určených pro trestněprávní agendu zapisovány zločiny, přečiny a přestupky dle zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích. Přelom nastal v roce 1950, kdy byl přijat zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, který nabył účinnosti dnem 1. srpna 1950. Nový trestní zákon zrušil rozdělení trestných činů na zločiny, přečiny a přestupky a zavedl jednotný pojem trestného činu s odůvodněním, že dosavadní rozdělení trestných činů do několika kategorií nevystihovalo jejich společenskou nebezpečnost. Zavedení pojmu „společenská nebezpečnost“ do trestního práva bylo jednou z podstatných změn oproti předešlé právní úpravě. Současně s trestním zákonem vstoupil v platnost nový trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., který zavedl trestní odpovědnost za přestupky uvedené ve zvláštní části tohoto zákona. Řízení o přestupcích nově konaly národní výbory.²⁹⁹

Jednotlivé zločiny, přečiny a přestupky, pro které byli pachatelé nejčastěji stíháni od 1. února 1949 do 31. července 1950, jsou zachyceny v grafu č. 8. Ze

²⁹⁹ KLAPAL, Č. *Kategorizace trestných činů*. Prokuratura, 1980, č. 1, s. 22.

statistických údajů vyplynulo, že do 31. července 1950 byla převážná většina osob stíhána pro trestný čin úmyslného tělesného poškození při rvačkách, kterého se mělo za toto krátké období dopustit 633 osob. Následoval trestný čin krádeže. Celkem se v daném období mělo dopustit tohoto protiprávního činu 560 pachatelů. Hojný počet pachatelů, tedy celkem 352, byl dále stíhán pro přestupek spočívající v jednání a opomenutí proti bezpečnosti těla vůbec. Výraznější kategorii přečinů a přestupků pak tvoří přečiny a přestupky proti bezpečnosti života. Celkem se takového protiprávního jednání mělo dopustit v tomto období 267 pachatelů. Podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky bylo stíháno celkem 319 osob. Jendalo se zejména o neoprávněné opuštění území republiky a neuposlechnutí výzvy k návratu dle § 40 tohoto zákona.³⁰⁰

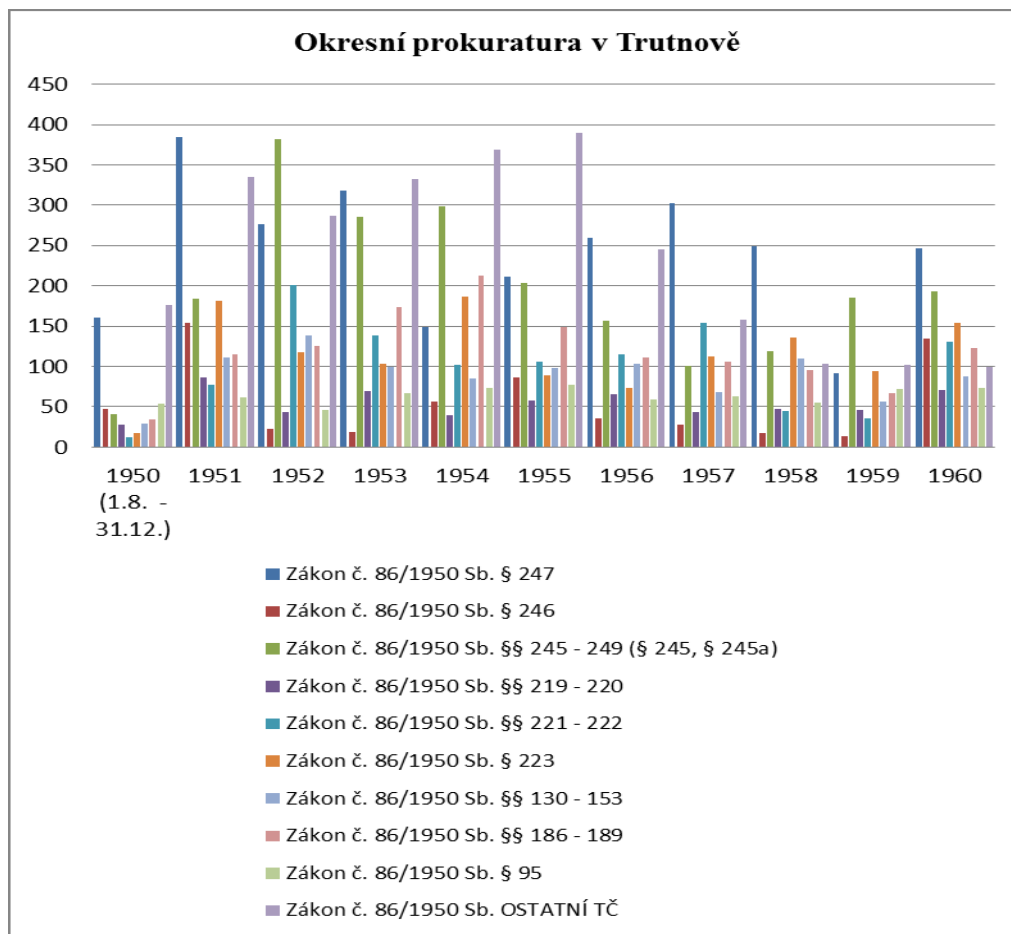

Graf č. 8: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu zločinů, přečinů, přestupků, pro něž byli pachatelé stíháni v období 1. února 1949 až 31. července 1950 podle zákona č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích (§ 460 – krádeže mírnějšího druhu; § 431 – jednání a opomenutí proti bezpečnosti těla vůbec; § 411 – o tělesném poškození úmyslném a při rvačkách se přihodivším; § 335 – obecný předpis co do přečinů a přestupků proti bezpečnosti života; § 171 – krádež) a a přehled počtu trestných činů dle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky (do 31. července 1950); OSTATNÍ TČ - ostatní zločiny, přečiny a přestupky.

³⁰⁰ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O. z let 1949 – 1950.

Přehled jednotlivých trestných činů, pro které byli pachatelé stíháni v období od 1. srpna 1950 do 31. prosince 1960, jsou uvedeny v grafu č. 9. Z něho jednoznačně vyplývá, že nejvíce osob bylo stíháno pro trestný čin rozkrádání a poškozování majetku národního a majetku lidových družstev (od 1. ledna 1957 se jednalo o trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a o poškozování majetku v socialistickém vlastnictví). Z tohoto trestného činu bylo obviněno celkem 2 765 osob. Velmi často byli dále pachatelé obviněni z trestného činu krádeže. Ve sledovaném období se tak jednalo celkem o 1 756 obviněných. Následovaly trestné činy ublížení na zdraví, včetně ublížení na zdraví z nedbalosti, pro které bylo stíháno celkem 1 713 osob. Výrazný počet osob byl dále stíhán pro trestný čin rvačky. Jednalo se celkem o 1 264 osob. Zanedbatelný nebyl ani počet obviněných z některého z trestných činů hospodářské povahy, pro něž bylo stíháno celkem 985 osob. Z trestného činu opilství, příživnictví, popř. výtržnictví, bylo v tomto období obviněno celkem 1 331 osob. Významnou skupinu dále tvořily trestné činy proti republice, a to zejména trestný čin opuštění republiky, kterého se mělo dopustit v tomto období celkem 702 osob.³⁰¹

³⁰¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pt z let 1950 – 1955, Pv z let 1956 – 1960.

Graf č. 9: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled jednotlivých trestných činů, pro které byli pachatelé nejčastěji stíháni, v období 1. srpna 1950 do 31. prosince 1960 podle zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon (§ 247 – krádež, §§ 245 – 249 – rozkrádání a poškozování majetku národního a majetku lidových družstev (od 1. ledna 1957 se jednalo o § 245 – rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a o § 245a – poškozování majetku v socialistickém vlastnictví), § 223 – rvačka, §§ 219 – 220 – ublížení na zdraví, §§ 221 – 222 – ublížení na zdraví z nedbalosti, §§ 185 – 189 – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, §§ 130 – 153 – trestné činy hospodářské).

Za spáchání protiprávního činu byly ukládány do 31. července 1950 sankce zakotvené v zákoně o zločinech, přečinech a přestupcích. Jak vyplývá již z názvu, kromě zločinů a přestupků rozlišoval i přečiny a podle tohoto klíče tento zákon

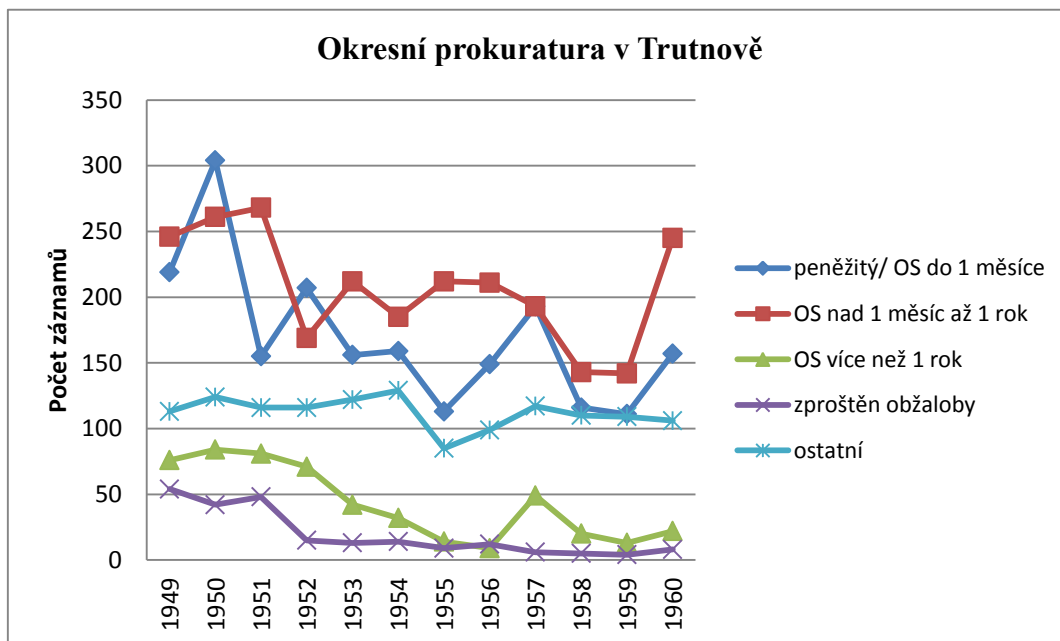
diferencoval jejich postih.³⁰² Přijetím nové právní úpravy hmotného práva trestního v roce 1950 došlo k zrušení zákona na ochranu lidově demokratické republiky a k převzetí jeho obsahu do nového trestního zákona. Strukturálně byl nový trestní zákon rozdělen na obecnou a zvláštní část. Systém sankcí byl založen na dualismu tj. tresty a ochranná opatření. Hlavními tresty byly trest smrti a trest odnětí svobody doplněné nápravným opatřením. Vedlejšími tresty pak ztráta státního občanství, ztráta čestných práv občanských, vyloučení z vojska, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí jmění, peněžitý trest, zákaz činnosti, vyhoštění, zákaz pobytu, uveřejnění rozsudku a propadnutí věci. Vedlejší trest bylo možné ukládat jen vedle trestu hlavního. V roce 1956 byla přijata novela trestního zákona.³⁰³ Nejvíce se změny dotkly zvláštní části trestního zákona a oblasti sankcí. Tresty již neměly být tak tvrdé, např. došlo k zavedení fakultativnosti trestu smrti.

Okresní prokuratury byly povinny na základě výsledku soudního řízení evidovat tresty, které byly odsouzeným soudem uloženy. Na základě této evidence bylo možno provést statistické zhodnocení nejčastěji ukládaných trestů v okrese Trutnov ve sledovaném období. Jejich přehled pro období 1949 – 1960 je zachycen v grafu č. 10. Z něho je patrné, že nevíce osob bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody vyššímu než 1 měsíc do 1 roku, přičemž nejčastěji se jednalo o tresty v rozmezí 3 – 5 měsíců. Celkem byl uložen ve sledovaném období tento trest 2 487 odsouzeným. Často ukládaným trestem byl dále trest peněžitý nebo trest odnětí svobody do 1 měsíce, přičemž peněžitý trest byl velmi často ukládán vedle trestu hlavního. Jednalo se tak o celkem 2 039 odsouzených, kterým byl tento trest v letech 1949 – 1960 uložen. Výrazně menší počet odsouzených byl odsouzen k trestu odnětí svobody nad 1 rok. Celkem se jednalo za sledované období o 513 odsouzených. Hranice trestu odnětí svobody však u odsouzených zcela výjimečně překračovala dobu 3 let. Obžaloby bylo zproštěno celkem 230 obžalovaných. Tresty byly ukládány podmíněně přibližně u 35 % odsouzených.³⁰⁴

³⁰² VOJÁČEK, L., SCHELLE, K. *Repetitorium českých právních dějin do roku 1945*, Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 147.

³⁰³ Jednalo se o zákon č. 63/1956 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon.

³⁰⁴ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Z.O. z let 1949 – 1950, Pt z let 1950 – 1955, Pv z let 1956 – 1960.

Graf č. 10: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled nejčastěji uložených trestů a přehled počtu obžalovaných, kteří byli zproštěni obžaloby, v období 1. února 1949 do 31. prosince 1960.

4.2. Exkurs do agendy trestněprávní

V úvodu této práce bylo zmíněno, že mezi archivními prameny vztahujícími se k činnosti prokuratury v rámci vedení agendy trestněprávní, se nachází samotné trestní spisy, resp. deníky v trestní věci, které vedly prokuratury pro každý trestní případ. Jako příklad kompletního deníku v trestní věci, který se dochoval včetně všech označených dokumentů, lze zmínit deník v trestní věci vedené proti obviněnému tkalcovskému mistrovi J. K. pro trestný čin nedokonaného neoprávněného opuštění republiky ve smyslu § 8 trestního zákona a § 40 zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Nápad došel okresní prokuratuře dne 26. srpna 1949. Obviněný byl zatčen dne 10. srpna 1949 orgány SNB v obci Černý Kříž na Šumavě, když dle orgánů SNB měl údajně směřovat ke státním hranicím za účelem opuštění republiky. Po zatčení byl obviněný předán do vazby okresního soudu v Prachaticích a následně byl eskortován do TNP v Pardubicích. Obviněný však dne 27. srpna z TNP v Pardubicích uprchl, a proto bylo trestní řízení přerušeno, a dále byl na něj vydán dne 16. září 1949 zatykač a následně zahájeno pátrání. Usnesením Okresního soudu v Trutnově ze dne 21. listopadu 1949 byl zatykač na obviněného odvolán, neboť byl obviněný dopaden, zatčen a dodán do vazby Okresního soudu v Trutnově dne 19. listopadu 1949. Obžalovací spis byl odeslán Okresnímu soudu v Trutnově dne 23. prosince 1949. Tento soud následně věc projednal a vydal rozsudek ze dne 27. února 1950. V tomto rozsudku okresní soud rozhodl o vině obžalovaného ze spáchání zločinu nedokonaného neoprávněného opuštění republiky ve smyslu § 8 trestního zákona a § 40 zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky, a odsoudil jej k trestu 6 měsíců těžkého žaláře zostřeného jedním postem měsíčně, dále k náhradě nákladů trestního řízení a k peněžitému trestu 1 000,- Kčs, a v případě nezaplacení k náhradnímu trestu v trvání 10 dnů těžkého žaláře, a dále ke ztrátě čestných práv občanských. V odůvodnění tohoto rozsudku soud uvádí, že se „...obžalovaný při svém prvním výslechu po zatčení KV STB v Pardubicích doznal ke svému úmyslu a pokusu o překročení československé státní hranice.“ Dále soud uvádí, že sice obžalovaný svou výpověď při soudním výslechu odvolal, avšak „...z celého znění výpovědi obžalovaného u KV STB v Pardubicích ze dne 17.8.1949 jest zřejmo, že tato výpověď byla samovolná a bez nátlaku...“ Soud v rámci řízení shledal, že „...zjištěná okolnost, že u

obžalovaného byly nalezeny různé adresy v zápisníku, mezi jiným též adresa osoby ve Francii, kterou jak obžalovaný sám doznává, získal teprve kritického dne, když jel vlakem směrem k hranicím, usvědčuje obžalovaného, že chtěl překročit hranice ČSR a že mu v tom bylo zabráněno pouze služebním zákrokem člena SNB v pohraničním pásmu asi 10 km od státních hranic.³⁰⁵ Soud tedy následně své odůvodnění uzavřel tím, že jednání obžalovaného bezpochyby zakládá skutkovou podstatu zločinů výše uvedených, a z jednání obžalovaného je zřejmá „nespokojenost s dnešním lidově – demokratickým režimem v našem státě.“

Proti tomuto rozsudku podal odvolání jak okresní prokurátor, tak obžalovaný. Okresní prokurátor v něm namítl zejména neúměrnost trestu vině obžalovaného, a to z toho důvodu, že soud při výměře trestu dle okresního prokurátora použil nesprávně § 55 trestního zákoníku, přestože bylo zjištěno, že obžalovaný „nemá kladný postoj k práci a pro svoji potřebu obstarává si peníze podvody, jak plyne ze zprávy MNV v Trutnově (zpráva o pověsti) a vzhledem k jeho stálé pracovní fluktuaci a špatné docházce do zaměstnání, musel býti dán též do tábora nucených prací, takže jeho manželka musí sama pracovati, aby si zaopatřila nejnütnější výživu pro sebe a malé děcko.“ Dále okresní prokurátor ve svém odvolání napadá rovněž výši peněžitého trestu uloženého obžalovanému když uvádí, že peněžitý trest dle § 47 zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, uložil soud I. stupně pod sazbu z důvodu strádání nevinné rodiny, ačkoliv § 54 trestního zákona se vztahuje pouze na trest na svobodě a nikoliv na trest peněžitý. Obviněnému měl tedy být vyměřen dle okresního prokurátora trest peněžitý v rozmezí 10.000,- Kčs – 5.000.000,- Kčs.

V odvolání obžalovaného, zastoupeného úředně stanoveným obhájcem JUDr. Josefem Erbenem, ze dne 7. března 1950, obžalovaný namítá, že jeho úmyslem nebylo překročit hranice republiky, nýbrž opatřit si lék streptomycin, který měl obdržet ve Vimperku, kam směřoval. Obžalovaný dále uvádí, že trpí tuberkulosou kostí v koleně s tím, že mu hrozí amputace nohy v případě, že lék nebude podán. Dále uvádí, že prvý výslech, v rámci kterého tvrdil, že úmyslem bylo opatřit si lék a nikoliv uprchnout za hranice, byl proveden na velitelství SNB ve Stožci krátce po jeho zadržení. Tento výslech však dle jeho tvrzení soud nevzal při rozhodování na zřetel a argumentoval

³⁰⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Deník v trestní věci T 432/49.

pouze údaje z výsledku provedeného před STB v Pardubicích, kde byl donucen se přiznat. Ve svém odvolání obviněný dále tvrdí, že soud obdržel nesprávné informace ohledně jeho útěku z tábora nucených prací, když obžalovaný měl být z tohoto tábora údajně propuštěn do domácího ošetření.

V odvolacím řízení rozhodoval v této věci Krajský soud v Hradci Králové a své závěry vyslovil v rozsudku ze dne 8. června 1950. V tomto rozsudku krajský soud odvolání obviněného zamítl a naopak vyhověl odvolání okresního prokurátora ve výrocích o trestu, které zrušil, a nově uložil obviněnému trest těžkého žaláře v trvání 9 měsíců, zostřeného měsíčně jedním tvrdým ložem a peněžitý trest 10.000,- Kčs, a v případě nedobytnosti náhradní trest těžkého žaláře v trvání jednoho měsíce. Ostatní výroky krajský soud ponechal nedotčeny. Co se týče odůvodnění daného rozsudku, pak pouze v krátkosti uvedl, že *„po přezkoumání napadeného rozsudku i řízení jemu předcházejícího neshledává odvolání obžalovaného pro výrok o vině důvodný a poukazuje na správné rozhodovací důvody prvního soudu, který správně opřel odsuzující rozsudek o doznání obžalovaného u KV STB v Pardubicích, kde obžalovaný výslovně také uvedl, že řekl jen čistou pravdu a že proti způsobu výsledku nemá naprosto žádných námitek“* a dále krajský soud dodává, že *„dodatečné odvolání tohoto původního doznání i soud odvolací pokládá za pouhou, ničím neodůvodněnou snahu obžalovaného uniknouti spravedlivému trestu.“* Z této věty je tedy patrné, že ani soud I. stupně, ani soud odvolací nebraly v úvahu původní výslech obviněného před STB ve Stožci, a vycházel pouze z doznání učiněného při výsledku u KV STB, bezpochyby z toho důvodu, že obsahovalo doznání obviněného, které bylo žádoucí pro vydání odsuzujícího rozsudku.

Vzhledem ke skutečnosti, že trestných činů neoprávněného opuštění republiky, ať už ve stádiu pokusu nebo již dokonaných, bylo evidováno stále více, byla zavedena v roce 1950 centrální evidence jednak osob, které se pokusily o útěk do ciziny, jednak osob, které do ciziny uprchly, a dále osob, u kterých existovalo podezření, že mají v úmyslu do ciziny uprchnout. Pro tyto účely byly zavedeny tzv. evidenční karty. Od 1. března 1949 tak byla jednotlivá velitelství SNB povinna zasílat prokuraturám spolu s trestním oznámením na dotčené osoby i zmíněné evidenční karty, do kterých se

zapisovaly podstatné skutečnosti týkající se dané trestní věci, a to včetně výsledku soudního řízení, pokud bylo zahájeno.³⁰⁶

Trestných činů nedokonaného neoprávněného opuštění území republiky (později nedovolené překročení státní hranice) byly za dobu existence Okresní prokuratury v Trutnově evidovány stovky. Zvýšenou trestnou činností tak měla na svědomí geografická poloha okresu nacházející se v blízkosti hranic s Polskem.³⁰⁷

³⁰⁶ Jednotlivé druhy trestů se v evidenčních kartách měly označovat dle instrukcí ministerstva spravedlnosti takto: trest smrti „1a“, odnětí svobody „1b“, nápravné opatření „1c“, ztráta státního občanství „2a“, ztráta občanských práv „2b“, vyloučení z vojska „2c“, ztráta vojenské hodnosti „2d“, propadnutí (konfiskace) jmění „2e“, trest peněžitý „2f“, zákaz činnosti „2g“, vyhoštění „2h“, zákaz pobytu „2ch“, uveřejnění rozsudku „2i“, propadnutí věci „2j“. Blíže viz Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Pokyny Ministerstva spravedlnosti v Praze ze dne 4. března 1950.

³⁰⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Deník v trestní věci T 432/49.

4.3. Personální obsazení okresní prokuratury

Při svém vzniku měly být okresní prokuratury tvořeny okresním prokurátorem a potřebným počtem jeho náměstků. Kancelářské práce měly být svěřeny kancelářským úředníkům, kancelářským pomocným silám a zřízencům.³⁰⁸ Okresní prokuraturu tvořil okresní prokurátor, jeho náměstek a ostatní prokurátoři a zaměstnanci prokuratury. V čele každé okresní prokuratury stál prokurátor pověřený jejím vedením (okresní prokurátor), kterému též náležel výkon správy této prokuratury.³⁰⁹ Takto stanovená personální organizace s některými pozdějšími změnami fungovala na okresních prokuraturách v podstatě až do jejich zániku.

Údaje o personálním obsazení vybraných prokuratur bylo možno zjistit jednak z dochovaných správních deníků, které byly okresní prokuratury povinny vést a do kterých zapisovaly veškeré organizační záležitosti, a dále z vybraných dokumentů administrativního charakteru, přičemž se jednalo zejména o různé přípisy okresní prokuratury adresované nadřízené Krajské prokuratuře v Hradci Králové. Přesné časové vymezení působnosti zaměstnanců prokuratury však často nebylo ve správních denících ani v dalších dokumentech dohledáno. Navíc se velmi často stávalo, že někteří zaměstnanci okresních prokuratur se na okresních prokuraturách v rámci kraje dle aktuální potřeby střídali. Z tohoto důvodu byly údaje o personálním obsazení získány dále z archivního fondu Krajské prokuratury Hradec Králové, konkrétně z obyčejných a důvěrných spisů správní povahy pro období 1949 – 1960.

Situace na okresních prokuraturách se na počátku jejich vzniku jevila poměrně stálá. V Hradeckém kraji byly obsazeny všechny prokuratury. Místa správců okresních prokuratur byla obsazována v Hradeckém kraji nejčastěji zkušenými auskultanty, v menší míře pak okresními soudci.³¹⁰ Z dochovaných materiálů vyplývá, že k 1. únoru 1949 byl správcem Okresní prokuratury v Trutnově JUDr. Štěpán Petřík, okresní soudce, který byl nahrazen zřejmě od podzimu roku 1950 JUDr. Janem Líbezným. Odbornou právníckou činnost prováděli na většině okresních prokuratur zpočátku pouze

³⁰⁸ Srov. § 20 zákona č. 319/1948, o zlidovění soudnictví.

³⁰⁹ ŠIMÁK, J. - TOLAR, J. – RŮŽEK, A – DOLENSKÝ, A. *Trestní řád a předpisy souvisící*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1953. s. 346- 347.

³¹⁰ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 551, kt. 307. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy.

samotní správci. Referenty měla v roce 1949 vzhledem ke své velikosti a rozsahu vyřizované agendy přiděleny pouze okresní prokuratura v Hradci Králové a v Trutnově. U okresní prokuratury v Trutnově se jednalo o JUDr. Antonína Šimůnka a JUDr. Jiřího Mužíka. Situace v obsazení okresních prokuratur referenty se však často poměrně radikálně měnila.³¹¹

Počet správních zaměstnanců, pověřených obstaráváním kancelářských prací, byl zpočátku minimální. Na základě údajů ze srpna 1949 i z března 1950 lze konstatovat, že na Okresní prokuratuře v Trutnově působili celkem dva úředníci.³¹²

Z dochovaných materiálů bylo dále zjištěno, že v letech 1949 – 1960 vykonával funkci okresního prokurátora u Okresní prokuratury v Trutnově v letech 1949 – 1960 JUDr. Štěpán Petřík (1949), JUDr. Richard Jelínek (1949 – 1950), JUDr. Antonín Šimůnek (1950 – 1951), JUDr. Jan Líbezný (1951 – 1960). Na pozici správních zaměstnanců se pak vystřídali: Jaroslav Jirásek, Jana Sieberová, Marie Hranková, František Malý, Marie Hanušová, Ludmila Hladíková, Rudolf Rýgr, Milada Novotná, Marie Hálová, Eva Škodová, Josefa Boháčová, Helena Žáková, Jaroslav Machan, Bohumila Moravcová, Libuše Čermáková, Zdeňka Volešovská, Stanislava Hetfleišová (Košťálová), Jitka Dítětová, Eva Krausová, Vlasta Horská, Jana Matějů, Homolová Ludmila.³¹³

³¹¹ Tamtéž, obyčejné a důvěrné spisy správní povahy.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno), Správní deníky z let 1951 – 1960. Presidiální spisy z let 1949 – 1950.

5. Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1961 – 1993

Po reorganizaci provedené v roce 1960 se Okresní prokuratura v Trutnově již neměnila. Fungovala po organizační stránce v této podobě až do konce roku 1993. Na její místo nastoupilo od 1. ledna 1994 Okresní státní zastupitelství v Trutnově.

Činnost Okresní prokuratury v Trutnově v tomto období reflektují, tak jako tomu bylo v období předešlém, jednak dokumenty vzešlé ze samotné pracovní náplně prokuratury, dále dokumenty vzešlé z činnosti generální prokuratury či Krajské prokuratury v Hradci Králové a jednak registraturní pomůcky, které byly prokuratury povinny vést a do kterých se zapisovaly zejména údaje o napadlých věcech. Fragmentární charakter dokumentů vzešlých z vlastní činnosti prokuratury přetrvával i pro toto období. V archivním fondu lze nalézt v drtivé většině případů pouze neúplné výkazy, rozборы či statistické přehledy vzešlé z činnosti prokuratury, které obsahují údaje statisticky zpracované z jednotlivých rejstříků vedených v rámci každé svěřené agendy. Pro zpracování této práce tak nebyly jako zdroj použity.

Nejcennějším zdrojem informací z činnosti okresní prokuratury i v tomto období zůstávají registraturní pomůcky, které se však oproti předchozímu období nedochovaly kompletní.

5.1. Analýza získaných dat z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově

Tak jako tomu bylo v období předcházejícím, je nutno před provedením samotné analýzy získaných dat z činnosti okresní prokuratury pro toto období, podat alespoň stručný nástin některých zásadních činitelů, u kterých se předpokládá určitý potenciální vliv na vývoj stavu svěřených agend prokuratury. I pro toto období platí, že tyto faktory ovlivňují zejména činnost prokuratury v oblasti trestněprávní.

Ohledně ekonomicko – geografického charakteru okresu bylo již pojednáno v předchozí kapitole. Nutno však doplnit, že na Trutnovsku i nadále probíhala industrializace této oblasti. Okolo 50 % obyvatelstva v té době pracovalo v podnicích zaměřených na materiální výrobu.³¹⁴ Rozvinutý byl textilní průmysl, ve kterém bylo na Trutnovsku zaměstnáno více než 30 % pracujících. Národní podnik Texlen měl v okrese

³¹⁴ ŠIMKOVÁ, M. *Průmyslová výroba v okrese Trutnov*. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Brno, 2013. s. 21.

Trutnov několik desítek závodů. Rozvinutý byl však i báňský průmysl. Významným zaměstnavatelem v okrese Trutnov byl národní podnik Východočeské uhelné doly, který byl rozdělen na několik závodů. Mezi tyto závody patřil důl Zdeněk Nejedlý ve Rtyni v Podkrkonoší (od roku 1982 v Malých Svatoňovicích — v Odolově), důl Jan Šverma v Žacléři, a důl Stachanov v Radvanicích.³¹⁵ Neméně významný byl i průmysl papírenský. V Hostinném vznikl národní podnik Krkonošské papírny, který zaměstnával okolo 2 000 zaměstnanců. Nelze opominout ani průmysl strojírenský, v rámci kterého v tomto okrese pracovalo necelých 10 % obyvatelstva. V 80. letech 20. století se v Trutnově do popředí dostával také průmysl dřevozpracující³¹⁶ a těžba vápence na Vrchlabsku. Na území okresu se v roce 1980 nacházelo celkem 86 průmyslových podniků, z toho bylo 41 textilních. V 90. letech pak došlo na Trutnovsku k několika významným změnám zejména v průmyslové oblasti. V rámci transformace české ekonomiky došlo k privatizaci podniků. Důležitým krokem však bylo zejména uzavření podniku Východočeské uhelné doly. Do popředí se dostával průmysl strojírenský, zejména elektrotechnický. Textilní výroba však stále dominovala.³¹⁷ V okrese Trutnov se tedy nácházel celkem vysoký počet dělnického obyvatelstva. Jak již bylo potvrzeno pro období předcházející, existuje přímá souvislost mezi stupněm industrializace daného území a výskytem trestné činnosti. To ostatně potvrzují i statistiky pro období 1961 – 1993, jak bude uvedeno níže.

Dalším faktorem, který se přímo dotkl agendy všeobecného dozoru, byla existence Útvaru nápravných zařízení ministerstva vnitra ve Rtyni v Podkrkonoší.³¹⁸ Dozor nad zachováním zákonnosti v této instituci vykonávala Okresní prokuratura v Trutnově. Z celkem rozsáhlého spisového materiálu, který se dochoval, je zřejmé, že zde okresní prokuratura prováděla pravidelné prověrky.

Stěžejním faktorem ovlivňujícím dění v oblasti nejen trestněprávní měly bezesporu politicko – společenské události uskutečněné v Československu mezi léty 1961 - 1993. Jak uvádí dobové zdroje, pro 60. léta 20. století je charakteristický „*chaos*

³¹⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 /nezpracováno). Zpráva o činnosti Okresní prokuratury v Trutnově ze dne 25. listopadu 1964.

³¹⁶ Např. Východočeské dřevařské závody Trutnov, n. p.

³¹⁷ ŠIMKOVÁ, M. *Průmyslová výroba v okrese Trutnov*. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Brno 2013. s. 25.

³¹⁸ Od srpna 1965, kdy nabyl účinnosti zákon č. 59/1965 Sb. dosavadní útvary nápravných zařízení byly přejmenovány na nápravněvýchovné ústavy MV (NVÚ) a věznice MV.

*vnesený do politického a hospodářského života protisocialistickými živly.*³¹⁹ Tento chaos měl mít za následek růst trestné činnosti v letech 1962 – 1971 až téměř o 70 %. Vývoj událostí v letech 1968 – 1969 byl poznamenán hlubokou společenskou krizí mající charakter mocenského zápasu o další politickou orientaci ČSSR. Důsledky této krize se projevily ve všech oblastech života společnosti a výrazně také i na stavu trestné činnosti. Zvýšil se počet trestných činů proti republice a proti veřejnému pořádku. Docházelo k nepovoleným masovým shromažďováním, na kterých se útočilo proti KSČ, proti orgánům činným v trestním řízení. Rozvrat státního mocenského aparátu v roce 1968 a částečně i v roce 1969 vedl k tomu, že kriminalita nebyla téměř stíhána. To mělo za následek, že i při zjevném vysokém výskytu těchto forem kriminality se růst neprojevil ve statistických údajích, ale naopak došlo k statistickému poklesu údajů o stíhaných osobách a o odsouzených. Ochromení mocenského aparátu v roce 1968 vedlo k tomu, že mimořádně vzrostl počet neobjasněných trestných činů, a velké množství pachatelů tak zůstalo neodhaleno. Teprve v druhé polovině roku 1969 po nástupu nového stranického vedení, došlo k intenzivnějšímu postihu všech forem kriminality.³²⁰

Události z roku 1989 se do vývoje stavu jednotlivých agend promítly až následně, zejména však do oblasti trestněprávní. Od roku 1990 byl zaznamenán celorepublikově vysoký nárůst kriminality. Prokuratura jako taková se nacházela v prvních porevolučních letech v krizi, přičemž šlo o krizi její identity. Hledala svou novou tvář i postavení v posttotalitní společnosti a v procesu postupné transformace ve společnost demokratickou.³²¹

Konečně vliv legislativních změn přijatých v období let 1961 – 1993 se rovněž promítl do činnosti prokuratury v rámci jejích jednotlivých úseků. Pomineme – li změny v právní úpravě organizace a postavení prokuratury jako úřadu veřejné žaloby, o kterých bylo pojednáno již v první kapitole, jednalo se do roku 1989 zejména o změny v oblasti trestního práva a po roce 1989 pak o změny i v ostatních právních odvětvích. Tyto klíčové změny budou připomenuty v souvislosti s vyhodnocením analýzy získaných dat v následujících podkapitolách.

³¹⁹ KRUPAUER, J. *Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě*. Prokuratura, 1977, č. 2. s. 6 – 15.

³²⁰ KARABEC, Z. *Současný trend kriminality*. Socialistická zákonnost. 1974, roč. XXII, č. 10, s. 549 - 553.

³²¹ SPÁČIL, J. *Historie a perspektivy československé prokuratury*. Prokuratura, 1992, č. 1 – 2. s. 39 an.

V neposlední řadě je nutné zmínit i vliv vyhlášených amnestií prezidenta republiky na vývoj agendy trestněprávní.

5.1.1. Úsek všeobecného dozoru

Činnosti Okresní prokuratury v Trutnově lze na tomto úseku spolehlivě vysledovat do roku 1987.³²² Pro období následující, tj. 1988 – 1993 však nejsou dochovány žádné registraturní pomůcky. Z tohoto důvodu bylo níže provedeno statistické zhodnocení pouze z údajů dostupných pro období 1961 – 1987.

Celkový nápad věcí ve sledovaném období činil 7 856 věcí. Nejnižší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1970, kdy činil celkem 76, a následně v roce 1971, kdy činil celkem 85 věcí. Jako důvod tohoto poklesu se uvádí „*zcela nedostatečné obsazení Okresní prokuratury v Trutnově, kdy stav prokurátorů dle systematizace činil pouhých 50 %.*“³²³ Od roku 1972 však dochází k výraznému navýšení věcí všeobecného dozoru. Důvodem se uvádí vzestup velkého počtu nápadu vzniklého z vyřizování trestních věcí.³²⁴

Nejvyšší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1962, kdy činil celkem 707 věcí. Od roku 1965 byl zaznamenán zvýšený počet podnětů podaných ze strany občanů a socialistických organizací.

Celkem prokurátor v období 1961 – 1987 podal 3 013 upozornění, což činilo přibližně 38 % všech napadlých věcí. Počet prokurátorských upozornění byl ve sledovaném období nejvyšší v období let 1971 – 1980, kdy bylo evidováno celkem 1 578 takových upozornění. Nejméně upozornění podal prokurátor v roce 1969. Jednalo se pouze o 5 upozornění. Naopak největší počet podaných upozornění je evidován pro rok 1977, kdy jich bylo evidováno celkem 260. Počet podaných protestů činil ve sledovaném období pouhých 150, což představovalo asi 2 % z celkového počtu napadlých věcí. Nejvíce podaných protestů bylo zaznamenáno v roce 1968, kdy jejich počet činil celkem 13. Žádný protest nebyl evidován v roce 1961, 1965, 1970, 1971, 1984, 1985 a 1986. Počet věcí odložených se pohyboval od roku 1961 v průměru okolo

³²² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pd z let 1961– 1987.

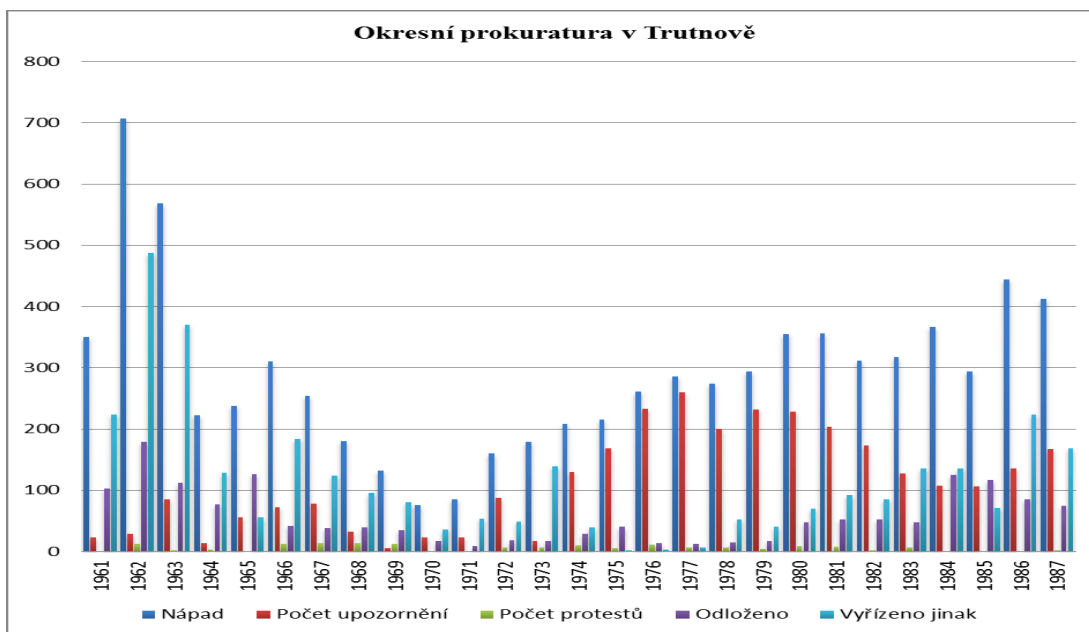
³²³ Tamtéž. Rozbor činnosti Okresní prokuratury v Trutnově za rok 1972.

³²⁴ Tamtéž.

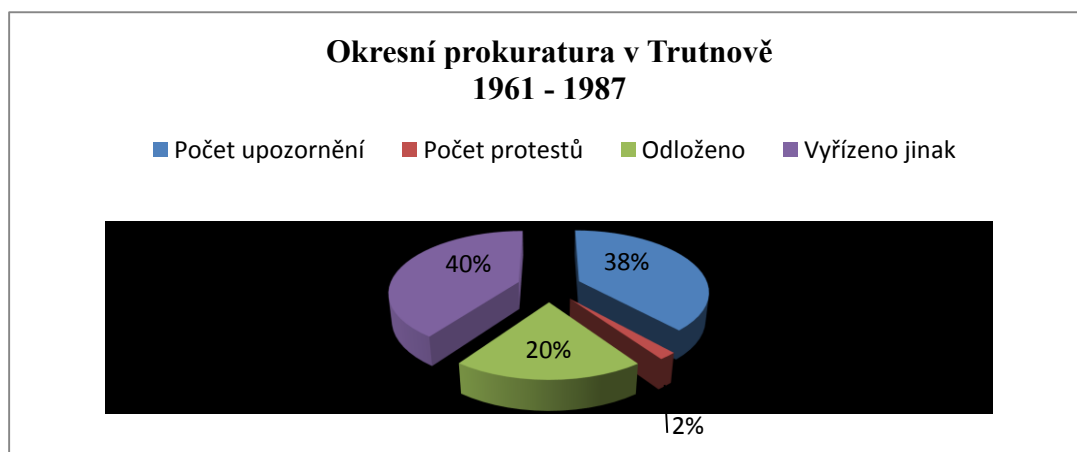
57 ročně. Celkem bylo odloženo ve sledovaném období 1 542 věcí, což představuje asi 20 % všech napadlých věcí. K výraznějšímu navýšení došlo až v roce 1962, kdy jejich počet činil celkem 179, dále v roce 1963, 1965 a v roce 1984. Jiné vyřízení věci než výše uvedeným způsobem bylo evidováno ve sledovaném období u celkem 3 151 věcí.

Pro úplnost bylo provedeno v grafu č. 33 i srovnání vývoje počtu napadlých věcí, počtu podaných upozornění, počtu podaných protestů a počtu věcí vyřízených jinak v rámci jednotlivých období, přičemž do tohoto srovnání bylo zahrnuto i období let 1949 – 1960, resp. 1953 – 1960. Pro objektivní srovnání byly zohledněny i data z agendy všeobecného dozoru Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem, které do 31. března 1960 existovaly samostatně a jejichž agendu následně převzala Okresní prokuratura v Trutnově. Z grafu vyplývá, že v období 1953 – 1987 je evidováno 12 102 věcí. Nejvyšší nápad je zaznamenán v období let 1953 – 1960, kdy při součtu věcí napadlých u okresních prokuratur v Trutnově, ve Vrchlabí a ve Dvoře Králové n./L. činil celkem 4 246 věcí. V letech následujících došlo k postupnému snižování nápadu. K mírnému navýšení pak došlo až v období 1981 – 1987. Celkem bylo za období let 1953 – 1961 podáno 3 434 upozornění, což činilo celkem 38 % napadlých věcí, a 172 protestů, což činilo pouhé 2 % celkového nápadu. Nejvíce upozornění bylo podáno v období let 1971 – 1980. Nejvíce protestů bylo podáno v období let 1961 – 1970. Celkem bylo v období 1953 – 1987 odloženo 3 117 věcí, což činilo celkem 20 % nápadu a přibližně 40 % nápadu, tj. 4 935 věcí bylo vyřízeno jinak než odložením či podáním upozornění nebo protestu.³²⁵

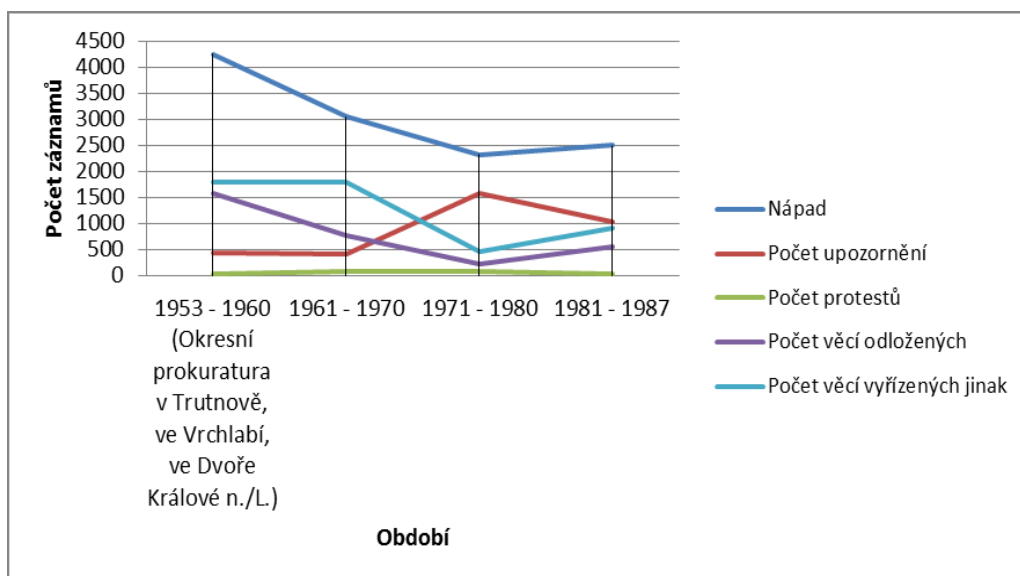
³²⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Vrchlabí (1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Dvůr Králové n./L. 1949 – 1960 (nezpracováno). Rejstříky Pnd z let 1954 – 1955, Rejstříky Pd z let 1956 – 1987.

Graf č. 31: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda všeobecného dozoru. Vývoj počtu věcí napadlých a počtu prokurátorských opatření a ostatních způsobů vyřízení věcí v letech 1961 - 1987.

Graf č. 32: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda všeobecného dozoru. Procentuální podíl podaných prokurátorských opatření, věcí odložených a věcí vyřízených jinak v letech 1961 – 1987.

Graf č. 33: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura ve Vrchlabí 1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Dvůr Králové nad Labem 1949 – 1960 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově 1954 – 1987, Okresní prokuratura ve Vrchlabí 1954 – 1960, Okresní prokuratura ve Dvoře Králové nad Labem 1949 – 1960. Agenda všeobecného dozoru. Vývoj počtu věcí napadlých a počtu prokurátorských opatření a ostatních způsobů vyřízení věcí v letech 1953 – 1987.

5.1.2. Úsek občanskosoudního dozoru

Na působení prokurátora v oblasti občanskosoudního dozoru byl kladen v průběhu let poměrně velký důraz, neboť úkolem prokurátora mělo být zabránění porušování práv. Prokurátor tak měl svým působením na poli civilního řízení předcházet „*prípadosm porušenia právnych norem, ktoré vyvolávajú pracovné, bytové, majetkové a iné spory organizácií s občanmi, jako aj spory medzi občanmi.*“³²⁶

³²⁶ ŽOGIN, N. V. a kol. *Otázky teorie a praxe prokurátorského dozoru: (sborník vědeckých prací)*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1976. 2 sv., s. 162.

Činnost Okresní prokuratury v Trutnově na tomto úseku bylo možno reflektovat pouze do roku 1985.³²⁷ Pro období následující až do roku 1993 nebyly potřebné registraturní pomůcky k dispozici. Potřebné údaje nebylo možno získat ani z jiných dokumentů z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově. Z toho důvodu se analýza dat z činnosti na tomto úseku věnuje pouze období let 1961 – 1985.

Ze statistických údajů vyplývá, že počet napadlých věcí činil ve sledovaném období celkem 4 998 věcí. Nejvyšší počet napadlých věcí je zaznamenán v roce 1961, kdy činil celkem 306 věcí. Naopak pokles v počtu napadlých věcí je evidován pro rok 1964 a pro rok 1969. V roce 1964 měl tento pokles souviset se změnami provedenými na základě pokynu generálního prokurátora, který požadoval, aby v občanském soudním řízení byly nadále vyhledávány pouze věci nejzávažnější, zejména pokud jde o spory soudní a náhrady škod, zejména z mank. Hlavní problematika na civilním úseku tak měla být spatřována především ve věcech odškodňování pracovních úrazů a obecně v pracovněprávních věcech.³²⁸ V roce 1969 byl pokles napadlých věcí vysvětlován tím, že „bylo postupováno dle směrnice Generálního prokurátora, který na celokrajské poradě okresních prokurátorů k další činnosti prokuratury uvedl, že na úseku OSD dochází k restrikci na ty případy, kde není u nás žádná jiná instituce k vyřízení /věci popření otcovství a podobně/.“ Pozornost prokuratury tak měla být v tomto roce zaměřena především na dozor nad vyšetřováním a vyhledáváním trestních věcí.³²⁹

Ve sledovaném období učinil prokurátor celkem 160 návrhů na zahájení řízení. Co se týče vývoje počtu vstupů prokurátora do občanskoprávního řízení, pak bylo zjištěno, že v průběhu let 1961 – 1985 vstoupil prokurátor celkem do 2 669 řízení. Vstupy prokurátor činil na základě vlastního zjištění přibližně v 62 % případů, na základě podnětu soudu v přibližně 30 % případech a ve zbývajících 7 % případů se jednalo o věci postoupené.³³⁰

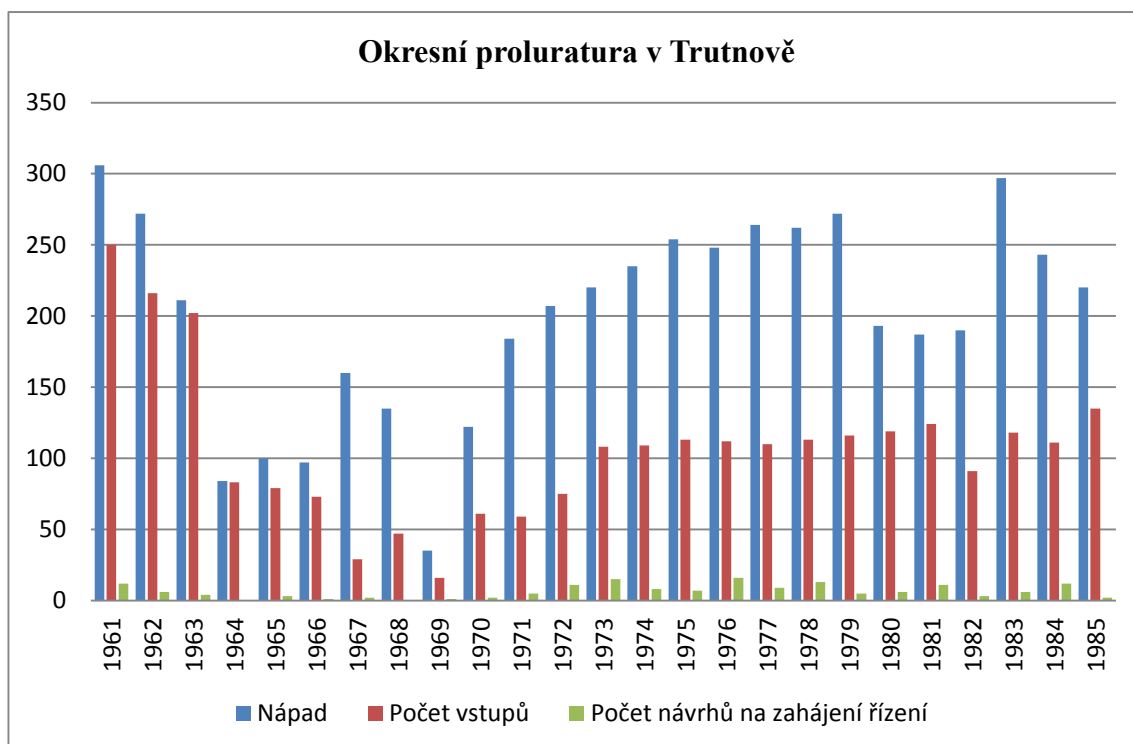
³²⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pc z let 1961 – 1985.

³²⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rozbor činnosti prokuratury, vývoje a stavu kriminality a plnění úkolů prokuratury v roce 1964 ve Východočeském kraji ze dne 12. února 1965.

³²⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Rozbor činnosti prokuratury, vývoje a stavu kriminality a plnění úkolů prokuratury v roce 1961 ve Východočeském kraji ze dne 15. února 1962.

³³⁰ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pc z let 1961 – 1985.

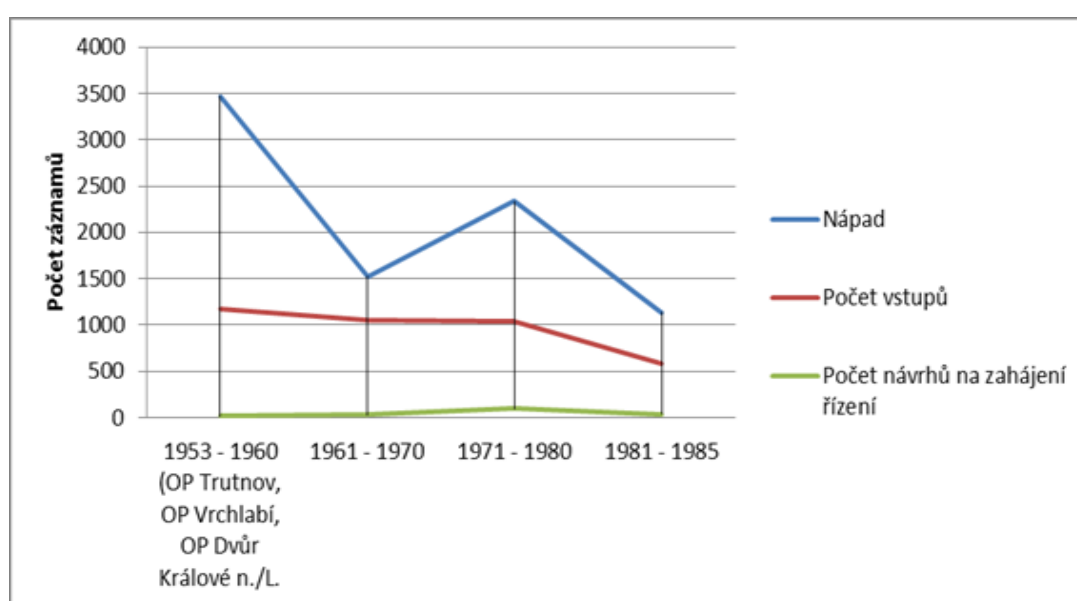
Vývoj počtu věcí napadlých, jakož i počtu učiněných návrhů na zahájení občanskoprávního řízení a počtu vstupů prokurátora do občanskoprávního řízení v letech 1961 – 1985 zachycuje graf č. 34.

Graf. č. 34: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda občanskosoudního dozoru. Přehled počtu věcí napadlých, počtu návrhů prokurátora na zahájení občanskosoudního řízení, a dále počtu vstupů prokurátora do řízení, v letech 1961- 1985.

Pro úplnost byl zachycen v grafu č. 35 přehled počtu věcí napadlých, počtu učiněných návrhů na zahájení občanskoprávního řízení a počtu vstupů prokurátora do občanskoprávního řízení včetně období let 1953 – 1960, resp. 1953 – 1960. Tak jako tomu bylo v předešlé kapitole, byly pro objektivní srovnání zohledněny i data z agendy

občanskosoudního dozoru Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem, které do 31. března 1960 existovaly samostatně a jejichž agendu následně převzala Okresní prokuratura v Trutnově. Evidováno je v období 1953 – 1985 celkem 8 470 napadlých věcí. Nejvyšší nápad je zaznamenán v období let 1953 – 1960, kdy při součtu věcí napadlých u okresních prokuratur v Trutnově, ve Vrchlabí a ve Dvoře Králové n./L. činil celkem 3 472 věci. Prokurátor vstoupil do občanskoprávního řízení v letech 1953 – 1985 celkem v 3 841 případech a učinil celkem 179 návrhů na zahájení občanskoprávního řízení.³³¹

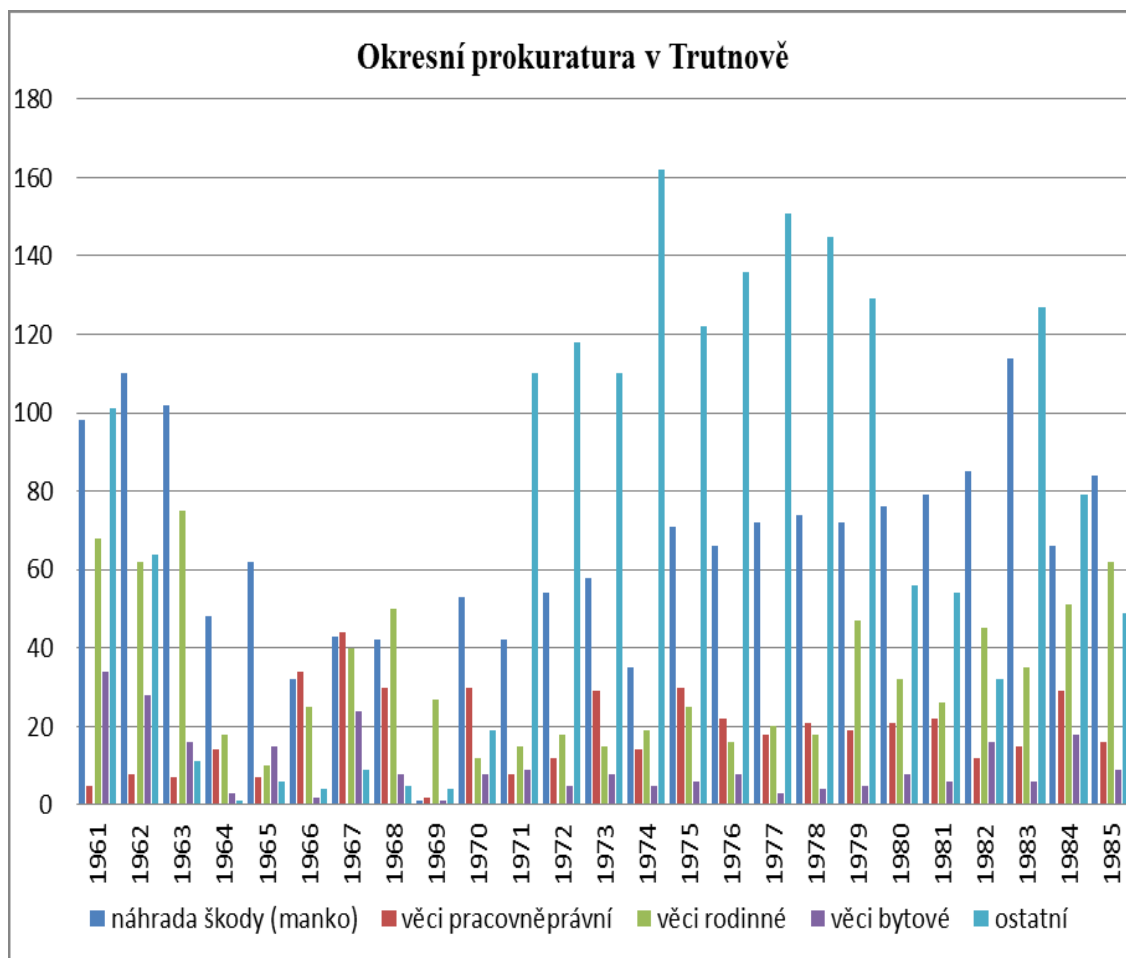

Graf č. 35: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). f. Okresní prokuratura Vrchlabí 1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Dvůr Králové nad Labem 1949 – 1960 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově 1953 – 1985. Okresní prokuratura ve Vrchlabí 1953 – 1960. Okresní prokuratura ve Dvoře Králové nad Labem 1953 – 1960. Agenda občanskosoudního dozoru. Přehled počtu věcí napadlých, počtu návrhů prokurátora na zahájení občanskosoudního řízení, a dále počtu vstupů prokurátora do řízení, v letech 1953 – 1985.

³³¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Vrchlabí (1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Dvůr Králové n./L. 1949 – 1960 (nezpracováno). Rejstříky Pnc z let 1954 – 1955, Rejstříky Pc z let 1956 – 1985.

Pokud jde o zachycení vývoje počtu zásahů prokurátora do věcí v rámci občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení, tak ze získaných údajů lze konstatovat, obdobně jako v předcházejícím období, že prokurátor zasahoval především do věcí týkajících se náhrady škody, a to zejména pokladních schodků vzniklých v rámci pracovněprávních vztahů. Celkem se jednalo o 1 639 případů. Nejvyšší počet byl zaznamenán v roce 1983, kdy se jednalo celkem o 114 případů. Dále prokurátor často zasahoval i do věcí rodinných (zejména věcí týkajících se výživného pro nezletilé dítě nebo popření otcovství). V období 1961 – 1985 se jednalo o celkem 831 věcí. Dále v tomto období zasáhl prokurátor do celkem 469 věcí pracovněprávních a do 255 věcí bytových. Mezi věci ostatní z hlediska předmětu řízení se často řadily např. věci z oblasti nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení, dále jak již bylo zmíněno výše, věci zemědělsko – družstevní, dále věci z oblasti ústavní a ochranné výchovy a věci týkající se zbavení svéprávnosti.³³²

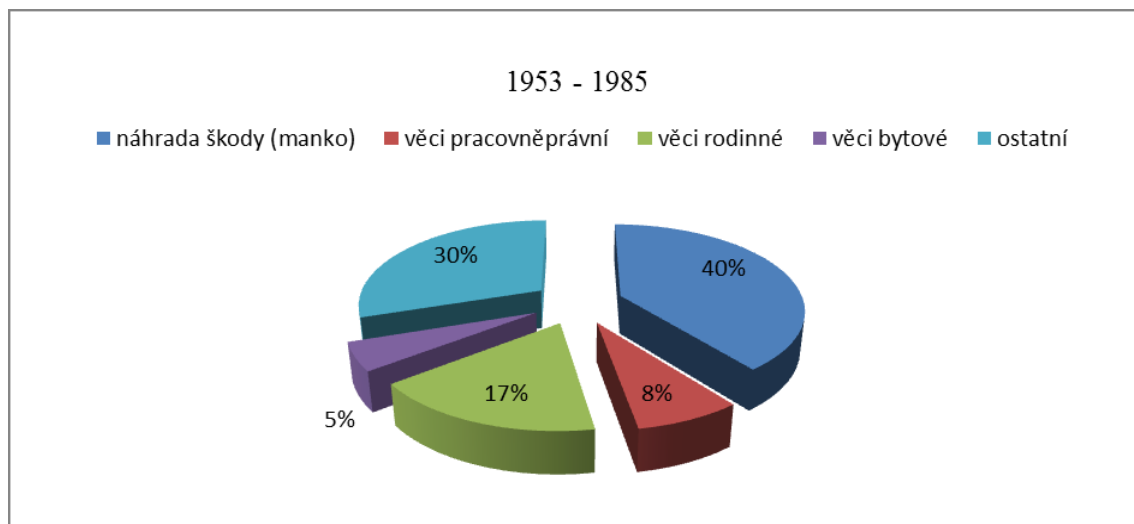
³³² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pc z let 1961 – 1985.

Graf č. 36: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda občanskosoudního dozoru. Vývoj počtu zásahů prokurátora do občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení v letech 1961 – 1985.

Údaje týkající se počtu zásahů prokurátora do věcí v rámci občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení pro období 1953 – 1985 (a to opět pro období 1953 – 1960 včetně údajů z činnosti Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové n./L.) zachycuje graf č. 38. Ze statistického šetření vyplynulo, že prokurátor v průběhu celého období zasahoval přibližně ve 40 % do věcí jejichž

předmětem řízení byla náhrada škody (manko), dále asi v 17 % do věcí rodinných, v 8 % do věcí pracovněprávních a v 5 % do věcí bytových.³³³

Graf č. 38: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura ve Vrchlabí 1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura ve Dvoře Králové nad Labem 1949 – 1960 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově 1953 - 1985. Okresní prouratura ve Vrchlabí 1953 – 1960. Okresní prokuratura ve Dvoře Králové nad Labem 1953 – 1960. Agenda občanskosoudního dozoru. Procentuální podíl zásahů prokurátora do občanskosoudního řízení z hlediska předmětu řízení v letech 1953 – 1985.

5.1.3. Úsek dozoru v trestním řízení

Období let 1961 – 1993 pojímá větší časový úsek oproti předchozímu období, a proto bylo pro přehlednost rozděleno na 4 dílčí etapy. Tyto etapy jsou ohraničené zpravidla určitým milníkem, událostí či jevem, který se podstatným způsobem zasadil o změnu dosavadního stavu.

³³³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Vrchlabí (1949 – 1960 (nezpracováno), f. Okresní prokuratura Dvůr Králové n./L. 1949 – 1960 (nezpracováno). Rejstříky Pnc z let 1954 – 1955, Rejstříky Pc z let 1956 – 1985.

Z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově se dochovaly registraturní pomůcky z období let 1961 – 1977 a z období let 1988 – 1991 (pro přečiny pouze do 30. června 1990).³³⁴ Pro období let 1978 – 1987 nejsou dochovány žádné registraturní pomůcky. Z tohoto důvodu byla provedena analýza dat z činnosti prokuratury na tomto úseku pouze z údajů dostupných pro období 1961 – 1977 a dále pro období 1988 – 1991.

Tak jako tomu bylo v předchozí kapitole, i v tomto případě budou výsledky z výzkumu vývoje trestné činnosti v okrese Trutnov interpretovány zejména v souvislosti s legislativními změnami provedenými na poli trestněprávním v období let 1961 – 1993.

Období 1961 – 1969

Počátek prvního období je spojen s procesem přípravy nových kodexů téměř ve všech právních odvětvích československého práva. Několik měsíců po přijetí nové ústavy se ve dnech 7. – 8. prosince 1960 konalo zasedání ÚV KSČ, jehož výsledkem byl požadavek na provedení rozsáhlých změn zejména v oblasti práva pracovního, občanského, trestního a správního, a to s odůvodněním, že dosavadní právní úprava již neodpovídala „*potřebám rozvoje vyspělé socialistické společnosti.*“³³⁵

Koncem 50. let 20. století se také stále šířeji uplatňovaly představy o možnosti výrazně posílit výchovné prvky v činnosti státních orgánů a o možnosti podstatně zvýšit úlohu společenských organizací a občanů na správě státu. V oblasti postihu protisociálního jednání tak byla zřízena instituce místních lidových soudů a provedena úprava stíhání drobné kriminality.³³⁶

³³⁴ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ z let 1961 – 1977 a z let 1988 – 1991.

³³⁵ NA, f. KSČ – Ústřední výbor 1945–1989, sv. 79, a. j. 76. Zápis ze zasedání ÚV KSČ dne 7. – 8. prosince 1960, s. 107–110.

³³⁶ Byla zavedena nová kategorie deliktů – tzv. provinění. Jako provinění byl čin kvalifikován tehdy, šlo – li o zaviněné jednání uvedené v tomto zákoně, kterým byl porušen socialistický právní řád v takové míře, že to ohrožuje nebo poškozuje zájmy společnosti nebo práva a oprávněné zájmy jednotlivce, jestliže vzhledem k okolnostem případu, k osobě provinilého občana a následkům jeho jednání nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu. Kromě provinění byly MLS oprávněny projednávat i trestné činy, jestliže jim byly postoupeny prokurátorem nebo soudem. Prokurátor nebo soud mohl postoupit trestný čin k projednání a rozhodnutí MLS na jeho žádost nebo z vlastního podnětu, jestliže po zvážení společenské nebezpečnosti činu a osoby pachatele došel k závěru, že k jeho nápravě postačí výchovná síla kolektivu a opatření, která mohl uložit MLS. Aplikace citovaného zákona se tak musela projevit na počtu trestných činů a počtu pachatelů odsouzených okresními soudy od 2. poloviny roku 1961 do roku 1969. Uvedené legislativní opatření tedy vedlo k přesunu určité části méně závažné kriminality do pravomoci jiných orgánů. Srov. KARABEC, Z. *Vliv legislativních změn na stav kriminality*. Prokuratura, 1972, č. 5. s. 10 – 23.

Podstatné legislativní změny v oblasti trestního zákonodárství přinesl rok 1961, kdy byla přijata nová úprava trestního práva hmotného v podobě zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, a na konci 60. let 20. století zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech. Posledně zmíněným zákonem byla zavedena nová kategorie deliktů, tzv. přečinů a zrušena byla dosavadní kategorie „provinění“. Současně byl zrušen i institut místních lidových soudů. Soudům tak příslušelo rozhodovat o trestných činech a přečinech, projednávání přestupků bylo ponecháno v kompetenci národních výborů.³³⁷

Co se týče vývoje stavu trestné činnosti páchané v tomto období, pak se uvádí, že z celorepublikového hlediska došlo od roku 1962 opět k jejímu vzestupu. V letech 1962 – 1971 se dokonce uvádí, že vzrostla kriminalita téměř o 70 %. Na konci 60. let se stala kriminalita vážným společenským problémem, na který odborná literatura často poukazovala.³³⁸

Od roku 1962 dochází i ve Východočeském kraji k soustavnému vzestupu trestné činnosti. Výraznější změna je v okrese Trutnov patrná v letech 1963 – 1965, kdy se nápad navýšil oproti předchozím létům o více než 300 věcí ročně. Důvodů vzestupu kriminality se uvádělo hned několik. Jedním z nich měla být nedostatečně efektivní činnost orgánů povolaných k vyhledávání a vyšetřování trestných činů. Ke zlepšení situace však mělo dojít po roce 1964, kdy byla zřízena v okrese Trutnov všechna obvodní oddělení veřejné bezpečnosti dle nařízení ministerstva vnitra ze dne 19. ledna 1964.³³⁹ Dalším důvodem se uváděl vysoký nárůst trestné činnosti na úseku silniční dopravy, což souviselo s trestnými činy ublížení na zdraví a opilství. Další příčina byla spatřována ve zvýšeném výskytu krádeží.³⁴⁰

Statistické údaje z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově prozrazují, že v letech 1961 - 1969 činil nápad agendy trestněprávní celkem 9 414 věcí. Nejvyšší počet

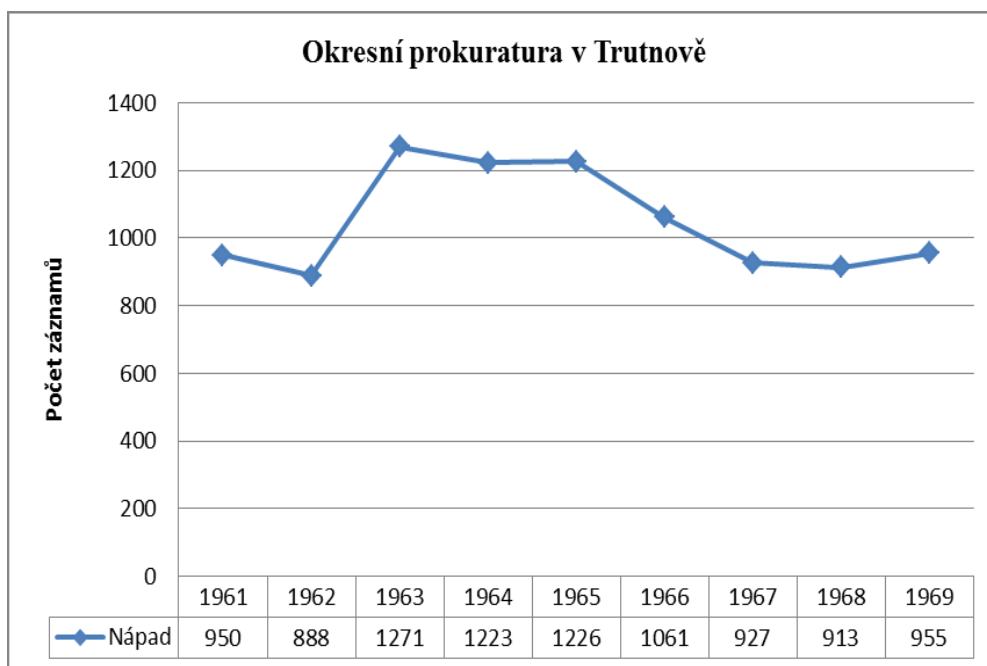
³³⁷ Vydání zákona o přečinech sledovalo záměr umožnit účinně a rychle postihovat různé formy společensky nebezpečného jednání, které nedosahují stupně společenské nebezpečnosti trestných činů. Řada deliktů, která byla dříve označována jako trestné činy, byly nově zařazeny do kategorie přečiny. Srov. KARABEC, Z. *Vliv legislativních změn na stav kriminality*. Prokuratura, 1972, č. 5. s. 10 – 23..

³³⁸ KRUPAUER, J. Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě. *Prokuratura*, 1977, č. 2. s. 6 – 15.

³³⁹ U OOVV byla vyhledávána převážně trestná činnost na úseku obecné kriminality a byly zavedeny nové metody dozoru nad vyšetřováním. Tyto spočívaly v tom, že jednotlivá OOVV byla rozdělena tak, že byl nad nimi prováděn soustavný prokurátorský dozor jednotlivě určenými prokurátory, v důsledku čehož došlo k poklesu došetřovaných věcí a k zefektivnění práce. Ze statistických údajů skutečně vyplynulo, že už v roce 1965 se nápad věcí opět výrazně snížil.

³⁴⁰ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov, 1949 – 1994 (nezpracováno). Rozbor činnosti prokuratury, vývoje a stavu kriminality a plnění úkolů prokuratury v roce 1964 ve Východočeském kraji ze dne 12. února 1965.

napadlých věcí je evidován pro rok 1963, kdy činil celkem 1 271 věcí. Nejnižší počet napadlých věcí je evidován pro rok 1962, kdy činil celkem 888 věcí. Průměrný nápad za rok se tak pohyboval okolo 1 050 věcí.³⁴¹ Vývoj počtu napadlých věcí agendy trestněprávní zachycuje graf č. 39.

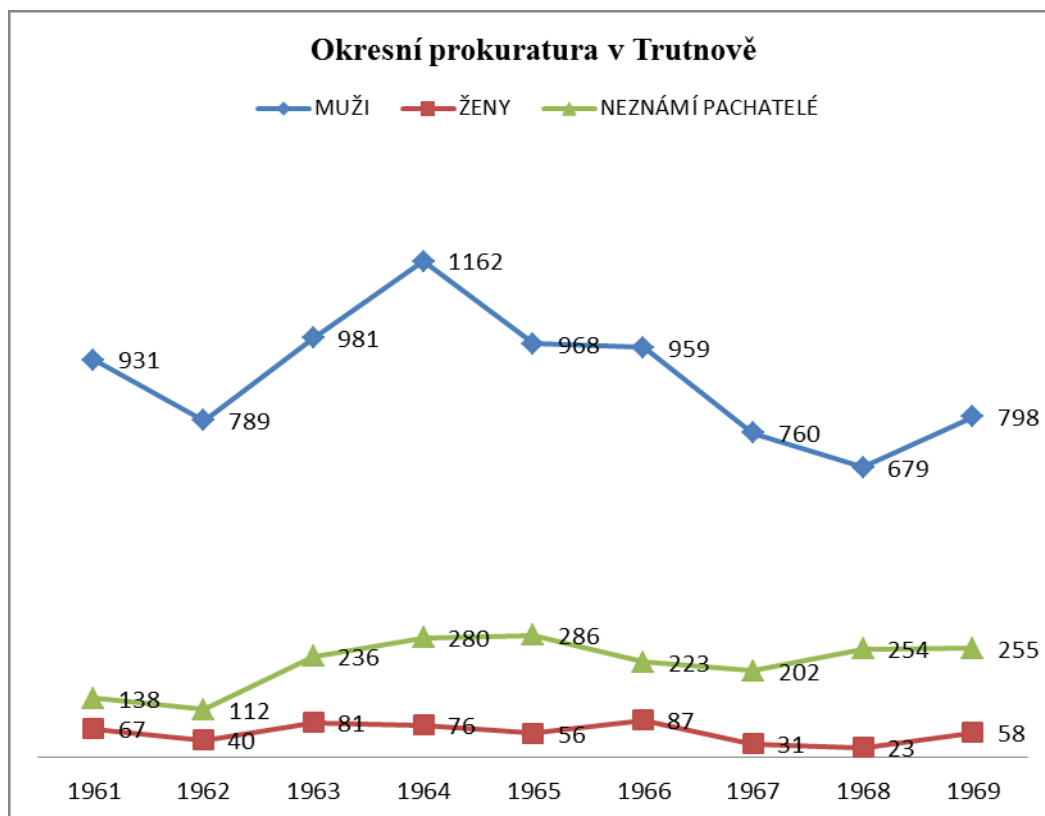
Graf č. 39: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Přehled počtu napadlých věcí agendy trestněprávní Okresní prokuratury v Trutnově v letech 1961 - 1969.

Ze statistických údajů dále vyplynulo, že bylo ve sledovaném období obviněno celkem 10 532 osob. Z toho počtu bylo 8 027 mužů a 519 žen. Pachatel nebyl zjištěn ve 1 986 případech. Z hlediska pohlaví obviněných tedy převažovali muži nad ženami tak, jako tomu bylo v předcházejícím období. Počet obviněných mužů dosahoval přibližně 76 % celkového počtu obviněných. Počet obviněných žen dosahoval necelých 5 % celkového počtu obviněných. Pachatel nebyl zjištěn přibližně v 19 % případů.³⁴² Vývoj

³⁴¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1961 – 1969.

³⁴² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1961 – 1969.

počtu obviněných z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, zachycuje graf č. 40.

Graf č. 40: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestně právní. Přehled počtu obviněných z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, v letech 1961 až 1969.

Jak již bylo uvedeno výše, ke dni 1. července 1961 došlo k nabytí účinnosti zákona č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech. V této souvislosti mělo dojít k poklesu počtu obžalob, neboť některé věci měly být odevzdány či postoupeny místním lidovým soudům k projednání. V okrese Trutnov bylo v letech 1961 – 1969

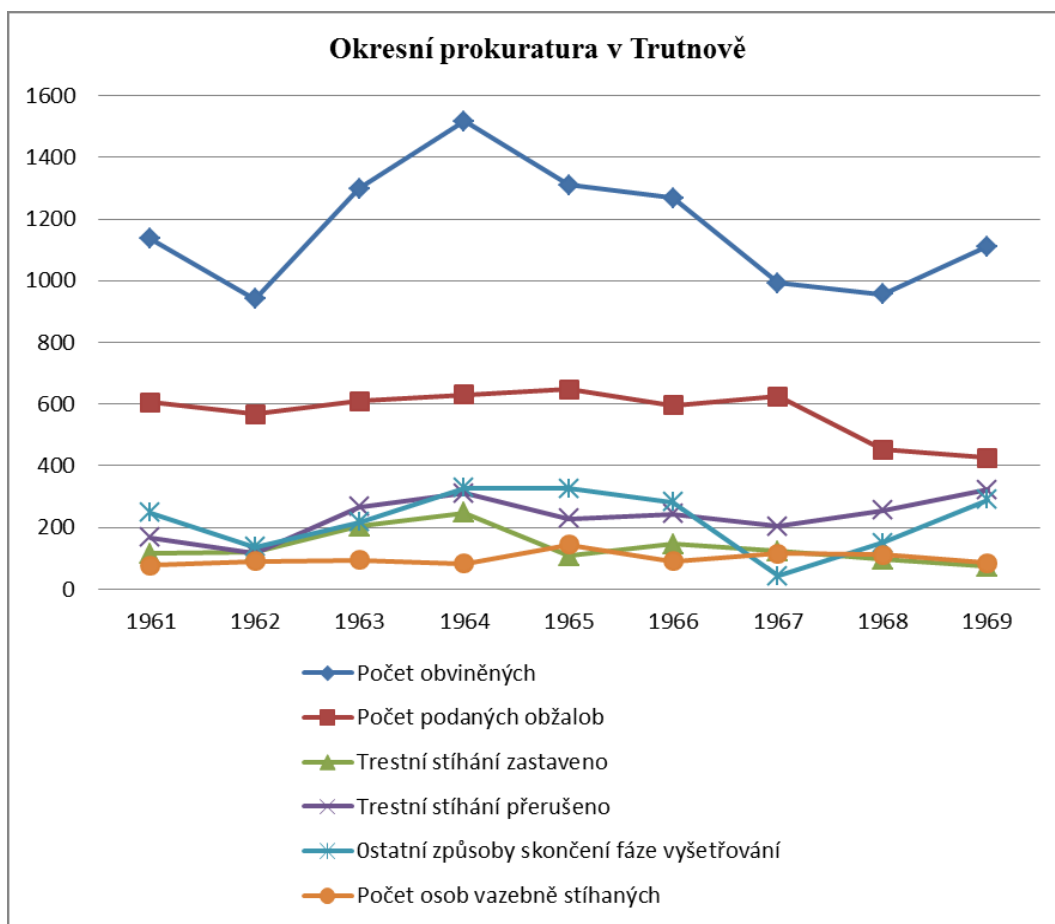
zřízeno celkem 8 místních lidových soudů,³⁴³ kterým bylo Okresní prokuraturou v Trutnově postoupeno či odevzdáno celkem 199 věcí, tj. v průměru 22 věcí ročně, což představovalo úbytek agendy okresní prokuratury okolo 2 - 3 % ročně.³⁴⁴

V období 1961 – 1969 bylo zjištěno, že Okresní prokuratura v Trutnově podala obžalobu celkem proti 5 161 obviněným. Nejvíce obžalob bylo podáno v roce 1965, kdy jejich počet činil 647. Nejméně obžalob bylo podáno v roce 1969, kdy jejich počet činil 426. Tak jako tomu bylo v letech předchozích, pokračoval i v tomto období vysoký počet pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, a věc byla přerušena. Trestní stíhání bylo přerušeno v tomto období vůči 2 112 obviněným. Nejvyšší počet přerušovaných trestních stíhání je evidován v roce 1964, kdy činil 310. Trestní stíhání bylo zastaveno ve sledovaném období celkem proti 1 234 obviněným. Nejvyšší počet zastavených trestních stíhání je evidován rovněž pro rok 1964, kdy činil celkem 248. Vazebně bylo stíháno ve sledovaném období celkem 893 osob.³⁴⁵ Graf č. 41 zachycuje jednak přehled počtu osob obviněných v jednotlivých letech, dále počet osob, proti kterým byla podána obžaloba, počet osob, vůči kterým bylo trestní stíhání přerušeno a zastaveno, počet osob, u kterých fáze vyšetřování skončila jiným způsobem (tj. odložením, postoupením), a počet osob vazebně stíhaných.

³⁴³ Jednalo se o MLS při MěNV, MLS při ČSD, MLS při MěNV ve Vrchlábí, MLS při n.p. Tesla ve Vrchlábí, MLS při MěNV ve Dvoře Králové nad Labem, MLS při n.p. Tiba závod Zálabí ve Dvoře Králové nad Labem. Tyto MLS projednaly v letech 1961 – 1969 celkem 2 514 věcí.

³⁴⁴ SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Trutnov (nezpracováno). Soudní spisy 1961 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Vrchlábí (nezpracováno). Soudní spisy 1961 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Dvůr Králové nad Labem (nezpracováno). Soudní spisy 1961 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Hostinné (nezpracováno). Soudní spisy 1964 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Žaclěř (nezpracováno). Soudní spisy 1964 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Československé státní dráhy Trutnov (nezpracováno). Rejstříky 1961 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Tiba Dvůr Králové nad Labem (nezpracováno). Soudní spisy 1961 – 1969. SOkA Trutnov, f. Místní lidový soud Tesla Vrchlábí (nezpracováno). Soudní spisy 1961 – 1969.

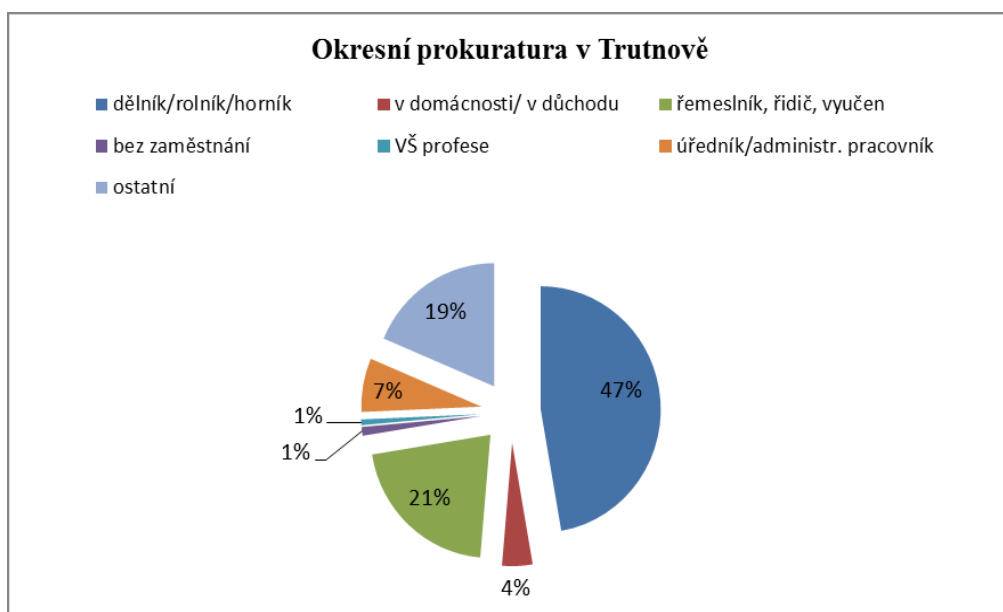
³⁴⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1961 – 1969.

Graf č. 41: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu osob stíhaných, počtu osob, proti kterým byla podána obžaloba, počtu osob, vůči kterým bylo řízení přerušeno a zastaveno, počtu osob, proti kterým fáze vyšetřování skončila jinak a počtu osob vazebně stíhaných.

Procentuální složení obviněných mužů a žen z hlediska vykonávaných profesí se v tomto období příliš nelišilo od předchozího období. Nejvíce obviněných tj. 4 038 pracovalo na pozici dělník, rolník či horník. Tato nejpočetnější skupina tvořila téměř 50 % všech obviněných. Dále bylo evidováno výrazné zastoupení obviněných na pozici řidiče, řemeslníka, popř. na pozici, která vyžadovala vyučení. Ve výše uvedeném období rejstříky zaznamenaly celkem 1 800 osob vykonávajících tyto profese. Další již méně početnou skupinu tvořily obvinění vykonávající práci na pozici administrativní pracovník či úředník. Jejich počet činil v daném období celkem 601. Další skupinu

tvořily osoby, které v době probíhajícího přípravného řízení nebyly zaměstnány na žádné pozici nebo byly v domácnosti či pobíraly důchod starobní či invalidní. Jednalo se celkem o 449 osob. Ojedinele se v jednotlivých letech vyskytla stíhaná osoba, jež pracovala na pozici vyžadující vysokoškolské vzdělání. Nejvíce těchto osob je zaznamenáno pro rok 1969, kdy jejich počet činil 23.³⁴⁶ Procentuální složení obviněných z hlediska jejich profese je zobrazen v grafu č. 42.

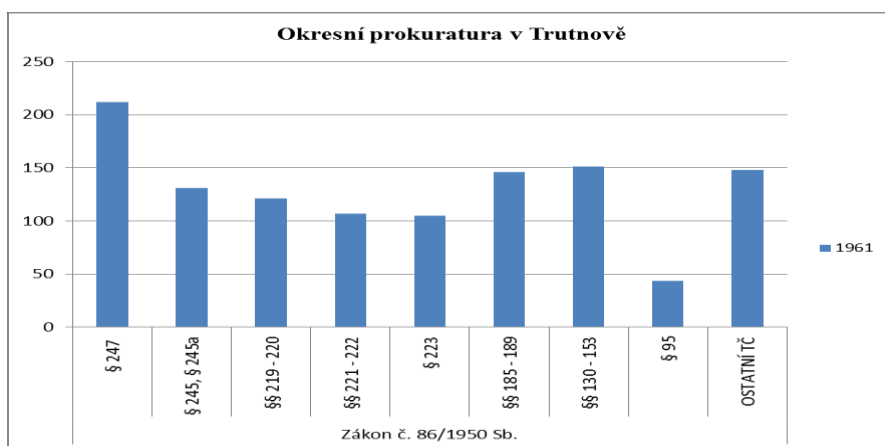
Graf č. 42: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled stíhaných osob z hlediska jejich vykonávané profese v letech 1961 až 1969.

Z hlediska frekvence jednotlivých trestných činů, pro které byli obvinění stíháni, lze uvést, že do konce roku 1961, kdy byl ještě v účinnosti zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, byli nejčastěji obvinění stíháni pro trestný čin krádeže. Zejména se uvádí, že v horských oblastech docházelo k opakujícím se krádežím lyží, fotoaparátů apod.³⁴⁷ Celkem se jednalo o 212 obviněných z tohoto trestného činu. Následovaly trestné činy

³⁴⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ z let 1961 – 1969.

³⁴⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ z let 1961 – 1969.

ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z nedbalosti, pro které bylo stíháno v tomto roce celkem 228 pachatelů. Dále bylo stíháno 151 osob pro trestné činy hospodářské, dále 146 osob pro trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných a celkem 105 osob pro trestný čin rvačky. Neméně významným trestným činem bylo i rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, kterého se mělo dopustit celkem 131 obviněných. Z trestného činu opuštění republiky bylo stíháno v tomto roce celkem 44 osob. Pro tento rok se dále evidoval výrazný vzestup trestné činnosti mladistvých.³⁴⁸ Příčinou tohoto nárůstu dobové zdroje uváděly „neutěšené rodinné poměry, které se odráží v nesprávné výchově dětí.“³⁴⁹ Přehled skladby trestných činů, pro které byli obvinění nejčastěji stíháni v okrese Trutnov v roce 1961, je zachycen v grafu č. 43.

Graf č. 43: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu stíhaných osob pro jednotlivé trestné činy v období 1. ledna 1961 - 31. prosince 1961 podle zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, (§ 247 – krádež, § 245 – rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, § 245a – poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, § 223 – rvačka, §§ 219 – 220 – ublížení na zdraví, §§ 221 – 222 – ublížení na zdraví z nedbalosti, §§ 185 – 189 – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, §§ 130 – 153 – trestné činy hospodářské).

³⁴⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rozbor činnosti prokuratury, vývoje a stavu kriminality a plnění úkolů prokuratury v roce 1964 ve Východočeském kraji ze dne 12. února 1965.

³⁴⁹ Tamtéž.

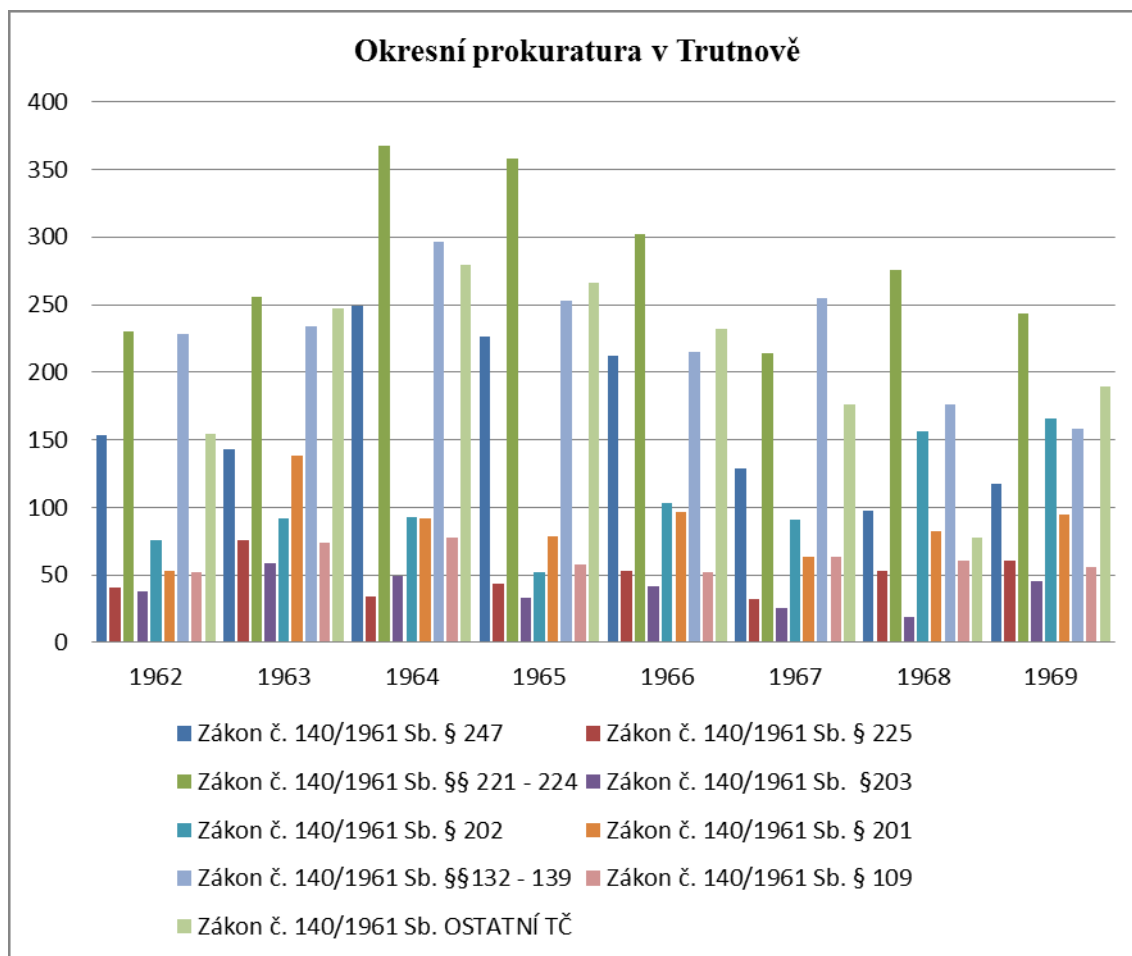
Majetkové trestné činy krádeže, podvodu, zpronevěry a rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví tvořily v polovině 60. let nejpočetnější skupinu trestných činů v ČSSR.³⁵⁰ Přehled jednotlivých trestných činů, pro které byli obvinění stíháni v okrese Trutnov v období od 1. ledna 1962 do 31. prosince 1969, jsou uvedeny v grafu č. 44. Z něho vyplývá, že nejvíce osob, tj. 2 246 bylo v tomto období obviněno z trestného činu ublížení na zdraví. Následovaly trestné činy hospodářské, a to zejména trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví, pro které bylo stíháno celkem 1 815 osob. Velmi frekventované byly dále trestné činy proti majetku, a to zejména trestný čin krádeže, pro který bylo stíháno celkem 1 327 pachatelů. Početnou skupinu též tvořily trestné činy výtržnictví a opilství, pro které bylo celkem stíháno 1 558 obviněných. Pro trestné činy rvačky bylo v tomto období stíháno téměř 400 osob a pro trestný čin opuštění republiky bezmála 500 osob. O něco méně často se pak vyskytoval trestný čin poškození cizích práv nebo trestný čin obecného ohrožení.³⁵¹

Co se týče vlivu událostí ze srpna 1968 na trestnou činnost v okrese Trutnov, byl zaznamenán zvýšený počet trestných činů výtržnictví, trestných činů opilství a trestných činů spočívající v útoku na veřejného činitele. Za tyto trestné činy byly zpravidla ukládány nepodmíněné tresty odnětí svobody, a to i u pachatelů, u kterých se jednalo o prvý takový postih. V tomto roce dosáhl podíl trestné činnosti recidivistů na celkové kriminalitě 53,4 %.³⁵²

³⁵⁰ Nejčastěji páchaným trestným činem bylo rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví (§ 132 zákona č. 140/1961 Sb.) a tvořilo kolem 16 % všech odsouzených trestných činů v ČSSR. Blíže viz STÝBLO, F. Podíl rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví na kriminalitě ČSSR. *Socialistická zákonost*. 1965, roč. XIII, č. 2, s. 12–13.

³⁵¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ z let 1961 – 1969.

³⁵² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rozbor činnosti prokuratury, vývoje a stavu kriminality v roce 1968.

Graf č. 44: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu stíhaných osob pro trestné činy podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (§ 247 – krádež, § 225 – rvačka, § 221 – 224 – ublížení na zdraví, § 203 – příživnictví, § 202 – výtržnictví, § 201 – opilství, § 132 – 139 – trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví, § 109 – opuštění republiky), v letech 1962 – 1969.

Nová právní úprava trestního práva hmotného přijatá v roce 1961³⁵³ prohloubila výchovné poslání trestního práva, což se mělo uskutečnit širším zapojením společenských organizací do převýchovy pachatelů trestných činů. Tímto zákonem došlo k posílení zásady individualizace trestu, a to zejména upuštěním od rozlišování trestů na hlavní a vedlejší, což umožnilo ukládat samostatně i tresty dříve označené jako

³⁵³ Jednalo se o zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

vedlejší. Trest smrti již nebyl pojat do systému trestů a nadále se uváděl jako trest výjimečný.³⁵⁴

V grafu č. 45 jsou zachyceny údaje týkající se nejčastěji ukládaných trestů ve sledovaném období. Z něho je patrné, že nejčastěji ukládaným trestem byl trest vyšší než 1 měsíc do 1 roku. Tento trest byl uložen ve sledovaném období celkem 1 862 odsouzeným. Z tohoto počtu byl tento trest uložen podmíněně v téměř 40 % případů. Následoval trest peněžitý, popř. trest odnětí svobody do 1 měsíce. Celkem byl v období 1961 – 1969 uložen takový trest 1 741 odsouzeným. Dále následoval trest odnětí svobody vyšší než 1 rok, který byl uložen v průběhu let celkem 1 252 odsouzeným. Obžaloby bylo zproštěno ve sledovaném období celkem 108 obžalovaných.³⁵⁵

V roce 1962 bylo vydáno rozhodnutí prezidenta republiky č. 44/1962 Sb., o amnestii. To se dotklo zejména pravomocně odsouzených pro trestný čin opuštění republiky, který se v okrese Trutnov vyskytoval častěji než v jiných okresech.

V roce 1965 bylo vydáno další rozhodnutí prezidenta republiky č. 43/1965 Sb., o amnestii, které se dotklo v okrese Trutnov zejména osob, kterým byly nebo měly být prominuty tresty nápravného opatření, tresty odnětí svobody, jejichž výkon byl nebo měl být podmíněně odložen, a tresty odnětí svobody nepřevyšující 1 rok. K organizačnímu zajištění provedení amnestie prezidenta republiky vydalo ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo vnitra a generální prokuratura směrnici č. Mil 0058/65. Všem prokurátorům pak byly adresovány pokyny pro prokurátory k organizačnímu zajištění provedení amnestie prezidenta republiky. Prokurátoři byli povinni vyhotovit seznam jmen odsouzených, které následně zasílali generální prokuratuře.³⁵⁶ Dne 9. května 1965 se okresní prokurátor v Trutnově zúčastnil vyhlášení amnestie spolu s předsedou lidového soudu. Prokurátoři byli následně povinni podat do 15. července 1965 generální prokuratuře zprávu o ohlasu amnestie v jejich obvodu a dále o průběhu zařazování propuštěných osob do pracovního poměru. Okresní prokurátor v Trutnově

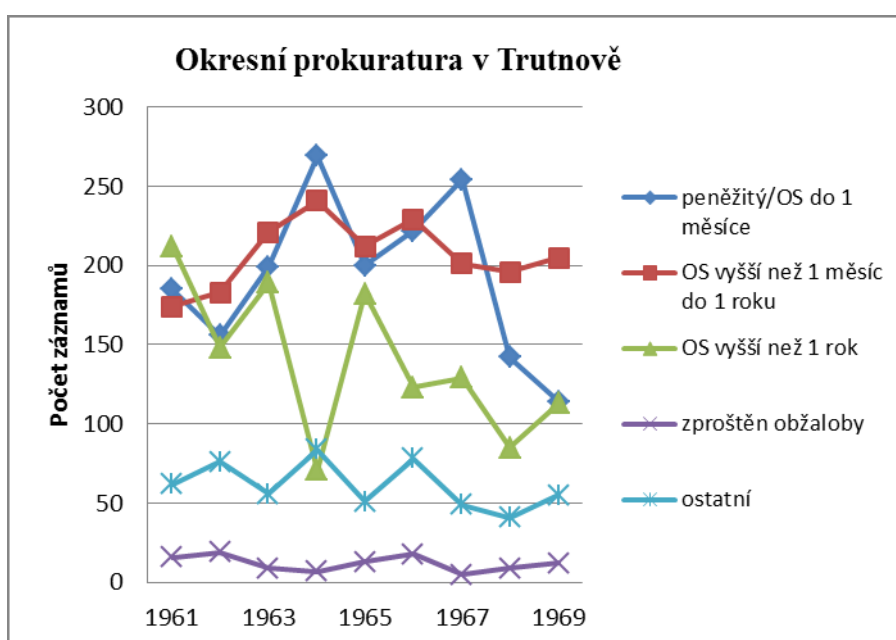
³⁵⁴ GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo hmotné*. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK V. (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 568 - 569.

³⁵⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1961 – 1969.

³⁵⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Pokyny pro prokurátory k organizačnímu zajištění provedení amnestie prezidenta republiky ze dne 9. Května 1965.

podal tuto zprávu v dopise ze dne 1. července 1965, ve které uvádí, že průběh amnestie byl klidný, a dále, že propuštění bylo provedeno podle daných pokynů. Co se týče ohlasu veřejnosti a odsouzených na provedenou amnestii, pak okresní prokurátor v tomto dopise informuje, že tento byl v „celku kladný“, a že propuštěné osoby byly řádně zařazeny v okrese Trutnov do práce.³⁵⁷

Poslední rozhodnutí prezidenta republiky č. 55/1968 Sb., o amnestii, bylo vydáno několik měsíců před srpnovými událostmi v roce 1968. V důsledku amnestie došlo ke zvýšenému počtu věcí zastavených.³⁵⁸

Graf č. 45: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled nejčastěji uložených trestů v období 1961 – 1969.

³⁵⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Dopis okresního prokurátora Dr. Líbezného ze dne 1. července 1965 adresovaný Generální prokuratuře.

³⁵⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1961 – 1969.

Období 1970 – 1977

Na konci 60. let 20. století se stala trestná činnost vážným společenským problémem. Základní příčina vzestupu kriminality byla tehdy spatřována v „*chaosu vneseném do politického a hospodářského života protisocialistickými živly*“³⁵⁹ a v hluboké společenské krizi mající charakter mocenského zápasu o další politickou orientaci ČSSR. Ve snaze o změnu politické situace docházelo v této době k masovým shromažďováním, na kterých se útočilo proti KSČ a proti orgánům činným v trestním řízení. Důsledky těchto událostí se projeví ve všech oblastech života společnosti a výrazně také i na stavu kriminality. Vzrostla zejména trestná činnost proti republice a proti veřejnému pořádku.³⁶⁰ Rozvrat státního mocenského aparátu v roce 1968 a částečně i v roce 1969 však vedl k tomu, že kriminalita nebyla téměř stíhána. To mělo za následek, že i při zjevně vysokém výskytu těchto forem kriminality se růst neprojevil ve statistických údajích, ale naopak došlo k statistickému poklesu údajů o stíhaných osobách a o odsouzených.³⁶¹

Vážnost tehdejšího stavu se rozhodla vedoucí strana řešit přísnější represí a novou koncepcí v oblasti trestněprávního zákonodárství, která již nepočítala s existencí místních lidových soudů, které od poloviny roku 1961 představovaly po institucionální stránce hlavní prostředek postihující drobnou kriminalitu. Novou etapu v oblasti trestněprávního zákonodárství odstartoval zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech.³⁶² Kromě

³⁵⁹ KRUPAUER, J. Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě. *Prokuratura*. 1977, č. 2. s. 6 – 15.

³⁶⁰ Například pro hanobení republiky a jejího představitele a hanobení národa, rasy a přesvědčení byl vzat do vazby řidič Uhelných skladů Dvůr Králové nad Labem J. K., nar. 1932, který „*již po několik let, vždy v podnapilém stavu, urážel členy KSČ a čelní představitele státu a rovněž dne 21.7. 1972 kolem 21:00 hod. v pohostinství Jednoty Vlčkovice v Podkrkonoší v přítomnosti asi 15 ti osob, hrubě urážel tajemníka ÚV KSČ Dr. Husáka a po cestě domů, rovněž před 15 ti osobami pronášel hrubé výroky na adresu členů KSČ.*“ Za tento trestný čin byl následně odsouzen k trestu odnětí svobody na 2 roky nepodmíněně a propadnutí zbraní a věcí. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rozbor trestných činů podle hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku u Okresní prokuratury Trutnov ze dne 26. března 1973.

³⁶¹ KARABEC, Z. Současný trend kriminality. *Socialistická zákonnost*. 1974, roč. XXII, č. 10, s. 549 - 553.

³⁶² Zákonem č. 149/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o trestním řízení soudním, byl do hlavy desáté zákona č. 141/1969 Sb., o trestním řízení soudním, zařazen oddíl osmý, o objasňování přečinů. Zavedení zvláštního řízení o objasňování přečinů vyplynulo z nutnosti upravit způsob řízení v důsledku vydání zákona o přečinech. Blíže viz SMETANA, A. *K některým otázkám řízení o přečinech*. *Prokuratura*, 1976, č. 2. s. 46 – 53. Dále také např. MACH, L. Poznámky k zákonu o přečinech. *Socialistická zákonnost*. 1970, roč. XVIII, č. 3, s. 163–164.

toho, že se jím rušily místní lidové soudy, zavedl novou kategorii deliktů, tzv. přečinů a zrušil dosavadní kategorii provinění.³⁶³ Přečinem se rozuměl zaviněný, pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně, a jenž nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu.³⁶⁴ Soudům tak nově příslušelo rozhodovat o trestných činech a přečinech. Projednávání přestupků bylo ponecháno v kompetenci národních výborů. Vydání zákona o přečinech sledovalo záměr umožnit účinně a rychle postihovat různé formy společensky nebezpečného jednání, které nedosahují stupně společenské nebezpečnosti trestných činů.³⁶⁵

Po nárůstu kriminality v letech 1970 a 1971 byla do poloviny 70. let 20. století z celorepublikového hlediska zaznamenána spíše stagnace s mírným poklesem kriminality. Úrovně poloviny 60. let 20. století dosáhla trestná činnost až po roce 1976.³⁶⁶ Obdobný vývoj lze zaznamenat u nápadu agendy trestněprávní Okresní prokuratury v Trutnově. Nejvyšší počet napadlých věcí je evidován pro rok 1970, kdy činil celkem 2 436 věcí, z toho počtu se pak 946 věcí týkalo přečinů. Od roku následujícího pak dochází k velmi mírnému snižování počtu napadlých věcí. V roce 1977 pak čítal nápad již jen 1 586 věcí, z toho 487 přečinů, došlo tedy ke snížení nápadu téměř o 35 % oproti roku 1970. Za celé období bylo evidováno celkem 15 423 napadlých věcí, z čehož se u 5 899 věcí jednalo o přečiny. Z charakteru napadlých věcí v průběhu let tak lze učinit závěr, že více než 30 % veškerého nápadu tvořily přečiny a přibližně 60 – 70 % nápadu tvořily trestné činy.³⁶⁷ Vývoj počtu napadlých věcí agendy trestněprávní zachycuje graf č. 46.

Dále také: FAJSTAVR, L. Některé problémy zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech. *Socialistická zákonost*. 1970, roč. XVIII, č. 10, s. 578 – 580.

³⁶³ Nutno připomenout, že naposledy se kategorizace trestných činů objevila v zákoně č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, platné do 31. července 1950. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, zavedl jednotný pojem trestného činu s odůvodněním, že dosavadní rozdělení trestných činů do několika kategorií nevystihovalo jejich společenskou nebezpečnost.

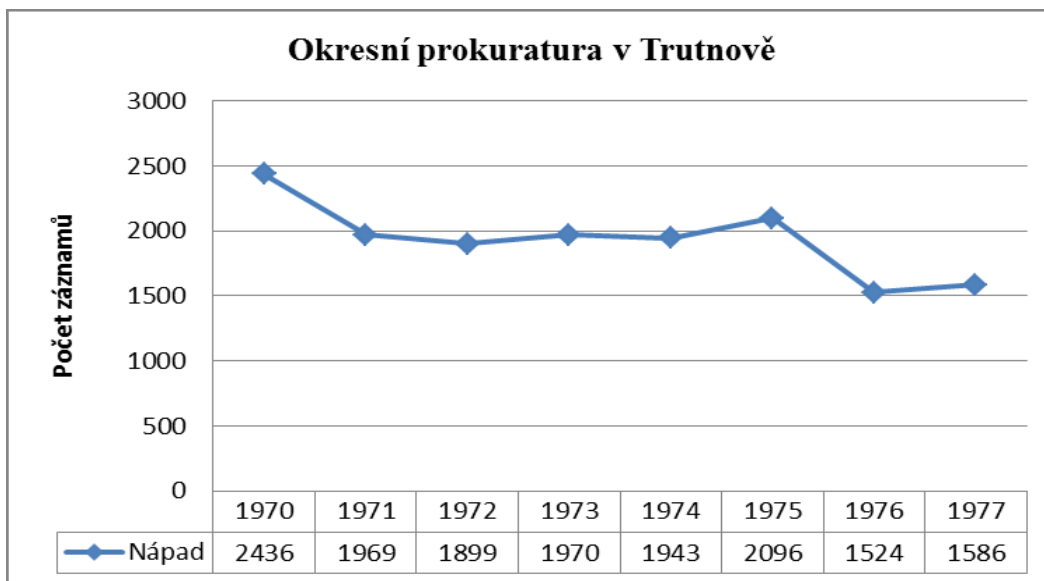
Srov. KLAPAL, Č. *Kategorizace trestných činů*. Prokuratura, 1980, č. 1, s. 22 – 28.

³⁶⁴ Srov. § 1 odst. 1 zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech.

³⁶⁵ CÍSAŘOVÁ, D. K některým aktuálním problémům stíhání přečinů. *Socialistická zákonost*. 1972, roč. XX, č. 4, s. 211 – 212.

³⁶⁶ KRUPAUER, J. Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě. *Prokuratura*. 1977, č. 2, s. 116 – 118 6 – 15.

³⁶⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pv – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

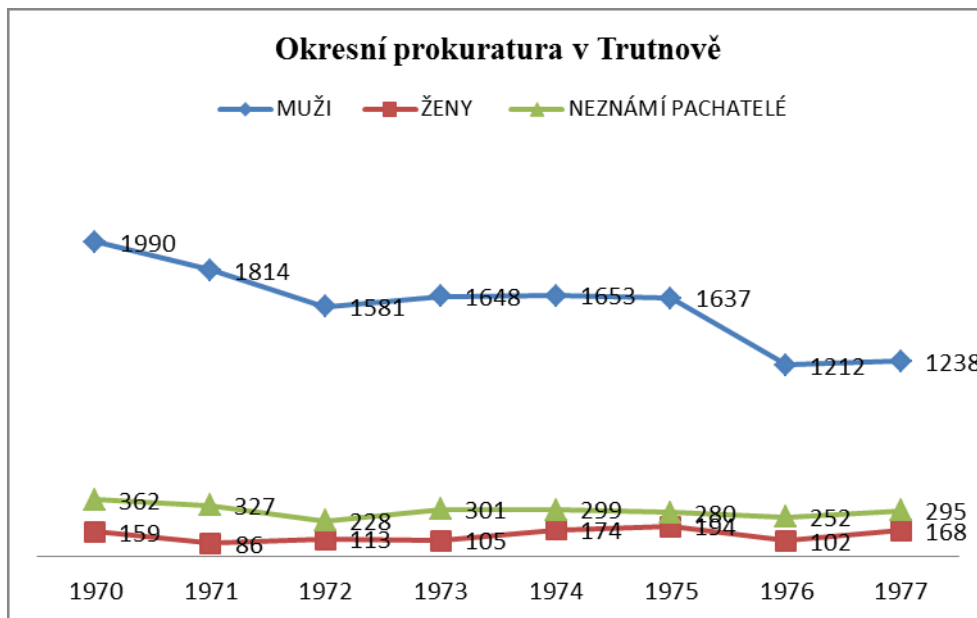
Graf č. 46: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Přehled počtu napadlých věcí agendy trestněprávní Okresní prokuratury v Trutnově v letech 1970 - 1977.

Oproti předešlým létům v roce 1970 velmi výrazně stoupl počet obviněných. K tomuto stavu přispěl zejména zvýšený počet osob stíhaných pro trestný čin opuštění republiky dle § 109 odst. 2 trestního zákoníku a vzrůst trestných činů opilství dle § 201 trestního zákoníku. Dalším důvodem se uvádí „zvýšení postihu antisocialistických a protispolečenských živelů“, jak bylo naznačeno již výše.³⁶⁸

Ze statistických údajů vyplývá, že bylo ve sledovaném období stíháno celkem 16 218 osob. Z toho počtu bylo 12 773 mužů a 1 101 žen. Pachatel nebyl zjištěn ve 2 344 případech. Z hlediska pohlaví obviněných tedy převažovali muži nad ženami. Počet obviněných mužů dosahoval v průměru 92 % celkového počtu obviněných žen a mužů. Nejvyšší počet obviněných mužů je evidován v roce 1970, kdy činil 1 990. Pro tentýž rok je zaznamenán i nejvyšší počet neznámých pachatelů, kdy činil 362, tedy přibližně 14 % všech stíhaných osob. Nejvyšší počet stíhaných žen je zaznamenán pro rok 1975 a činil celkem 194. Nejméně stíhaných osob je zaznamenáno pro rok 1976, kdy činil

³⁶⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). V rozboru trestné činnosti Okresní prokuratury v Trutnově z roku 1968 se uvádí: „Vždyť okres Trutnov byl v roce 1968 proslulým jako okres antisocialistický a antisovětský.“

1 566 osob.³⁶⁹ Vývoj počtu stíhaných osob z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, zachycuje graf č. 47 .

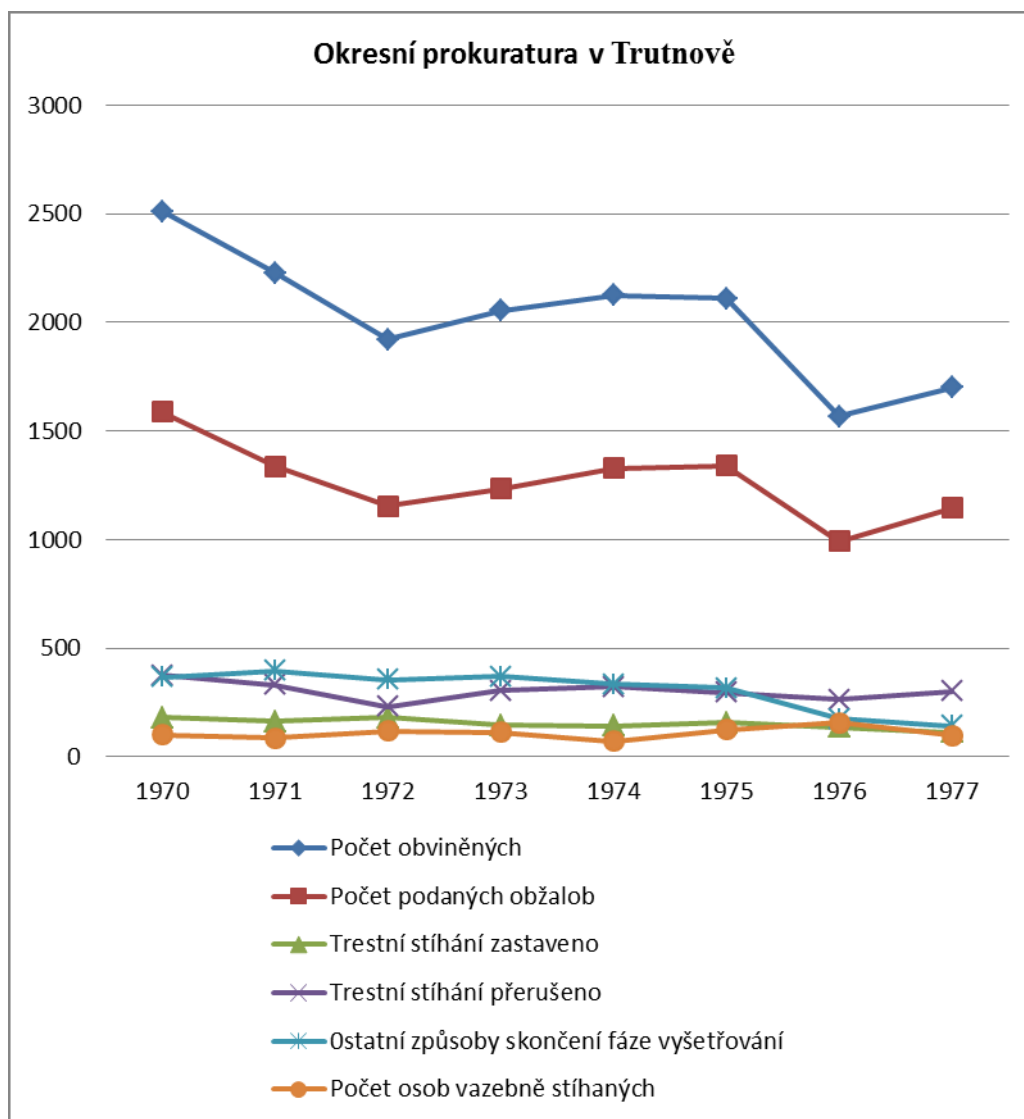

Graf č. 47: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu stíhaných osob z hlediska jejich pohlaví a počtu osob, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, v letech 1970 až 1977.

V období 1970 – 1977 bylo zjištěno, že Okresní prokuratura v Trutnově podala obžalobu celkem proti 10 117 obviněným. Nejvíce obžalob bylo podáno v roce 1970, kdy jejich počet činil 1 587, a dále v roce 1971, kdy činil 1 337. Nejméně obžalob bylo podáno v roce 1976, kdy jejich počet činil 993. Tak jako tomu bylo v letech předchozích, pokračoval i v tomto období vysoký počet pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit. V důsledku této skutečnosti bylo trestní stíhání přerušeno vůči 2 429 stíhaným osobám. Nejvyšší počet přerušovaných trestních stíhání bylo zaznamenáno v roce 1970. Trestní stíhání bylo zastaveno ve sledovaném u celkem 1 220 obviněných. Nejvyšší počet zastavených trestních stíhání je evidován rovněž v roce 1970. Vazebně bylo stíháno ve sledovaném období celkem 867 obviněných. Graf č. 48 zachycuje

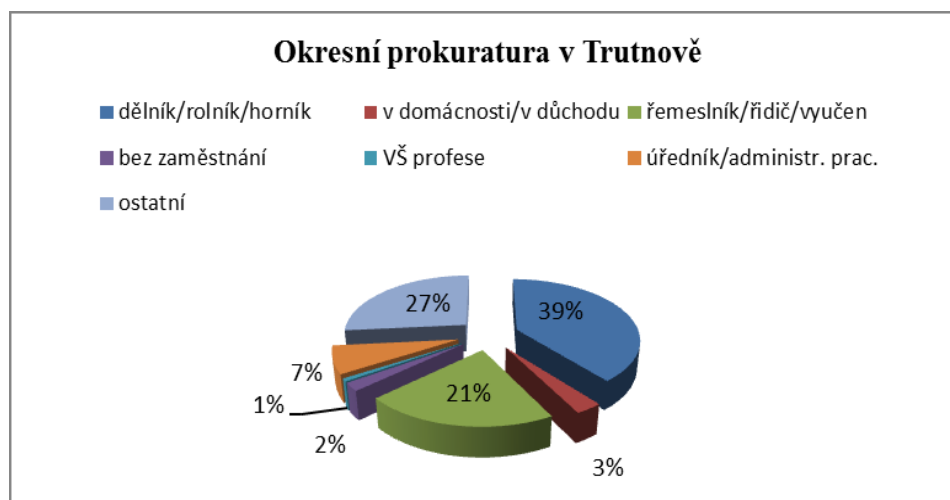
³⁶⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pw – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

jednak přehled počtu osob stíhaných v jednotlivých letech, dále počet osob, proti kterým byla podána obžaloba, počet osob, vůči kterým bylo trestní stíhání přerušeno a zastaveno, počet osob vazebně stíhaných a počet osob, u kterých fáze vyšetřování skončila jiným způsobem (tj. odložením, postoupením).

Graf č. 48: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu osob stíhaných, počtu osob, proti kterým byla podána obžaloba, počtu osob, vůči kterým bylo řízení přerušeno a zastaveno, počtu osob vazebně stíhaných a počtu osob, u kterých fáze vyšetřování skončila jiným způsobem.

Tak jako tomu bylo i v období předcházejícím, byla i pro léta 1970 – 1977 provedena statistika obviněných, jejichž totožnost byla zjištěna, z hlediska jejich vykonávané profese. Z grafu č. 49 vyplývá, že nejvíce obviněných tj. 5 435 pracovalo na pozici dělník, rolník či horník. Tato nejpočetnější skupina tvořila celkem 39 % všech obviněných mužů a žen. Dále bylo evidováno výrazné zastoupení obviněných na pozici řidiče, řemeslníka, popř. na pozici, která vyžadovala vyučení. Ve výše uvedeném období rejstříky zaznamenaly celkem 2 933 osob vykonávajících tyto profese. Další již méně početnou skupinu tvořily osoby vykonávající práci na pozici administrativní pracovník či úředník. Jejich počet činil v daném období celkem 1 005. Další skupinu tvořily obvinění, kteří v době stíhání nebyly zaměstnání na žádné pozici, nebo byli v domácnosti či pobírali důchod starobní či invalidní. Jednalo se celkem o 716 takových osob. Ojedinele se v jednotlivých letech vyskytla stíhaná osoba, jež pracovala na pozici vyžadující vysokoškolské vzdělání. Nejvíce těchto osob je zaznamenáno pro rok 1974, kdy jejich počet činil 31.³⁷⁰

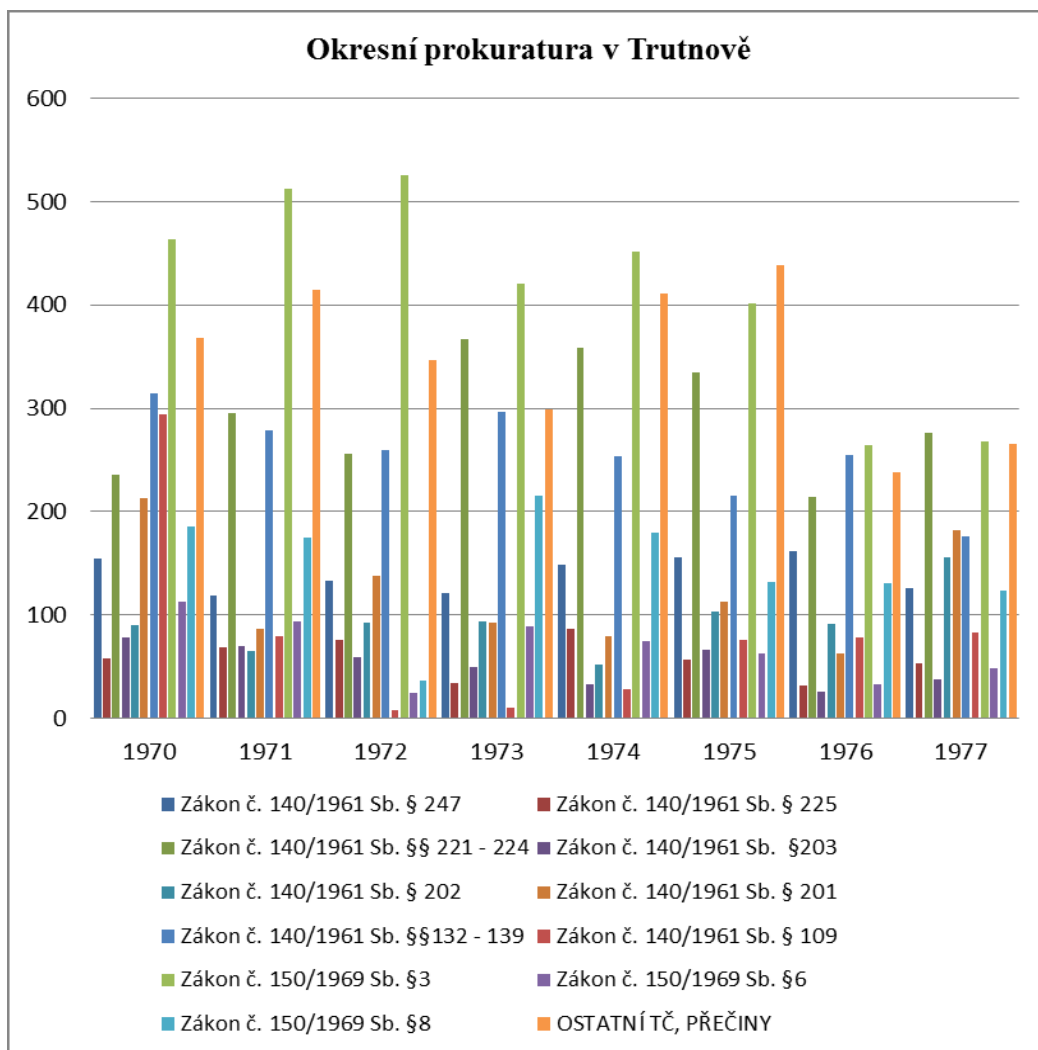

Graf č. 49: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Poměr stíhaných osob z hlediska vykonávané profese v období 1970 – 1977.

³⁷⁰ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pv – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

Dne 1. ledna 1970 nabyl účinnost zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech. Od tohoto data se evidovaly zvlášť do rejstříku trestné činy dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, a přečiny dle zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech. Přehled jednotlivých trestných činů a přečinů, pro které byli pachatelé stíháni v období od 1. ledna 1970 do 31. prosince 1977, jsou uvedeny v grafu č. 50. Z hlediska trestního zákona bylo nejvíce osob, tj. 2 337 stíháno pro trestný čin ublížení na zdraví, dále celkem 2 047 osob bylo stíháno pro trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví a celkem 1 121 osob bylo stíháno pro trestný čin krádeže. Početnou skupinu trestných činů dále tvořily trestné činy spočívající v poškozování cizích práv, dále trestné činy opilství, výtržnictví a příživnictví. Trestného činu opuštění republiky se mělo dopustit ve sledovaném období celkem 656 osob. Trestný čin rvačky byl zaznamenán celkem u 419 obviněných.³⁷¹

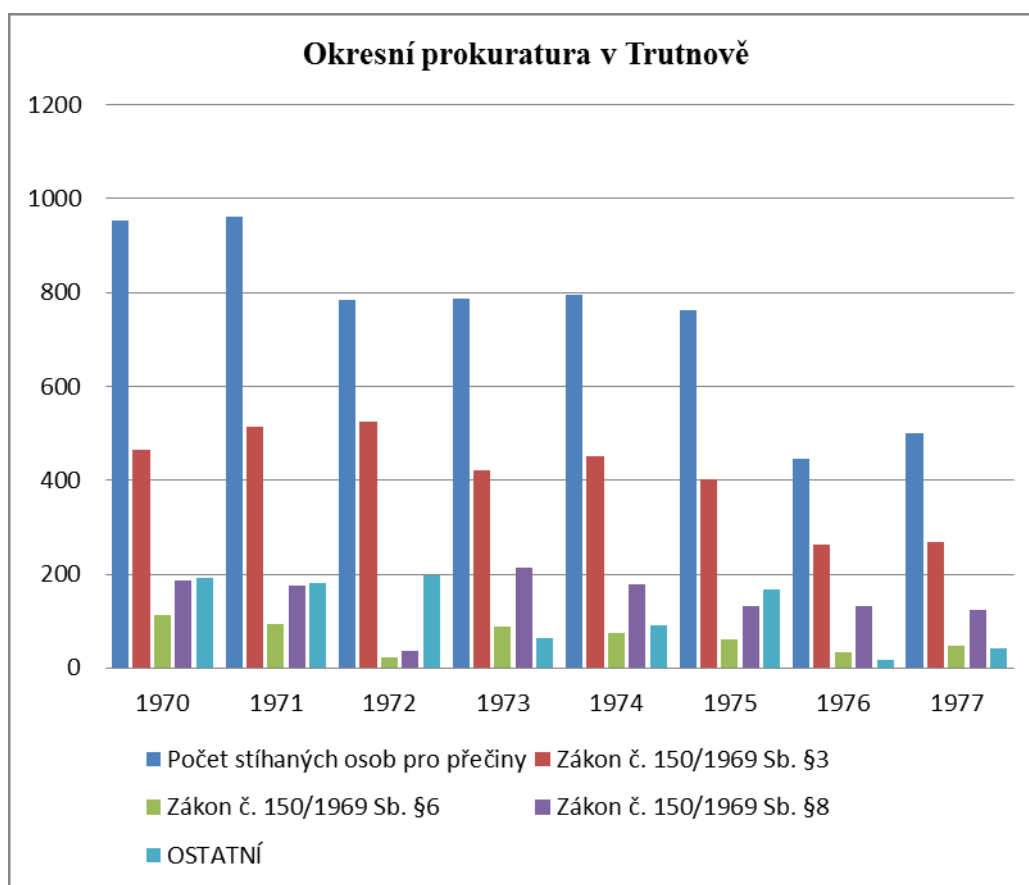
³⁷¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pv – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

Graf č. 50: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu stíhaných osob pro trestné činy podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (§ 247 – krádež, § 225 – rvačka, § 221 – 224 – ublížení na zdraví, § 203 – příživnictví, § 202 – výtržnictví, § 201 – opilství, § 132 – 139 – trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví, § 109 – opuštění republiky), a pro přečiny podle zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech (§ 3 – přečin proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví, § 6 – přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou, § 8 – přečin proti pracovní kázni), v letech 1970 – 1977.

Z hlediska zákona o přečinech bylo nejvíce osob v období 1970 – 1977 stíháno pro přečin proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví. Jednalo se tak za celé

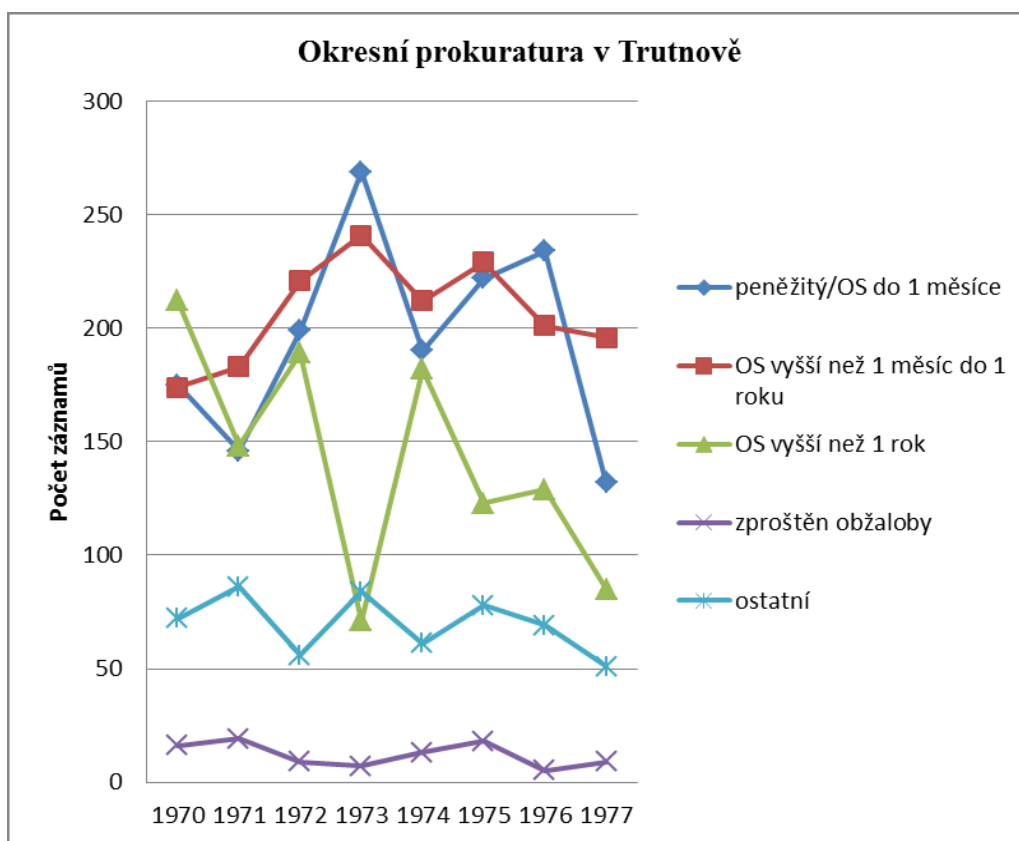
období o 3 309 obviněných. Poměrně často byli pachatelé stíháni také pro přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou. Ve sledovaném období jich bylo stíháno celkem 537. Častěji však byli pachatelé stíháni pro přečin proti pracovní kázní. Jednalo se v období 1970 – 1977 celkem o 1 178 osob.³⁷² Přehled jednotlivých přečinů, pro které byli pachatelé nejčastěji stíháni v období 1970 – 1977, je uveden v grafu č. 51.

Graf č. 51: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní – Přehled počtu stíhaných osob pro přečiny podle zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech, (§ 3 – přečin proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví, § 6 – přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou, § 8 – přečin proti pracovní kázní) v letech 1970 – 1977.

³⁷² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pz – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

V grafu č. 52 jsou zachyceny údaje týkající se nejčastěji ukládaných trestů ve sledovaném období. Z něho je patrné, že nejčastěji byl odsouzeným soudem uložen trest odnětí svobody vyšší než 1 měsíc do 1 roku. Tedy stejně jako tomu bylo i v období předcházejícím. Jednalo se celkem o 1 657 odsouzených. Z 35 % pak byly tyto tresty ukládány podmíněně. Velmi častým trestem byl trest do 1 měsíce nebo penežitý trest. Celkem se tak jednalo o 1 567 odsouzených k některému z těchto trestů. Často se rovněž vyskytoval trest peněžitý vedle trestu odnětí svobody. Trest odnětí svobody nad 1 rok byl uložen v průběhu let 1 139 odsouzeným. Obžaloby bylo ve sledovaném období zproštěno celkem 96 obžalovaných.³⁷³

Graf č. 2: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled nejčastěji uložených trestů v období 1970 – 1977.

³⁷³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv z let 1970 – 1977, Pv – přečiny z let 1970 – 1975, Po z let 1976 - 1977.

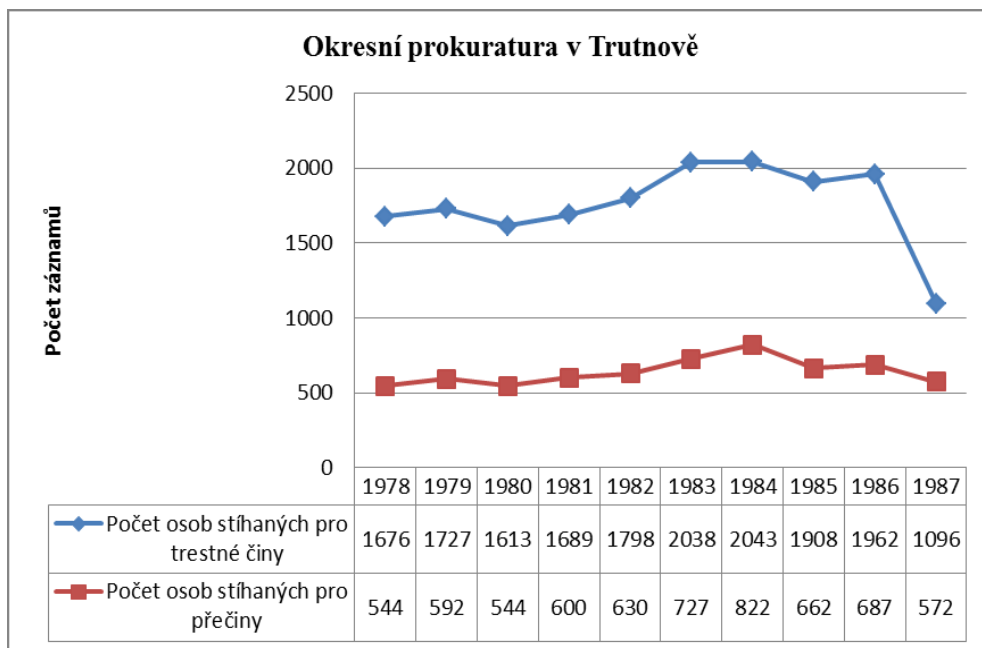
Období 1978 – 1987

Konec 70. let 20. století je z celorepublikového hlediska charakteristický vzestupnou tendencí ve vývoji trestné činnosti. Změna nenastala ani v letech následujících. Od roku 1981 byl evidován zejména zvýšený počet trestných činů opuštění republiky, krádeže a rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. V nemalé míře byly zaznamenány i útoky na veřejného činitele.³⁷⁴

Z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově nebyly doposud nalezeny pro období let 1978 – 1987 žádné registraturní pomůcky. Nalezeny byly pouze některé pololetní výkazy agendy trestněprávní, nicméně tyto výkazy na sebe chronologicky nenavazovaly a údaje v nich obsažené tak nebylo možné statisticky zpracovat do té míry, aby z nich bylo možno činit jakékoliv závěry. Ve fondu Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1994 se však dochoval přehled o počtu pachatelů stíhaných pro trestné činy a přečiny ve Východočeském kraji za léta 1976 – 1986 a za léta 1978 – 1988. Z těchto přehledů bylo možno sestavit vývoj počtu stíhaných osob pro přečiny a pro trestné činy v okrese Trutnov v tomto období. Celkem bylo stíháno za sledované období pro trestné činy 17 550 osob a pro přečiny 6380 osob, přičemž nejvíce osob bylo stíháno v letech 1983 a 1984. Pro tato léta lze z přehledů zjistit, že v porovnání s ostatními okresními prokuraturami ve Východočeském kraji bylo Okresní prokuraturou v Trutnově stíháno nejvíce osob.³⁷⁵ Pro přehlednost byly získané údaje zachyceny v grafu č. 53.

³⁷⁴ JURKA, V. *Některé poznatky o vývoji kriminality v ČSSR*. Prokuratura, 1982, č. 3, s. 17 – 24.

³⁷⁵ Státní oblastní archiv v Zámrsku, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1994, inv. č. 301, kt. 604. Přehled o počtu pachatelů stíhaných pro trestné činy a přečiny ve Východočeském kraji za léta 1976 – 1986 a za léta 1978 – 1988.

Graf č. 53: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1994. Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Vývoj počtu stíhaných osob pro trestné činy a pro přečiny v letech 1978 – 1987.

Období 1988 – 1993

I přes krátký časový úsek, který toto období zahrnuje, se jedná o období, v rámci kterého došlo k významným změnám na poli politickém, které se dotkly výrazným způsobem jak dosavadního postavení prokuratury, tak celé oblasti trestního práva, a mimo jiné odstartovaly novou éru fungování orgánů veřejné žaloby.

První novela po listopadu 1989, která se dotkla trestněprávního zákonodárství, byla přijata již 13. prosince 1989 a byla provedena zákonem č. 159/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon o přečinech a trestní řád.

Za nejzásadnější změnu od vydání zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, však byla na poli hmotného práva trestního považována novela zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, provedená zákonem č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. Smyslem přijaté novely bylo přizpůsobit trestní zákon ochraně nově vznikajících společenských vztahů a učinit z něj nástroj, který by mohl plnit úlohu ochrany společnosti. Základním záměrem byla dekriminalizace, tj. zrušení okruhu vymezujícího

trestní bezpráví a zmírnění trestnosti jednání, zejména pak ve vztahu k omezení nepodmíněných trestů odnětí svobody. Dále bylo záměrem zrušit nebo omezit trest smrti, provést změny v souvislosti se zrušením ústavního zakotvení vedoucí úlohy komunistické strany, tedy očistit trestní zákon od komunistické ideologie, dále poskytnout rovnou ochranu všem druhům vlastnictví a vytvořit podmínky pro fungování pluralitní ekonomiky a posílit ochranu občanských práv a svobod. Dekriminalizace se v novele nejvýrazněji projevila tím, že byl jako celek zrušen zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech. Novela nabyla účinnosti ke dni 1. července 1990.³⁷⁶ V období od konce roku 1989 do konce roku 1993 byl trestní zákon novelizován celkem devětkrát.³⁷⁷

Obdobně jako trestní zákon byl i zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v období od listopadu 1989 do konce roku 1993 změněn, a to celkem dvanáctkrát. Za nejobsáhlejší novelu od roku 1989 pak lze považovat zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Podle důvodové zprávy bylo hlavním cílem této novely výraznější zjednodušení, a účelné odformalizování a zrychlení trestního řízení.³⁷⁸

V období porevolučním došlo na celém území státu obecně k nárůstu trestné činnosti. K vzestupu došlo i přesto, že dne 1. ledna 1990 byla vyhlášena rozsáhlá amnestie prezidenta republiky.³⁷⁹ Vzrostl zejména počet násilné trestné činnosti (zejména vraždy), dále trestných činů hospodářských (např. trestných činů proti měně a trestných činů daňových), dále stoupl počet majetkových deliktů spáchaných ve formě vloupání a ve formě prostých krádeží a počet verbálních úroků na veřejné činitele. Po roce 1990 byl zaznamenán nárůst trestných činů spáchaných v souvislosti s podnikáním

³⁷⁶ Srov. TERYNGEL, J. *K novele trestního zákona*. Socialistická zákonnost, 1990, roč. XXXVIII, č. 9, s. 515–515 - 516.

³⁷⁷ Jednalo se o zákon č. 159/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon o přečinech a trestní řád, zákon č. 47/1990 Sb., o volbách do Federálního shromáždění, zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon č. 457/1990 Sb., kterým se doplňuje zákon č. 31/1989 Sb., o jednacím řádu Federálního shromáždění, a kterým se mění trestní zákon č. 140/1961 Sb., zákon č. 545/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon č. 490/1991 Sb. o způsobu provádění referenda, zákon č. 557/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

³⁷⁸ Srov. NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000, s. 100, s. 149.

³⁷⁹ Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky č. RO 01/90, o amnestii, ze dne 1. ledna 1990

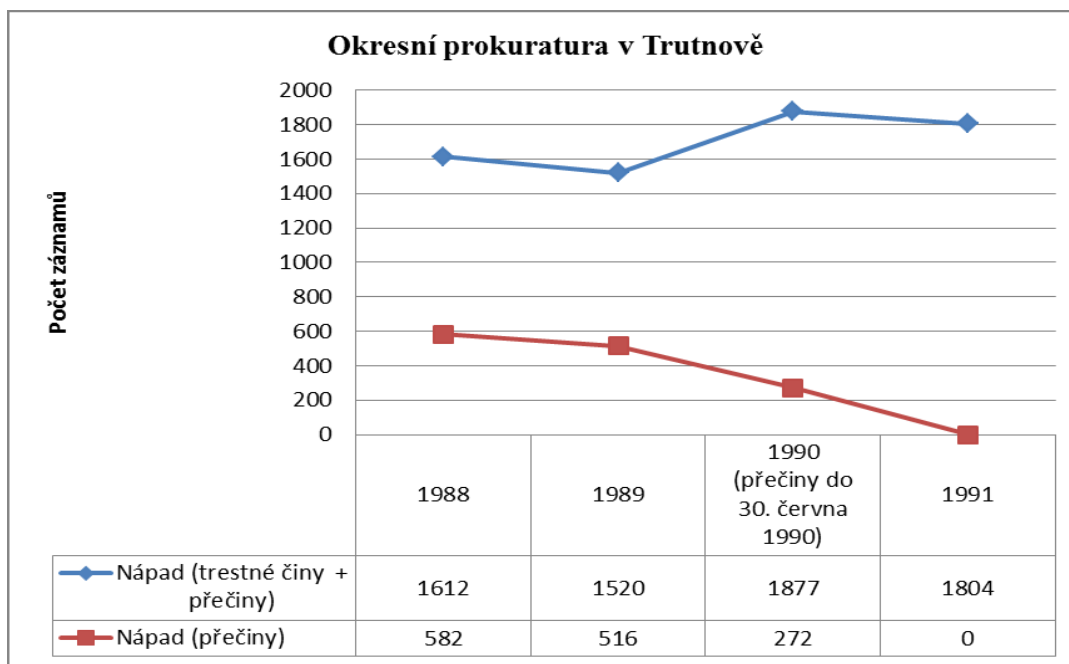
(např. tzv. fakturační podvody).³⁸⁰ Vzhledem k uvolnění podmínek pro cestování docházelo také k výraznému nárůstu kriminality cizinců.³⁸¹

Na Trutnovsku se po roce 1989 soustředila trestná činnost ve větších městech jako byl Trutnov, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem a v chatových oblastech celého okresu. Jak bylo uvedeno již v úvodu této práce, období let 1988 – 1993 je z hlediska dochovaných archivních materiálů obdobím nekompletním. Statistickou analýzu dat tak bylo možno provést pouze do roku 1991. Z období let 1992 – 1993 zatím nebyly nalezeny registraturní pomůcky.

V období let 1989 – 1991 tak bylo zjištěno, že nápad Okresní prokuratury v Trutnově činil celkem 6 813 věcí. Z tohoto počtu činil nápad týkající se pouze přečinů celkem 1 380 věcí. Při srovnání revolučního roku 1989 a porevolučního roku 1990 lze zjistit, že nápad věcí se výrazně navýšil v roce 1990. Přestože v roce 1990 došlo k poklesu nápadu přečinů, nebyl příčinou úbytek trestné činnosti, nýbrž ta skutečnost, že zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech, pozbyl účinnosti ke dni 30 června 1990. Nejvyšší počet napadlých věcí je tak evidován právě pro rok 1990 a pro rok 1991. Vývoj počtu napadlých věcí agendy trestněprávní zachycuje graf č. 54.

³⁸⁰ O tzv. fakturační podvody se jednalo například v případě, kdy pachatelé na falešnou registraci podnikatele odebírali různé zboží (zejména elektroniku, alkohol, potraviny, textil), aniž by disponovali prostředky na zaplacení. Odebrané zboží následně pachatelé prodávali pod cenou a takto získané prostředky používali pro vlastní potřebu. Velmi častý byl pak výskyt organizované formy této trestné činnosti v kombinaci s vydíráním a násilím.

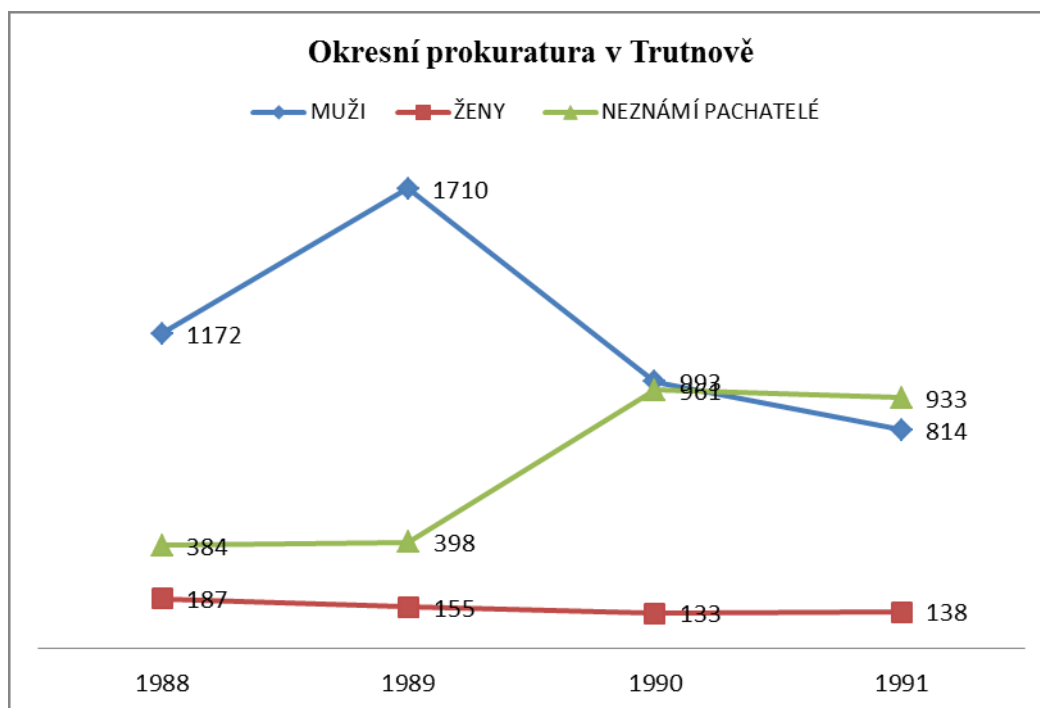
³⁸¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Vyhodnocení stavu zákonnosti a činnosti prokuratury za rok 1992 ve Východočeském kraji.

Graf č. 54: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Vývoj počtu napadlých věcí v letech 1988 – 1991.

Ze statistických údajů dále vyplývá, že bylo v období 1988 – 1991 obviněno ze spáchání trestného činu nebo přečinu celkem 7 425 osob, z toho 4 136 mužů a 613 žen. Pachatel nebyl zjištěn ve 2 676 případech. V porevolučním období lze zaznamenat velmi výrazný nárůst pachatelů, u kterých se nepodařilo zjistit totožnost. Většina těchto pachatelů se dopouštěla trestného činu krádeže, u kterého lze pozorovat po roce 1989 velmi výrazný nárůst oproti létům předchozím.³⁸² Vývoj počtu obviněných z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, zachycuje graf č. 55.

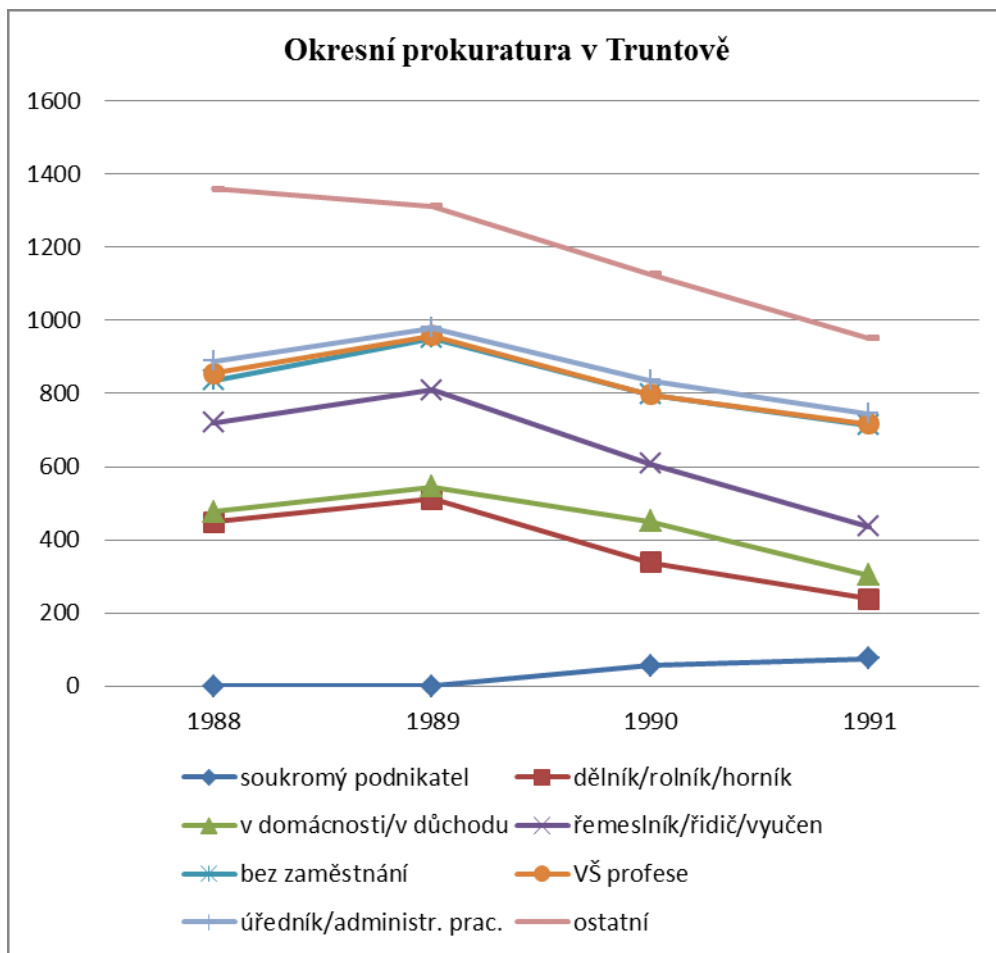
³⁸² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv a Po z let 1988 – 1991.

Graf č. 55: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Vývoj počtu stíhaných osob z hlediska jejich pohlaví a počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit v období 1988 – 1991.

V souvislosti se změnou politických poměrů došlo i ke změně ve složení pachatelů z hlediska vykonávané profese. Od roku 1990 se vyskytuje nová kategorie obviněných, kterými se stali soukromí podnikatelé. Celkem jich bylo stíháno pro některý trestný čin 132 do konce roku 1991. Nejsilnější kategorií i přesto tvořili dělníci, rolníci či horníci. Jejich počet se však po roce 1989 výrazně snížil. Celkem jich bylo do roku 1991 stíháno 1 404. Výrazný nárůst od roku 1990 lze dále sledovat u osob, které byly buď v domácnosti nebo v důchodu a u osob bez zaměstnání. Naopak po roce 1989 je zaznamenán pokles stíhaných osob pracujících na pozici řemeslník, řidič, příp. na pozici vyžadující vyučení.³⁸³ Vývoj počtu stíhaných osob z hlediska jejich vykonávané profese zachycuje graf č. 56.

³⁸³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ a „Po“ z let 1988 – 1991.

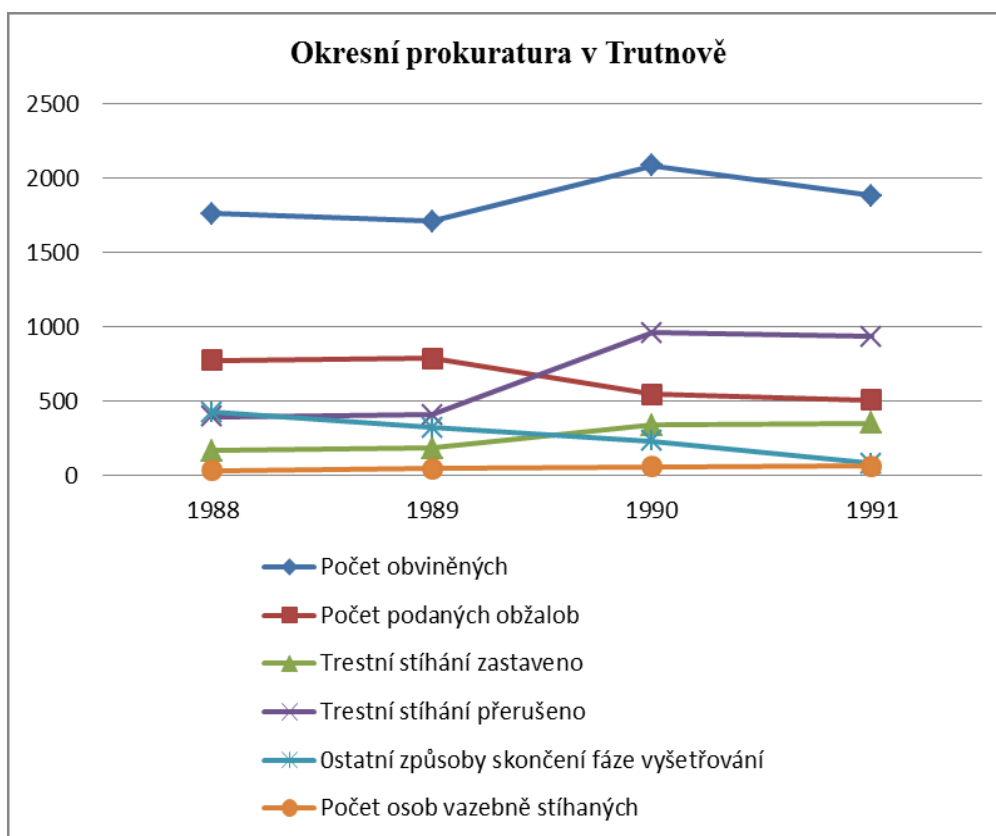
Graf č. 56: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Vývoj počtu stíhaných osob z hlediska jejich vykonávané profese v letech 1988 – 1991.

V období 1988 – 1991 byla podána obžaloba proti celkem 2 622 obviněným. Nízká obžalovatelnost po roce 1989 byla dána zejména vysokým podílem rozhodnutí o přerušení trestního stíhání. Trestná činnost tzv. přespolečných pachatelů se totiž obtížně objasňovala a i v případě zjištění pachatele často vznikaly průtahy ve vyšetřování v důsledku provádění řady úkonů formou dožádání.³⁸⁴ Fáze vyšetřování pak ve většině

³⁸⁴ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Vyhodnocení signálů stavu zákonnosti a činnosti okresní prokuratury v Trutnově za rok 1991.

případů skončila přerušením trestního stíhání. Jiným způsobem než obžalobou či zastavením trestního stíhání skončila fáze vyšetování u celkem 1 069 obviněných.

Po roce 1989 je zaznamenán rovněž výrazný nárůst zastavených trestních stíhání. Jedním z důvodů, které přispěly k takovému nárůstu byla amnestie prezidenta republiky. Jen v letech 1990 – 1991 bylo řízení zastaveno vůči 699 obviněným. Celkem bylo do roku 1991 zastaveno trestní stíhání vůči 1 053 obviněným.³⁸⁵ Pro lepší přehlednost byly tyto údaje zachyceny v grafu č. 56.

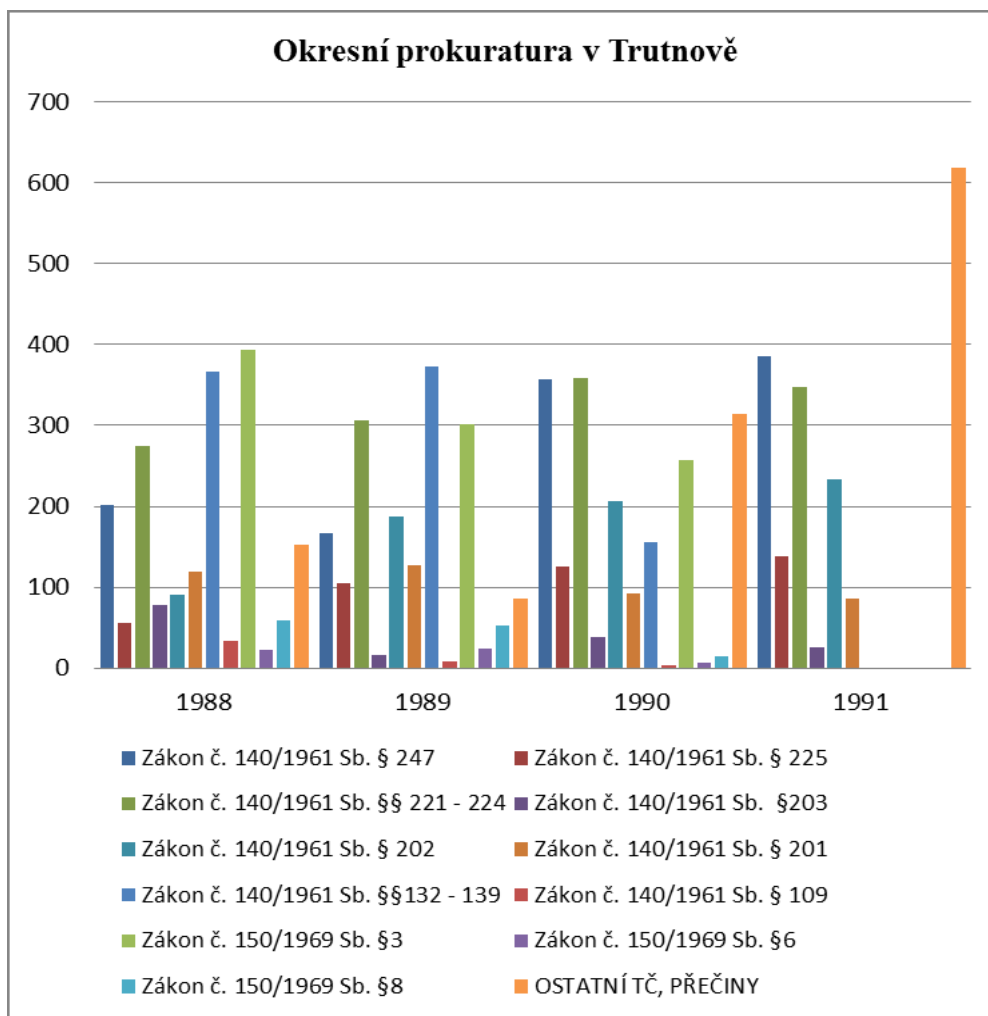

Graf č. 57: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu osob stíhaných, počtu osob, proti kterým byla podána obžaloba, počtu osob, vůči kterým bylo trestní stíhání zastaveno, počtu osob, vůči kterým bylo trestní stíhání přerušeno, počtu osob, u kterých skončila fáze vyšetřování jiným způsobem a počtu osob vazebně stíhaných, v letech 1988 – 1991.

³⁸⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv a Po z let 1988 – 1991.

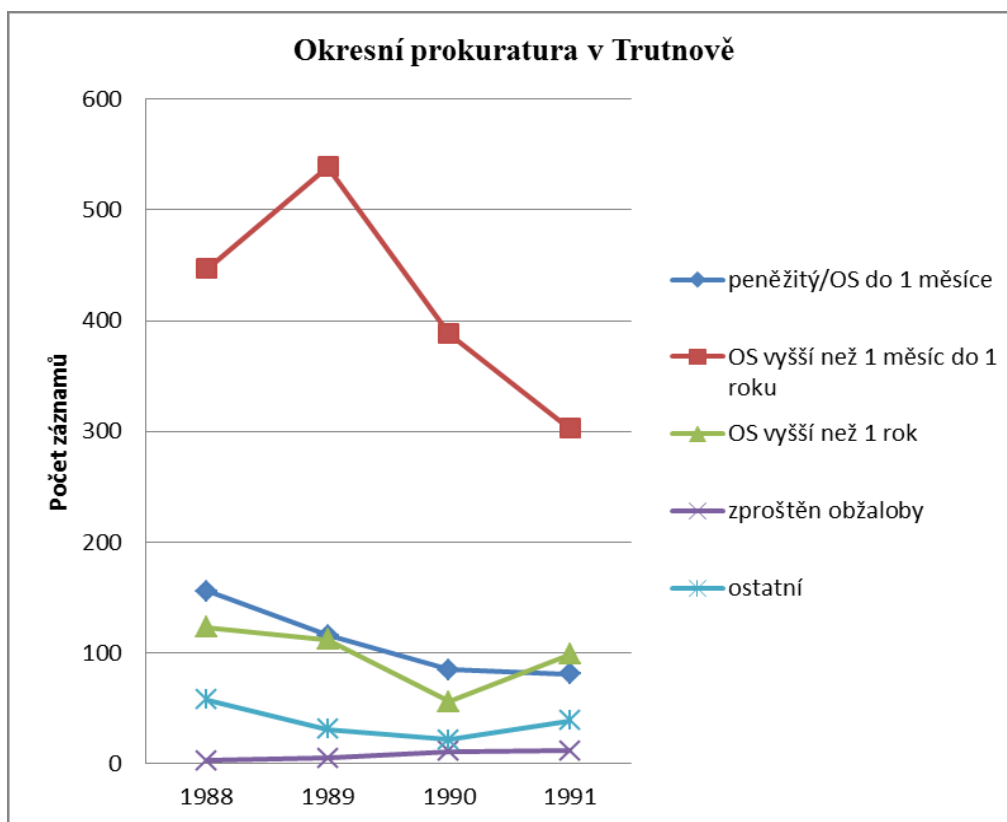
Jak uvádí statistiky, v roce 1990 došlo ke značnému nárůstu trestné činnosti, která se uvádí za posledních pět let jako nejvyšší. K výraznému poklesu došlo na úseku přečinnového jednání v prvním pololetí roku 1990, kde dominují přečiny proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví. Jak bylo uvedeno již výše, trestná činnost se po roce 1989 soustředila do větších měst, jako byl Trutnov, Vrchlabí, Dvůr Králové nad Labem a do chatových oblastí celého okresu. Ve skladbě trestných činů tak převažovaly majtkové delikty spáchané ve formě prostých krádeží. Celkem bylo obviněno z trestného činu krádeže 369 osob do roku 1989, od roku 1990 do roku 1991 pak bylo pro tento trestný čin stíháno celkem 743 osob, tedy více než dvojnásobek předrevolučního období. K výraznému nárůstu došlo v roce 1990 také v případě trestného činu ublížení na zdraví a trestného činu výtržnictví. V roce 1991 pak došlo k navýšení počtu verbálních útoků na veřejné činitele, porušování domovní svobody a k navýšení trestných činů loupeže. S nárůstem soukromého podnikání bylo zaznamenáno ve druhé polovině tohoto roku též výrazné páchání trestného činu porušování autorského práva. V souvislosti s uvolněním podmínek pro cestování došlo k růstu trestné činnosti cizinců. V roce 1991 bylo vedeno trestní stíhání proti 30 cizincům.³⁸⁶ Jednotlivé trestné činy, pro které byli pachatelé obviněni v období let 1988 – 1991, jsou uvedeny v grafu č. 58.

³⁸⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky „Pv“ a „Po“ z let 1988 – 1991.

Graf č. 58: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu stíhaných osob pro trestné činy podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (§ 247 – krádež, § 225 – rvačka, § 221 – 224 – ublížení na zdraví, § 203 – příživnictví, § 202 – výtržnictví, § 201 – opilství, § 132 – 139 – trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví (do 30. června 1990), § 109 – opuštění republiky (do 31. ledna 1990, od 1. února 1990 do 31. prosince 1991 se jedná o nedovolené překročení státní hranice, následně zrušen), a pro přečiny podle zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech – v účinnosti do 30. června 1990 (§ 3 – přečin proti majetku v socialistickém a osobním vlastnictví, § 6 – přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou, § 8 – přečin proti pracovní kázi), v letech 1988 – 1991.

V grafu č. 59 jsou zachyceny údaje týkající se nejčastěji ukládaných trestů v období 1988 - 1991. Z něho je patrné, že nejčastěji ukládaným trestem byl tak jako tomu bylo v letech předchozích, trest odnětí svobody zpravidla v rozmezí 3 – 5 měsíců, který byl ukládán velmi často podmíněně. Celkem byl v období 1988 – 1991 uložen trest odnětí svobody vyšší než 1 měsíce do 1 roku 1 672 odsouzeným. Dále následoval trest odnětí svobody do 1 měsíc, eventuálně peněžitý trest. Tento trest byl uložen celkem 438 odsouzeným. Trest odnětí svobody nad 1 rok byl uložen v průběhu let celkem 390 odsouzeným, přičemž od roku 1990 jsou zřejmé klesající tendence. Obžaloby bylo zproštěno celkem 31 obžalovaných.³⁸⁷

Graf č. 59: Veronika Jarolínová. Data: SOkA Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno). Legenda: Okresní prokuratura v Trutnově. Agenda trestněprávní. Přehled počtu nejčastěji uložených trestů v období 1988 – 1991.

³⁸⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rejstříky Pv a Po z let 1988 – 1991.

Po roce 1989 docházelo ke stíhání exponentů bývalého režimu.³⁸⁸ V okrese Trutnov byl za takovou osobu považován bývalý ředitel hotelu Horizont v Peci pod Sněžkou M. P., který byl v Trutnově stíhán pro trestný čin podvodu. Trestného jednání se měl dopustit tím, že zneužil svého postavení a funkce ředitele hotelu tím, že od roku 1986 do roku 1989 pro svoje soukromé účely využíval pracovníky jiné firmy, dále si ponechával pro vlastní potřebu různé reklamní zboží, poskytoval svým známým bezplatné ubytování v hotelu Horizont a bez úhrady odebíral zboží ze skladu hotelu. Tímto jednáním měl způsobit škodu nejméně 57.273,-- Kčs. Dne 3. července 1992 bylo trestní stíhání vůči této osobě zastaveno, neboť se na obviněného vztahovala amnestie prezidenta republiky ze dne 1. ledna 1990.³⁸⁹

Vývoj kriminality v roce 1992 se ve Východočeském kraji uvádí jako krajně nepříznivý, neboť došlo k nárůstu násilné trestné činnosti a majetkové kriminality. Celkem bylo pro rok 1992 stíháno v okrese Trutnov 3 218 osob. Z toho pro majetkovou kriminalitu bylo stíháno celkem 2 842 osob a pro hospodářskou kriminalitu bylo stíháno celkem 296 osob.³⁹⁰

V roce 1993 se situace ještě více zhoršila, neboť bylo v okrese Trutnov obviněno celkem 3 816 osob. Z toho pro majetkovou kriminalitu bylo stíháno 2 510 osob a pro hospodářskou kriminalitu bylo stíháno celkem 228 osob.³⁹¹

³⁸⁸ Jedná se o osoby vymezené v pokynu GP ČR z 26. září 1991 sp. zn. IV. Spr. 558/91 (zpráva pro FS ČSFR). Srov. Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Pokyn GP ČR z 26. září 1991 sp. zn. IV. Spr. 558/91.

³⁸⁹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Vyhodnocení stavu zákonnosti a činnosti prokuratury za rok 1992 ve Východočeském kraji.

³⁹⁰ Tamtéž.

³⁹¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Vyhodnocení stavu zákonnosti a činnosti prokuratury za rok 1993 ve Východočeském kraji.

5.2. Exkurs do agendy všeobecného dozoru

Do kompetence okresních prokurátorů spadala, jak bylo již uvedeno v předešlých kapitolách, rovněž všeobecná dozorová činnost nad různými útvary či ústavami. Mezi tyto patřil i Ústav nápravných zařízení MV ve Rtyni v Podkrkonoší, nad kterým prováděla dozorovou činnost Okresní prokuratura v Trutnově. Spisový materiál ohledně provádění dozorové činnosti okresním prokurátorem je dochován od roku 1961. Z dochovaných dokumentů vyplývá, že okresní prokurátor každoročně vyhotovoval plán prověrek na každé pololetí, ve kterém byly stanoveny oblasti (úseky), které měly být postupně prověřovány. Jednalo se například o oblast dodržování kázeňského řádu týkající se ukládání trestů odsouzeným, dále o oblast provádění výchovné práce se zaměřením na promítání filmů a činnost knihovny, a také například o oblast správnosti vedení osobních spisů odsouzených, či o prověřování, zda jsou posudky na odsouzené a jejich vyhodnocování prováděné dle předepsaných postupů. O provedených prověrkách vyhotovoval okresní prokurátor záznam, který zasílal Krajské prokuratuře v Hradci Králové.³⁹² Mimo jiné podával okresní prokurátor rovněž krajskému prokurátorovi zprávu v případě neočekávané události, nejčastěji v případě smrtelného úrazu odsouzených na jejich pracovištích.³⁹³ Na dozorovou činnost prokurátorů dále dohlížel krajský prokurátor, který byl oprávněn provádět prověrky v příslušných zařízeních za účelem zjištění, zda okresní prokurátor koná svou práci řádně. Pro zjištění stavu fungování dozorovaných ústavů byly zřízeny komise KV KSČ, které prováděly prověrky na příslušných útvarech a podávaly o nich situační zprávy.

Ve dnech 25. – 27. března 1964 se taková prověrka konala i v Ústavu nápravných zařízení MV Rtyně v Podkrkonoší. Ze zápisu o výsledcích této prověrky vyplynulo, že prokurátorský dohled je prováděn jednou měsíčně a kromě toho se provádí během roku několik prověrek prokurátorem krajské prokuratury. Při těchto prověrkách se prokurátoři měli zaměřovat zejména na správnou diferenciaci odsouzených, dodržování táborového režimu a společensky prospěšné práce odsouzených. Komisi bylo v rámci

³⁹² Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Spisový přehled ÚNZ MV Rtyně v Podkrkonoší.

³⁹³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zpráva okresního prokurátora ve věci ods. B. K. ze dne 23. března 1965.

provedené prověrky rovněž konstatováno, že v tomto ústavu vzhledem k těžkým pracovním podmínkám, nedostatečné organizaci práce a nepořádku na pracovištích, dochází k značnému počtu pracovních úrazů a že je nutné přijmout nápravná opatření.³⁹⁴ Další prověrka byla v Ústavu nápravných zařízení MV Rtyň v Podkrkonoší provedena krajským prokurátorem dne 19. října 1964. Stav odsouzených v den prověrky činil 369 mužů. V rámci této prověrky byly prohlédnuty všechny ubikace, kuchyně, izolační místnost a ordinace. V rámci prověrky bylo zjištěno nedostatečné zajištění lékařské péče, neboť do ústavu docházel nepravdělně pouze jeden lékař z Malých Svatoňovic. Dále bylo zjištěno při prověřování stravování odsouzených, že je zde velmi nekvalitní strava, zpravidla se podávala nedovařená či nedopečená jídla. Současně však bylo zjištěno, že se zde nachází „dostatečně zásobovaná prodejna“, ve které si odsouzení mají možnost zakoupit různé zboží. Dále bylo zjištěno, že ze strany okresního prokurátora vznikají průtahy ohledně podávání návrhů na podmíněné propuštění odsouzených, přičemž nebyly sděleny důvody, které okresního prokurátora k takovému jednání vedly. V závěru bylo konstatováno, že okresní prokurátor plní funkci v poslední době nedostatečně a dále, že prověrky provádí pouze formálně, a nejsou tedy žádnou pomocí. Dále bylo upozorněno, že se okresní prokurátor ani nezúčastňuje všech zasedání při podmíněném propuštění.³⁹⁵ Na výsledky provedené prověrky reagoval okresní prokurátor tak, že naopak vytkl nedostatečné provedené prověrky ze strany krajského prokurátora, který si nezjistil potřebné informace pro objektivní posouzení situace v prověřovaném ústavu. Vyvráceno bylo jednak tvrzení o nedostatečné situaci ve zdravotnictví v prověřovaném ústavu, kdy okresní prokurátor dle jeho tvrzení již dříve sdělil, že docházející lékař, Dr. Jeřábek, je stíhán pro trestný čin pohlavního zneužití a že již upozorňoval na skutečnost, že je nutno jej vyměnit, přičemž doposud se touto otázkou nikdo nezabýval. Co se týkalo otázky prodlení ve věci podmíněných propuštění, pak se zde okresní prokurátor vyjádřil v tom smyslu, že zde dochází v krátkém časovém horizontu u některých odsouzených k vyhotovování diametrálně rozdílných posudků, a proto zpravidla nepodává návrhy na podmíněné propuštění dříve než za několik měsíců. Dále okresní prokurátor rovněž vyvracel i

³⁹⁴ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zpráva Krajské prokuratury v Hradci Králové ze dne 7. dubna 1964.

³⁹⁵ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zápis o prověrce v Ústavu nápravných zařízení MV ve Rtyni v Podkrkonoší provedené dne 19. října 1964 krajským prokurátorem..

tvrzené, že by se pravidelně neúčastnil řízení o podmíněném propuštění. Dle údajů v této zprávě se účastnil vždy a pouze v případech, kdy mu v tom bránily jiné pracovní povinnosti, se neúčastnil.³⁹⁶

Ve zprávách okresního prokurátora o provedených prověrkách v prvním pololetí 1965 se zpravidla uvádí, že „nebylo zjištěno podstatných závad.“ Ze strany komise KV KSČ v Hradci Králové, která rovněž v roce 1965 učinila prověrku na základě došlých stížností, bylo zjištěno, že v ÚNZ MV Rtyně v Podkrkonoší dochází opakovaně k značné fluktuaci odsouzených a k nižším pracovním výkonům, což mělo nepříznivě působit na chování odsouzených. Dalším zjištěným problémem bylo hrubé jednání techniků na pracovišti (v dolech), kteří dávali často neoprávněně podnět k potrestání odsouzených, přičemž odsouzeným nebyla dána možnost se vyjádřit. Současně však bylo konstatováno, že zmíněné problémy nespádají do kompetence okresního prokurátora, a není v jeho možnostech je řešit.³⁹⁷ V souvislosti s provedenou prověrkou byly vyvozeny závěry, že na chování a pracovní morálku má vliv zejména fluktuace odsouzených, dále věk odsouzených, dále závažnost jejich trestných činů, dále absence výchovných poradců na pracovištích, a v neposlední řadě rovněž nejednotné používání kázeňského řádu.³⁹⁸

Z obsahu dochovaných dokumentů týkajících se dozorové činnosti okresního prokurátora pro výše uvedené období lze učinit závěr, že ze strany okresního prokurátora byly prováděny pravidelně prověrky v ÚNZ MV Rtyně v Podkrkonoší, pravidelně byly vypracovávány podrobné zprávy o provedených prověrkách a dalších významných událostech týkajících se ústavu. Pokud byly shledány nějaké nedostatky či porušení, zpravidla nebyla příslušným útvarem učiněna dostatečná opatření k jejich nápravě a tyto nedostatky se pak pravidelně ve zprávách okresního prokurátora opakovaly. Jedním z úkolů prokuratury bylo dohlížet na zachovávání zákonnosti v místech, v nichž se vykonává trest odnětí svobody. Tento dozor byl v praxi vykonáván, nicméně je zřejmé, že v praxi bylo porušování zákonnosti v ÚNZ MV ve

³⁹⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zpráva okresního prokurátora v Trutnově ze dne 21. října 1964.

³⁹⁷ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zpráva ve věci výkonu trestu odnětí svobody v ÚNZ MV Rtyně v Podkrkonoší ze dne 29. listopadu 1965.

³⁹⁸ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Rozbor o stavu kázně, ukládání trestů, odměn v ÚNZ MV Rtyně v Podkrkonoší (nedatováno).

Rtyni v Podkrkonoší na denním pořádku, a vykonávaný prokurátorský dozor tak zřejmě výrazně nepřispíval ke zlepšení situace.

5.3. Personální obsazení okresní prokuratury

V důsledku provedených územně organizačních změn na jaře 1960, na základě kterých byly podstatně zvětšeny územní obvody, výrazně vzrostl počet pracovníků u reorganizovaných prokuratur. Doposud působili na okresních prokuraturách v průměru 2 prokurátoři. Nově mělo být na každé okresní prokuratuře 4 až 5 prokurátorů. Nejsilnějšími okresními prokuraturami ve Východočeském kraji z hlediska personálního se staly Okresní prokuratura v Hradci Králové s 9 prokurátory a 7 správními zaměstnanci a Okresní prokuratura v Trutnově s 8 prokurátory a 5 správními zaměstnanci.³⁹⁹ Postavení Okresní prokuratury v Trutnově jako jedné z nejsilnějších následně přetrvalo až do roku 1993.⁴⁰⁰

U okresní prokuratury v Trutnově působil ve stanoveném období ve funkci okresního prokurátora prom. právník Antonín Hanuš (1960 – 1965), JUDr. Zdeněk Hudek (1965, 1971 - 1977), JUDr. Jaroslav Liška (1965 – 1971)⁴⁰¹, JUDr. Josef Doležal (1977 – 1989), JUDr. Jana Sedláčková (1989), JUDr. Jaroslav Šrol (1990).⁴⁰² Ve funkci prokurátora působili: JUDr. Zdeněk Hudek, prom. právník Josef Ševc, JUDr. Josef Kubeček, prom. právník Vlastimil Dvorský, prom. právník Antonín Hanuš, JUDr. Jaroslav Liška, JUDr. Miroslav Šesták, JUDr. Eva Jiránková, JUDr. Václav Šolc, JUDr. Josef Doležal, JUDr. Dalibor Pluskal, JUDr. Jana Sedláčková, JUDr. Tomáš Ponikelský, JUDr. Pavel Bužga, JUDr. Zdenka Hourová, JUDr. Eva Šperková, JUDr. Ilona Hendrychová, JUDr. Adamová, prom. právník Danuše Holubová, Dušan Trmal, Eliška Rychlíková, Jana Čížková, JUDr. Miroslav Soukup, JUDr. Pavel Adam, JUDr. Jiřina Soukupová, JUDr. Zdenka Hejčová, JUDr. Jaroslav Šrol.⁴⁰³

³⁹⁹ SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 600, kt. 376. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy.

⁴⁰⁰ Tamtéž.

⁴⁰¹ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov. Správní deníky z let 1968 – 1988.

⁴⁰² SObA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 1239, kt. 815, inv. č. 1242, kt. 820, inv. č. 1255, kt. 841. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (věci kádrové, personální věci a péče o pracující).

⁴⁰³ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov. Správní deníky z let 1968 – 1988.

Na pozici správních zaměstnanců se pak vystřídali: Libuše Vlčková, Václav Kozák, Marta Menclová, Jaroslava Geislerová, Věra Dlabolová, Eva Zelenková, Jana Šrámková, Ludmila Holečková, Kateřina Hynková, Petra Šafařovská.⁴⁰⁴

Po roce 1989 byl zaznamenán velký odliv prokurátorů a vyšetřovatelů ve Východočeském kraji, přičemž příčinou se jevila převážně „*existenční nejistota a maximální vypětí, se kterým se na hranici únosnosti plní základní úkoly při stále narůstající kriminalitě.*“⁴⁰⁵ K 31. prosinci 1992 tak chybělo 19 prokurátorů a 12 vyšetřovatelů. Situace se však po 1. lednu 1993 ještě zhoršila, když k 1. únoru 1993 odešlo dalších 5 prokurátorů, a to většinou k soudu s ohledem na stabilitu platových a existenčních podmínek. U Okresní prokuratury v Trutnově byla evidována 2 neobsazená místa prokurátorů k tomuto datu.⁴⁰⁶

Po roce 1993 nadále působila ve funkci státního zástupce JUDr. Danuše Holubová, JUDr. Jana Sedláčková, a JUDr. Eva Šperková. Ve funkci státního zástupce působí JUDr. Eva Šperková dodnes.⁴⁰⁷ Dále bylo zjištěno, že bývalý okresní prokurátor JUDr. Josef Doležal po roce 1993 působil jako advokát. Ze seznamu advokátů byl vyškrtnut až v roce 2016.⁴⁰⁸ Na Krajském státním zastupitelství v Hradci Králové dodnes působí na pozici krajského státního zástupce JUDr. Pavel Bužga.⁴⁰⁹

⁴⁰⁴ Tamtéž.

⁴⁰⁵ SOBA Zámorsk, f. Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1992, inv. č. 1239, kt. 815, inv. č. 1242, kt. 820, inv. č. 1255, kt. 841. Obyčejné a důvěrné spisy správní povahy (věci kádrové, personální věci a péče o pracující).

⁴⁰⁶ Státní okresní archiv Trutnov, f. Okresní prokuratura Trutnov 1949 - 1994 (nezpracováno). Zpráva o činnosti prokuratury za rok 1993.

⁴⁰⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Praha, 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné [online] na: <http://portal.justice.cz/Justice2/soud/soud.aspx?o=106&j=116&k=1158&d=50102>

⁴⁰⁸ Česká advokátní komora, Praha 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné [online] na: <http://vyhledavac.cak.cz/Contact/Details/c9cb70e0-6523-e711-80d5-00155d040b0c>

⁴⁰⁹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Praha, 2018 [cit. 2018-06-20]. Dostupné [online] na: <http://portal.justice.cz/Justice2/Zastupci/zastupci.html#3600>

Závěr

Nově vzniklé poměry na poli politickém s sebou v roce 1948 přinesly řadu změn, jež se promítly i do oblasti justice. Základní kámen pro přijetí nových právních úprav představoval ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, jež vytyčila jako jedny z hlavních zásad nového uspořádání soudů jejich tzv. zlidovění a přizpůsobení se nově vzniklému krajskému zřízení. To se dotklo zásadním způsobem i dosavadní existence a fungování úřadů veřejné žaloby. V návaznosti na ustanovení zakotvená v této ústavě byl přijat zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, a zákon č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů. Zákonem o zlidovění soudnictví byl učiněn první krok k vytvoření prokuratury nového typu. Po sovětském vzoru v něm bylo místo názvu „státní zástupce“ a „státní zastupitelství“ použito označení „prokurátor“ a „prokuratura“ pro jednotlivé složky úřadů veřejné žaloby. Nová územní organizace vypadala tak, že na území Československa bylo zřízeno celkem 19 krajských soudů a krajských prokuratur. Mezi tyto patřila i Krajská prokuratura v Hradci Králové, které byla organizačně podřízena Okresní prokuratura v Trutnově. Okresní prokuratury se skládaly z okresního prokurátora a z potřebného počtu jeho náměstků. Novým záměrem bylo, aby se u okresního a krajského prokurátora soustřeďovalo administrativně i odborně všechno, co souvisí s trestním soudnictvím. Změny zakotvené v nově přijatých právních předpisech tak přivodily zánik bezmála stoletého justičního systému, který zde panoval s dílčími úpravami již od poloviny 19. století.

Významný předěl ve vývoji prokuratury a soudního systému jako celku představoval ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, a zákon č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, které byly přijaty v důsledku stále sílících zájmů komunistické strany na vybudování prokuratury jako samostatného a nezávislého orgánu na jiných složkách státní správy s pravomocí kontrolovat všechny státní úřady i jednotlivce. Zakotven v něm byl zcela nový typ prokurátorského dozoru, který byl označován jako tzv. všeobecný dozor. Tímto zákonem mělo dojít k přestavbě prokuratury jako orgánu veřejné žaloby na orgán střežící socialistickou zákonnost a k vybudování nové prokuratury v čele s generálním prokurátorem, v jehož rukách měl být soustředěn nejvyšší dozor nad zachováním socialistické zákonnosti. Hlavními povinnostmi

prokuratury bylo chránit nově vzniklý společenský řád a státní zřízení proti jeho odpůrcům a narušitelům, chránit bojeschopnost ozbrojených sborů, upevňovat velitelskou pravomoc, kázeň a pořádek, vychovávat občany k dodržování zákonů, pravidel socialistického soužití a k plnění občanských povinností. V těchto úkolech byl vyjádřen obsah socialistické zákonnosti, jejíž uplatňování a zachování měl generální prokurátor se svými orgány, tj. okresními a krajskými prokurátory, prosazovat. Vzorem pro vypracování této nové koncepce pojetí prokuratury byla sovětská právní úprava úřadů veřejné žaloby. Na základě této nové právní úpravy došlo k definitivnímu zrušení správního soudnictví a finanční prokuratury. Aby se zamezilo uplatňování místních vlivů či zvláštností při provádění socialistické zákonnosti, měla být socialistická zákonnost chápána na celém území jednotně, a tedy vybudována jako jednolitý, přísně centrálně řízený státní orgán, který je nezávislý na ostatních orgánech. Výkon prokurátorského dozoru tak byl zcela oddělen od ministerstva spravedlnosti.

Vývoj prokuratury jako strážce socialistické zákonnosti v samostatnou a od ostatních soustav státních orgánů odlišnou soustavu měl završit ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. Ta obsahovala základní zásady úkolů a postavení socialistické prokuratury. V návaznosti na vyhlášení nové ústavy došlo k nemalým změnám v územní organizaci státu. Stranou nezůstalo ani soudnictví a prokuratura. Na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, došlo s účinností od 11. dubna 1960 k novému územnímu členění republiky. Hradecký kraj ve svých původních hranicích přestal existovat, nově vznikl kraj Východočeský, ve kterém bylo vytvořeno celkem 11 okresů, mezi které patřil i okres Trutnov. Zavedení nového územního členění státu mělo pochopitelně vliv i na územní členění soudnictví a prokuratury. Existence Okresní prokuratury v Trutnově zůstala i nadále zachována, avšak s ohledem na nově vymezené hranice jednotlivých okresů převzala po zániku Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové nad Labem jejich agendu. Z prostudovaných dokumentů vyplynulo, že obě prokuratury ukončily svoji činnost ke dni 31. března 1960. Okresní prokuratura v Trutnově pak existovala v této podobě a pod stávajícím názvem až do konce roku 1993. Od 1. ledna 1994 byla na základě zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, přejmenována na okresní státní zastupitelství.

Ruku v ruce s rostoucím mocenským postavením prokuratury došlo v průběhu let k vymezení a ustálení jejích jednotlivých úkolů spočívajících ve výkonu jednotného dozoru, jehož integrálními složkami měly být všeobecný dozor, trestní stíhání osob a dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení trestním, dozor nad zákonností postupu a rozhodování soudů a státních notářství, účast v řízení před soudy a notářstvími a dozor nad zachováním zákonnosti v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova. Všechny tyto úseky prokurátorského dozoru pak bylo nutno chápat v jejich vzájemné spojitosti jako různé formy a metody jednotného prokurátorského dozoru.⁴¹⁰

Za základní pojem týkající se vymezení úkolů prokuratury byl tedy považován „prokurátorský dozor“. Pod tímto pojmem se pak měla rozumět „*samostatná ústavní forma státní činnosti, spočívající v dozoru nad zachováním zákonnosti, vykonávaná jménem státu na celém územní republiky bez závislosti na místních orgánech.*“⁴¹¹ Dozor prokuratury se vztahoval na všechny oblasti československého právního řádu a na všechny orgány a organizace i jednotlivé občany. Nevztahoval se však na nejvyšší státní orgány.

Výzkum provedený v rámci této práce byl zaměřený na tři základní úseky prokurátorského dozoru. Na dozor všeobecný, občanskosoudní a na dozor v trestním řízení, resp. na samotnou činnost prokuratury spočívající v trestním stíhání osob, které se dopustily protiprávního jednání.

Skutečně specifickým rysem prokuratury „socialistického typu“ byl výkon všeobecného dozoru. Všeobecný dozor spočíval v dozoru prokuratury nad správným a jednotným používáním a zachováváním zákonů a ostatních právních předpisů ze strany národních výborů, jejich výkonných orgánů, ministerstev, státních úřadů (např. ústředních a jim podřízených), orgánů a institucí, národních a jiných podniků, družstev a dalších organizací a rovněž ze strany jednotlivých občanů. Prokurátoři tak měli povinnost dbát o to, aby veškeré správní akty byly v souladu se zákony nebo jinými právními předpisy. Prostředkem prokurátora k odstranění nezákonností zjištěných

⁴¹⁰ KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Katedra státu a práva, 1960, s. 37 – 51.

⁴¹¹ VODIČKA, A. *K teoretickým problémům prokurátorského dozoru*. Právník, 1986. s. 976.

všeobecným dozorem byl jednak prokurátorský protest a jednak prokurátorské upozornění. Protest byl mimořádným opravným prostředkem, jehož podání mělo za následek prolomení účinku právní moci vůči orgánu, který napadené rozhodnutí vydal, resp. vůči orgánu nadřízenému. Naproti tomu upozornění nesměřovalo ke zrušení nezákonného právního aktu. Pouze subjektu, kterému bylo adresováno, se dávalo na vědomí, že svou činností porušil zákon, a navrhuje se mu opatření k nápravě. Právní zakotvení všeobecného dozoru existovalo již s účinností od 1. ledna 1953, fakticky však začal být tento dozor Okresní prokuraturou v Trutnově prováděn až od roku 1954, tj. až poté, co byla k jeho výkonu vydána generálním prokurátorem podrobnější úprava v *Instrukci pro činnost prokurátorů ve všeobecném dozoru*. Z provedeného výzkumu na tomto úseku vyplynulo, že se kompletně dochovaly rejstříky označované Pnd pro období 1954 – 1955 a rejstříky označované Pd pro období 1956 - 1987, ze kterých bylo možno zjistit, že nápad na tomto úseku činil v období 1954 – 1960 celkem 2025 věcí (nápad v tomto období včetně věcí napadlých u Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové n./L. činil 4 243 věcí), v období 1961 – 1970 celkem 3 038 věcí, v období 1971 – 1980 celkem 2 317 věcí a v období 1981 – 1987 celkem 2 501 věcí. Celkem tedy za celé období 1954 – 1987 byl evidován nápad v celkovém počtu 9 881 věcí. Podáno bylo v tomto časovém rozpětí celkem 3 180 upozornění, přičemž nejvíce jich je evidováno pro období 1971 – 1980. Co se týče podaných protestů, pak jich je za období 1954 – 1987 evidováno celkem 159.

Dozorová činnost prokurátora ve věcech občanskoprávních byla realizována buď prostřednictvím jeho vstupu do již zahájeného řízení před soudem, a to v jakémkoliv stádiu, anebo podáním návrhu na zahájení takového řízení. Zákonný základ pro vstupovou činnost prokurátorů v civilním procesu byl dán zákonem č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). Důvodem vstupu do řízení či návrhu na zahájení občanskosoudního řízení ze strany prokurátora měl být zájem státu či společnosti nebo ochrana práv občanů. Přestože byla dozorová činnost prokurátora na tomto úseku zakotvena již v roce 1950, fakticky začal být tento dozor Okresní prokuraturou v Trutnově vykonáván až od roku 1953. Z provedeného výzkumu na tomto úseku vyplynulo, že se kompletně dochovaly rejstříky označované „Pnc“ pro období 1953 – 1955 a rejstříky označované Pc pro období 1956 - 1985, ze kterých bylo možno zjistit, že nápad na tomto úseku činil v období 1953 – 1960 celkem 1 876 věcí

(nápad v tomto období včetně věcí napadlých u Okresní prokuratury ve Vrchlabí a Okresní prokuratury ve Dvoře Králové n./L. činil 3 472 věcí), v období 1961 – 1970 celkem 1 522 věcí, v období 1971 – 1980 celkem 2 339 věcí a v období 1981 – 1985 celkem 1 137 věcí. Celkem tedy za celé období 1953 – 1985 byl evidován nápad v celkovém počtu 6 874 věcí. Prokurátor vstoupil do občanskoprávního řízení v období 1953 – 1985 celkem 3 335 krát a podal za celé období 163 návrhů na zahájení řízení. Prokurátor nejčastěji vstupoval do řízení, jehož předmětem byla náhrada škody, nejčastěji vzniklá v rámci pracovněprávních vztahů (manko). Celkem se jednalo v období 1953 – 1985 o 2 240 takových případů. Dále často vstupoval do řízení, jehož předmětem byly věci pracovněprávní, přičemž nejčastěji se jednalo o spor o neplatnost výpovědi z pracovního poměru. Celkem je evidováno 516 takových řízení. Dále prokurátor vstupoval do věcí rodinných, a to zpravidla projednávala - li se otázka výživného pro nezletilé dítě či šlo - li o spor o popření otcovství. V neposlední řadě vstupoval do věcí bytových, kdy předmětem řízení byl nejčastěji spor o neplatnost výpovědi z nájmu bytu.

Úkolem prokuratury bylo zabezpečovat správné používání a důsledné zachování zákonů a jiných předpisů všemi orgány přípravného řízení trestního, především pak všemi orgány vyšetřování. Činnost prokurátora v rámci tohoto řízení nespočívala však pouze v dozoru, ale i v jeho aktivní účasti, neboť jeho úkolem bylo dbát na to, aby všechny trestné činy a přestupky byly náležitě zjištěny, a stíhat podle trestního řádu osoby, které je spáchaly. Prokurátor byl tedy v oblasti trestněprávní povinen jednak uplatňovat zásadu legality, tj. stíhat trestné činy, o nichž se dozvěděl, a dále byl povinen vykonávat dozor nad zákonností postupu ostatních orgánů činných v trestním řízení.

Z provedeného výzkumu na tomto úseku vyplynulo, že se z činnosti Okresní prokuratury v Trutnově kompletně dochovaly rejstříky označované Z.O pro období 1949 – 1950, Pt pro období 1950 – 1955, Pv pro období 1956 – 1977, Pv – přečiny pro období 1970 – 1975, Po pro období 1976 – 1977, Pv pro období 1988 – 1991 a Po pro období 1988 – 30. června 1990, ze kterých bylo možno zjistit, že nápad na tomto úseku činil v období 1949 – 1960 celkem 12 514 věcí, v období 1961 – 1969 celkem 9 414 věcí, v období 1970 – 1977 celkem 15 423 věcí a v období 1988 – 1991 celkem 6 813 věcí. Pro období 1978 – 1987 nebyly nalezeny prameny, ze kterých by bylo možno data čerpat. Nejvyšší nápad je u Okresní prokuratury v Trutnově zaznamenán v první

polovině 70. let 20. století. Údaje o počtu stíhaných osob však byly až do roku 1991 zjištěny kompletně a vyplynulo z nich, že v letech 1949 – 1991 bylo v okrese Trutnov stíháno téměř 68 000 osob. Z celkového počtu obviněných mužů a žen se přibližně v 90 % jednalo o muže. Pachatel nebyl zjištěn průměrně ve 20 % případů. Výrazný nárůst pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, je patrný v období po roce 1989. Počet podaných obžalo byl nejvyšší v letech 1970 – 1977, avšak s ohledem na počet stíhaných osob v letech 1978 – 1987 lze předpokládat, že v tomto období mohl být evidován i vyšší počet obžalob. V období 1949 – 1960 bylo podáno okresním prokurátorem celkem 6 286 obžalob, v období 1961 – 1969 celkem 5 161 obžalob, v období 1970 – 1977 celkem 10 117 obžalob a v letech 1988 – 1991 celkem 2 622 obžalob. Za období 1949 – 1991 (výjma období 1978 – 1987) bylo tedy obžalováno více než 24 000 obviněných. S ohledem na charakter trutnovského okresu a s tím související výskyt vyššího počtu pachatelů, jejichž totožnost se nepodařilo zjistit, byl evidován tomu úměrný počet přerušovaných trestních stíhání. V průměru bylo ročně přerušeno trestní stíhání vůči více než 300 osobám. Nejvyšší počet přerušovaných trestních stíhání je evidován pro období 1949 – 1960, kdy činil 3 996. Zastaveno bylo trestní stíhání v průměru ročně vůči 160 osobám. Postoupeno, odloženo či jinak skončeno bylo trestní stíhání ročně průměrně u 260 stíhaných osob. Vzhledem ke skutečnosti, že se ke každé stíhané osobě, jejíž totožnost byla zjištěna, zapisovala aktuálně vykonávaná profese, bylo vyhodnotit obviněné i na základě tohoto kritéria. Zjištěno bylo, že nejpočetnější kategorii obviněných osob tvořily dělníci, rolníci či horníci, kterých bylo každoročně mezi 40 - 50 %. Tato skutečnost úzce souvisí s charakterem trutnovského okresu, který byl silně průmyslový. Další početnou skupinu tvořily řemeslníci, řidiči, popřípadě osoby s výučním listem, kterých bylo ročně okolo 20 %. Úředníci nebo administrativní pracovníci se dopouštěli v okrese Trutnov trestné činnosti v průměru v 7 % případů. Menší početnou skupinu pak tvořily osoby pobírající starobní či invalidní důchod a osoby bez zaměstnání, kterých bylo přibližně 5 %. Ojedinele se vyskytovaly stíhané osoby, u kterých byla uvedena profese vyžadující vysokoškolské vzdělání.

Při vyhodnocování trestných činů, pro které byli pachatelé stíháni, bylo nutno vždy zohlednit aktuální platnou hmotněprávní úpravu. Z tohoto důvodu bylo první období 1949 – 1960 rozděleno na úsek od 1. února 1949 – 31. července 1950, kdy byla

v účinnosti ještě právní úprava obsažená v zákoně č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích. Ze statistických údajů vyplynulo, že do 31. července 1950 byla převážná většina osob stíhána pro trestný čin úmyslného tělesného poškození při rvačkách, následoval trestný čin krádeže. Hojný počet pachatelů byl dále stíhán pro přestupek spočívající v jednání a opomenutí proti bezpečnosti těla vůbec. Výraznější kategorii přečinů a přestupků pak tvořily přečiny a přestupky proti bezpečnosti života. Dále bylo zjištěno, že podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky bylo stíháno v tomto období celkem 319 osob. Jendalo se zejména o trestný čin neoprávněného opuštění území republiky a neuposlechnutí výzvy k návratu.

Pro období následující, tedy od 1. srpna 1950 – 31. prosince 1961, platila právní úprava obsažená v zákoně č. 86/1950 Sb., trestní zákon. V tomto období bylo nejvíce osob stíháno pro trestný čin rozkrádání a poškozování majetku národního a majetku lidových družstev (od 1. ledna 1957 se jednalo o trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a o poškozování majetku v socialistickém vlastnictví). Pro tento trestný čin bylo stíháno téměř 3 000 osob. Téměř 2 000 osob pak bylo stíháno pro trestný čin krádeže. Následovaly trestné činy ublížení na zdraví, včetně ublížení na zdraví z nedbalosti, pro které bylo stíháno také bezmála 2 000 osob. Výrazný počet osob byl dále stíhán pro trestný čin rvačky. Zanedbatelný nebyl ani počet osob stíhaných pro trestné činy hospodářské, pro které bylo stíháno řádově přes 1 000 osob a trestné činy opilství, příživnictví a výtržnictví, kterých se mělo dopustit téměř 1 500 osob. Významnou skupinu dále tvořily trestné činy proti republice, a to zejména trestný čin opuštění republiky, pro který bylo stíháno v tomto období celkem 746 osob.

Podstatné legislativní změny v oblasti trestního zákonodárství přinesl rok 1961, kdy byla přijata nová úprava trestního práva hmotného v podobě zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Současně se koncem 50. let 20. století stále šířeji uplatňovaly představy o možnosti výrazně posílit výchovné prvky v činnosti státních orgánů a o možnosti podstatně zvýšit úlohu společenských organizací a občanů na správě státu. V oblasti postihu protispolečenského jednání tak byla zřízena instituce místních lidových soudů a provedena úprava stíhání drobné kriminality. V této souvislosti mělo dojít k poklesu počtu obžalob, neboť některé věci měly být odevzdány či postoupeny místním lidovým soudům k projednání. V okrese Trutnov bylo v letech 1961 – 1969 zřízeno celkem 8 místních lidových soudů, kterým bylo Okresní prokuraturou v Trutnově

postoupeno či odevzdáno celkem 199 věcí, tj. v průměru 22 věcí ročně, což představovalo úbytek agendy u okresní prokuratury okolo 2 - 3 % ročně. V období 1962 – 1969 bylo nejvíce osob, a to téměř 2 300 stíháno pro trestný čin ublížení na zdraví. Následovaly trestné činy hospodářské, a to zejména trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví, pro které bylo stíháno přibližně 1 800 osob. Velmi frekventované byly dále trestné činy proti majetku, a to zejména trestný čin krádeže, pro který bylo stíháno řádově okolo 1 400 osob. Početnou skupinu též tvořily trestné činy výtržnictví a opilství, kterých se mělo dopustit necelých 1 600 osob. Pro trestné činy rvačky bylo v tomto období stíháno téměř 400 osob a pro trestný čin opuštění republiky bezmála 500 osob. Méně často pak byly osoby stíhány například pro trestný čin poškození cizích práv nebo trestný čin obecného ohrožení.

Co se týče vlivu událostí ze srpna 1968 na trestnou činnost v okrese Trutnov, byl zaznamenán zvýšený počet trestných činů výtržnictví, trestných činů opilství a trestných činů spočívajících v útoku na veřejného činitele. Za tyto trestné činy byly zpravidla ukládány nepodmíněné tresty odnětí svobody, a to i u pachatelů, u kterých se jednalo o první takový postih.

Na konci 60. let 20. století se stala trestná činnost vážným společenským problémem. Vážnost tehdejšího stavu se rozhodla vedoucí strana řešit přísnější represí a novou koncepcí v oblasti trestněprávního zákonodárství, která již nepočítala s existencí místních lidových soudů, které od poloviny roku 1961 představovaly po institucionální stránce hlavní prostředek postihující drobnou kriminalitu. Novou etapu tak odstartoval 1. ledna 1970 zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech, který byl v účinnosti do 30. června 1990. Kromě toho, že se jím rušily místní lidové soudy, zavedl novou kategorii deliktů, tzv. přečinů a zrušil dosavadní kategorii provinění.

Z hlediska trestního zákona bylo Okresní prokuraturou v Trutnově stíháno v období 1970 – 1977 více než 2 300 osob pro trestný čin ublížení na zdraví, dále přibližně 2 000 osob bylo stíháno pro trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví a bezmála 1 200 osob pro trestný čin krádeže. Početnou skupinu trestných činů dále tvořily trestné činy spočívající v poškození cizích práv, dále trestné činy opilství, výtržnictví a příživnictví. Trestného činu opuštění republiky se mělo dopustit ve sledovaném období celkem 656 osob. Z hlediska zákona o přečinech bylo nejvíce osob v období 1970 – 1977 stíháno pro přečin proti majetku v socialistickém a osobním

vlastnictví. Jednalo se tak za celé období o více než 3 300 stíhaných osob. Poměrně často byli pachatelé stíháni také pro přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou. Ve sledovaném období jich bylo stíháno přibližně 500. Častěji však byli pachatelé stíháni pro přečin proti pracovní kázní. Jednalo se tak o téměř 1 200 osob. Přestože pro období 1978 – 1987 v současné době nejsou prameny, ze kterých by bylo možno čerpat, lze předpokládat, že skladba trestných činů byla v tomto období pravděpodobně obdobná jako v období 1970 – 1977.

V období porevolučním došlo na celém území státu obecně k nárůstu trestné činnosti. Vzrostl zejména počet násilné trestné činnosti (zejména trestných činů vraždy), dále trestných činů hospodářských (např. trestných činů proti měně a trestných činů daňových), dále stoupl počet majetkových deliktů spáchaných ve formě vloupání a ve formě prostých krádeží a počet verbálních úroků na veřejné činitele. Po roce 1990 byl zaznamenán nárůst trestných činů spáchaných v souvislosti s podnikáním (např. tzv. fakturační podvody). Vzhledem k uvolnění podmínek pro cestování docházelo také k výraznému nárůstu kriminality cizinců. Na Trutnovsku se po roce 1989 soustředila trestná činnost ve větších městech jako byl Trutnov, Vrchlabí a Dvůr Králové nad Labem a v chatových oblastech celého okresu. Ve skladbě trestných činů převažovaly v okrese Trutnov majetkové delikty spáchané ve formě prostých krádeží. Celkem bylo stíháno pro trestný čin krádeže téměř 400 osob do roku 1989, od roku 1990 do roku 1991 pak bylo pro tento trestný čin stíháno více než 700 osob, tedy téměř dvojnásobek předrevolučního období. K výraznému nárůstu došlo v roce 1990 také v případě trestného činu ublížení na zdraví a trestného činu výtržnictví. V roce 1991 pak došlo k navýšení počtu verbálních útoků na veřejné činitele, porušování domovní svobody a k navýšení trestných činů loupeže. S nárůstem soukromého podnikání bylo zaznamenáno ve druhé polovině tohoto roku též výrazné páchaní trestného činu porušování autorského práva.

Okresní prokuratury byly povinny na základě výsledku soudního řízení evidovat tresty, které byly odsouzeným soudem uloženy. Na základě této evidence bylo možno provést statistické zhodnocení nejčastěji ukládaných trestů v okrese Trutnov. V průběhu let 1949 – 1991 (výjma období 1978 – 1987) tak po provedeném výzkumu lze konstatovat, že nejčastěji ukládaným trestem byl trest odnětí svobody zpravidla v rozmezí 3 – 5 měsíců, který byl ukládán velmi často podmíněně. Dále následoval trest

odnětí svobody do 1 měsíce nebo peněžitý trest. Peněžité tresty však byly ukládány velmi často vedle trestu odnětí svobody. Dále byl ukládán v menší míře trest odnětí svobody nad 1 rok, avšak zpravidla se nejednalo o trest vyšší než 3 roky.

Co se týče okresních prokurátorů, kteří stáli v průběhu let v čele Okresní prokuratury v Trutnově, pak bylo zjištěno, že tuto funkci vykonával JUDr. Štěpán Petřík (1949), JUDr. Richard Jelínek (1949 – 1950), JUDr. Antonín Šimůnek (1950 – 1951), JUDr. Jan Líbezný (1951 – 1960), Antonín Hanuš (1960 – 1965), JUDr. Zdeněk Hudek (1965, 1971 - 1977), JUDr. Jaroslav Liška (1965 – 1971), JUDr. Josef Doležal (1977 – 1989), JUDr. Jana Sedláčková (1989), JUDr. Jaroslav Šrol (1990).

Při shrnutí a zhodnocení dosažených výsledků v rámci provedeného výzkumu lze konstatovat, že se prostřednictvím údajů z dostupných pramenů a za pomoci současné a dobové literatury podařilo většinu stanovených cílů této práce splnit. Vznik Okresní prokuratury v Trutnově byl začleněn do historického kontextu vývoje úřadů veřejné žaloby v letech 1949 - 1993. S ohledem na rozsah, stav a charakter dostupných pramenů, bylo hlavní zaměření této práce postaveno zejména na shromáždění statistických údajů z dostupných evidenčních a registraturních pomůcek vedených okresní prokuraturou v rámci trestněprávní agendy, agendy všeobecného dozoru a agendy občanskosoudního dozoru, a na následném vyhodnocení těchto dat. Dále se podařilo téměř kompletně sestavit personální obsazení Okresní prokuratury v Trutnově v průběhu její existence. Rovněž lze považovat za úspěch osobní setkání autorky této práce s JUDr. Josefem Doležalem, který působil ve funkci okresního prokurátora u Okresní prokuratury v Trutnově od 70. let 20. století až do roku 1989. V rámci tohoto setkání byl pořízen záznam rozhovoru, jenž tvoří přílohu č. 14 této práce.

Mezi cíle, které se nepodařilo v souvislosti s prováděným výzkumem splnit, patří zejména záměr pojmout do vývoje prokuratury v okrese Trutnov též Okresní prokuraturu ve Vrchlabí a Okresní prokuraturu ve Dvoře Králové nad Labem, které existovaly v letech 1949 – 1960, a jejichž agendu následně převzala Okresní prokuratura v Trutnově. Tento záměr byl vytyčen za tím účelem, aby bylo možno po vyhodnocení shromážděných dat provést i objektivní komparaci každého jednotlivého období. Vzhledem ke skutečnosti, že se do dnešního dne nepodařilo u všech archivních materiálů provést zrušení stupně utajení, nebylo možno tento cíl splnit. Pouze u agendy

občanskosoudního dozoru a všeobecného dozoru se podařilo shromáždit data i z činnosti těchto prokuratur, která byla následně použita při zhodnocení činnosti prokuratury na těchto úsecích v jednotlivých obdobích. S totožným problémem se autorka setkala i při požadavku předkládání jednotlivých spisů vedených v rámci každé agendy v každé napadlé věci. Záměr rozpracovat jednotlivé kauzy významné z hlediska trestných činů zaměřených proti stávajícímu režimu tak nebylo možno provést. Alespoň však bylo možno tuto část práce nahradit krátkým exkurzem do oblasti agendy trestněprávní a všeobecného dozoru. Konečně je nutno zmínit, že ani činnost prokuratury na úseku trestněprávním, všeobecného dozoru a občanskosoudního dozoru nebylo možno reflektovat kompletně, neboť chybí některé prameny. Jednalo se tak v rámci agendy trestněprávní o absenci rejstříků Pv a Po pro období 1978 – 1987 a Pv pro období 1992 – 1993, v rámci agendy všeobecného dozoru o absenci rejstříků „Pd“ pro období 1988 – 1990 a v rámci agendy občanskosoudního dozoru o absenci rejstříků Pc pro období 1986 – 1993.

V souvislosti s provedeným výzkumem v rámci této práce nutno poznamenat, že poznatky prezentované výše dostanou bezpochyby zcela jiný rozměr v případě, že bude proveden výzkum vývoje činnosti prokuratur v rámci celé České republiky, popřípadě i Slovenska. Teprve komparací zjištěných dat bude možno podat ucelený obraz fungování úřadů veřejné žaloby na okresní úrovni v období komunistického Československa a bude možné provést objektivní zhodnocení.

Závěrem je vhodné představit institut prokuratury také v jiném světle než v souvislosti s plněním předem daných úkolů v rámci uskutečněných politických procesů. Institutu prokuratury nelze klást za vinu obecné vymezení skutkových podstat trestných činů ani tehdy platné hmotněprávní či procesněprávní předpisy. Je zřejmé, při pohledu na rozsah věcné působnosti prokurátorů, že se v jejich rukou skutečně soustřeďovala poměrně značná moc zasahovat do klíčových oblastí života společnosti a zcela jistě bylo možno takové moci zneužít, pokud zde takový zájem existoval. Je však nutno poukázat především na to, že prokuratura, tak jako dnes státní zastupitelství, plnila zejména úlohu ochrany společnosti před pachateli trestné činnosti. Z rozsáhlé evidence napadlých věcí u Okresní prokuratury v Trutnově je zřejmé, že v případě, že by neplnila tento základní úkol, velmi rychle by se tato skutečnost v negativním slova smyslu

odrazila v životě obyvatelstva trutnovského okresu. Příkladem může být trestný čin krádeže či trestný čin ublížení na zdraví, který je stíhán dnes tak, jako byl stíhán za minulého režimu. Nahlédnutím do plnění úkolů Okresní prokuratury v Trutnově lze učinit závěr, že i s ohledem na postavení prokuratury v rámci politických procesů, nelze institut prokuratury vnímat pouze jako nástroj komunistické diktatury, ale je nutno nahlížet na její působení též v souvislosti se zajišťováním ochrany společnosti před pachateli trestné činnosti. Opominout dále nelze ani plnění úkolů prokuratury v rámci všeobecného dozoru či dozoru v rámci civilního řízení. I když se po roce 1990 všeobecný dozor prokuratury nadále neuplatnil, nelze nezmínit i jeho pozitivní stránku zejména v tom smyslu, že se kdokoliv mohl obrátit na prokurátora se svým podnětem a další kroky již byly přímo v kompetenci prokurátora. Pro stěžovatele to tak nepředstavovalo žádnou administrativní či finanční zátěž. Na druhou stranu to byl prokurátor, kdo se musel řídit pokyny vedoucí strany, a to důsledně. Nebyla zde tedy záruka objektivního posouzení věci a mimo to zde ani neexistoval prostředek prokurátora, který by v případě, že tento dospěl k závěru, že byla porušena zákonnost, svou činností takový akt zrušil. V rámci civilního procesu pak nelze upřít prokuratuře vliv na průběh civilního řízení, kdy po vstupu prokurátora do řízení mohl tento činit za účastníky některé úkony, např. další návrhy k prokázání jejich tvrzení. Svým zásahem tak mohl zejména účastníkům bez právního vzdělání přispět ke spravedlivějšímu výsledku řízení.

Seznam zkratek

ČSFR	Československá federativní republika (březen až duben 1990)
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika (duben 1990 – 1992)
ČSD	Československé státní dráhy
ČSR	Československá republika (do července 1960)
ČSSR	Československá socialistická republika (červenec 1960 – březen 1990)
FS	Federální shromáždění
GP	Generální prokuratura
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KNV	Krajský národní výbor
KP	Krajská prokuratura
KSČ	Komunistická strana Československa
KS VB	Krajská správa veřejné bezpečnosti
KS SNB	Krajská správa Sboru národní bezpečnosti
KV	Krajský výbor
LS	Lidový soud
MěNV	Městský národní výbor
MLS	Místní lidový soud
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MV	Ministerstvo vnitra
NPT	Nápravně pracovní tábor
NS	Nejvyšší soud
NV	Národní výbor
NVÚ	Nápravně výchovný ústav
NZ	Nápravné zařízení
ONV	Okrasní národní výbor
OOVB	Obvodní oddělení veřejné bezpečnosti
OP	Okresní prokuratura
OS	Okresní soud
OSD	Občanskosoudní dozor

OVb	Oddělení veřejné bezpečnosti
PŠP	Právní škola pracujících
PB	Politbyro
PŠP	Právní škola pracujících
ROH	Revoluční odborové hnutí
NS RSČ	Národního shromáždění republiky Československé
SOkA	Státní okresní archiv
SObA	Státní oblastní archiv
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNV	Sbor nápravné výchovy
SNZ MV	Správa nápravných zařízení Ministerstva vnitra
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
SZ	Státní zastupitelství
TNP	Tábor nucené práce
ÚNZ	Ústav nápravných zařízení
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa
VB	Veřejná bezpečnost
VD	Všeobecný dozor
ZO KSČ	Základní organizace KSČ
ZV ROH	Závodní výbor ROH

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BALOUN, J. *Několik poznatků ze zajišťování vyšetřování na prokuratuře ve Východočeském kraji*. Věstník generálního prokurátora. 1964, roč. XI, č. 7, s. 167 – 170.

BLÁHOVÁ, I. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948 – 1950*. Praha: Auditorium, 2017, 253 s. ISBN 978-80-87284-59-9.

BLÁHOVÁ, I. a kol. *Oběti komunistické spravedlnosti: právní aspekty politických procesů 50. let 20. století*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2013. 378 s. ISBN 978-80-87284-48-3.

BLÁHOVÁ, I. – BLAŽEK, L. – KUKLÍK, J. – ŠOUŠA, J. *Právnícká dvouletka*. Praha: Auditorium, 2014. 416 s. ISBN 978-80-87284-52-0.

BOBEK, J. *Několik poznámek k praxi soudů při postihu trestných činů a přečinů proti majetku v socialistickém vlastnictví*. *Socialistická zákonnost*. 1986, roč. XXXIV, č. 3, s. 130 – 135.

BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK V. (eds.). *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 1005 s. ISBN 978-80-210-4844-7.

BOBR, M. *Proměna regionálních identit na Trutnovsku v 2. polovině 20. století*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha 2016. 101 s. (nepublikováno).

BOGNER, K. *K otázkám občanskosoudního dozoru prokuratury po novelizaci občanského zákoníku a občanského soudního řádu*. Prokuratura, 1983, č. 3, s. 46 – 51.

BOGNER, K. *Prokurátor chrání zájem společnosti a práva občanů v občanskosoudním řízení (občanskosoudní dozor prokuratury)*. Prokuratura, 1977, č. 2, s. 67 – 85.

- ČIČ, M. *Trestní právo hmotné*. Praha: Panorama, 1984. 233 s.
- CÍSAŘOVÁ, D. *K některým aktuálním problémům stíhání přečinů*. Socialistická zákonnost. 1972, roč. XX, č. 4, s. 211 – 212.
- ČOUPKOVÁ, J. – HOBZOVÁ, L. *Fondy okresních soudů, notářů a prokuratur ve Státním okresním archivu Uherské Hradiště a jejich zpřístupnění*. Archivní Časopis. 1999, roč. 49, č. 1, s. 73 – 106. ISSN 0004-0398.
- FAJSTAVR, L. *Některé problémy zák. č. 150/1969 Sb., o přečinech*. Socialistická zákonnost, 1970, roč. XVIII, č. 10, s. 578 – 580.
- FENYK, J. *Veřejná žaloba. Díl první, Historie, současnost a možný vývoj veřejné žaloby*. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. 215 s. ISBN 80-238-8543-X.
- FLEGL, V. *Československá justice a prokuratura: 1945-1978*. 1. vyd. Praha: Ústav státní správy, 1979. 159 s. Bez ISBN.
- FRANTALOVÁ, A. *Činnost politické komise v době tzv. právníké dvouletky*. Praha: Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta právnická, 2015. 109 s. (nepublikováno).
- HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 568 s. ISBN:80-7106-709-1.
- HORÁK, M. *K několika otázkám zákona č. 150/1969 Sb., o přečinech*. Socialistická zákonnost. 1972, roč. XX, č. 4, s. 217.
- JAROLÍNOVÁ, V. *Místní lidové soudy v okrese Trutnov v letech 1961 – 1969*. In. Krkonoše - Podkrkonoší: vlastivědný sborník. Havlíčkův Brod: Východočeské nakladatelství, č. 21, 2013 s. 123–133. ISSN: 0231-9934.
- JAROLÍNOVÁ, V. *Místo prokuratury v politických procesech 50. let 20. století*. In: BLÁHOVÁ, I. a kol. *Oběti komunistické spravedlnosti: právní aspekty politických*

procesů 50. let 20. století. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2013. 378 s. ISBN 978-80-87284-48-3.

JAROLÍNOVÁ, V. *Organizace a výkon soudnictví na příkladu Okresního soudu v Trutnově*. In: BLÁHOVÁ, I. a kol. Právnícká dvouletka: rekodifikace právního řádu, justice a správy v 50. letech 20. století. Praha: Auditorium, 2014. 413 s. ISBN 978-80-87284-52-0.

JELÍNEK, R. *Trestní řízení. Stručný výklad zákona ze dne 12. VII. 1950 č. 87/Sb.* Ministerstvo spravedlnosti. Právníký ústav. Knihovnička soudce z lidu, sv. 3, Praha: Orbis, 1951. 45 s. Bez ISBN.

JURKA, V. *Některé poznatky o vývoji kriminality v ČSSR*. Prokuratura, 1982, č. 3, s. 17 – 24.

KADLEC, Leo. *Vyšetřování konané vyšetřovateli prokuratury - nedílná součást úkolů prokuratury*. Prokuratura, 1977, č. 2, s. 57 – 66.

KAPLAN, K. – PALEČEK, P. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Barrister, 2008. 253 s. ISBN 978-80-7364-049-1.

KARABEC, Z. *Současný trend kriminality*. Socialistická zákonost, 1974, roč. XXII, č. 10, s. 549 – 553.

KARABEC, Z. *Vliv legislativních změn na stav kriminality*. Prokuratura, 1972, č. 5. s. 10 – 23.

KIESEWETTER, Z. *Ochrana socialistické společnosti a československá prokuratura*. 1. Vyd. Bratislava: Obzor, 1979. 100 s.

KLAPAL, Č. *Kategorizace trestných činů*. Prokuratura, 1980, č. 1, s. 22.

KLÍMA, K. *Leninská sovětská prokuratura*. Socialistická zákonost, 1980. roč. XXVIII, č. 4, s. 233 – 237.

KORANDA, F. *Zásady činnosti a organizace soudu a prokuratury. Základy československého trestního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Katedra státu a práva, 1960, 81 s.

KRUPAUER, J. *25 let socialistické prokuratury v ČSSR*, Socialistická zákonnost, 1978, roč. XXVI, č. 6, s. 321 – 323.

KRUPAUER, J. *Neměnný úkol socialistické prokuratury zajistit, aby vůle lidu byla vždy zákonem*. Socialistická zákonnost. 1985, roč. XXXIII, č. 5, s. 263 – 264.

KRUPAUER, J. *Poznámky k prokurátorskému dozoru v přípravném řízení trestním podle nového trestního řádu*. Věstník generálního prokurátora, 1965, roč. XII, č. 5, s. 105 – 112.

KRUPAUER, J. *Prokurátor v přípravném řízení trestním*. Socialistická zákonnost, 1966, roč. XIV, č. 10, s. 583 – 585.

KRUPAUER, J. *Prokuratura po XVI sjezdu KSČ*. Socialistická zákonnost, 1981, roč. XXIX, č. 10, s. 575 – 581.

KRUPAUER, J. *Úkoly prokuratury v boji proti kriminalitě*. Prokuratura, 1977, č. 2, s. 116 – 118.

KRUPAUER, J. *Neměnný úkol socialistické prokuratury zajistit, aby vůle lidu byla vždy zákonem*. Socialistická zákonnost, 1985, roč. XXXIII, č. 5, s. 263 – 264.

KRUTSKÝ, I. *Význam postavení prokurátora, jeho místní příslušnosti a procesněprávního vztahu k soudu pro režim doručování v civilním procesu*. Socialistická zákonnost, 1986, roč. XXXIV, č. 10, s. 567.

KUCHTA, L., SCHELLE Karel.: *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Nakladatelství ŽIVA v.o.s., 1994. 235 s. ISBN: 80-901745-3-1.

KUCHTA, L., SCHELLE, K. *Historie a současnost státního zastupitelství*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 348 s. ISBN 80-210-1044-4.

KUKLÍK, J. a kol. *Vývoj československého práva 1945– 1989*. Praha: Linde a.s., 2009. 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6.

LATA, J. *Státní zastupitelství ve světle proměn. Drama o čtyřech dějstvích*. Praha: Auditorium, 2016. 320 s. ISBN 978-80-87284-58-2.

MACH, L. *Poznámky k zákonu o přečinech*. Socialistická zákonnost, 1970, roč. XVIII, č. 3, s. 163 – 164.

MACH, L. *Trestný čin, provinění a přestupek*. Socialistická zákonnost, 1969, roč. XVII, č. 3, s. 162 – 172.

MAREK, J. *K zamyšlení nad úkoly české justice v roce 1989*. Socialistická zákonnost, 1989, roč. XXXVII, č. 1, s. 1 – 3.

NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000, ISBN 80-86008-79-7. 140 s.

NEDOROST, L. a kol. *Státní zastupitelství: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 519 s. ISBN 80-86432-34-3.

NEZKUSIL, J. a kol. *35 let československé prokuratury*. Praha: Naše vojsko, 1988. 199 s.

PERNES, J. – POSPÍŠIL, J. – LUKÁŠ, A. *Alexej Čepička: šedá eminence rudého režimu*. 1. vyd. Praha: Brána, 2008. 305 s. ISBN 978-80-7243-382-7.

PIPEK, J. *Komentář k zákonu o prokuratuře*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1957. 334 s.

PIPEK, J. *K novému zákonu o prokuratuře*. Věstník generálního prokurátora. 1965, roč. XII, č. 10, s. 253–264.

PIPEK, J. - KRATOCHVÍL, Z. - HALAŠKA, J. *Komentář k zákonu o prokuratuře*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1957. 334 s. Bez ISBN.

PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1971, 310 s.

PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury v ČSSR*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962, 286 s.

PLUNDR, O. *Organizace justice a prokuratury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, 290 s.

PLUNDR, O. – HLAVSA, P. *Organizace justice a prokuratury*. 5. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Panorama, 1987. s. 169.

POKORNÝ, M. *Postavení prokurátora v občanském soudním řízení*. Socialistická zákonost, 1965, roč. XIII, č. 8, s. 38 – 42.

PROCHÁZKA, J. *Základní principy činnosti československé prokuratury*. Socialistická zákonost, 1976, roč. XXIV, č. 10, s. 577 – 586.

PROCHÁZKA, J. *Základní principy činnosti a organizační výstavby socialistické prokuratury a jejich realizace v ČSSR*. Prokuratura, 1976, č. 5, s. 7 – 26.

RŮŽEK, A. – TOLAR, J. *Vzory prokurátorských rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1975. 150 s. Bez ISBN.

RŮŽEK, A. a kol. *Československé trestní řízení*. Druhé přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1971. 387 s. Bez ISBN.

SCHELLE, K. a kol. *Vývoj trestního řízení*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. 100 s. ISBN 978-80-7418-139-9.

SCHELLE, K. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. 48 s. ISBN 978-80-7418-170-2.

SCHELLEOVÁ, I. – STAVINHOVÁ, J. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. I. díl. Brno: Doplněk, 1993. 171 s. ISBN 80-210-0731-1.

SMETANA, A. *K některým otázkám řízení o přečinech*. Prokuratura, 1976, č. 2. s. 46 – 53.

Soudní dozor prokuratury ve věcech občanskoprávních. Metodická pomůcka pro prokurátory. Praha: Generální prokuratura v Praze, 1955. 28 s.

SOUKUP, L. *Místní lidové soudy v Československu*. In: SOUKUP, L. a kol. *Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1990*. 1 vyd. Praha: Karolinum, 2002. 416 s. ISBN 80-246-0217-2.

SPÁČIL, J. *Historie a perspektivy československé prokuratury*. Prokuratura, 1992, č. 1 – 2. s. 5 – 10.

SPÁČIL, J. *K úvahám o budoucím postavení prokuratury v ČSFR*, Prokuratura, 1990, č. 4. s. 196 – 204.

SPÁČIL, J. *K historickým aspektům postavení prokuratury*. Prokuratura, 1991, č. 1, s. 47 – 55, s. 54 – 55.

STÝBLO, F. *Podíl rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví na kriminalitě ČSSR*. Socialistická zákonost. 1965, roč. XIII, č. 2, s. 12 – 13.

STÝBLO, F. *Přehled o činnosti místních lidových soudů v letech 1962 – 1964 (vysvětlivky k přehledům o činnosti místních lidových soudů)*. Socialistické soudnictví, 1965, č. 6, s. 222 – 226.

ŠAJTAR, M. *Prohloubení účasti prokurátora v občanském soudním řízení s přihlédnutím k novele (zákon č. 133/1982 Sb.)*. Prokuratura, 1983 č. 2. S. 199 – 202

ŠIMÁK, J. - TOLAR, J. – RŮŽEK, A – DOLENSKÝ, A. *Trestní řád a předpisy souvisící*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1953. 502 s. Bez ISBN.

ŠIMKOVÁ, M. *Průmyslová výroba v okrese Trutnov*. Bakalářská práce (Bc.). Masarykova univerzita, Brno, 2013. 46 s.

ŠKERLE, M. *Státní soud a Státní prokuratura a jejich role v politických procesech*. Brno, Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2010. 58 s.

ŠOLLE, V. *Organizační vývoj našeho lidového soudnictví*. Archivní časopis, 1962, roč. 12, č. 2, s. 75 – 93.

ŠTAJGR, F. – PLUNDR, O. *Organisace justice a prokuratury*. Orbis: Praha 1957, 242 s.

ŠTEPÁN, J. *Skončení přípravného řízení podle trestního řádu ČSSR*. Praha: Academia. Nakladatelství československé akademie věd, 1968, 80 s. Bez ISBN.

ŠVADLENA, Luděk. *Struktura, vývoj a fungování Okresního úřadu v Trutnově v letech 1990 – 2002*. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Hradec Králové, 2015. 112 s.

ŠVEJDA, J. *Všeobecný dozor, jeho úkoly a základní metody*. Socialistická zákonost. 1954, roč. II. č. 10, s. 379 – 385.

TERYNGEL, J. *K novele trestního zákona*. Socialistická zákonost, 1990, roč. XXXVIII, č. 9, s. 515 – 516.

VEDRAL, J. *Některé poznatky o účinnosti řízení krajských a okresních prokuratur v podmínkách nové organizace*. Věstník generálního prokurátora, 1965, roč. XII, č. 1 – 2, s. 9 – 17.

VLČEK, E. *Vývoj prokuratury v letech 1945 – 1990*. In. *Vývoj práva v Československu v letech 1945 – 1989*. Masarykova Univerzita. Brno, 2004. s. 389 – 390.

VODIČKA, A. *K teoretickým problémům prokurátorského dozoru*. Právník, 1986. s. 976.

VOJÁČEK, L., SCHELLE, K. *Repetitorium českých právních dějin do roku 1945*. Ostrava: Key Publishing, 2008, 218 s.

VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K. – KNOLL, V. *České právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 541 s. ISBN 978-80-7380-575-3.

Ze zasedání operativní porady generálního prokurátora. O výsledcích vyhodnocení úrovně výkonu občanskosoudního dozoru se zřetelem na metodiku práce a kvalitu návrhů. *Věstník generálního prokurátora*, 1965, roč. XIII, č. 10, s. 321–327.

ZOULÍK, F. *Místní lidové soudy a řízení před nimi*. Právník, 1961, č. 9, s. 750 – 764.

ZOULÍK, F. *Poznámky k postavení prokuratury*, Právní praxe, 1993, č. 3. s. 79 – 83.

ŽOGIN, N. V. a kol. *Otázky teorie a praxe prokurátorského dozoru: (sborník vědeckých prací)*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1976. 2 sv. 181 s.

Cizojazyčná literatura

ASTAŠENKOV, V. G. et al. *Organizacija suda i prokuratury v SSSR: učebnik dlja slušatelej vuzov MVD SSS*. Moskva: Juridičeskaja literatura, 1988. 286 s. ISBN 5-7260-0048-X.

GORŠENIN, K. P. *Sovetskaja prokuratura*. Moskva: Juridič. izdat. Min. justicii SSSR, 1947. 64 s.

LEBEDINSKIJ, V. G. – ORLOV, D. I. *Sovetskaja prokuratura v važnejšich dokumentach*. Moskva: Gosjurizdat, 1956. 508 s.

Socialističeskaja zakonnost'. Moskva: Prokuratura SSSR i Verhovnyj Sud SSSR, 1934 – 1991.

ZVJAGINCEV, A. G. – ORLOV, G. J. *Založniki voždej: rossijskije i sovetskije prokurory XX vek: 1954-1992*. Moskva: ROSSPEN, 2006. 644 s. ISBN 80-902197-6-4.

ZVJAGINCEV, A. G. – ORLOV, G. J. *Prigovorenyje vremenem: rossijskije i sovetskije prokurory: XX vek: 1937 – 1953*. Moskva: ROSSPEN, 2001. 533 s. ISBN 5-8243-0211-1.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Společná česko – slovenská digitální parlamentní knihovna: Dostupné [online] na:

<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021007.htm>.

http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0160_04.htm.

<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/021schuz/s021001.htm>.

http://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0092_01.htm.

<http://www.psp.cz/eknih/1964ns/stenprot/006schuz/s006027.htm>.

<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/stenprot/047schuz/s047010.htm>.

Ústav pro studium totalitních režimů. Soudní rehabilitace. Dostupné [online] na <http://www.ustrcr.cz/cs/soudni-rehabilitace>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné [online] na:

<http://portal.justice.cz/Justice2/soud/soud.aspx?o=106&j=116&k=1158&d=50102>

<http://portal.justice.cz/Justice2/Zastupci/zastupci.html#3600>

Česká advokátní komora, Dostupné [online] na:

<http://vyhledavac.cak.cz/Contact/Details/c9cb70e0-6523-e711-80d5-00155d040b0c>

Seznam použitých právních předpisů

zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č 5/1878, o zločinech a přečinech

zákon č. 40/1879, o přestupcích

zákon č. 15/1947 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich

zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky

zákon č. 232/1948 Sb. o státním soudu

ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení

zákon č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví

zákon č. 320/1948 Sb., o územní organizaci krajských a okresních soudů

zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře

zákon č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů

zákon č. 67/1952 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád

zákona č. 65/1956, o prokuratuře

zákon č. 36/1957 Sb., o volbách soudců a soudců z lidu lidových a krajských soudů a o úpravě některých jejich poměrů

zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky

zákon č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech

zákon č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 121/1962 Sb., o hospodářské arbitráži

zákonem č. 23/1963 Sb., o lidové kontrole a národohospodářské evidenci

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře

zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád)

zákon č. 29/1968 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s úpravou postavení Národního výboru hlavního města Slovenska Bratislavy

zákon č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci

ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci

zákon č. 147/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře.

zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech

ústavní zákon č. 155/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje hlava osmá Ústavy Československé socialistické republiky

zákon č. 29/1978 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o organizaci soudů a o volbách soudců, zákon o prokuratuře, trestní řád a notářský řád

zákon č. 196/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců a zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře

zákon č. 159/1989 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, zákon o přečinech a trestní řád

zákon č. 168/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o prokuratuře

zákon č. 541/1992 Sb., o dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku

ústavní zákon č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky

ústavní zákon č. 624/1992 Sb., o zániku funkce soudců a o skončení pracovních a služebních poměrů v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky

zákon č. 1/1993, Ústava České republiky

zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

nařízení ministra spravedlnosti č. 112/1897 ř. z., kterým se vydává nový jednací řád pro soudy první a druhé stolice

nařízení ministra spravedlnosti č. 114/1897 ř. z., kterým se vydávají dodatná ustanovení pro úřadování u státních zastupitelství

vládní nařízení č. 99/1924 Sb., kterým sa vydáva nový jednací poriadok pre okresné sudy, sborové sudy prvej stolice a súdne tabule na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.

vládní nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích

vládní nařízení č. 14/1949 Sb., o referátech krajských národních výborů pro školství, osvětu a tělesnou výchovu

nařízení ministra spravedlnosti č. 8/1949 Sb., jímž se stanoví počátek účinnosti zákona o zlidovění soudnictví a zákona o územní organizaci krajských a okresních soudů.

nařízením ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb., jednací řád pro řízení v trestních a občansko-právních věcech

nařízení ministra spravedlnosti č. 192/1950 Sb., jednací řád pro řízení v trestních a občansko-právních věcech

nařízení ministrů spravedlnosti, vnitra a národní obrany č. 66/1958, kterým se mění nařízení o rejstříku trestů

3. Seznam použitých archivních pramenů

Národní archiv v Praze, fond č. 980, Ministerstvo spravedlnosti ČSR, Praha (1945 – 1992, nezpracováno).

Národní archiv v Praze, fond č. 1261, KSČ – Ústřední výbor 1945-1989, Praha.

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond č. 655, Krajská prokuratura Hradec Králové 1949 – 1993.

Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond č. 654, Krajská prokuratura Pardubice (1948) 1949 – 1960.

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 803, Okresní prokuratura Trutnov 1949 – 1994 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 804, Okresní prokuratura Vrchlabí 1949 – 1960 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 805, Okresní prokuratura Dvůr Králové nad Labem 1949 – 1960 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2668, Místní lidový soud Trutnov 1961 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2670, Místní lidový soud Vrchlabí 1961 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2666, Místní lidový soud Dvůr Králové nad Labem 1961 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2672, Místní lidový soud Hostinné 1964 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2673, Místní lidový soud Žacléř 1964 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2669, Místní lidový soud Československé státní dráhy Trutnov 1961 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2667, Místní lidový soud Tiba Dvůr Králové nad Labem 1961 – 1969 (nezpracováno).

Státní okresní archiv Trutnov, fond č. 2671, Místní lidový soud Tesla Vrchlabí 1961 – 1969 (nezpracováno).

7. Seznam ostatních zdrojů

Záznam z osobního setkání s JUDr. Josefem Doležalem dne 22. února 2016

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1954 – 1960

Příloha č. 2 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1961 – 1970

Příloha č. 3 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1971 – 1980

Příloha č. 4 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1981 – 1993

Příloha č. 5 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1954 – 1960

Příloha č. 6 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1961 – 1970

Příloha č. 7 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1971 – 1980

Příloha č. 8 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1981 – 1993

Příloha č. 9 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1949 – 1960

Příloha č. 10 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1961 – 1969

Příloha č. 11 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1970 – 1977

Příloha č. 12 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1978 – 1987

Příloha č. 13 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1988 – 1993

Příloha č. 14 – Rozhovor s okresním prokurátorem JUDr. Josefem Doležalem

Příloha č. 1 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1954 – 1960

Rok		1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Označení rejstříku		Pnd	Pnd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd
Nápad		157	37	306	262	338	425	500
Počet upozornění		0	29	32	9	29	26	42
Počet protestů		0	0	9	0	0	0	0
Odloženo		0	8	142	103	125	223	263
Vyřízeno jinak		0	0	123	150	184	176	195

Příloha č. 2 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1961 – 1970

Rok		1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Označení rejstříku		Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd
Nápad		350	707	569	222	238	310	254	180	132	76
Počet upozornění		23	29	85	13	56	72	78	32	5	23
Počet protestů		0	12	2	3	0	12	14	13	12	0
Odloženo		103	179	112	77	126	42	38	39	35	17
Vyřízeno jinak		224	487	370	129	56	184	124	96	80	36

Příloha č. 3 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1971 – 1980

Rok		1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Označení rejstříku		Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd
Nápad		85	160	179	208	215	261	286	274	294	355
Počet upozornění		23	87	17	130	168	233	260	200	232	228
Počet protestů		0	6	6	10	5	11	7	7	4	9
Odloženo		9	18	17	29	41	14	12	15	17	48
Vyřízeno jinak		53	49	139	39	1	3	7	52	41	70

Příloha č. 4 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda všeobecného dozoru 1981 – 1993

Rok		1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988 - 1993
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	N
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	N
Označení rejstříku		Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	Pd	N
Nápad		356	311	317	367	294	444	412	N
Počet upozornění		204	173	127	107	106	135	167	N
Počet protestů		8	1	6	0	0	0	2	N
Odloženo		52	52	48	125	117	85	75	N
Vyřízeno jinak		92	85	136	135	71	224	168	N

Příloha č. 5 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1954
– 1960

Rok		1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Označení rejstříku		Pnc	Pnc	Pnc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc
Nápad		266	512	93	182	198	210	175	240
Předmět řízení									
	náhrada škody (manko)	0	0	0	115	122	118	81	162
	věci pracovněprávní	0	0	0	5	7	11	6	8
	věci rodinné	0	0	0	51	56	59	39	42
	věci bytové	0	0	0	3	4	6	7	19
	ostatní	0	0	0	8	9	16	42	9
Počet vstupů		0	0	0	76	114	131	125	220
	z toho povinných vstupů	0	0	0	17	24	41	0	0
Počet návrhů na zahájení řízení		0	0	0	2	0	1	0	0

Příloha č. 6 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1961
– 1970

Rok		1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.
Označení rejstříku		Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc
Nápad		306	272	211	84	100	97	160	135	35	122
Předmět řízení											
	náhrada škody (manko)	98	110	102	48	62	32	43	42	1	53
	věci pracovníprávní	5	8	7	14	7	34	44	30	2	30
	věci rodinné	68	62	75	18	10	25	40	50	27	12
	věci bytové	34	28	16	3	15	2	24	8	1	8
	ostatní	101	64	11	1	6	4	9	5	4	19
Počet vstupů		250	216	202	83	79	73	29	47	16	61
	z toho povinných vstupů	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Počet návrhů na zahájení řízení		12	6	4	0	3	1	2	0	1	2

Příloha č. 7 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1971
– 1980

Rok	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	
Označení rejstříku	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	
Nápad	184	207	220	235	254	248	264	262	272	193	
Předmět řízení											
	náhrada škody (manko)	42	54	58	35	71	66	72	74	72	76
	věci pracovněprávní	8	12	29	14	30	22	18	21	19	21
	věci rodinné	15	18	15	19	25	16	20	18	47	32
	věci bytové	9	5	8	5	6	8	3	4	5	8
	ostatní	110	118	110	162	122	136	151	145	129	56
Počet vstupů	59	75	108	109	113	112	110	113	116	119	
	z toho povinných vstupů	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Počet návrhů na zahájení řízení	5	11	15	8	7	16	9	13	5	6	

Příloha č. 8 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda občanskosoudního dozoru 1981
– 1993

Rok		1981	1982	1983	1984	1985	1986 - 1993
Období	od	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	1.1.	N
	do	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	N
Označení rejstříku		Pc	Pc	Pc	Pc	Pc	N
Nápad		187	190	297	243	220	N
Předmět řízení							
	náhrada škody (manko)	79	85	114	66	84	N
	věci pracovněprávní	22	12	15	29	16	N
	věci rodinné	26	45	35	51	62	N
	věci bytové	6	16	6	18	9	N
	ostatní	54	32	127	79	49	N
Počet vstupů		124	91	118	111	135	N
	z toho povinných vstupů	0	0	0	0	0	N
Počet návrhů na zahájení řízení		11	3	6	12	2	N

Příloha č. 9 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1949 – 1960

Rok	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Nápad	1243	1717	1271	1425	1254	1190	680	615	955	737	517	910
Počet stíhaných osob (celkem)	1317	2105	1551	1513	1473	1448	1347	1121	1052	823	677	1004
MUŽI	914	1566	1193	1286	1096	928	710	622	761	582	483	680
ŽENY	139	174	102	80	69	72	81	59	42	127	79	60
NEZNÁMÍ PACHATELÉ	264	365	256	147	308	448	556	440	249	114	115	264
Označení rejstříku	Zo	Zo, Pt	Pt	Pt	Pt	Pt	Pt	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv
Počet podaných obžalob	687	745	654	601	488	514	384	412	554	381	342	524
Trestní stíhání zastaveno	136	242	324	204	398	211	215	80	99	72	51	117
Trestní stíhání přerušeno	272	404	300	303	346	458	585	453	262	236	126	251
Ostatní způsoby skončení fáze vyšetřování	222	714	273	254	241	255	163	175	137	134	158	112
Počet osob ve vazbě	177	102	112	69	97	154	41	9	54	42	54	112
Profese stíhaných osob												
dělník/rolník/horník	0	863	683	536	668	605	512	338	398	345	301	293
v domácnosti/důchodu	0	115	38	65	50	38	15	31	37	38	35	26
řemeslník/řidič/vyučení	0	326	184	315	287	225	97	115	173	168	77	162
bez zaměstnání	0	37	9	16	20	12	5	9	12	7	12	24
VŠ profese	0	15	6	0	2	8	0	3	3	0	0	15
úředník/administr. prac.	0	154	58	86	46	72	22	45	36	39	52	152

Protiprávní čin			1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Zákon č. 117/1852 ř.z.	Hlava jedenáctá: O přečinech a přestupcích proti bezpečnosti majetku	§ 460	352	208	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava dvacátá první: O krádeži a zpronevěře	§ 171	199	196	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava desátá: O jiných přestupcích, jež bezpečnost těla porušují neb ohrožují	§ 411	222	412	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		§ 431	89	263	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava osmá: O přečinech a přestupcích proti bezpečnosti života	§ 335	83	184	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zákon č. 231/1948 Sb.			165	154	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OSTATNÍ TČ			315	223	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zákon č. 86/1950 Sb.	Hlava osmá: Trestné činy majetkové	§ 247	0	160	184	177	163	149	211	159	176	139	92	146
		§ 245 - 249 (do 31.12.1956), § 245, §245a	0	89	338	405	305	298	354	193	129	137	198	228
	Hlava šestá: Trestné činy proti životu a zdraví	§§ 219 - 220	0	58	186	112	154	139	158	112	114	96	73	93
		§§ 221 - 222	0	92	142	201	139	102	139	115	154	89	54	85
		§ 223	0	17	181	117	103	187	96	73	113	136	94	102
	Hlava druhá: Trestné činy hospodářské	§§ 130 - 153	0	29	111	138	99	85	128	103	68	110	56	88
	Hlava třetí: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	§§ 186 - 189	0	34	115	126	173	212	149	131	106	95	67	123
	Hlava první: Trestné činy proti republice	§ 95	0	54	62	46	67	73	77	59	63	55	72	74
OSTATNÍ TČ			0	69	296	254	282	223	195	245	201	98	102	134
Uložený trest														
	peněžitý/OS do 1 měsíce		219	304	155	207	156	159	113	149	193	116	111	157
	OS vyšší než 1 měsíc do 1 roku		246	261	268	169	212	185	212	211	193	143	142	245
	OS vyšší než 1 rok		76	84	81	71	42	32	14	9	49	20	13	22
	zproštěn obžaloby		54	42	48	15	13	14	9	12	6	5	4	8
	ostatní		113	124	116	116	122	129	85	99	117	110	109	106

Příloha č. 10 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1961 – 1969

Rok	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	
Nápad	950	888	1271	1223	1226	1061	927	913	955	
Počet stíhaných osob (celkem)	1136	941	1298	1518	1310	1269	993	956	1111	
	MUŽI	931	789	981	1162	968	959	760	679	798
	ŽENY	67	40	81	76	56	87	31	23	58
	NEZNÁMÍ PACHATELÉ	138	112	236	280	286	223	202	254	255
Označení rejstříku	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv	Pv
Počet podaných obžalob	605	568	610	631	647	597	624	453	426	
Trestní stíhání zastaveno	115	121	203	248	108	146	124	96	73	
Trestní stíhání přerušeno	168	115	267	310	228	243	203	256	322	
Ostatní způsoby skončení fáze vyšetřování	248	137	218	329	327	283	42	151	290	
Počet osob ve vazbě	78	90	95	83	144	91	115	112	85	
Profese obviněných										
	dělník/rolník/ horník	583	421	563	620	498	428	318	212	395
	v domácnosti/ důchodu	42	38	21	48	38	42	40	20	62
	řemeslník/řidič/ vyučen	82	123	202	256	239	206	221	256	215
	bez zaměstnání	10	8	11	5	10	16	4	12	22
	VŠ profese	4	5	2	2	3	3	1	21	23
	úředník/administr. prac.	44	56	85	52	86	72	29	102	75
	ostatní	233	178	178	255	150	279	178	79	64

Protiprávní čin			1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Zákon č. 86/1950 Sb.	Hlava osmá: Trestné činy majetkové	§ 247	212	0	0	0	0	0	0	0	0
		§ 245, § 245a	131	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava šestá: Trestné činy proti životu a zdraví	§§ 219 - 220	121	0	0	0	0	0	0	0	0
		§§ 221 - 222	107	0	0	0	0	0	0	0	0
		§ 223	105	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava třetí: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	§§ 186 - 189	146	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hlava druhá: Trestné činy hospodářské	§§ 130 - 153	151	0	0	0	0	0	0	0	0
Hlava první: Trestné činy proti republice	§ 95	44	0	0	0	0	0	0	0	0	
OSTATNÍ TČ			198	0	0	0	0	0	0	0	0
Zákon č. 140/1961 Sb.	Hlava devátá: Trestné činy proti majetku	§ 247	1215	153	143	249	226	212	129	98	117
		§ 225	0	41	76	34	44	53	32	53	61
	Hlava sedmá: Trestné činy proti životu a zdraví	§§ 221 - 224	0	230	256	367	358	302	214	276	243
		§203	0	38	59	49	33	42	26	19	45
	Hlava pátá: Trestné činy hrubě narušující občanské soužití	§ 202	0	76	92	93	52	103	91	156	166
		§ 201	0	53	138	92	79	97	63	82	95
	Hlava druhá: Trestné činy hospodářské	§§132 - 139	0	228	234	296	253	215	255	176	158
Hlava první: Trestné činy proti republice	§ 109	0	52	74	78	58	52	63	61	56	
OSTATNÍ TČ			0	154	247	279	266	232	176	78	189
Uložený trest											
	peněžitý/OS do 1 měsíce		185	156	199	269	200	222	254	142	114
	OS vyšší než 1 měsíc do 1 roku		174	183	221	241	212	229	201	196	205
	OS vyšší než 1 rok		212	148	189	71	182	123	129	85	113
	zproštěn obžaloby		16	19	9	7	13	18	5	9	12
	ostatní		62	76	56	84	51	78	49	41	55

Příloha č. 11 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1970 – 1977

Rok	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	
Nápad (celkem)	2436	1969	1899	1970	1943	2096	1524	1586	
Nápad (přečiny)	946	944	770	788	789	750	425	487	
Počet stíhaných osob (celkem)	2511	2227	1922	2054	2126	2111	1566	1701	
MUŽI	1990	1814	1581	1648	1653	1637	1212	1238	
ŽENY	159	86	113	105	174	194	102	168	
NEZNÁMÍ PACHATELÉ	362	327	228	301	299	280	252	295	
Označení rejstříku	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv, Pv - přečiny	Pv Po	Pv Po
Počet podaných obžalob	1587	1337	1153	1233	1328	1341	993	1145	
Trestní stíhání zastaveno	182	163	181	146	142	158	136	112	
Trestní stíhání přerušeno	376	331	232	305	322	297	263	303	
Ostatní způsoby skončení fáze vyšetřování	366	396	356	370	334	315	174	141	
Počet osob ve vazbě	101	87	118	112	71	125	156	97	
Profese obviněných									
dělník/rolník/ horník	810	730	645	606	620	729	572	723	
v domácnosti/ v důchodu	65	42	40	85	28	66	42	50	
řemeslník/řidič/ vyučen	348	412	402	310	486	333	311	331	
bez zaměstnání	49	46	51	21	69	24	35	3	
VŠ profese	19	8	3	15	31	7	21	2	
úředník/administr. prac.	84	153	142	166	155	81	162	62	
ostatní	774	509	411	550	438	591	171	235	

Protiprávní čin			1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	
Zákon č. 140/1961 Sb.	Hlava devátá: Trestné činy proti majetku	§ 247	155	119	133	121	149	156	162	126	
	Hlava sedmá: Trestné činy proti životu a zdraví	§ 225	58	68	76	34	86	57	32	53	
		§§ 221 - 224	236	295	256	367	358	335	214	276	
	Hlava pátá: Trestné činy hrubě narušující občanské soužití	§203	78	70	59	49	33	66	26	38	
		§ 202	90	65	92	93	52	103	91	156	
		§ 201	213	87	138	92	79	113	63	182	
Hlava druhá: Trestné činy hospodářské	§§132 - 139	314	279	259	296	253	215	255	176		
Hlava první: Trestné činy proti republice	§ 109	294	79	8	10	28	76	78	83		
Zákon č. 150/1969 Sb.			§3	464	513	526	421	451	402	264	268
			§6	113	93	24	89	75	62	33	48
			§8	186	175	36	215	179	132	131	124
OSTATNÍ TČ, PŘEČINY			368	415	346	299	411	438	238	266	
Uložený trest											
			peněžitý/OS do 1 měsíce	175	146	199	269	190	222	234	132
			OS vyšší než 1 měsíc do 1 roku	174	183	221	241	212	229	201	196
			OS vyšší než 1 rok	212	148	189	71	182	123	129	85
			zproštěn obžaloby	16	19	9	7	13	18	5	9
			ostatní	72	86	56	84	61	78	69	51

Příloha č. 12 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1978 – 1987

Rok	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Počet stíhaných osob (celkem)	1554	1576	1727	1669	1798	2038	2037	2053	1962	1696
Počet stíhaných osob (přechiny)	498	544	592	600	630	727	822	662	687	572

Příloha č. 13 – Okresní prokuratura v Trutnově – Agenda trestněprávní 1988 – 1993

Rok	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Nápad (celkem)	1612	1520	1877	1804	N	N
Nápad (přečiny)	582	516	272	0	N	N
Počet stíhaných osob (celkem)	1743	1710	2087	1885	N	N
MUŽI	1172	1157	993	814	N	N
ŽENY	187	155	133	138	N	N
NEZNÁMÍ PACHATELÉ	384	398	961	933	N	N
Označení rejstříku	Pv + Po	Pv + Po	Pv + Po (do 30.6.1990)	Pv	N	N
Počet podaných obžalob	775	788	549	510	N	N
Trestní stíhání zastaveno	169	185	343	356	N	N
Trestní stíhání přerušeno	395	412	963	935	N	N
Ostatní způsoby skončení fáze vyšetřování	428	325	232	84	N	N
Počet osob ve vazbě	34	48	63	66	N	N
Profese stíhaných osob						
soukromý podnikatel	0	0	56	76	N	N
dělník/rolník/ horník	448	511	282	163	N	N
v domácnosti/ v důchodu	29	34	113	65	N	N
řemeslník/fidič/ vyučen	244	264	157	133	N	N
bez zaměstnání	115	143	189	277	N	N
VŠ profese	19	7	1	2	N	N
úředník/administr. prac.	34	21	37	28	N	N
ostatní	470	332	291	208	N	N

Protiprávní čin		1988	1989	1990	1991	1992	1993	
Zákon č. 140/1961 Sb.	Hlava devátá: Trestné činy proti majetku	§ 247	202	167	357	386	N	N
	Hlava sedmá: Trestné činy proti životu a zdraví	§ 225	56	105	125	138	N	N
		§§ 221 - 224	274	306	358	348	N	N
	Hlava pátá: Trestné činy hrubě narušující občanské soužití	§203	78	17	39	26	N	N
		§ 202	90	188	207	234	N	N
		§ 201	119	127	93	86	N	N
Hlava druhá: Trestné činy hospodářské	§§132 - 139	366	373	156	0	N	N	
Hlava první	§ 109	34	8	3	0	N	N	
Zákon č. 150/1969 Sb.	§3	394	301	257	0	N	N	
	§6	22	24	6	0	N	N	
	§8	59	52	15	0	N	N	
OSTATNÍ TČ, PŘEČINY		153	86	315	619	N	N	
Uložený trest								
	peněžitý/OS do 1 měsíce	156	116	85	81	N	N	
	OS vyšší než 1 měsíc do 1 roku	447	539	388	303	N	N	
	OS vyšší než 1 rok	123	112	56	99	N	N	
	zproštěn obžaloby	3	5	11	12	N	N	
	ostatní	58	31	22	39	N	N	

Příloha č.14 – Rozhovor s okresním prokurátorem JUDr. Josefem Doležalem

Odkud pocházíte, kde jste studoval?

„Já jsem původně z Náchodska, konkrétně z Hronova. Do Trutnova jsem se přistěhoval v roce 1972. V roce 1968 jsem ukončil studium na Gymnáziu v Náchodě.“

Kdy jste začal pracovat na Okresní prokuratuře v Trutnově a kdy jste skončil ve funkci okresního prokurátora?

„Nastoupil jsem na prokuraturu v červenci 1972. Přijímal mě tehdejší prokurátor JUDr. Hudek. V roce 1973 jsem absolvoval právnickou fakultu v Praze. V roce 1974 jsem dělal zkrácené justiční zkoušky a hned dne 1. ledna 1975 jsem byl jmenován prokurátorem na okresní prokuratuře v Trutnově a působil jsem na této pozici až do roku 1989, kdy jsem odešel z vlastní vůle. V roce 1991 jsem požádal o přijetí do advokacie a působil jsem jako advokát až do prosince roku 2015.“

Kde jste studoval, jak jste se dostal k funkci prokurátora?

„Začal jsem studovat právnickou fakultu jako mladej kluk, v podstatě bez znalostí, co je to prokuratura atd. V roce 1972, kdy po těch čistkách, které tu byly na konci šedesátých let, kdy museli ti straší pracovníci odcházet, ať to byli prokurátoři nebo soudci apod., se to tady tedy personálně vylidnilo a v podstatě bylo potřeba přijmout nové zaměstnance. Mezi nimi jsem byl i já.“

„Jsem jedináček. Zemřel mi otec, když mi bylo 15 let, když jsem byl na gymplu a moje matka byla mzdová účetní a vydělávala 400,-- Kčs měsíčně. My jsme těch peněz moc neměli a ve čtvrtém ročníku na fakultě jsem začal pracovat na zdejší prokuratuře, abych matce finančně vypomohl. Jak jsem na to přišel? Já nevím. Prostě tenkrát to slovo prokurátor tak trochu znělo. Až teprve, když jsem studoval dálkově v pátém ročníku na fakultě, tak jsem pochopil, co je to trestní řízení a jak fungují orgány prokuratury a jak si stojí. V té době jsem tedy již pracoval tady na prokuratuře a státnice jsem dodělával už jako čekatel. Pamatuji si, že jsem měl v posledním ročníku před sebou zkoušku z

trestního práva u JUDr. Císařové. Na zkoušku jsem šel s poměrně vysokým sebevědomím, jako mladej frajer, neboť jsem již rok psal žaloby a působil jsem na prokuratuře, chodil jsem k soudu apod. Ta mě ale vyrazila, že jsem nevěděl, kde se zavírají dveře. To byla první lekce, kterou jsem dostal a pamatuji si ji celý život. Když jsem pak dodělával doktorát na katedře trestního práva, setkal jsem se opět s JUDr. Císařovou, tam už to bylo v pohodě, už jsem byl poučen a šel jsem tam s pokorou.“

„Krátko potom, co jsem byl jmenován prokurátorem, jsem zpracovával statistické rozborů např. násilné trestné činnosti, hospodařiny, dětské trestné činnosti a apod. a já tenkrát, páč to bylo pole neorané tehdá, jsem nějak zpracoval právě podle našich statistik, spisů, záznamů, roční rozbor hospodařiny a nějak se to na Krajské prokuratuře v Hradci Králové líbilo, protože se to dávalo v následujících letech za vzor a podle toho pak ostatní prokurátoři v kraji měli tyto rozborů zpracovávat. Tak jsem se asi dostal do povědomí těch prokurátorů v Hradci Králové, neboť v roce 1977 jsem byl pozván na tři měsíční stáž na Generální prokuraturu, kde jsem pracoval na odboru přípravného řízení trestního. Když jsem se vrátil z této stáže, tak shodou okolností mého šéfa JUDr. Hudka policajti nachytali opilého při řízení, tak už nemohl tuto funkci vykonávat, a musel odejít. Na jeho místo jsem nastoupil já a dne 1. listopadu 1977 jsem byl do funkce okresního prokurátora jmenován. Tím jsem se stal nejmladším okresním prokurátorem v tehdejší Československu. Bylo mi tehdy 28 let.“

„Docela se mi dařilo, práce nás bavila, policajty jsme vychovali k docela slušné práci. Řadu příběhů jsem zpracoval v knížce Osudové paragrafy, pod pseudonymem Petr Grandl. Popisují pravdivé příběhy, které se přihodily, které jsme prožívaly, tedy já v rámci mé činnosti ve funkci okresního prokurátora a moji kolegové. Mně se na tu dobu dobře vzpomíná. My jsme si nevšímalý těch věcí kolem,. Dělali jsme práci dle mého názoru dobře a poctivě a bylo to hezký. Bylo to takový daleko poctivější než dnes. Musím říct, že dnes se za některé naše státní zástupce stydím, když vidím, co dávají k soudu. Nikdy bych nepřipustil, abychom tady falšovaly nějaké důkazy apod., i když musím připustit, že kluci policejní občas nějaké důkazy chtěli, asi se to dělo a děje všude na celým světě, falšovat. My jsme tady ale takovým způsobem nepracovali. Když jsme ty důkazy neměli, tak jsme si holt museli počkat.“

Pociťoval jste nátlak ze strany KSČ v rámci výkonu své práce?

„Tady tenkrát to právo šlapalo v tomhle okrese. Tehdy to bylo o něčem jiným než dnes – tehdy to právo bylo krok před Vámi – bylo to svázané dobou, dnes je to právo krok za Vámi. My jsme ty darebáky měli na uzdě, drželi jsme je. Když bylo v okrese více jak 12 vloupaček, tak už jsme museli psát vyjádření, jak je to možné, dnes je těch vloupaček 12 denně, když to přeženu.“

„Co se týče nátlaku partaje, tak se o to snažili, ze začátku určitě, bylo to v prvních letech normalizace, kdy si mysleli, že musí něco napravit, tedy v prvních letech po mém jmenování prokurátorem, jak jsem uvedl. My jsme se ale nedali. Když byly například meziresortní porady – dělaly se 4 x za rok – jednu svolával náčelník vyšetřovačky, další předseda okresního soudu, další policejní šéf a další já. Tam jsme si všechny problematické věci prodiskutovali a samozřejmě jsme řešili i otázky spojené s vyšetřováním, popř. pokud byl nějaký nátlak partaje, tak jsme se dohodli na společném postoji. Dohodli jsme se zkrátka, že nám do toho partaj mluvit nebude a hotovo. Ne, že nám budou diktovat, že ten pachatel dostane tolik let, ten nedostane nic apod. My jsme šli ryze podle práva. My jsme si tady do té práce moc nenechali zasahovat, a protože jsme věděli, že ta partaj právě ráda zasahuje a nařizuje, tak jsme se všichni, co měli nějakou funkci, spojili, tzn. já jako prokurátor, předseda soudu a náčelník celého policejního sboru, šéf vyšetřovačky, a platilo, že „co řekl jeden, řekl druhý a třetí a nepovolili jsme, i když partaj dělala nátlak.“

„Nebyl jsem ale „žádnej hrdina.“ Já jsem také 2 roky učil studenty, kteří si v rámci rychlokurzů dodělávali maturitu. Jako historku můžu uvést, že tam byl jeden dopravní policajt „libovej frajer“, který nic neuměl. Já jsem ho několikrát varoval za ty dva roky, že neprojde. On vždy prolezl na čtyřku. Na konci při maturitě se však stalo, že neuměl nic, a napsal jsem mu čtyřku a šel jsem na kafe do kantýny. A protože všemocná partaj všude vládla, přišel za mnou ředitel školy a prosil mě, abych ho nechal projít, protože to stálo moc peněz – za každého policajta mi tady platíme. Po půl hodině přesvědčování

jsem tlak nevydržel a tu trojku jsem mu nakonec napsal. Dnes se za to stydím, ale byla doba taková, jaká byla.“

Jak probíhala spolupráce s orgány veřejné bezpečnosti. Jaké tam panovaly vztahy. Jak se Vám spolupracovalo?

„Podle mě to byly naprosto perfektní vztahy. A to jsme si opravdu nehráli na svém písečku. My jsme prostě věděli, že ten pachatel je opravdu pachatel a musí být potrestán a tu společnost musíme chránit. To jsou takový ty fráze, ale my jsme je brali opravdu vážně, že to takhle je. Proto jsme ty policajty naučili, že musí být poctiví k sobě i k nám. My jsme jim ze začátku, když jsem převzal funkci okresního prokurátora, spisy, ve kterých byly nedostatky hrubého zrna (např. nevyslechl svědka, ač měl), tak jsme jim ty spisy opravdu opakovaně vraceli, bez pardonu, a bylo nám jedno, že mají nějaké pokyny, že mají něco nejpozději do 30 dnů vyšetřit, či nějakou soutěž mezi sebou apod. Tím jsme je naučili, že byli poctivější a tím pádem věděli, že přes nás prostě takový spis s chybama neprojde, natož pak s nějakýma falešnýma důkazama. To vůbec nepřicházelo v úvahu. A bylo to pak asi docela dobré, protože zase na druhou stranu jsme byli takoví féroví, že když šel prokurátor ve svém oboru na prověrku a něco přehlédl, tak si to došetřil sám a nesměl to vrátit, neboť to byla jeho chyba.“

„Když se ptáte na ty vztahy, tak mojím partnerem byl samozřejmě šéf vyšetřovačky. Šéfové operativy – třeba krimálka, s nima jsem moc společného neměl. Ty měli svoje metody, zvláštní metody, o kterých jsme snad ani nechtěli vědět. Ale když došlo k nějaké realizaci, ta kriminálka to zpracovala a předala to právě vyšetřovačce, tak jsme si zpravidla právě s šéfem vyšetřovačky na to sedli a ten spis jsme spolu studovali a diskutovali jsme nad tím a udělali jsme si společný názor. Pokud jsme přišli např. na to, že nám kriminálka nějakou okolnost úmyslně zatajila, aby to pro toho pachatele vypadalo hůř, nebo jsme zkrátka věděli, že něco bylo jinak než mělo být, tak jsme se s šéfem vyšetřovačky spojili a spis jsme kriminálce vrátili. My jsme brali věci pouze prověřené, u kterých jsme věděli, že projdou u toho soudu a že si to ten pachatel zaslouží.“

Jaké bylo personální obsazení Okresní prokuratury v Trutnově plus minus v době Vašeho působení?

„Personální obsazení zůstávalo plus minus za období mé působnosti stejné. Celkem asi 10-11 prokurátorů, 7 správních zaměstnanců a 4 vyšetřovatelé. Když jsem ale nastupoval, tak tam bylo asi 5-6 prokurátorů. Pak se to ale zvedlo na těch 10-11 prokurátorů a 4 vyšetřovatelé. Poslední, koho jsem přijímal, byla doktorka Čevelová. Moje náměstkyně JUDr. Sedláčková měla občanskosoudní dozor a všeobecný dozor. Já jsem měl úsek trestněprávní.“

Nechával se v praxi soudce ovlivňovat při rozhodování návrhem prokurátora na potrestání, nebo si do rozhodování nenechával zasahovat?

„To je stejné jako dnes. Většina soudů soudí podle toho, co jim předloží státní zástupce. Ten soud ale nebyl slepě poslušný. To pozor! My jsme se báli jít k soudu s nějakým případem, u kterého jsme si nebyli jisti. Určitě se to nedělalo tak, že se prostě pod politickým tlakem muselo zajistit potrestání nějakého člověka. Žádné politické procesy se tady neděly. Pokud tady něco bylo, tak se jednalo např. o opuštění republiky nebo o řeči proti prezidentu republiky, ale bylo to podle práva. Ten soud na druhou stranu s chutí vynášel zprošťující rozsudky. Vědomě tedy, že bych dával na soud nějaký spis s tím, že je tady zájem, aby bylo nějak rozhodnuto, to se nestalo, a teď zdůrazňuji, ani v jednom případě, ani v jednom!“

Jak probíhala spolupráce s advokáty?

„S advokáty jsme určitě nespolupracovali v tom smyslu, že bychom se s nimi scházeli a probírali ty jednotlivé věci. To určitě ne. Někdy jsme je zvali na meziresortní porady, když jsme byli toho názoru, že jejich obhajoba překračuje určité meze.“

Pokud Vám to nebude nepříjemné, dovolím si položit otázku, kdy a proč jste se stal členem KSČ?

„Já se nestydím o tom mluvit. Byl jsem členem už od studentských let, kdy jsem studoval na gymnáziu. Tam jsem dělal předsedu třídy a když jednou Československo prohrálo zápas s Ruskem a moji spolužáci měli nějaké řeči a já jsem měl jiný názor - tehdy nás sledoval náš pan profesor Dostál a viděl, jak se umím bránit vůči těm spolužákům a nabídl mi, aby šel do strany, že takového jako já potřebují. Tenkrát to však bylo poctivě míněno, bylo to za čest. Komunista musel být poctivější. Bral jsem to tedy v tomto smyslu. Nikdo nás nenutil do nějakých politických procesů. Nebylo to žádné svinstvo!“

„Prokuratura sice neměla dobrý zvuk s ohledem na procesy 50. let. My jsme ale nikoho nešíkanovali. Naopak vždycky převažovala lidskost. Například jednou za mnou přišel ředitel státního statku s tím, že jejich traktorista vyoral nějaký důležitý kabel, a přimlouval se, že tento traktorista je otec tří dětí s manželkou na mateřské. Já jsem z toho nakonec udělal přestupek. Nebo nám jednou v Jánských Lázních přeběhl přes cestu nějaký opilý člověk a on se nám pak v autě přiznal k trestnému činu. Zcela jasné doznání před okresním prokurátorem. Zjistili jsme ale, že mu zemřela žena a měl doma 4 letou dcerku. Tady jsem také podlehl nějakému citu a tohoto člověka jsme nakonec pustili.“

„Jsem ale přesvědčen o tom, že na většině prokuratur se postupovalo stejně, jako jsme postupovali my.“

Dostal jste se do styku s Václavem Havlem?

„My jsme věděli akorát to, že je na Hrádečku. Věděli jsme, že je to věc státní bezpečnosti. Byla to zvláštní složka. Nikdy jsme s nimi nespolupracovali. To dělala Krajská prokuratura v Hradci Králové. S Havlem jsem se neviděl ani jednou.“

Dostal jste se do styku s Pavlem Vonkou?

„Pavel Vonka byl především kriminálník. Nechce se to obecně moc slyšet, ale byl stíhán za krádeže nějakých motocyklů, pokud si pamatuji. Dále si pamatuji, že jsme s ním měli co dočinění ještě jednou, když neplnil ochranný dohled, to nebylo ale v souvislosti s politickou činností, tak jsme ho zatkli, dostal myslím v Hradci Králové 9 měsíců a v průběhu výkonu bohužel zemřel. Tehdy se o Vonkovi mluvilo, že ho tam věšeli hlavou dolů. To je nesmysl. To by si nikdo v těch letech nedovolil. Nic takového se nedělo. To byly výmysly. Dokonce sem přijeli američtí patologové a ti zkoumali jeho mrtvolu, zda nebyl mučen. Nic na tom Vonkovi nezjistili.“

„Vonka byl ale také konfidentem Stb. To vím zcela určitě, neboť do mé kanceláře přijeli jednou kapitán Rak a ještě jeden – „státováci“ z Hradce Králové s požadavkem „My bychom potřebovali, jestli můžeš tomu Vonkovi navrhnout nějaký mírný trest. No víš, on je totiž náš.“ A já jsem odvětil, vy máte takového člověka jako donašeče nebo spolupracovníka? A oni odvětili: „Koho si myslíš, že tam dostáváme. Jedině takové lidi.“ A já reagoval, že jsou na špatné adrese, páč trestní stíhání se vede myslím v Ústí nad Orlicí, ne u nás. V devadesátých letech se však o těchto věcech nemohlo mluvit. Já jsem vždycky tvrdil, že by měli v Hradci napsat náměstí Pavla Vonky, konfidenta Stb. Já bych se spíš ptal, proč například není ve Vrchlabí nějaká ulice nebo náměstí Pavla Vonka. Já Vám řeknu proč, páč všichni věděli, že to byl obyčejný darebák a konfident Stb.“

Pamatujete si JUDr. Líbezného, okresního prokurátora?

„Toho si nepamatuju. Odešel myslím v roce 1971 a já nastoupil až v roce 1972. Víím ale, že po odchodu z prokuratury působil na pozici právníka státního statku Radvanice. On byl mimochodem jeden z těch, kteří za mnou přišli s prosbou ohledně toho traktoristy, jak jsem uváděl před chvílí.“

Když jste nastoupil do funkce prokurátora, jak rozsáhlé byly prostory, ve kterých se tehdy nacházela Okresní prokuratura v Trutnově?

„Téměř polovinu spodního patra v budově dnešního soudu.“

Můžete obecně zhodnotit činnost prokuratury v éře Vašeho působení?

„Já si myslím, že prokuratura se tenkrát neměla za co stydět a myslím si, že odvedla dobrou práci v tom smyslu, že bylo bezpečno, že se maminky s dětmi nemusely bát chodit parkem apod. Ale ona to tak není zásluha prokuratury jako společenského zřízení.“

Jak nahlížíte na kompetence svěřené úřadům veřejné žaloby v období komunistické diktatury a dnes?

„Dneska státní zastupitelství dělá především trest. V době mého působení ve funkci prokurátora jsme měli jasně vymezené kompetence a věděli jsme, do jakých oborů můžeme zasáhnout. Nelze popřít, že se prokurátor zdál z tohoto pohledu všemocný. Z hlediska systému – trest, všeobecný dozor, občanskosoudní dozor. Řekl bych, že to bylo lépe nastaveno než dnes.“

Co Vám přinesl rok 1989?

„Já jsem odešel z funkce okresního prokurátora ještě před listopadem 1989. Sice to vypadá alibisticky. Mně se ale najednou znechutila činnost konat pro lidi z partaje. Člověk začal prohlížet nějakým způsobem, že ta partaj nás vodí za nos. Když jsem pak viděl, jak do lidí v průběhu Palachova týdne stříkají vodu, tak jsem si plně začal uvědomovat, že by to takhle rozhodně být nemělo. V průběhu roku 1989 jsem tak začal přemýšlet o změně a asi v dubnu nebo v květnu roku 1989 jsem se pak domluvil s ředitelem státního statku, že budu pracovat pro něj jako právník. Nastoupil jsem tam 1. listopadu 1989. Převrat jsem tedy zažil už jako právník na státním statku.“

„Určitě jsem přivítal tu změnu, kterou přinesl rok 1989. Když jsem ale jako advokát po roce 1991 nahlédl do některých praktik třeba policie, můžu vám říct, že jsem byl velmi znechucen a za dobu svého působení ve funkci okresního prokurátora jsem se s ničím tak strašným nesetkal. Takovéhle špatnosti se prostě dřív neděly a za tím si stojím!“

Zaznamenal jste nějaké negativními ohlasy vůči vaší osobě v období po roce 1989?

„Nikdy. Naopak se musím přiznat, že se ke mně dostaly pouze pozitivní reakce. Nevím, jak jsem k tomu přišel, ale jsem za to samozřejmě rád.“

Můžete zhodnotit popř. porovnat své působení ve funkci prokurátora a na pozici advokáta?

„Kdybych se dnes měl rozhodnout, tak bych chtěl být soudcem. Ale chtěl bych být v té pozici, kdy už mám tenhle rozum, tyhle zkušenosti a takový ten správný intuitivní přístup k věci. Je to z toho důvodu, že se u soudů stále odehrává buď v menší nebo větší míře nespravedlnost. Což je způsobeno třeba i tím, co říkal např. bývalý prezident Klaus, kterého jsem si mimochodem nesmírně vážil, když odmítal jmenovat ty soudce třicátníky. Třicetiletý člověk prostě nemůže mít ani životní zkušenosti, ani objektivní srovnání, ani ten správný intuitivní přístup potřebný pro rozhodování. Přesto však tito lidé dostanou do rukou tak obrovskou moc. A to je obrovská moc. Mám někdy obavu, že řada z těchto mladých soudců tu tíhu prostě neunesou. Já jsem proti, aby tito mladí soudci vynášeli rozsudky nad životem a smrtí doslova, neboť na to jednoduše nemají. Když srovnám postavení advokáta a prokurátora, tak jsem byl raději prokurátorem, neboť jsem měl tu moc sám a myslím si, že jsem tu moc nikdy nezneužil a že jsem naopak tu moc využil ve prospěch společnosti.“⁴¹²

⁴¹² Jedná se o autentický rozhovor mezi autorkou této práce a bývalým okresním prokurátorem JUDr. Josefem Doležalem uskutečněný dne 22. února 2016 (přepis z diktafonu včetně hovorových výrazů).

Vývoj prokuratury v okrese Trutnov v letech 1949 – 1993

Abstrakt v českém jazyce

Předkládaná práce se zabývá vznikem, vývojem a činností Okresní prokuratury v Trutnově v letech 1949 – 1993. Časové vymezení této práce je ohraničeno na počátku rokem 1949, kdy došlo ke vzniku okresních prokuratur jako zcela nového typu úřadů veřejné žaloby, a na konci rokem 1993, kdy byla přijata zcela nová právní úprava státních zastupitelství, která již neměla kořeny v období komunistického Československa. Práce se v první části zabývá organizací a postavením úřadů veřejné žaloby z historicko – právního úhlu pohledu, přičemž do jeho rámce je začleněn vznik Okresní prokuratury v Trutnově. Navazující druhá část se zabývá věcnou působností prokuratury, hlavními zásadami její činnosti, kvalifikací a etikou prokurátora. Zejména je zde pojednáno podrobněji o problematice prokurátorského dozoru, jehož integrálními složkami byly všeobecný dozor, trestní stíhání osob a dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení trestním, dozor nad zákonností postupu a rozhodování soudů a státních notářství a dozor nad zachováním zákonnosti v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova. Třetí část této práce se zaměřuje na vnitřní organizaci práce prokuratury a vedení registraturních pomůcek. Do této části je začleněn i exkurs do plánu pracovních úkolů okresní prokuratury pro rok 1976 a exkurs do organizačního a aprobačního řádu okresní prokuratury z roku 1987. Hlavní zaměření této práce je pak promítnuto v šesté a sedmé kapitole, které se věnují vyhodnocení dat získaných z činnosti prokuratury v rámci trestněprávní agendy, agendy všeobecného dozoru a agendy občanskosoudního dozoru a dále personálnímu obsazení prokuratury. Závěr práce obsahuje shrnutí a vyhodnocení zjištěných dat získaných z provedeného výzkumu. Přílohou této práce je záznam rozhovoru s bývalým okresním prokurátorem JUDr. Josefem Doležalem.

Klíčová slova:

okresní prokuratura, veřejná žaloba v okrese Trutnov, československá prokuratura

Development of the Prosecutor's Office in Trutnov district in years 1949 – 1993

Abstract

Presented work deals with origin, development and activity of District Prosecutor's Office in Trutnov in years 1949 - 1993. Time frame of this work is defined by the beginning of the year 1949, when District Prosecutor's Offices were originated as whole new type of public prosecutor's offices, and by the end of the year 1993, when whole new legal regulation of public prosecutor's offices was accepted, which no longer had roots in communist Czechoslovakia. In the first part the work deals with organisation and position of public prosecutor's offices from historical and legal point of view, where belongs the origin of District Prosecutor's Office in Trutnov. Second part of the work deals with substantive jurisdiction of the Prosecutor's Office, main principles of its activity, qualification and ethics of the prosecutor. Especially it focuses on the problematics of prosecution supervision, which integral components were general supervision, criminal prosecution of persons, supervision over maintaining lawfulness in criminal proceedings, supervision over lawfulness of procedure and court decisions and state notaries and supervision over maintaining lawfulness in places of custody, imprisonment, protective treatment and protective education. Third part of this work focuses on internal organization of the work of the Prosecutor's Office and handling of registrar aids. In this part there is also integrated excursion to work schedule of District Prosecutor's Office for the year 1976 and excursion to organisational and approval code of District Prosecutor's Office for the year 1987. Main focus of this work is in sixth and seventh chapter, which are dedicated to evaluation of data acquired from activity of Prosecutor's Office within the criminal justice agenda, general supervision agenda, civil-law supervision agenda and staffing of the Prosecutor's Office. The end of the work contains summary and evaluation of data acquired from this research. Attachment of this work is record of conversation with ex district prosecutor JUDr. Josef Doležal.

Keywords: District Prosecutor's Office, Public Prosecution in the Trutnov District, Czechoslovak Prosecutor's Office